דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דבר יום שישי י"ב באייר תשנ"ה 12.5.95 גליון 21554

60 עמודים, המחיר 4.50 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.85 ש"ח

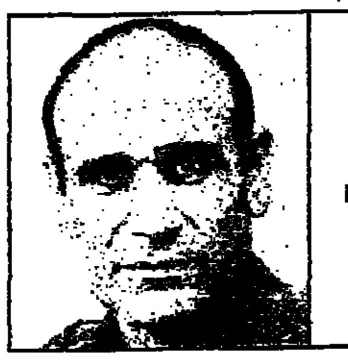

התרעתי בפני רבין על ירידה ברמות המלאי במחסני החירום. ראיון עם אלוף חגי שלום
און לוי
(עמ' 8)

לא-מנומס באפילה. רמון מסכם שנה לבחירות בהסתדרות
אפרים דוידי
(עמ' 6)

רוב בירושלים תומך בהצעה להעביר את ירושלים לשגרירות ארה"ב בתל-אביב

צנחן נהרג מירי חיילי יחידת החיפוי במהלך הסתערות

יבגני גלרמן הובא אמש למנוחות בקרית גת; בתחקיר ראשוני לא נמצאו סימנים להימצאות מחבלים במקום התקרית בדרום לבנון; גורמים בכירים: הכוח פעל לפי הנהלים וההחלטה להסתער היתה מוצדקת

מאת און לוי

טעות אנוש של אחד מחיילי כוח החיפוי היא שגרמה ככל הנראה למותו של חייל הסיירת הצנחנית, סמל יבגני גלרמן, בן 21 מקרית גת. התקרית אירעה במהלך פעילות מבצעית בדרום לבנון. אלוף פיקוד הצפון קיים אתמול תחקיר ראשוני של נסיבות האירוע, התחקירים יימשכו בראשית השבוע הבא.

גלרמן נהרג שלשום בלילה בדרום לבנון, כנראה מאש כוחותינו, בעת שכוח צה"ל שפעל ברצועת הביטחון זיהה מחבלים ופתח בהסתערות לעברם.

כוח הצנחנים היה בפעילות מבצעית שגרתית באיזור מוצב קפטה בגזרה המרכזית של רצועת הביטחון בדרום לבנון. מעט אחרי שתיים בלילה, זיהו חיילי הכוח במרחק רב מהם מחבלים שנעו לעברם. מפקד הכוח אירגן את החיילים, נתן לחיילי הוראה לפתוח באש ולהתחיל בנוהל הסריקה וההסתערות לעבר המחבלים, כמקובל במקרים בהם מזהה מארב תנועות חשודות. במהלך ההסתערות נפגע ונהרג סמל גלרמן, ככל הנראה מכדור תועה שירה כוחות צה"ל. הירי נמשך דקות בודדות.

מיד לאחר שנפסק הירי החלו חיילי הכוח להגיש טיפול רפואי ראשוני לגלרמן. למקום האירוע הוזעק צוות רפואי, אולם גלרמן מת מפצעיו.

יבגני גלרמן

אתמול בשעות הבוקר המוקדמות ערך אלוף פיקוד הצפון, עמירם לוין, תחקיר ראשוני של האירוע. בתחקיר השתתפו קצינים בכירים מהפיקוד. מהתחקיר הראשוני עולה, כי המחבלים לא השיבו אש וכי לא היה כל מגע בין כוח צה"ל למחבלים – אלא רק זיהוי ממרחק ואחר־כך הוראה לפתוח באש ולהסתער. בסריקות שנערכו באיזור התקרית לא נמצאו אתמול סימנים המעידים על הימצאותם של המחבלים.

גורם צבאי בכיר בפיקוד הצפון אמר אמש כי מממצאים אלה לא ניתן לקבוע בוודאות שאכן היו מחבלים או שהיו מחבלים והם נמלטו.

הגורם הצבאי הבכיר אמר כי החלטתו של מפקד הכוח להסתער על המחבלים היתה מוצדקת. המיקום של החיילים במהלך ההסתערות היה לפי הנהלים: חלק מהכוח הסתער קדימה והחיילים אחרים היו בחיפוי. סמל גלרמן, שהיה בכוח החיפוי, נהרג מכדור תועה שפגע בצווארו. לדברי גורמי צבא בכירים, הכדור נורה כנראה על־ידי אחד מחבריו לכוח החיפוי, שהסיט בשוגג את נשקו.

גורמי הצבא הדגישו כי הפעילות היתה בלילה חשוך מאד בשטח קשה ביותר והירי המטעה היה תוך כדי הסתערות בחושך על מחבלים.

ראש הממשלה יצחק רבין בישיבת לשכת מפלגת העבודה אתמול (צילום: יפעא)

איראן רכשה מאוקראינה 8 טילי שיוט

מאת און לוי

איראן רכשה שמונה טילי אס.אס.אן. 22 סובייטים מאוקראינה, והיא יכולה כעת לאיים על כלי השיט האמריקאיים במימי המפרץ. גורם צבאי בכיר אמר אמש כי "ישראל העבירה מידע בדבר רכישת הטילים לאמריקאים. ניתן לעשות בטילים אלה שימוש קרקעי, והטווח המקסימלי שלהם מגיע עד 200 ק"מ".

גורם בטחוני בכיר מסר כי ישראל פיתחה כנגד טילים כאלה את הטיל "ברק", המוצב על ספינות טילים של חיל הים, אולם ייתכן שהאיראנים יסבו טילים אלה לשימוש יבשתי.

נשיא ארה"ב ביל קלינטון העלה את נושא רכישת הטילים בפגישתו אתמול עם נשיא אוקראינה ליאוניד קוצ'מה.

לדברי הד"ר זאב איתן מהמרכז למחקרים אסטרטגים, "מכירת הטילים לאיראן נועדה לסחיטה של האמריקאים. רכישה תשפיע על מירוץ החימוש במפרץ ועשויה להשפיע על מירוץ החימוש במזרח התיכון כולו. איראן מסוגלת לאיים באמצעות טילים אלה על מיצרי הורמוז, וסביר להניח שעתה גם הסעודים יבקשו לקנות טילים דומים.

בעמוד 4

תוקף האמנה לאי־הפצת נשק גרעיני הוארך לזמן בלתי־מוגבל

"שינוי" תובעת את המקום ה־12 ברשימה לכנסת הבאה; איימה לחולל משבר

מאת אמיר נוימן

"שינוי" איימה לפני ימים אחדים לחולל משבר במרצ, אם מפ"ם לא תמסור לה את המקום ה־12 ברשימת מרצ לכנסת הבאה. בפגישה שנערכה בימים האחרונים בין נציגים בכירים של שינוי לבין בכירים ממפ"ם טענו אנשי שינוי, כי קופחו בחלוקת "השלל" במרצ.

על־פי יחסי הכוחות שנקבעו במרצ לקראת הבחירות ב־92' הוחלט, כי חלוקת המקומות תיעשה על־פי מפתח של 50:30:20, כששינוי היא השותפה הקטנה ביותר, מפ"ם הבינונית ורצ השותפה הגדולה.

על־פי מפתח זה מקבלת רצ חמישה נציגים בכל עשיריית ח"כים, מפ"ם מקבלת שלושה, ושינוי – שניים. באופן זה התחלקה גם העשירייה השנייה, ולפיכך זכתה מפ"ם במקום ה־12 אותו מאיישת חברת הכנסת ענת מאור.

בפגישה השיבו אנשי מפ"ם, כי הם דוחים את התביעה על הסף שכן אין לה בסיס. לדבריהם, אמנון רובינשטיין, איש שינוי, מכהן כשר במשרד החשוב ביותר שיש כיום למרצ בממשלה, ושינוי קיבלה חלק בסיעת "רם" בהסתדרות לפנים משורת הדין. עוד טוענים אנשי מפ"ם כנגד שינוי, כי היא השותף היחיד המעכב את האיחוד המלא של מרצ, וקיום פריימריס במתכונת מלאה לקראת הבחירות הבאות.

שינוי טוענת על קיפוח בחלוקת התפקידים והמקומות במרצ במשך תקופה ארוכה, וכבר הציגה בעבר תביעות לביטולו. מינויו של חבר הכנסת אברהם פורז ליו"ר בית המוכ"לים של מרצ, לפשל, נעשה במסגרת זאת.

מוסדות שלוש השותפות במרצ ידונו בימים הקרובים בשיטת הבחירות הפנימיות שגיבשה ועדה פריטטית בהשתתפות נציגי רצ, מפ"ם ושינוי, וזאת לקראת ההכרעה שתתקבל בכינוס מועצת מרצ ב־24 בחודש.

על־פי ההצעה, המכונה "ההצעה המשולבת", יתקיימו שני סיבובי בחירות. בסיבוב הראשון ייבחר ה"פאנל" – סגל המועמדים – בכל מפלגה בנפרד, כשמספר המועמדים ייקבע בהסכמה בין השותפות. בסיבוב השני ידרגו חברי מרצ את מיקומם של המועמדים. כמו בבחירות הקודמות, גם בבחירות הקרובות תהיה הסכמה מראש על מיקום נציגי השותפות.

ההצעה זוכה בינתיים להסכמה רחבה במרצ, אבל יש עדיין נקודות אחדות שאינן מוסכמות ומעוררות מתיחות באגפים שונים בתוך המפלגות וביניהן. כך, למשל, יש ויכוח בשאלת הבטחת הייצוג לערבים ולנשים, ואין עדיין הסכמה, כיצד ישתתפו בבחירות המוקדמות המתפקדים למרצ, שאינם חברים ברצ, שינוי או מפ"ם.

בכינוס הקרוב של מועצת מרצ יוכרז על פתיחת המיפקד לקראת הבחירות הפנימיות. הבחירות ליו"ר מרצ יתקיימו בסוף הקיץ, ככל הנראה באוקטובר, והבחירות לרשימה לכנסת יתקיימו ככל הנראה בינואר 96'.

מקורות בצד"ל: צה"ל לכד בכיר של החיזבאללה באזור נבטייה

מאת און לוי והסוכנויות

בפעולה שביצעו חיילי צה"ל בשעות הצהריים של אתמול מחוץ לרצועת הביטחון בדרום לבנון, באזור נבטייה, נלכד בכיר המשתייך לארגון החיזבאללה – כך מסרו מקורות בצד"ל.

מקור בכיר בחיזבאללה בבירות הודיע כי "כוחות צה"ל עצרו מכונית סמוך לנבטייה, ובה שלושה אנשים, בסביבות השעה 13.30 לפי שעון ישראל. שני הנוסעים שהיו במכונית שוחררו, אולם צה"ל עצר את האדם השלישי, ששמו עלי אחמד חליל עולייק, המשתייך לחיזבאללה". אנשים מכפרו של עולייק בדרום לבנון אמרו כי הוא חזר לפני כשלושה ימים מרוסיה, שם שהה כשש שנים והשלים לימודי הנדסה.

עד כה לא התקבל אישור רשמי לידיעה זו מכל מקור אחר.

בצה"ל מסרבים לאשר או להכחיש את הידיעות שהתפרסמו בלבנון בדבר חטיפת פעיל חיזבאללה. על פי דיווחי סוכנויות הידיעות מלבנון, יחידה של צה"ל עצרה אחר הצהריים אזרח לבנוני שנחשד בפעילות חבלנית.

אתמול אחר הצהריים פרסם רדיו נור של החיזבאללה כי בתחילה נעצרו במחסום של צה"ל בפאתי כפר הבופור שלושה לבנונים. שניים שוחררו לאחר כשעה, ואילו לבנוני שלישי נלקח לחקירה. על פי דיווחי רדיו החיזבאללה, הלבנוני שנעצר הוא עלי אחמד חליל עליק, בן 30. עוד דיווח רדיו נור של החיזבאללה כי עליק שב ללבנון מרוסיה לפני שלושה ימים, וכי מדובר במעצר שווא.

רדיו לבנון החופשית דיווח באותו הקשר כי עליק נעצר במחסום אבנים שהקימו חיילי צה"ל וצד"ל מחוץ לרצועת הביטחון בכביש ארנון יוחמור. החשוד הועלה על טנק של צה"ל ונלקח לחקירה במבצר הבופור. בעת שמחסום הדרכים הוקם נמנעה מתושבי המקום התנועה על הכביש. גורמי צבא רשמיים סירבו אמש להגיב על הידיעה ומסרו כי צה"ל אינו מתייחס לפרסום.

אנשי מנזר קרמיזן חוששים שהממשלה מתכוונת להפקיע את אדמותיהם

המינהל האזרחי מכחיש; דיון מועצת הבטחון בהפקעות נדחה להיום; אש"ף מנסה לשכנע מדינות נוספות לתמוך בהצעת ההחלטה שלו

מאת מוטי בסוק ו[illegible]

במנזר קרמיזן, שבין בית ספר שדה הר גילה וירושלים, טוענים כי ישראל מתכוונת להפקיע בקרוב שטחים מהמנזר, לצורך סלילת כביש. אנשי המנזר מתכוונים להילחם בהחלטה.

מהמינהל האזרחי נמסר בתגובה כי אפשרות זו אכן נשקלה לפני כחודש, אך בינתיים הוחלט לסלול את הכביש בתוואי אחר, שאינו עובר על אדמות המנזר.

אנשי המנזר, הנמצא בשטחים, קרוב מאוד לקו הירוק, טוענים כי ישראל מתכוונת לממש תוכנית ישנה, עוד משנות השבעים, ולסלול כביש בין בית ספר שדה והתנחלות הר גילה לבין אזור הקניון בדרום ירושלים. הכביש אמור לעבור בשטח המנזר.

לפני ימים אחדים הודיעו גורמים ישראלים רשמיים למנזר כי בקרוב יקבלו אנשיו הודעה רשמית על הפקעת חלק מקרקעותיהם. ידיעה על ההפקעה הצפויה התפרסמה אתמול בעיתון האיטלקי "קוריירה דלה סרה", מכתבנו בישראל. אנשי המנזר ציינו כי הכביש אמור לעבור דרך [illegible] שלהם, שהוקם לפני כמאה שנה, על־ידי הנזירים שהקימו את המקום. מדובר בגן אקלוגי אמיתי, ובבריכות 1,200 עצים לפחות.

מנזר הקרמיזן שייך למסדר הסלסיאני של הכנסיה הקתולית. לדברי אנשי המנזר הם שכרו בשנות השבעים מומחים איטלקים, שהצליחו להוכיח לאנשי המינהל האזרחי שיותר ישתלם כביש, מהר גילה לירושלים, שלא יעבור דרך היער, אלא דרך שני כפרים ערבים שכנים. לדבריהם, סלילת הכביש ירדה בשעתו מעל הפרק, אך הם לא ידעו לומר בשל אילו סיבות.

גורמים בישראל חוששים כי הפקעת קרקעות מהמנזר עלולה להביא לתגובה חריפה מאוד של הותיקן.

בתגובה לטענות אנשי המנזר אמרה אתמול רס"ן אליס שור, דוברת המינהל האזרחי ביהודה ושומרון, כי "אכן התקיימו שיחות ראשוניות עם מנזר קרמיזן, לפני כחודש, במסגרת בחינת אלטרנטיבות לתוואי של כביש באזור הר גילה. הוחלט שלא להמשיך עם האלטרנטיבה שהיתה קשורה באדמות הקרמיזן. לפיכך הופסקו המגעים עם המנזר. מלבד המחשבה והבדיקה הראשונית לא טופל הנושא בהליך של תיכנון או הפקעה".

מועצת הבטחון דחתה את הדיון שנועד לאתמול בנושא הפקעת אדמות במזרח ירושלים ותפתח בו היום. להערכת גורמים באו"ם הדחיה באה לבקשת קבוצת המדינות הבלתי מזוהות לאחר שהתברר לה שהצעת ההחלטה שגיבש אש"ף בנושא ההפקעות לא זכה לתמיכת של יותר משמונה מדינות החברות במועצת הביטחון. על פי החוק העידה תתקבל הצעת החלטה רק ברוב של תשע מתוך חמש עשרה המדינות החברות במועצת הביטחון.

נראה שאש"ף ינצל את הדחיה להכנת טיוטת הצעה בנוסח מתון יותר או לשכנע חברות נוספות במועצת הבטחון לתמוך בהצעת ההחלטה.

על־פי הצעת ההחלטה שהכין אש"ף, תגנה מועצת את הפקעת האדמות על ידי ישראל במזרח ירושלים, ופעולות אחרות המפרות את החלטות מועצת הבטחון והסכמי אמנת ג'נבה הרביעית מאוגוסט 49', ותדרוש לבטל את צווי ההפקעה וההכנות לביצועה ולא לנקוט צעדים דומים בעתיד. עם זאת, תביע המועצה על פי טיוטת ההצעה את תמיכתה המלאה בתהליך השלום.

עד כה תומכות בנוסח זה צרפת, סין, בוצואנה, אינדונזיה, איטליה, ניגריה, עומאן ורואנדה. ארה"ב, רוסיה, בריטניה, גרמניה, צ'כיה, ארגנטינה והונדוראס אינן תומכות בנוסח זה של הצעת החלטה.

אין הכרח שדיוני מועצת הביטחון יסתיימו בקבלת החלטה עם סעיפים אופרטיביים מחייבים. יש פעמים שהמועצה מסתפקת בהצהרה נשיאותית שאינה מחייבת.

ארה"ב תפעל במהלך הדיונים למניעת קבלת החלטה בתום דיוני המועצה, אך להערכת גורמים באו"ם היא לא תשתמש בזכות הווטו שלה כדי למנוע קבלת הצעה החלטה אשר תזכה לתמיכת רוב חברי המועצה.

חשש להתפשטות מגיפת האבולה בזאיר, עקב בריחת החולים והרופאים מביה"ח בקיקוויט

ארגון הבריאות העולמי בודק התפרצות אפשרית בבית־חולים במוסאנגו, 100 ק"מ מקיקוויט

קינשסה (א.פ.) – בית־החולים בו החלה מגיפת האבולה ננטש כמעט לחלוטין, כאשר הגיעו מומחי בריאות אתמול כדי לחקור את התפרצות הוירוס, הנחשד בגרימת מותם של עשרות בני אדם במרכז זאיר.

החולים והצוות הרפואי נמלטו למעשה מבית־החולים הנגוע במחלה, שבו 350 מיטות, הנמצא בקיקוויט, 600 ק"מ מזרחית לבירה קינשסה, ועובדי סיוע חוששים כי הם יגרמו להפצת המחלה באזורים אחרים.

פקידי בריאות חוקרים התפרצות אפשרית שניה בבית־החולים הנמצא 100 ק"מ מקיקוויט.

זוהי מגיפת האבולה הראשונה זה 16 שנים. הוירוס גורם לקדחת ולמוות תוך ימים אחדים בקרב 80 אחוז מהנגועים.

קיקוויט, עיר בה חיים 600 אלף תושבים, הושמה אתמול תחת סגר. קבוצת מומחים שהגיעה לשם אתמול מצאה את בית־החולים נטוש מלבד 20 חולים, מסר ארגון הבריאות העולמי בז'נבה.

"לאור התפזרותם של החולים והצוות הרפואי מבית־החולים, מאמין ארגון הבריאות כי מקרים נוספים של מחלת האבולה יתגלו באיזור הקרוב", אמרה הסוכנות. היא אמרה כי יש יותר מ־20 מקרים חשודים בבית־החולים במוסאנגו, 100 ק"מ ליד קיקוויט.

המרכזים לחקר המחלות ומניעתן באטלנטה זיהו את הנגיפה כאבולה לאחר בדיקת דוגמאות דם מקורבנות בזאיר, אמר דובר ארגון הבריאות העולמי, פיליפ סטרוה.

קשה להעריך את מספר מקרי המוות עקב דיווחים סותרים ועקב אי־הוודאות שהאבולה גרמה לכל מקרי המוות.

קבוצת הסיוע "רופאים ללא גבולות" דיווחה אתמול מבלגיה כי 170 איש מתו מאז דווח על מקרי הקדחת הקטלנית בקיקוויט לפני חודש, אך מאוחר יותר נסוגה ממספר זה. אתמול בערב הגיע צוות של "רופאים ללא גבולות" לקיקוויט.

דובר הקבוצה בקינשסה אמר כי אושרו 20 מקרי מוות באבולה ועוד 62 מקרים שלא ברור עדיין אם הם קשורים לאבולה או לבקטריה שיגלה.

אולקו כאיבובה, מרצה לכלכלה באוניברסיטת קינשסה, אמר כי גם המחלה לא תתפשט, הסגר על קיקוויט עלול לגרום קשיים בזאיר.

"קיקוויט הוא האיזור החקלאי החשוב ביותר ליד קינשסה", אמר. "אם משאיות לא יוכלו לצאת משם, יהיה מחסור במזון".

פקידים בארגון הבריאות העולמי אמרו כי שתיים משלוש ההתפרצויות הקודמות של האבולה נרשמו בבתי־חולים בעלי תנאי היגיינה גרועים. התפרצות שלישית נגרמה עקב מנהגי אבלות אפריקאים הכוללים עטיית התכים בגופה.

ראש המשרד האפריקאי של הארגון אמר כי אין לשלול את האפשרות של התפשטות המחלה מחוץ לזאיר בשל התנועה האדירה לתוך ומחוץ לקיקוויט.

באיטליה הובאו שתי נשים תחת השגחה רפואית לאחר שנגעו בהלוויות אחותן, נזירה שנדבקה בוירוס כאשר עבדה בבית־חולים בזאיר. עד כה לא הראו הנשים סימנים של הוירוס, אמר אדוארדו בליני, דובר בית החולים "פוליקלניקו" בברגאמו, אליו מתייחסות האחיות. חברה אחת של מסדר זה מתה ושתיים נותרו במצב קשה בבית חולים בקיקוויט, מסר הדובר.

בלגיה הודיעה לנקוט צעדים למניעת התפשטות נגיף האבולה לשטחה – מסר אתמול דובר משרד הבריאות.

הוא אמר לכתב רויטר, כי "בלגיה הודיעה על נקיטת מספר צעדים, שיאפשרו תגובה מהירה, אם יתעורר חשד במהלך טיסה מזאיר לבלגיה כי אחד הנוסעים נושא את נגיף האבולה".

"בין הצעדים, הוחלט גם לאסור העברתם של בעלי חיים בטיסות לבלגיה והעברת גופות מזאיר אליה". מסר הדובר והוסיף כי ממשלתו "הודיעה לנקוט בצעדים אלו למרות, שאיזור קיקוויט, בו פרצה המגיפה, נתון תחת עוצר".

ביום מגיעות שתי טיסות סדירות מזאיר לשדה התעופה הבין־לאומי של בריסל ולדברי השלטונות, "לא התעורר לפי שעה כל צורך לביטול זמני של הטיסות מזאיר".

ממשלת גרמניה יעצה לאזרחיה שלא לנסוע לזאיר.

מקסים לוי מסרב להיפגש עם נתניהו: "אני לא חותמת גומי"

נתניהו קבע מועד לכינוס מרכז הליכוד מבלי להתייעץ עימו

מאת אמיר נוימן

יו"ר מרכז הליכוד, מקסים לוי, ביטל שלשום פגישה שנועדה לו עם יו"ר הליכוד, בנימין נתניהו, במחאה על כך שזה קבע את מועד כינוס מרכז הליכוד ואת סדר היום שלו, מבלי להתייעץ עמו.

לוי אומר, כי הוא מסרב להיפגש עם נתניהו לאחר שהתברר לו, כי הלה קבע את מועד הכינוס ל־5 ביוני ב"גן אורנים" שבגני התערוכה בתל־אביב, וכי הכינוס יעסוק בהצעת תקנון הבחירות המקדימות שגיבשה מזכירות הליכוד.

"אחרי שראיתי שיש תאריך, מקום וסדר־יום – בשביל מה אבוא? מה אני – חותמת גומי?" אמר לוי.

נתניהו פנה לפני כשבועיים ליו"ר המרכז מקסים לוי במכתב, ובו ביקש להיוועד עמו, כדי לתאם מועד וסדר־יום לישיבת המרכז בסוף מאי או ראשית יוני, אך לוי שהה באותה עת בסיור בחו"ל. משחזר נקבעה הפגישה בין השניים ליום שלישי, אך כאמור לוי החליט לבטל אותה.

חוקת הליכוד קובעת, כי כינוס מרכז הליכוד ייעשה בתיאום עם יו"ר המרכז, אך מעניקה ליו"ר הליכוד סמכות בלעדית בעניין זה. מאז נבחר המרכז, כינס אותו נתניהו פעמיים ללא תיאום מוקדם עם יושב־ראשו לוי, על רקע חילוקי דעות ביניהם.

תקנון הפריימריס שיובא לאישור בישיבת המרכז במועד מתיחות, לאחר שחבר הכנסת דוד לוי הודיע, כי אם יאושר תקנון שיהיה מנוגד לתביעתו ל"בחירות יחסיות", הוא עלול לפרוש מהליכוד.

ההצעה המונחת על שולחן מזכירות הליכוד, וזוכה בגיבויו של נתניהו, מציגה שיטת סימון של כל המועמדים הריאליים, בניגוד לדעתו של לוי. המזכירות אמורה להשלים את דיוניה בימים הקרובים, ולהעביר את ההצעה לידי נתניהו.

אתמול אמר מקסים לוי, כי כל עוד לא תשלים המזכירות את דיוניה ותגבש את המלצותיה, הוא אינו רואה מקום לקיום פגישת בירור בין אחיו, דוד לוי, לבין נתניהו.

מת המשורר דוד אבידן

מאת עמוס לויתן

המשורר דוד אבידן, מראשי מורדיה של השירה העברית בת־זמננו, חתן פרס ביאליק לשנת תשנ"ד, נמצא אתמול מת בדירתו בתל־אביב, העיר בה נולד לפני 61 שנה.

לפני כשנה חלה הידרדרות במצב בריאותו הגופנית והנפשית של אבידן, והוא אושפז בסיוע חבריו ובעזרת מוסדות ציבור. מאז החלים במידה רבה וגם שב לכתוב ולפרסם. אולם לאחרונה חלה כנראה שוב הרעה במצבו, וכשהגיעו אתמול צוותי מגן דוד אדום לדירתו היה זה מאוחר מדי.

אבידן היה מראשי מעצביה של השירה העברית החדשה במסגרת הפוסט־ביאליסטי שקמה בשנות ה־50. שמו נזכר בנשימה אחת עם יהודה עמיחי ונתן זך, חברי הקבוצה ששינתה את פני השירה והספרות העברית עם קום המדינה. מאז ועד היום לא חדל להדהים ולהשפיע על דורות של משוררים שבאו אחריו. השפעתו היתה אולי גדולה יותר משל כל משורר אחר בדורו, הן בשל הוירטואוזיות הלשונית שלה, שלא היתה דוגמתה מאז נתן אלתרמן, והן בשל בשירי האינטלקטואליים שהובילו אותו לאקספרימנטים שיריים בתחומים רבים.

ראשית הופעתו בשירה היתה ב־1952, כשפרסם ספרו "ברזים עזובי שפתיים". בעקבותיו הופיעו עשרות קובצי שירה נוספים, והידועים בהם: "בעיות אישיות", "סיכום ביניים", "שירי לחץ", "שירים בלתי אפשריים", "דוח אישי על מסע אל.אס.די", "שירים חיצוניים", "שירים שימושיים", "תשדורות מלווין ריגול", "ספר האפשרויות", המבחר המסכם "אבידניום 20" (1985), "המפרץ המפורץ" – שירי מלחמת המפרץ (1991), וספרים נוספים.

בכבר שמות הספרים מעידים על המבטא העשיר והמגוון העצום של שירתו. אבידן היה משורר שלא חדל להתחדש, ואולי יותר מכל משורר אחר בזמננו הצליח ליישם בשירתו עברית־טבעית־ישראלית, כחלק ממגמתו להסיר את המחיצה שבין לשון־שירה, לשון־דיבור ולשון־תקנית. אבידן ראה עצמו לא רק כמשורר עברי ישראלי, אלא כמשורר גלובלי, אשר כהגדרתו היה מאותם משוררים הפועלים "בקווים הקדמיים של השירה והלשון". שירתו היא רצף מרגש של פריצות בתחום הפואטיקה המתקדמת ביותר. זוהי שירה אינטנסיבית, המסתערת תמיד קדימה, שאינה מוותרת על הלשון השירית הטהור־שירית, תוך הרחבה של אפשרויות "הלשון בשירה השירה שבלשון".

בשירו הידוע "הפוליטיקאים של הלשון" הוא כתב: "אנחנו אחראים למה שקורה בלשון בכל רגע ורגע,/ כי אנשים כמוני וכמוך הם הפוליטיקאים של הלשון./ אנחנו קובעים איך ידברו בעוד עשר, עשרים, מאה, מאתיים,/ עשרת אלפים שנה".

לא היתה בה תחושת גדלות, כפי שלפעמים ניסו לומר, אלא גישה רצינית ואחראית למשלח ידו כמשורר, לו הקדיש את כל חייו. אבידן מעולם לא התמסר לעבודה כלשהי לפרנסתו, ומעולם לא התמסד, אלא חי את חייו כמי שנועד לעניין אחד בלבד – עניינה של השירה. ואכן, אפשר לומר, בהקשר לשיר שצוטט למעלה, כי בשירתו הוא קבע במידה רבה את הלשון שבה אנו מדברים וכותבים היום. ועל עניין זה ידובר עוד רבות.

אבידן האמין בעתיד כאחת מן החבורות שייסד פעם נקראה "המאה ה־21" ולכן מותו בגיל 61, גיל צעיר יחסית למשורר, הוא כל כך בלתי סביר וכל כך נראה אי־אפשר בעניין זה לשחרר לחלוטין את החברה הישראלית והספרותית מאחריות. משורר בשיעור קומתו היה זוכה בכל מקום אחר לתשומת לב ודאגה. לא תשומת לב מציצנית ורכילותית אלא לתשומת לב אמיתית, תומכת ומסייעת.

אפשר לבחור שירים רבים ונפלאים של אבידן כדי להביאם במקום זה. בחרתי בשיר "סונפדבר".

סונפדבר / דוד אבידן

עוד הכל יפתים בכי טוב
עוד הכל יפתים בכי טוב
עוד הכל יפתים
בכי טוב
בכי טוב
בכי
בכי
בכי רע

אבידן נמצא מת בדירתו בתל אביב על ידי עובדת סוציאלית שטיפלה בו

מאת אלי ברנר ועתי"ם

המשורר דוד אבידן מת אתמול בביתו בתל־אביב, בהיותו בן 61. עובדת סוציאלית שביקרה אותו מדי יום מצאה אותו ללא רוח חיים במיטתו בשעת אחר הצהריים והזעיקה את מד"א. צוות נט"ן הגיע לדירה ברחוב שמשון הגיבור ורופא קבע את מותו של אבידן.

מן המשטרה נמסר כי אין חשד לפלילים וכי אבידן מת מוות טבעי.

העובדת הסוציאלית שטיפלה באחרונה בדוד אבידן פגשה אותו לפני כשבועיים, ומשיחה עמו הבינה כי הוא שרוי במצוקה נפשית גדולה. אתמול עברה בקרבת ביתו והחליטה לבקר אותו. היא נכנסה לדירה ומצאה אותו כשהוא שרוע במיטתו ואינו מגיב כלפיה. האשה הפעילה להגן מצוקה, הצמוד לידה, והיווהה למוקד כי אבידן אינו מגיב ויש להחיש במהירות עזרה רפואית.

המוקד הזעיק את מד"א, ועד בואם הזעיקה העובדת הסוציאלית גם את המשטרה. הפרמדיק ביחידת הנט"ן, רונן כשארי, מסר כי דוד אבידן נמצא שרוע במיטתו כשעל גופו מכנסיים קצרים וחולצה לבנה, ועל פי מצב הגופה נראה כי המוות נגרם כמה שעות קודם לכן. פניו היו חיוורות.

כזכור, לפני 11 חודשים נמצא דוד אבידן בביתו במצב ירוד מאוד, לאחר שימוש מוגבר בתרופות. הוא טופל והתאושש.

ממד"א נמסר כי ב־18 באפריל השנה הוזעק צוות נט"ן לדירתו של אבידן, שלקה אז בהתקף קצרת. שלושה ימים אחר כך הוזעק שוב צוות נט"ן לדירה אחרי שהמשורר טילפן למד"א ומסר כי הוא חש ברע. הצוות שהגיע למקום לא מצא כל תימוכין לטענתו של המשורר. הצוות ישב אתו זמן מה ואחר כך עזב את המקום.

המשוררת דליה רביקוביץ' סיפרה כי דיברה עם אבידן יומיים לפני מותו, והוא סיפר לה כי הוא חולה ומקווה להבריא.

רונן כשארי מסר עוד כי אבידן נמצא במיטתו בלתי מגולח. בחדרו נמצא מספר רב של תרופות פזורות במקומות שונים וידוע כי נטל באחרונה תרופות שונות, הן בגלל התקפי הקצרת שתקפו אותו מדי פעם והן בגלל מצוקה נפשית.

דוד אבידן, יליד תל־אביב, למד ספרות עברית ופילוסופיה באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא פרסם עשרות קובצי שירה, בעברית ואנגלית, ושיריו תורגמו גם לרוסית, ערבית, ספרדית, הולנדית וצרפתית. הוא אף נכלל באנתולוגיות בין־לאומיות רבות. אבידן זכה בפרסים ספרותיים, ובהם פרס ע"ש אברהם הורסל (אוניברסיטת וינה וקרן הורסל) ופרס ראש הממשלה, ואשתקד זכה בפרס ביאליק.

18 צוותים ב"עבודה" יפעלו לשילוב "מגורשים" שחזרו במוסדות המפלגה

מאת אמיר נויגן

18 צוותים בראשות שרים וחברי כנסת של מפלגת העבודה יפתחו בימים הקרובים במהלך שנועד לממש את החלטת מרכז העבודה להחזיר את מאות חברי המפלגה שהורחקו ממנה מאז 1989, לאחר שהתמודדו נגדה ברשימות נפרדות בבחירות לרשויות המקומיות ולהסתדרות.

הצוותים יעסקו באיחוי הקרעים בסניפי העבודה ב־18 ערים ומועצות מקומיות, בהקמת מערכים בין סיעות העבודה לבין הסיעות המקומיות שבראשן עומדים חברי העבודה שגורשו ואשר הוחזרו לשורותיה לאחרונה, וכן בשילובם מחדש של "המגורשים" במוסדות השונים של מפלגת העבודה.

בראש הצוותים יעמדו השרים עוזי ברעם, מיכה חריש, בייגה שחל, בנימין בן אליעזר, משה שחל ויעקב צור, וכן חברי כנסת של העבודה, וחבריהם יהיו בעלי התפקידים הבכירים של מפלגת העבודה ברשויות המקומיות השונות.

צוותים אלה יפעלו בין השאר בירושלים, ברמת־גן, ברמת השרון, ברעננה, בעכו, באשדוד, בחדרה, בצפת ובאשקלון, ואת פעילותם מרכז מתאם פעולות העבודה, אפיר פינס.

במעמד ראש הממשלה, הרמטכ"ל ובני משפחתו, הועלה אתמול תא"ל עמירם סגיס לדרגת אלוף, כראש אגף הלוגיסטיקה בצה"ל (צילום: דו"צ)

מאות ליוו למנוחות את סמל יבגני גלרמן; המשפחה דורשת מצה"ל להקים ועדת חקירה

מאת רוני ברזילי

"היית לוחם מן השורה ופעלת בנחישות כמצופה ממך, ואף למעלה מזה. זכרך יהיה רגל ומופת לצנחנים", כך ספר אתמול מפקדו של סמל יבגני גלרמן, בן 21, שנהרג אתמול בלבנון, ככל הנראה מאש צה"ל.

מאות אנשים, בהם עולים ותיקים מחבר המדינות, בני משפחה, וראש עיריית קרית־גת, זאב בוים, ליוו אתמול למנוחת עולמים את הצנחן שנהרג חודשיים לפני שחרורו מהצבא.

יבגני גלרמן עלה לישראל עם הוריו, שמואל, בן 48, עובד מפעל בקרית־גת, אמו רינה, בת 42, עובדת חברת "בגיר", ואחיו הקטן לב, בן 14, לפני כארבע שנים. המשפחה השתקעה בקרית־גת.

אתמול, זמן קצר לאחר שהתבשר על מות בנו, סיפר אביו של יבגני כי מאז שעלה בנו לישראל הוא חלם להתגייס ליחידה מובחרת והתקבל לצנחנים. "הוא אהב מאוד את הצבא והיה אמור להשתחרר באוגוסט השנה, ותכנן ללכת ללמוד ארכיטקטורה בטכניון בחיפה, ורק השבוע קיבל תשובה חיובית לקבלתו למכינה".

סמל יבגני גלרמן הובא אתמול בשעות אחר הצהריים למנוחת עולמים בטקס צבאי מלא בבית העלמין בקרית גת. חבריו ליחידה חובשי כומתות אדומות ניצבו דוממים ובוכים ליד תלולית העפר הטריה וסירבו להאמין את גודל האסון שפקד אותם. יבגני, אמרו חבריו, היה לוחם מן השורה ששירת אתם תקופה ארוכה בתעסוקה מבצעית בלבנון.

בדברי ההספד אמר מפקדו: "אנו עומדים פה היום ושורותינו חסרות. נפקד מאתנו לוחם וחבר. רק אתמול התאמנת אתנו בשגרת החיים בלבנון. יבגני נפל בקרב על הגנת ישובי הצפון ולקח חלק חשוב בכך כלוחם פעיל".

אמו של יבגני, רינה, מסרה אתמול כי לאחר ששמעה את נסיבות מות בנה כי היא דורשת מצה"ל להקים ועדת חקירה לבדוק את הנושא.

קדחת האבולה: וירוס המועבר דרך הפרשות, וקוטל תוך ימים בין 50% ל־90% מהחולים

מומחים: לא ניתן לצפות התפרצות הווירוס, אך הסיכוי להתפשטותו מחוץ לזאיר – קטן

מאת עוזרא גן נמרים פנקס, ניו־יורק

ממצאים ראשונים מצביעים שהווירוס שגרם להתפרצות המחלה המסתורית בעיר קיקוויט בזאיר, הוא מסוג האבולה, וירוס קטלני ביותר הגורם למוות של בין 50 ל־90 אחוז מאלה הנדבקים בו.

מדעני המרכז למחלות מדבקות באטלנטה הודיעו על ממצאיהם הראשונים עוד בטרם הודיעה על כך ממשלת זאיר. וירוס האבולה הוא וירוס ממשפחת הווירוסים הגורמים לחום גבוה ולדימום רב. מומחים הודיעו לאחרונה מסכנה בלתי צפויה של התפרצות ויהום בווירוס זה בכל מקום בעולם.

ב־1976 זוהה וירוס האבולה בזאיר, בה מתו כ־90 אחוז מ־600 האנשים שנדבקו בווירוס. שלוש שנים לאחר מכן פרצה המחלה בסודאן, בה מתו- גם כן 90 אחוז מהחולים. אין חיסון נגד הדבקה באבולה ואין תרופות מיוחדות לרפא את אלה שנדבקו בו. עם זאת, התפשטות הווירוס יכולה להיעצר על־ידי שיפור התנאים התברואתיים.

הדאגה הגדולה בקרב מומחים למחלות זיהומיות היא שאין דרך לנבא התפרצות הווירוס ואין דרך לטפל בנפגעים בו. למרות הדאגה של המומחים, לא אירעה עדיין כל התפרצות של המחלה בארצות המפותחות. מומחים מעריכים שהסיכוי שהמחלה תתפשט מחוץ לזאיר הוא קטן. עם זאת, הם ממליצים לבדוק בשירות התעופה את כל הנוסעים המגיעים מזאיר.

משרד הבריאות מבקש להבהיר כי כל תושב ישראלי או תייר שמגיע לישראל והיה באיזור התפרצות קדחת האבולה ובא במגע עם הפרשות חולה, מתבקש לפנות ללשכת הבריאות באיזור מגוריו. משרד הבריאות ממשיך להתעדכן בהתפתחות המגיפה באמצעות ארגון הבריאות העולמי.

המחלה מתבטאת במאפיינים הבאים, כולם או חלקם: חום, דלקת גרון, כאבי ראש ושרירים, הקאות, שלשולים, פריחה ודימומים מהאף או מהקיבה ועוד, ולעיתים אף פגיעה בכבד ובכליות.

דרכי ההדבקה הן במגע ישיר עם הפרשות החולה, כמו דם וזרע, וכן תוך שימוש במחטים ומזרקים מזוהמים שהשתמשו בהם לטיפול בחולה בקדחת זו. כדי למנוע הידבקות יש להימנע ממגע ישיר עם הפרשות החולה.

תקופת הדגירה של הנגיף עד להתפתחות המחלה היא בין יומיים לשלושה שבועות, וגם במהלך תקופה זו הנשא עלול להדביק אחרים הבאים במגע עם הפרשותיו. ניתן לגלות המחלה באמצעות בדיקת דם, והטיפול מתבצע על־ידי בידוד החולה ומתן תרופה דרך הווריד.

הממשל יציג בפני שר החוץ הסורי ניסוחים חדשים של סידורי הביטחון

מאת דרורה פרל, וושינגטון

הממשל האמריקאי מתכוון להציג בפני שר החוץ הסורי, פארוק א־שרע, כדי לבדוק איתו ניסוחים חדשים ביחס לסידורי הביטחון במסגרת הסדר ישראלי־סורי, בתקווה להשיג התקדמות במו"מ לקראת חידוש השיחות הצבאיות.

השר א־שרע יגיע לוושינגטון בראשית השבוע הבא, ונקבעה לו פגישה עם מזכיר המדינה וורן כריסטופר ואנשי צוותו. צפויה כנראה גם פגישה של א־שרע עם הנשיא קלינטון, אך הבית הלבן עדיין לא נתן לכך אישור רשמי.

האמריקאים מצפים בעקבות השיחות עם א־שרע תתבהר התמונה לגבי כוונות הסורים ותכנונם להתקדם במו"מ. הניסוחים שיציגו האמריקאים בפני שר החוץ הסורי, אמרו מקורות בוושינגטון, הם כתוצאה משיחות השגרירים רבינוביץ' ומועלם. הם מתמקדים בבקרה ובעקיפות של השתייכויות שרוצים הסורים בעניין סידורי הביטחון.

שיחות השגרירים מתקיימות, כידוע, בנוכחות ראש צוות השלום האמריקאי דניס רוס. המקורות הדגישו שאין כל אמת בידיעות על הצעות גישור אמריקאיות שרה"מ רבין הביע התנגדות ברורה להן.

הניסוח החדש עלה משך ביקורו של רבין השבוע בוושינגטון, שבמהלכו לא נערכו שיחות השגרירים. רבין אמר אחרי פגישתו עם קלינטון כי הבהיר בפניו "מהו גבול יכולתנו" ומהם הקווים האדומים של ישראל מבחינת משטר הביטחון שישרור בינה לבין סוריה כאשר יהיה שלום.

רבין אמר שישראל איננה יכולה לקבל את הגרסה הסורית הדורשת שוויון מוחלט בסידורי הביטחון. רה"מ הסביר שעקרון השוויוניות מקובל עקרונית על ישראל, אך לא שוויון גיאוגרפי, וזאת בגלל התנאים הגיאוגרפיים השונים מאוד השוררים בצד הישראלי לעומת הצד הסורי. שר הבריאות אפרים סנה הגדיר זאת השבוע: "שוויון בין לא שווים הוא אי־שוויון".

ראש אגף המזרח התיכון במחלקת המדינה, רוברט פלטרו, אמר אתמול בשימוע בקונגרס כי עדיין נותרו פערים ניכרים בין עמדות ישראל וסוריה. אולם הוא הוסיף כי הם קטנים יותר מאשר לפני שנה.

ייתכן שבמהלך סוף השבוע יימשכו השיחות ועבודת ההכנה לקראת ביקור א־שרע. מטרת הממשל האמריקאי בשיחות עם א־שרע היא לבדוק האם ניתן להגיע לניסוח מוסכם של עקרונות משטר הביטחון, כולל בעיית השוויוניות, כך שניתן יהיה לסכם איתו על חידוש שיחות הקצינים.

נמצאו 6 מתוך 7 טילי הדראגון שנגנבו בראשית השבוע מבסיס צה"ל

מאת אמן לוי

נמצאו ששה מבין שבעת טילי הדראגון שנגנבו ביום ראשון מבסיס צה"ל שבבקעת הירדן. הטילים נמצאו לא הרחק ממושב פצאל. גורם בכיר בשירות הביטחון הכללי טען כי פרסום הידיעה בדבר מציאת ששת הטילים פגעה בחקירת המקרה.

אתמול בשעות אחר הצהרים נמצאו ששה טילי דראגון לא הרחק מהמושב פצאל. הטילים נמצאו בידי כוח צה"ל שסרק במספר מקומות על מנת לאתר את הטילים הגנובים. הטילים נמצאו מוסתרים בשטח חקלאי.

כזכור, בראשית השבוע נודע על גניבתם של שבעה טילים מבור תחמושת של אחד מבסיסי צה"ל בבקעת הירדן. הטילים אוחסנו בשבעה ארגזים, ובבדיקה שנערכה נמצאו הארגזים סגורים, אך ללא הטילים. גשש שבדק את השטח מצא עקבות שהובילו לשער צדדי בבסיס. ההערכה בצה"ל היא כי הטילים נגנבו על ידי יהודים, מתוך כוונה למכרם לגורמים עוינים.

גורמים בכירים בשרות הביטחון הכללי הביעו אמש זעם רב על פרסום הידיעה בדבר מציאתם של ששת הטילים. לדבריהם,חשיפת מציאת הטילים עלולה לשבש עתה את החקירה.

אמש בטלוויזיה: אמנון אטד

שושלת לעניים

זהב של שוטים, פרק 2

למרות שאתמול שודר כבר הפרק השני של סדרת הדראמה המקורית "זהב של שוטים", את התוכן לא ממש הצלחתי להבין. כמו אחותיה הגדולות שמעבר לים, נבנתה גם אופרת הסבון שלנו על פי המתכונת המוכרת של יחסים מסועפים במשפחה, פשר דורות, ותככים עסקיים.

עם אוסף השחקנים המוכשרים שלהקו ל"זהב של שוטים", במיוחד אבי פניני וגדעון שמר הוותיק, אפשר היה להפיק סדרה מתקבלת על הדעת. הבעיה היא בתסריט הבלתי אפשרי, שאינו יותר מאוסף של אפיזודות קצרות שאינן מתחברות זו עם זה. המנכ"ל ליבסמן רב עם אשתו, הבן שלהם רוצה מכונית, והעוזר של ליבסמן הוא הגבר של מנהלת הלשכה של אחד בשם אברהם, שקנתה כל הזמן מגיעה בחברה לא ברורה.

את השיא קבעו הפעם כותבי הסדרה לקראת סוף התוכנית. גדעון שמר, כבראה על תקן התבכן הבלתי נלאה, מבקש ממכוניתו הצעירה לקבל ממנו 3.5 מיליון דולר כדי לקנות את המניות של ברושה. "דנה, האם תעזרי לי?", פונה שמר למכוניתו בטון דרמטי. האם דומן רומנטי, או עד הסוף ודנה עונה לו ללא היסוס: "בתנאי שתתחתן איתי". את תשובתו של שמר יאלצו צופי הערוץ השני לראות רק בפרק הבא.

חייל נפצע מירי מחבלים באזור חברון

מאת אמן לוי

חייל צה"ל נפצע אמש באורח בינוני מירי מחבלים שבוצע לעבר כוח צה"ל בבית אומר שבנפת חברון. צה"ל פתח בסריקות אחר מבצעי הפיגוע.

אמש בשעות הערב נע כוח צה"ל במהלך פעילות מבצעית שגרתית על ציר חברון בית אומר. לעבר הכוח נפתחה אש, וכתוצאה מהירי נפצע אחד החיילים באורח בינוני. חיילי הכוח השיבו אש לעבר מקור הירי ופתחו בסריקות אחר היורים.

החייל פונה באמצעות אמבולנס לבית החולים הדסה עין כרם לקבלת טיפול רפואי.

מזג האוויר

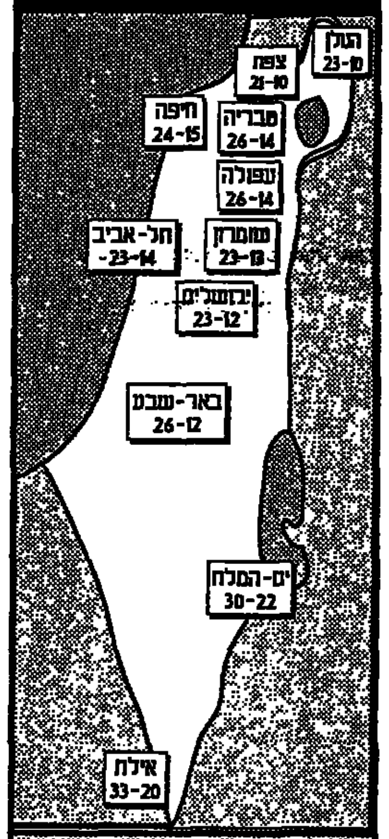

בהיר עד מעונן חלקית תחול עליה קלה נוספת בהרים ובפנים הארץ.

צ'אנס

עלה – 10, לב – 7, יהלום – K, תלתן – 7

פיס חזק

בהגרלת פיס חזק שהתקיימה אתמול עלו בגורל המספרים הבאים:

בסך 1,000,000 ש"ח זכה כרטיס 871674

במכבית זכה כרטיס 783129

בסך 5,000 ש"ח זכו הכרטיסים: 727995 706348 559874 329806 746108 590247 .008502 758662

בסך 1,000 ש"ח זכו הכרטיסים המסתיימים ב־5 הספרות:

54015 26211 15307 93358 41370
32526 01999 20140 61312 55689
48974 05317 20969 62878 64691
48974 05317 05317 20969 65395
03150 21290 52955 65395

בסך 100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 הספרות:

523 491 079 432 688

בסך 24 ש"ח זכו הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות:

23 07 95 09 62

בסך 8 ש"ח זכו כרטיסים המסתיימים בספרות 1 ו־7.

אל: חברי ועידת מפלגת העבודה
הנכם מוזמנים לדיון הועדה המכינה לועידת המפלגה
בנושא: עליה וקליטה
ביום שלישי, ט"ז באייר תשנ"ה, 16.5.95
בשעה 17:00, בסניף מפלגת העבודה ברמת־גן רח' ארלוזורוב 1.
בברכה,
חה"כ אברהם בורג
יו"ר הועדה המכינה לענייני עליה וקליטה

NISSAN
ניסידן נתניה שרותי רכב בע"מ טל. 09-614464
לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
מוסך מרכז ניסים את ישראל בע"מ טל. 03-9347282, 9312508

מוסך ראובן את משה בע"מ
מורשה לרכב רנו וניסן ומכירות רכב חדש
RENAULT NISSAN
אזור תעשיה דרך יבנה רחובות טל. 08-362002 פקס. 08-362008
ברכות חמות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

קאר־ליין שיווק השכרת רכב ואביזרים בע"מ סוכנות רכב טל. 04-9929901
RENAULT NISSAN
לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

מוסך צמרת בע"מ
RENAULT NISSAN
סוכנויות ושרות רנו וניסאן מכירת רכבים חדשים
ברכות חמות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA שאו ברכה, הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
מוסך הקריה מורשה לרנו וסובארו אזור התעשיה ב' טל. 06-574694

מוסך רנרלי NISSAN טל. 03-9640603
אזור התעשיה הישן ראשל"צ
ברכות חמות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA

ברכות חמות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
מוסך פיתוח טל. 09-556641

NISSAN
סוכנות ניסן רכב חיפה בע"מ
חיפה, אלנבי 9 טל. 04-644779
ברכות לביאה לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA

מוסך מוני NISSAN
ברכות לביאה לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA

RENAULT NISSAN
עמיגל סוכנויות ושרותים בע"מ
מוסך שרות מרכזי לנגב 07-270911-2-3
ברכות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA

לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
אליאס ב. זוהר בע"מ 06-571305

לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
מוסך המבון 06-571305

מוסך מרכז NISSAN
א.ת. צפוני חדרה טל. 322223 ניסן חדרה
ברכות לביאה לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA

ברכות חמות לחב' פסיפיק יבואני רכב בע"מ (יבואני ניסן)
לרגל השקת דגם NISSAN-MAXIMA
מוסך אלבי את מנשה טל. 07-750757

דבר DAVAR
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
המו"ל: "דבר בע"מ"
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
נדפס ב"דפוס החדש" בע"מ
רחוב חומה ומגדל 2, ת"א
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שונקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
סניפים:
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפונים: 02-256873, 02-256589
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים 5286156, 5281860, 298032
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפונים: 08-451381, 08-453798
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.00–22.00, 03-5286141
הפצה "נד" 03-377056

ח"כ לנדאו: בן־אהרן, אטינגר וכרמון פעלו בוושינגטון להעברת שגרירות ארה"ב לי־ם

נתניהו: כשהעבודה היתה באופוזיציה פעלה לקיצוץ הסיוע; רבין בעניין הקרקעות: אני מתנגד לנישול אבל ההחלטה מאפשרת פיצוי וערעור; מרצ: נתנגד נמרצות להפקעות

מאת אמיר גוימן

יו"ר לשכת הליכוד, ח"כ עוזי לנדאו, אמר אתמול כי מנכ"ל משרד ראש הממשלה לשעבר, יוסי בן־אהרן, יועץ ראש הממשלה לשעבר למלחמה בטרור, יגאל כרמון, והציר לשעבר יורם אטינגר — שלושתם פקידי מדינה תחת שלטון הליכוד — פעלו בוושינגטון כדי להביא להעברת שגרירות ארה"ב בישראל לירושלים. לנדאו בירך את השלושה על פעילותם ואמר כי הם עושים רבות לקידום עמדות בעלות חשיבות ראשונה במעלה למדינת ישראל.

יו"ר הליכוד, בנימין נתניהו, אמר בישיבת לשכת הליכוד אתמול כי הוא יכול להבין את התסכול של שרי ממשלת ישראל לנוכח הפעילות המוצלחת של הליכוד בארה"ב.

בתגובה לטענות בדבר חוסר הלגיטימיות של פעילות זו אמר נתניהו כי כאשר היתה העבודה באופוזיציה, פעלו בכיריה כדי להביא לקיצוץ הסיוע האמריקאי למדינת ישראל. "אנחנו", אמר, "מבקשים למנוע את הסיוע לאש"ף, וזה ההבדל בינינו".

מפלגת העבודה עומדת להוציא לאור עלון הסברה שיופץ מדי שבועיים בקרב יהודי ארה"ב ויעסוק בהסברת נושאים שונים העומדים על סדר־יומה של ממשלת ישראל. הגליון הראשון ייצא לאור בעוד שבועיים, ואתמול אושר התבנית. בישיבת לשכת העבודה, הוצג גליון "דמי" של כתב העת שבעריכתו עוסק "דסק" ארה"ב של העבודה בשיתוף עם חבר המפלגה, יורם דורי.

הגליון שהוצג אתמול תוקף את יו"ר הליכוד נתניהו על רקע הצעה שהעביר לנשיא סוריה אסד. כותבי המאמר טוענים כי הדבר דומה להצעה שהיו מעבירים ראשי המפלגה הרפובליקאית בארה"ב לנשיא איראן, בניגוד לעמדתו של הנשיא קלינטון.

נושא נוסף הם מחקרים שנעשו לאחרונה על המניעים לטרור, ולפיהם המניעים העיקריים הם עוני וניכור. מסקנתו של מאמר זה היא כי העברת הסיוע האמריקאי לרשות הפלסטינית חיונית כדי למנוע את התגברות הטרור.

ראש הממשלה, יצחק רבין, עסק אתמול בישיבת לשכת מפלגת העבודה גם בהפקעת הקרקעות בירושלים. הוא אמר כי הוא מתנגד לנישול, אך הוא מחויב בבנייה בשטח שצריך להפוך משטח בור לשטח בנייה. לדבריו, בהפקעה האחרונה בנו הרבה מחוץ לירושלים המאוחדת, ועתה יש לחזור ולבנות בתוך תבנית העיר המאוחדת.

לדבריו, יש צורך בפיצויים את המופקעים, תוך פיצוי מלא ואפשרות לערער על כך בבתי המשפט. בהמשך הדגיש וציין כי "הממשלה עצרה את 'המתנחלים' של עמותת עטרת, כתבים להתנגד לרובע המוסלמי והפסיקה את החדירה לסילואן, מתוך הכבוד למיעוט שרוצה לחיות אתנו בשלום".

הנהלת מרצ, שהתכנסה אתמול בתל־אביב, החליטה להתנגד באופן נמרץ להפקעת הקרקעות במזרח ירושלים, וקראה לנציגיה בממשלה ובכנסת לפעול להקפאת הביצוע. בהחלטה נאמר כי מדיניות ההפקעות, המפקיעה קרקעות מידי ערבים ומחלקה לידי יהודים, אינה נותנת מענה למצוקת הבנייה והשיכון של ערביי ירושלים והיא מרשם בטוח להעמקת השנאה והאיבה הקיימת בין תושבי ירושלים היהודים והערבים.

הנהלת מרצ הביעה את דאגתה שהמשך מדיניות זו תעלה את שאלת ירושלים לדיון בטרם עת ותסכל את תהליך השלום כולו.

בדיון בלשכת מפלגת העבודה האשים אתמול השר מיכה חריש את מרצ בהכשלת הממשלה. חריש אמר כי לצערו גורמים שרי מרצ לקשיים בכל עת שעולה יוזמה ערבית כנגד מדינת ישראל. לדבריו, דיון יזום בידי מרצ בממשלה מעת לעת על נושאים הכרוכים בפיתוח שטחי של העיר פוגעים במאבקה של ממשלת ישראל על ירושלים.

הפטריארך ברתולומיאו הראשון, מנהיג הכנסייה האורתודוכסית המזרחית, מעניק מגש כסף לראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת במהלך ביקורו בעזה. ערפאת ביקש את עזרת הפטריארך במאבק נגד הפקעת הקרקעות במזרח ירושלים. (צילום: א.פ.)

בוררות מוסכמת בסכסוך העבודה בביטוח לאומי; העיצומים ייפסקו

מאת חגי פודשנר

סיכוי לפריצת דרך, באמצעות בוררות מוסכמת, בסכסוך העבודה במוסד לביטוח לאומי. גם העיצומים יגיעו לקיצם ביום ראשון, עם תחילת הבוררות.

הנהלת הביטוח הלאומי ובאי־כוח העובדים, מטעם הסתדרות עובדי המדינה, הסכימו אד־הוק על קיומו של דיון אחד בפני הבוררים, אף־על־פי שהביטוח הלאומי אינו חתום על הסכם המכונן בוררות מוסכמת בינו לבין עובדיו. ההנהלה וההסתדרות הכללית יקיימו משא־ומתן על תנאי ההצטרפות, בעתיד, של הנהלת הביטוח הלאומי לשיטת הבוררות המוסכמת. הסכמת שני הצדדים, שהושגה אתמול, קיבלה תוקף של פסק־דין בפני השופט יעקב נויגבורן בבית־הדין האזורי לעבודה בירושלים.

הנהלת ביטוח לאומי תגיש לבן תביעה נגד העובדים, שתהיה מבוססת על נייר העמדה שהוכן לקראת הבוררות שהמדינה רצתה להגיש השבוע, אך־נמנעה ממנה לאחר שבית־הדין לעבודה קיבל את טענתם של העובדים כי לבורר אין סמכות לדון בנושא.

תביעתה של הנהלת הביטוח הלאומי תראה לבן בערך כך: לאחר שחוק ביטוח בריאות ממלכתי נכנס לתוקפו, יש מטלות חדשות על העובדים ולכן מתבקש הבורר לפסוק, מה הן ההטבות שמגיעות לעובדים עקב הגברת הנטל על כתפיהם.

הבוררות תתחיל ביום ראשון. היועץ המשפטי של העובדים (בארכות ההסתדרות, עו"ד בני כהן), העריך כי הבוררות תוכל להסתיים בתוך כשבוע. כללי הבוררות המוסכמת מונעים קיום עיצומים או שביתות במהלך הבוררות, ולכן יבוטלו העיצומים כבר מיום ראשון.

אלוני דורשת מבן אליעזר למצוא בדחיפות פתרון מגורים הולם לשבט בני ג'האלין

מאת מיכל סלע

שרת התקשורת והאמנויות, שולמית אלוני, ביקשה אתמול משר השיכון, בנימין בן אליעזר, למצוא בדחיפות פתרון הולם למגורי בני שבט ג'האלין היושבים באזור מעלה אדומים.

מדובר בבני שבט שהועבר לפני כ־40 שנה מאזור ערד להרים שבין ירושלים ליריחו. מאז מתגוררים בני השבט וצאצאיהם באוהליהם המסורתיים באזור.

עם ההחלטה להרחיב את מעלה אדומים הוחל בעבודות הכשרת קרקע ובנייה על אדמת מגורי השבט. זה כשנה מתנהל מאבק ציבורי ומשפטי למניעת העברת השבט ומניעת פגיעה בו וברכושו, אך לפי שעה ללא הועיל והפועלים עובדים במקום. ביום ראשון הועלה הנושא בישיבת הממשלה והועלתה הצעה למצוא לבני שבט ג'האלין מקום מגורים חלופי.

בהמשך לישיבת הממשלה שלחה אתמול השרה אלוני מכתב דחוף אל שר השיכון, בו כתבה כי "בהתאם להחלטות הממשלה מיום 30 באפריל השנה, אין לדחוק את השבט הבדואי ג'האלין הנמצא במקומו 40 שנה, לאחר שגורש מערד לתחום אזור האשפתות של העיר ירושלים. למרות החלטת הממשלה, האומרת כי במסגרת התכנון יימצא לשבט מקום הגון ונוח בדומה הנגיעה לישוב בני אדם ובעלי משפחות, ממשיך הקבלן בעבודה."

במכתב מפרטת אלוני את מצבם הקשה של בני השבט: אוהליהם נהרסים, מאגרי הזונה שלהם מפוזרים וכל חייהם שובשו.

בישיבת הממשלה הועלו שתי הצעות פתרון: להחזיר את בני השבט לאזור ערד או להקצות להם שטח מכובד לא רחוק מהמקום שבו הם נמצאים היום על מנת שיוכלו לחיות בכבוד.

"מה שקורה היום והדרך שבה נעשים הדברים הם חרפה למדינת ישראל וחרפה לכבוד האדם," כותבת אלוני במכתב לבן אליעזר.

רבין תומך בהקמת קזינו

מאת אמיר גוימן

ראש הממשלה, יצחק רבין, תומך עקרונית בהקמת קזינו בישראל. כך עולה מהתבטאותו אתמול בעניין זה בדיון כלכלי בלשכת מפלגת העבודה. עם זאת, אומר רבין כי הקמת קזינו היא "בעיה קשה", ואין עדיין החלטת ממשלה בעניין.

בדברו בפני חברי לשכת מפלגת העבודה אמר רבין, כי "הקזינו עלול להפוך לתנאי להגדלת התיירות לישראל. בטאבה, ויתכן שבירדן, יהיה קזינו. זו בעיה קשה לכולנו ואנחנו יכולים למצוא עצמנו מפסידים בתחום התיירות, שתורם לתעסוקה ולהכנסה של ישראל".

שר התעשייה והמסחר, מיכה חריש, סקר במהלך הדיון את פעילות משרדו, וציין כי נתוני המשרד מעידים על שינוי סדר העדיפויות של ממשלת רבין. [illegible] צמיחת המשק הישראלי [illegible]. חריש אמר עוד, כי הנתונים מעודדים מידה גבוהה של אופטימיות ביחס להשגת היעדים שהציבה הממשלה עד תום הקדנציה.

שבס מברך על החלטת ח"כ מגן לזמן ועדת ביקורת המדינה בעניינו

מאת מוטי בסוק

שמעון שבס, המנכ"ל המודח של ראש הממשלה, הביע אתמול שביעות רצון מהחלטת חבר הכנסת דוד מגן לזמן את ועדת הכנסת לביקורת המדינה לדיון בדברים שאמר כנגד מבקרת המדינה, מרים בן פורת.

שבס האשים אתמול, בראיון לתוכנית הרדיו "הכל דיבורים", את בן פורת בסילוף, אמירת אי־אמת, בהיטפלות אליו ובעבירות על חוק ביקורת המדינה. לדבריו, רבים במערכת המשפטית שותפים לדעתו.

המבקרת דחתה את דברי שבס, וטענה כי אין בהם אמת והגינות.

ח"כ דוד מגן, יו"ר ועדת הכנסת לביקורת המדינה, הודיע כי יכנס את הוועדה לדיון דחוף בדברי שבס. הוא גם התלונן נגד שבס בפני נציב שירות המדינה והיועץ המשפטי לממשלה.

בתגובה, פרסם שבס הודעה המביעה שביעות רצון מכינוס ועדת הכנסת לביקורת המדינה. הוא גם הביע תקווה כי הוועדה תזמין אותו להופיע בפניה כדי שיוכל להציג בפני הח"כים את העובדות כפי שהוא רואה אותן, וכדי שיוכל לומר את דברו.

15 ראשי אוניברסיטאות מאפריקה יבקרו בארץ

מאת מוטי בסוק

15 ראשי אוניברסיטאות מאריתריאה, ניגריה, קמרון, דרום אפריקה ומדינות אחרות באפריקה, יבואו ביום ראשון לישראל, כאורחי משרד החוץ, לסיור לימודים שיימשך עשרה ימים.

ראשי האוניברסיטאות יסיירו ברחבי ישראל, יבקרו במרבית המוסדות להשכלה גבוהה בארץ, בכנסת, ביד ושם, ובמוזיאון השואה, ויפגשו עם שר החוץ, שמעון פרס, ושר החינוך והתרבות, פרופ' אמנון רובינשטיין.

זהו הביקור הראשון של קבוצה כזאת בארץ. [illegible] גם הוא באפריקה, ד"ר אנבוד סכי, יוזמה באוניברסיטה העברית בירושלים על האנפי המשתנה של האוניברסיטה במדינות אפריקה.

במשרד החוץ מייחסים חשיבות רבה לביקור. מקור במשרד ציין כי בשנים האחרונות ממלאת השכבה האקדמאית באפריקה תפקיד חשוב בקידום תהליך הדמוקרטיזציה ביבשת. בחלק מהמדינות היא גם הגיעה למעמד מוביל בהנהגה המדינית.

קהל רב השתתף בהלוויית אמו של האלוף דני יתום

(ע.).– קהל רב, ובו ראש הממשלה, יצחק רבין, הרב הראשי לישראל, הרב ישראל מאיר לאו, הרמטכ"ל, רב־אלוף אמנון ליפקין שחק, מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב אסף חפץ, שגריר ארה"ב, מרטין אינדיק, ושגריר מצרים, מוחמד בסיוני, בכירי משרד ראש הממשלה, אלופי צה"ל ומפקדים, השתתפו אתמול בהלווייתה של פנינה יתום, אמו של האלוף דני יתום, מזכירו הצבאי של ראש הממשלה.

ההלוויה רבת המשתתפים יצאה מבית המנוחה בשכונת עיר־התכלת בנתניה. המשטרה סייעה בהכוונת התנועה לבית העלמין בשיכון הוותיקים בעיר.

המנוחה היתה דור רביעי למתיישבי היישוב היהודי בטבריה. אל מול הקבר הפתוח אמרו שלושת בניה "קדיש". דברי הספד השמיע הרב הראשי הרב לאו, שתיאר את דמותה היהודית, כמי שגידלה את ילדיה להקרבה ולשליחות בסתונית עלומה, יחד עם בעלה שמחה יתום.

הרב לאו הזכיר את עברה ושורשיה של פנינה יתום (70), בקרב חסידי קארלין בטבריה. לאחר אמירת פרק תהלים על ידי הרב הצבאי הראשי, האלוף גד נבון, ותפילת "אל מלא רחמים" מפי החזן הצבאי הראשי, סגן אלוף אריה בראון, נפרדו מהמנוחה בעלה שמחה ובנה האלוף דני יתום במילים נרגשות.

המנוחה השאירה אחריה, בעל, שלושה בנים, בת ונכדים.

LIFE and ENVIRONMENT
Non-Government Umbrella Organization to promote the quality of life and the environment in Israel

חיים וסביבה
ארגון־גג של שוחרי איכות החיים והסביבה

ישיבת הנהלה פתוחה לציבור

עם נציב קבילות החיילים

האלוף (מיל') אהרון דורון

איכות חיי המשרתים בצה"ל הנה מרכיב רב־חשיבות בקיום חברה חסינה בעידן של מורכבות אנושית־סביבתית־חברתית בת־זמננו.

הנהלת **חיים וסביבה** תקיים ישיבה מיוחדת בנושא.

האלוף (מיל') אהרון דורון, נציב קבילות החיילים, יהיה אורח ומרצה.

דברי פתיחה: יו"ר ההנהלה **יוסף תמיר** (ח"כ לשעבר ויוזם הצעות חוק פרטיות נציב תלונות הצבור, נציב קבילות החיילים ומבקר העיריות שהיו לחוקי המדינה).

את ברכת העיר יביא **אפי שטנצלר**, ראש העיר.

הישיבה תתקיים בבית ראשונים, רח' גורדון 24 בגבעתיים ב־26/5/95, ותפתח בשעה 10:00 לפנה"צ בדיוק.

* * *

המעוניינים מקרב הצבור להשתתף בדיון הנ"ל יתקשרו לטלפון מס' 03-5732750 - ויקי.

* * *

הנהלת חיים וסביבה: יוסף תמיר - יו"ר, [illegible]

נהריה תושבת בשבוע הבא במחאה על יחס הממשלה לבעיות העיר

מפעלי קיבוצים בצפון אינם מאפשרים לעובדים השכירים להתארגן

מאת נתי קיי זילברמן ואפרים דוידי

ראש עיריית נהריה, ז'אקי סבג, החליט להשבית בשבוע הבא את העיר, לאות מחאה על כך שמאז פגישת פורום ראשי ישובי קו העימות עם ראש הממשלה לפני כחודש, לא חל שום שינוי ביחס שרי הממשלה לבעיות העיר.

לדברי סבג, הבטיח ראש הממשלה בעת הפגישה לפעול מיידית, כדי לקבל דוח מהשרים בממשלה מדוע אינם מיישמים את ההחלטה [illegible]. אולם עד כה, למעט [illegible], לא טופל כלל העניין. נהריה מתבוססת עדיין בנושאי התקציבים והמשאבים שלא נתקבלו עבור פיתוח העיר, ולא נמצא עדיין פתרון תקציבי לבעיית השירותים והחינוך, הניתנים לתושבים.

בתחילת השבוע תתכנס מועצת העיר ותחליט באיזה יום תושבת העיר. מן הראוי לציין, כי הנשיא וייצמן הבטיח, בסיור שערך זמן קצר לאחר התקפת הקטיושות האחרונה על נהריה, שנמצא פתרון לבעיית [illegible] לטיפול נמרץ, והוסרה במקום.

וייצמן התחייב כי בתוך 48 שעות תפתר הבעיה, בעקבות סיכום עם שר הבריאות, אולם מתברר, כי עד כה, לאחר כחודש, אין כל התקדמות גם בנושא זה.

יו"ר הנהגת ההסתדרות, בנימין גונן, ביקר אתמול בקרית שמונה לרגל השביתה הכללית שנערכה השבוע.

"מצב התעסוקה בעיר רע. מספר המובטלים, שהיה נמוך יחסית לפני מספר חודשים, הוכפל תוך פרק זמן קצר, והגיע לכ־8 אחוז", אמר גונן לאחר סיורו.

לדבריו "האווירה בקרב העובדים בקרית שמונה ובני משפחותיהם קשה. מקומות התעסוקה הם מעטים, וחלק לא מבוטל ממפעלי העיר מועסקים במפעלים הקיבוציים המגלים עוינות להתארגנות העובדים, ואף אוסרים על מו"מ קיבוצי והקמת ועדי עובדים".

גונן שוחח בביקורו עם נציגי מועצת הפועלים אשר תיארו באוזניו מצב קשה, בו כ־1500 העובדים, תושבי קרית שמונה, המועסקים במפעלים שבבעלות הקיבוצים "אין הגנה והם מופקרים לשרירות ליבם של המנהלים". על פי נתונים שנמסרו לו רק במפעל אחד בקיבוץ באזור מרכזי ניתן לעובדים להתארגן — "סך הכל כ־90 מתוך כ־1500 עובדים שכירים, ביותר מ־10 מפעלים בבעלות הקיבוצים [illegible]", אמר גונן. במפעלים אלה לא עובדים חברי הקיבוץ [illegible] דמי חבר להסתדרות.

[illegible] עובדי התעשייה הקיבוצית בהסתדרות [illegible] ימים מכתב אל כל מזכירי האיגודים המקצועיים המטפלים בעובדים במפעלים שבבעלות הקיבוצים. שפיר הדגיש במכתבו כי "במצב זה סכנית ההתוות בהסתדרות לא מוסדרת. בהעדר גוף מעסיקים יציג קשה להגיע להסדר מרכזי ומוסכם במתכונת הסכם קיבוצי כללי". עוד כתב שפיר כי "אי הסכמה או התנגדות מקרב המעסיקים צריכה חיובית להביא אותך לנקיטת כל האמצעים החוקיים העומדים לרשות האיגוד המקצועי".

על פי נתוני התנועה הקיבוצית מספר השכירים בתעשייה הקיבוצית גדל במהירות. ב־91' עבדו במפעלי התעשייה הקיבוצית כ־19.2 אלף עובדים, מהם כ־12 אלף חברים וכשבעת אלפים שכירים. כעבור שנתיים, ב־93', הגיע מספר העובדים לכ־21 אלף, מהם כ־11 אלף חברים וכ־10 אלף שכירים — גידול של כ־51 אחוז במספר העובדים השכירים תוך שנתיים.

המר: דרושות הבנות עם סוריה בעניין "הטרור שבהשראתה"

(ע.) - יו"ר המפד"ל, ח"כ זבולון המר, הציע אתמול להגיע להבנות עם הסורים, בעיקר בקשר לפעולות הטרור "המתבצעות בהשראתם". המר דיבר בישיבה חגיגית של לשכת המפד"ל, שנערכה בירושלים לרגל העברת משרדי התנועה לבירה.

בסקירה מדינית בפני חברי הלשכה, אמר המר: "לא צריך להגיע לשלום עם סוריה על בסיס האשליה של מזרח תיכון חדש ועל יסודי ציפיות למרחב פתוח ולניהול פרויקטים כלכליים גרנדיוזיים".

לשיטתו זאת טען המר, כי הדבר החשוב ביותר עתה לסוריה הוא הוצאתה מרשימת המדינות התומכות בטרור. לדבריו, רשימה זו מונעת מסוריה הטבות כלכליות שונות ומטילה עליה הגבלות, בייחוד מצד ארה"ב.

לדעת המר, ניתן להגיע להבנה עם הסורים לפיה תמורת הפסקת פעילות הטרור תוצא סוריה מהרשימה. לדעתו, ניתן ליצור הסכמה סביב נושא זה, ללא כל קשר לשאלת רמת הגולן.

בעניין ירושלים הזהיר המר, כי על נושא זה תלוי "עתיד כל תהליך השלום". "אם הממשלה תזוז מעמדות העיר הזו, נאלץ להתייצב ברחובות", אמר.

המר אמר כי בניגוד לציפיות הפסימיות שהיו בתחילת תקופת כהונתו של יצחק רבין כראש ממשלה, "שום דבר לא קרס. מצפה לנו עוד שנה אחת של בלימת הסכנה, וננסה להבטיח שלא ייגרם בה שום מצב שהוא בלתי הפיך".

נחתם הסכם תנאי הפרישה והפיצויים של עיתונאי "דבר"

חיים אורון: ההסכם יוצר תשתית חדשה שתאפשר לעיתון להמשיך להופיע על בסיס מתכונת ניהולית ושיווקית חדשה, תוך שיתוף ומעורבות של העובדים

מאת כתב "דבר"

הסכם המסדיר את תנאי הפרישה והפיצויים של העיתונאים המועסקים בעיתון "דבר" נחתם אתמול בלשכתו של מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, אפרים זילוני, בתל־אביב. על ההסכם חתמו: זילוני, יו"ר אגף הכספים בהסתדרות, ח"כ חיים (ג'ומס) אורון ונציג ועד העיתונאים ב"דבר" והאיגוד הארצי של עיתונאי ישראל, אפרים דוידי.

בטקס החתימה השתתפו גם [illegible], נציגי העובדים, עו"ד אורנה לין והעיתונאים אהרון להב וישראל לנדרס, וכן מנכ"ל "דבר" בפועל, צבי זמיר.

ההסכם מבוסס על הסכם הפרישה שהושג עם עובדי לשכת הדפוס של ההסתדרות והוא משלים את ההסכמים בדבר תנאי הפרישה שנחתמו בשלב מוקדם יותר עם עובדי המינהלה ועם עובדי הדפוס. ההסכם נחתם לאחר מו"מ ארוך שהחל לפני כחצי שנה. כמו כן כולל ההסכם פסקי בוררות בנושאים משפטיים כלכליים שנמסרו על־ידי הצדדים לפסיקתו של אפרים זילוני.

במעמד חתימת ההסכם הביעו אורון וזילוני תקווה כי ההסכם יוצר תשתית חדשה לאפשר ש"דבר" ימשיך להופיע על בסיס מתכונת ניהולית ושיווקית חדשה, ובשיתופם ובמעורבותם של העובדים. אורון הדגיש כי הוא סמוך ובטוח שניתן להבטיח את המשך הופעת העיתון ושגשוגו. זילוני הוסיף כי נוכח המצב הקיים בעיתונות הישראלית חשוב שעיתון "דבר" ימשיך להופיע, בקול המבטא את ציבור העובדים ותוך שיתוף עם עיתונאים והמועסקים בו.

ההסכם שנחתם אתמול חל על עשרות עיתונאי המערכת וכולל, בין היתר, הסדרת ענייניהם של עיתונאים אשר בעבר לא הוכרו עד כה.

בוטלה השתתפות תזמורת קירוב בפסטיבל ישראל – בגלל מיעוט רוכשי כרטיסים

מאת אביבה זלצמן

הנהלת פסטיבל ישראל ביטלה את השתתפותה של תזמורת קירוב בפסטיבל, בשל "הענות מועטה של הקהל, ומתוך אחריות לכספי ציבור".

תזמורת קירוב, אחת התזמורות המובילות בעולם, היתה אמורה לבצע גירסה קונצרטנטית של "סאלומה", אולם במעט ולא נרכשו כרטיסים למופע שלה. בהנהלת הפסטיבל מעריכים, כי אחת הסיבות לכך היא האטרקטיביות של מופעי האופרה "כרמן", שתועלה בביצוע בימתי מלא על־ידי בית האופרה המלכותי "הקובנט גרדן", בבריכת השולטן.

ההנהלה הודיעה, כי רוכשי הכרטיסים לתזמורת קירוב יוכלו להחליפם למופעים אחרים, או לקבל את כספם בחזרה במשרדי הכרטיסים בהם נרכשו.

מיטב הברכות
למועצה המקומית אור־עקיבא
ולראש המועצה מר יעקב אדרי
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
אברון שליין בע"מ

חלבי ג'יב את סלימן
קבלנים לעבודות סלילה ופיתוח
דאלית אל כרמל טל. 04-395222/3/4
שפע ברכות
למועצה המקומית אור־עקיבא
במלאת לה 45 שנה
שאו ברכת שגשוג ופריחה

בלנק
מוצרי נייר בע"מ
למועצה המקומית אור־עקיבא
במלאת לה 45 שנה
המשך שגשוג ופריחה

[illegible] للأصل

ארה"ב תסייע לאוקראינה במימון השמדת הנשק הגרעיני ובהסבת מפעלים צבאיים

נשיא אוקראינה לקלינטון: אנו תומכים בהתרחבותה של ברית נאט"ו מזרחה

קייב (רויטר). – ארה"ב תיתן לאוקראינה סיוע עודף כדי לאפשר לה להשלים את הרס הנשק הגרעיני שלה ולהתקדם בהסבת מפעלים צבאיים לשימושים אזרחיים – אמרו אתמול נשיאי שתי המדינות.

ביל קלינטון וליאוניד קוצ'מה, בהודעה שפורסמה לאחר יום של שיחות ביניהם, הודיעו גם כי קוסמונאוט אוקראיני ישתתף במסע של מעבורות חלל אמריקאית באוקטובר 1997.

קוצ'מה אמר לקלינטון כי הוא תומך בהתפשטותה של נאט"ו מזרחה – דיווח יועץ נשיא ארה"ב לביטחון לאומי, טוני לייק.

מקורות אמריקאיים אומרים כי דבריו של קוצ'מה חשובים, משום שבעבר היה זהיר יותר בכל הנוגע להרחבת הברית הצבאית מזרחה, במיוחד במהלך ביקורו בוושינגטון בנובמבר.

"הנשיא קוצ'מה אמר כי הוא חושב שנאט"ו היא 'גורם המביא ליציבות באירופה' וכי אוקראינה תומכת בהתרחבות נאט"ו מזרחה", אמר לייק לכתבים לאחר הפגישה בין קלינטון לקוצ'מה.

בהודעה בתום הפגישה נאמר כי הוקצו 10 מיליון דולר כדי לאפשר לאוקראינה להסב מפעלים צבאיים, 10 מיליון כדי לסייע בהעלמת אתרים הקשורים במחסני הנשק הגרעיני שנותרו באוקראינה מתקופת ברה"מ, ושבעה מיליון דולר לצורך פרויקטים צבאיים אחרים.

בהצהרה נאמר גם כי וושינגטון הקצתה יותר ממיליון דולר כדי לסייע בהשתתפותה של אוקראינה בתוכנית "שותפות לשלום" של נאט"ו וכי היא תקצה לה עוד 10 מיליון דולר בשנה הבאה – עשירית מכלל הסיוע למדינות קומוניסטיות לשעבר.

קלינטון שיבח את מאמציה של אוקראינה לבצע רפורמות ואישרר את מחוייבות ארה"ב לתת אשראי של 250 מיליון דולר כדי לממן מוצרי ייבוא אמריקאיים, נאמר בהודעה.

המנהיגים התחייבו לשתף פעולה בבניה מחדש של סקטור האנרגיה האוקראיני ולשפר את הבטיחות בכורים הגרעיניים. לפי ההצהרה, קייב תעבוד עם שבע המדינות המתועשות כדי לסגור את צ'רנוביל – האתר בו אירעה התאונה הגרעינית החמורה בהיסטוריה – עד שנת 2000.

לפני צאתו לקייב, נפגש קלינטון במוסקווה עם מנהיגי אופוזיציה רוסים, שטענו בפניו כי רבים ברוסיה חשים שהמערב מתעלם ממצוקתם הכלכלית הקשה.

קלינטון נועד לארוחת בוקר עם 10 מנהיגי אופוזיציה – אך השמיט בצורה בוטה מרשימת המוזמנים את המנהיג הלאומני הקיצוני ולאדימיר ז'ירינובסקי.

איגור גאידר, העומד בראש הסיעה הגדולה ביותר בבית התחתון של הפרלמנט הרוסי, אמר לקלינטון כי "רוחות עמדות שליליות כלפי ארה"ב בשכבות נרחבות באוכלוסיה הרוסית". הוא הוסיף כי "נפוצה תחושה שהמערב וארה"ב מתעלמים ממצוקתם של הרוסים... וכי אין הם מבינים את מצבם הקשה".

פוליטיקאים אחרים שעימם נועד קלינטון בארוחת בוקר במעונו של שגריר ארה"ב, היו הרפורמיסט הליברלי גריגורי יאבלינסקי, שיהיה מועמד לנשיאות בשנה הבאה, ומנהיג המפלגה הקומוניסטית גנאדי זיוגאנוב, אחד המבקרים החריפים ביותר של ילצין.

נשיא ארה"ב ביל קלינטון ורעייתו הילארי לוגמים מבקבוקי קוקה־קולה בעת ביקור במפעל המשקאות הקלים במוסקווה. (צילום: א.פ.)

חייל צרפתי נפצע אנושות מירי צלף סרבי בסראייבו

סראייבו (א.פ.). – חייל צרפתי נפצע קשה מאוד מירי צלף לאורך "סמטת הצלפים" הידועה לשמצה בסראייבו, אמר דובר או"ם.

העליה במספר ההתקפות נגד שומרי השלום הצרפתים בשבועות האחרונים, גרמה כבר לדרישה הולכת וגוברת בצרפת ובמדינות אחרות, המתרמות חיילים לכוח האו"ם בבוסניה, להוציא משם את חייליהן.

הצרפתים, שאיבדו 36 שומרי־שלום בבוסניה, הוחרדו באחרונה מפני נסיגה. צרפת, שלה 4,556 חיילים בבוסניה, היא המשתתפת הבכירה בכוח ועזיבתה עלולה לגרום לצעד דומה מצד שאר המדינות בכוח, המונה 24 אלף חיילים.

החייל הצרפתי הוצב בעמדת תצפית בקומה ה־17 בבניין שוקים ליד מלון "הולידיי אין" לשעבר כאשר נורה – דיווח דובר האו"ם גארי ויגנט. מקורות או"ם אמרו כי האש באה כנראה מעמדות סרביות.

שומרי שלום במקום אמרו כי החייל בן ה־23, חורחה אל־האג', נורה בראשו. מנתחים של האו"ם ניתחו אותו משך יותר משעתיים בבית־החולים בתוך מטה האו"ם. הוא הוטס משם לספליט שבקרואטיה, בדרכו לפאריס. דובר או"ם אמר כי מצבו אינו טוב.

אתמול המשיכו הירי בידי צלפים אינטנסיבי והדי התפוצצויות נשמעו ברחבי העיר.

החייל הצרפתי נפגע באותו מקום בו פגע רימון נגד־טנקים בנגמ"ש צרפתי שלושה לאורך "סמטת הצלפים", המחברת בין מרכז למערב העיר ומצויה קרוב לעמדות הסרביות.

היום אמור להיפגש מזכ"ל האו"ם בוטרוס גאלי בפאריס עם נציגי או"ם ומפקדים צבאיים בכירים כדי לדון בהמשך נוכחות האו"ם בבוסניה ובקרואטיה. היום ייפגשו גם דיפלומטים בכירים מרוסיה, צרפת, בריטניה, גרמניה וארה"ב בפרנקפורט כדי לדון בהמשך הפעילות הדיפלומטית באיזור.

לפחות 100 נהרגו עקב התנגשות קטר רכבת במעלית־כורים במכרה זהב בדרום אפריקה

הקטר, שלא היה מאויש, נפל לתוך פיר המעלית וקרע את הכבל – המעלית הדו־קומתית ובה הכורים צנחה לעומק של 500 מטרים; עובדים מאשימים חברת המכרות ברשלנות

אורקני (א.פ.). – צוותי הצלה העלו אתמול שש גופות והם צפויים למצוא עוד עשרות במעמקי מכרה, שם נקרע כבל מעלית בתאונה שנגרמה כפי הנראה עקב טעות אנוש.

מקורות במכרה הזהב ואל ריף אישרו כי לפחות 100 כורים היו במעלית שנפלה לעומק של 500 מטרים לאחר שקטר רכבת התנגש בה.

הסיכויים למציאת ניצולים בלתי אפשריים, לפי אלה שראו את ההרס, 2,300 מטרים מתחת לפני הקרקע.

"זו ערימה של מתכת מעוותת", אמר הרופא גארת' אליס, שהיה בצוות הסיוע הראשון שהגיע למקום שלושה בלילה. "זהו לילה מזעזע. והיקשה לקבל [illegible] [illegible] מולטאסטי אמר כי "פיסות עור אדם היו מפוזרות במקום... כאשר מעלית־משא דו־קומתית התרסקה והפכה להיות כמו קופסת שימורים".

הנשיא נלסון מנדלה הכריז על יום אבל בשבוע הבא והבטיח פעולה מהירה בעקבות דוח שעתיד להתפרסם בקרוב על ועדה הפועלת לבדוק את הבטיחות במכרות.

"אני הרוס לחלוטין", אמר קלם סאנור, יו"ר חברת המכרות ואל ריף, סניף של החברה האנגלו־אמריקאית. "אנו עושים בשנים האחרונות כל שביכולתנו כדי לשפר את הבטיחות".

התאונה במכרה ליד אורקני, 180 ק"מ דרומית מערבית ליוהנסבורג, אירעה בסיום משמרת הלילה ביום רביעי, כאשר העובדים נדחסו לתוך המעלית לקראת הנסיעה הארוכה אל פני הקרקע.

דיק פישר, מנכ"ל המכרה, אמר כי קטר רכבת נכנס למנהרה הסגורה לתנועת רכבות, התרסק דרך מחסומים שנועדו לעצור מכונות קטנות יותר ונפל לתוך פיר המעלית. הנהג לא היה בקטר, היכול לנוע בלי מפעיל, אמר פישר.

כאשר הקטר, שמשקלו 13 טון, נחת על מעלית־הכורים, נקרע כבל ותא המעלית החל ליפול. מעוצמת הנפילה התרסקה מעלית־הכורים כך, שגובהה לאחר שהגיעה לקרקע היה חצי מטר בלבד.

גופות שפטו מהכלוב הנופל היו הראשונות שנמצאו, ומקורות אמרו כי יקח לפחות יום לנסר בתוך מעלית־הכורים כדי למצוא את שאר הגופות.

השר לענייני אנרגיה ומחצבים פיק בותה אמר כי נראה שהתאונה נגרמה עקב טעות אנוש. "הקטר לא יכול היה לנוע כפי שנע אם היה נשלט כראוי", אמר בותה בהודעה.

400 כורים אחרים הובאו בשלום אל פני הקרקע, והמצילים השתמשו במעלית מקבילה כדי להגיע אל ההריסות, אמרו מקורות במכרה. [illegible] של העובדים התאספו אתמול מחוץ למגורים מחוץ למכרה כדי לברר את שאירע. רוב העובדים שהיו במשמרת הלילה נשארו בתוך הצריפים וסירבו לדבר עם עיתונאים.

"כולם כל כך מבוהלים", אמר ויטקליף זקו, שישב עם חבר שעבר במשמרת הלילה ויצא התוצה בשלום. "מפחיד מאוד להיות שם למטה".

מנהיגי עובדים קראו לחקירה עצמאית, שתכלול מומחים זרים, כדי לקבוע את הסיבה ואת האשמים בתאונה. אך מולטאסטי, ראש איגוד העובדים במכרה, האשים את החברה האנגלו־אמריקאית בהזנחת כללי הבטיחות כדי להגדיל את רווחיה.

ב־1980 אירעה תאונה באותו מכרה, כאשר כבל המעלית נקרע והמעלית הידרדרה למטה. אז נהרגו 31 איש.

פישר, מנכ"ל המכרה, אמר כי עד כה נהרגו במכרה השנה 13 איש לפני התאונה הזו. הוא אמר כי סיכוי התמותה של 0.83 ל־1,000 שעות עבודה טוב יחסית למכרה עמוק.

דרום אפריקה היא יצרנית הזהב הגדולה בעולם ונמצאים בה כמה מהמכרות העמוקים ביותר. תאונות קורות לעיתים תכופות וגובות בדרך כלל קורבנות.

אסון המכרות הגדול ביותר אירע ב־1960, כאשר 437 עובדים נהרגו כאשר נלכדו במעמקי מכרה פחם דרומית ליוהנסבורג. האסון החמור ביותר במכרה זהב אירע ב־1909, כאשר 152 כורים מתו במכרה מוצף.

עיתון יפני, המסתמך על מקורות משטרה:

הכימאי הראשי של הכת היפנית הודה בייצור גאז העצבים סארין

טוקיו (א.פ. רויטר). – הכימאי הראשי של כת "האמת העליונה" היפנית שהואשמה בביצוע התקפת הגאז הקטלנית ברכבת התחתית בטוקיו, הודה כי הקבוצה אכן ייצרה סארין, גאז העצבים ששימש בפיגוע זה – מסר אתמול עיתון יפני.

העיתון "יומיורי שימבון" מסר ממקורות במשטרה, כי מסאמי צושיה, ראש המחלקה הכימית של הכת "אום שינריקיו" אמר לחוקרים, כי הצוות שלו ייצר באביב אשתקד גאז סארין.

העיתון ציין כי המשטרה נותנת אמון בהודאתו של צושיה, וכי הודאה ישירה ראשונה זו של חבר בכת עשויה להיות החוליה החיונית שהחוקרים זקוקים לה כדי להגיש כתב אישום נגד הכת ולעצור את מנהיגה המיסתורי, שוקו אסאהארה, בעקבות הפיגוע שגרם למותם של 12 בני אדם ולפציעתם של 5,000.

המשטרה סירבה לאשר את הידיעה, שפורסמה במהדורת הערב של העיתון רב התפוצה.

יותר מ־150 מחברי הכת, כולל מנהיגים בכירים, נעצרו, אך הם חשודים רשמית בעבירות שאינן קשורות בהתקפת הגאז, כגון החזקת אנשים נגד רצונם. הם נעצרו כנראה מתוך תקוה שהחקירות יניבו מידע חדש.

דובר המשטרה מסר כי רובם המשיכו לשתוק, למרות חקירות ממושכות.

סוכנות הידיעות היפנית "קיודו" מסרה, כי המשטרה תבקש בקרוב להוציא פקודות מעצר נגד כ־20 מחברי הכת, החשודים במעורבות בייצור גאז סארין ובביצוע הפיגוע ברכבת התחתית.

באוסטרליה מסרו אתמול מקורות כי כת "אום שינרי קיו" ניסתה ככל הנראה גאז עצבים על כבשים בחווה במערב אוסטרליה. שר המשטרה של מערב אוסטרליה בוב וימה אמר כי המשטרה מצאה שרידים של כימיקלים ששימשו לייצור גאז ב־24 כבשים מתות בחווה ליד לאונורה.

"אני חושב שברור למדי שהם ניסו שם, לפחות מספר גאזים – הם ודאי ניסו סארין, וכנראה גם גאז אחר", אמר וימה.

הכת קנתה את החווה המרוחקת ביוני 1993, וקבוצה של חברי הכת, וביניהם המנהיג שוקו אסאהארה, הגיעה לשם בספטמבר 1993.

אסאהארה חזר ליפן והוא נעדר מאז ההתקפה ברכבת התחתית.

רב־חובל לשעבר חטף מעבורת בדנמרק – ונכנע לאחר 4 שעות

קופנהאגן (א.פ.). – רב־חובל לשעבר של מעבורת נכנע אתמול לרשויות הדניות לאחר שחטף במשך זמן קצר מעבורת שנשאה 29 איש.

לא היו נפגעים באירוע, שאירע לחופי האי הדני הקטן אנהולט, המישה ק"מ ליד העיר גרינה בחוף המזרחי של דנמרק, מסרו דיווחים.

רב־החובל שפוטר ממשרתו בשנה שעברה, איים ככל הנראה על רב־החובל של המעבורת "אנהולט" ברובה במשך ארבע שעות, נמסר.

החשוד, שלא זוהה מיד, מסר את הרובה לנציגי איגוד הימאים לאחר ששוחח עם המשטרה. הוא דרש קודם לדבר עם ראש עיריית גרינה.

21 נוסעים ושמונה אנשי צוות היו על המעבורת, אמר מפקד המשטרה בגרינה, ינס ואבר, שצוטט על־ידי הרדיו הדני.

הרשויות ליוו את החשוד לגרינה.

174 החברות באמנה לאי־הפצת נשק גרעיני הסכימו פה אחד להאריכה לזמן בלתי־מוגבל

כדי לרצות מדינות העולם השלישי, יפעלו המעצמות להשלים אמנה שתאסור ניסויים גרעיניים; התקבלה הצעת ההחלטה המצרית הקוראת לפירוז המזה"ת, בלי איזכור ישראל

מאת מרים פוקס והסוכנויות

בתום דיונים שנמשכו כחודש, הסכימו אמש נציגי 174 המדינות החתומות על האמנה לאי הפצת נשק גרעיני להאריך אותה ללא הגבלת זמן. ההחלטה הניחה בכך את היסודות לעולם הגרעיני של המאה ה־21.

לאחר 24 ימים של דרישות, דיונים ופשרות מאחורי הקלעים, אישרה הוועידה ההיסטורית תוכנית ביוזמת ארה"ב להפוך את האמנה שהיתה במקורה ל־25 שנים, לקבועה, תוך קידום תוכנית בינלאומית בה יותר רק לחמש מדינות להחזיק באופן לגיטימי נשק גרעיני.

ההארכה אושרה בלי הצבעה על־ידי נשיא הוועידה, באיאנגה דהאנאפאלה מסרי לנקה, בישיבה באולם הגדול של העצרת הכללית של האו"ם. [illegible]

כדי לרצות מדינות שאינן מחזיקות נשק גרעיני שביקשו ללחוץ על המעצמות הגרעיניות לפעול מהר יותר לבקרת נשק, צורפה רשימה של מטרות פירוק נשק להחלטת ההארכה. מטרות אלו, הכוללות השלמה של אמנה כוללת שתאסור ניסויים בנשק גרעיני עד השנה הבאה, "ייבדקו" בכינוסים שנתיים של חברות האמנה.

דהאנאפאלה תיאר את ההחלטה כ"איזון אינטרסים הוגן וצודק".

ההחלטה התקבלה פה אחד. לאחר שמצרים נכנעה ללחץ האמריקאי וויתרה על קריאה מפורשת לישראל להצטרף לאמנה ולפתוח את מתקניה לפיקוח של הוועדה הבינלאומית לפיקוח על נשק גרעיני, התקבלה גם ההצעה של מצרים הקוראת לפירוז המזרח־התיכון מנשק גרעיני.

ישראל אינה חתומה על האמנה, אך אינה מתנגדת למאמץ לפרז את המזרח־התיכון מנשק גרעיני. עם זאת, מטעמי ביטחון, אין ישראל מעוניינת לחתום על האמנה עד לאחר השגת הסכמי שלום בינה לבין כל מדינות האיזור. רק לאחר השגת הסכמים כאלו, תהיה ישראל מוכנה לפתוח במשא־ומתן לפירוז האיזור.

במהלך דיוני הכינוס הובילה מצרים יוזמה, בתמיכת מדינות ערב אחרות, שמטרתה היתה להפעיל לחץ על ישראל לחתום על האמנה. תחילה איימה מצרים, כי אם ישראל לא תצטרף לאמנה גם מצרים לא תחדש את חתימתה. בלחץ ארה"ב נאלצה מצרים לוותר על עמדתה זו והחלה לפעול להעברת הצעת החלטה המתייחסת לפירוז המזרח־התיכון מנשק גרעיני. במסגרת הצעה זו ניסתה שוב מצרים לבודד את ישראל ולאזכר אותה כמדינה היחידה באיזור שאינה חתומה על האמנה, זאת למרות שגם איחוד האמירויות, עומאן וג'יבוטי אינן חתומות על אמנה זו. הצעה זו זכתה לתמיכת 13 מדינות ערביות, אך כמובן עוררה את התנגדות עומאן ואיחוד נסיכויות המפרץ.

עד לרגע האחרון ניסתה מצרים להעביר החלטה בנוסח זה, אך בלחץ אמריקאי נאלצה לוותר על איזכור ישראל בהחלטה. שגריר ישראל באו"ם, גד יעקבי, ראה כהישג מיוחד את אי איזכורה של ישראל בנפרד בהחלטות שהתקבלו.

נוסח ההחלטה המצרית שהתקבל לבסוף קורא לפירוז המזרח־התיכון מנשק גרעיני, מקדם בברכה את תהליך השלום וקורא לכל המדינות באיזור לפתוח את מתקניהן הגרעיניים לפיקוח בינלאומי. נוסח זה הולם את עמדת ממשלת ישראל.

בתחילת הדיון הביעו מדינות רבות, בעיקר מדינות העולם השלישי, את חששותיהן שהארכת האמנה לזמן בלתי מוגבל תסיר את הלחץ מהמועדון המדינות להן נשק גרעיני מלפעול לפירוזו. כפיצוי למדינות אלו על הסכמתן לחתום על הארכת האמנה ללא הגבלת זמן, הוחלט כאמור לזרז את המו"מ על האמנה לאי עריכת ניסויים גרעיניים וכן להתחיל במו"מ לקראת איסור ייצור חומר גרעיני בקיע המשמש לייצור נשק גרעיני. [illegible] גרעינית למדינות החסרות אותה, על מנת לעזור להן בפיתוח מפעלי אנרגיה גרעינית לצרכי שלום.

לאחר שהאמנה הוארכה, ביקשו כמה נציגים את רשות הדיבור – לצורך הפרוטוקול בלבד – כדי להביע את אי שביעות רצונם מהתוצאות.

התוכנית "נותנת 'קארט בלאנש' למעצמות הגרעיניות", אמר הנציג המאלזי האשמי בין אגאם. "הארכה בלתי מוגבלת מצדיקה את כלי הנשק הגרעיניים, ועשויה להתפרש כאילו היא מצדיקה קיומן של מדינות בעלות נשק גרעיני לנצח".

הודעה בענין תכנון ובנייה

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה–1965
מרחב תכנון מקומי נתניה
הודעה בדבר קביעת תנאים

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 78 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה – 1965 כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז החליטה על קביעת תנאים ומגבלים להכנת תכנית בנין ערים מפורטת. מספר "נת/2/537/ג'": שינוי לתכנית מפורטת נת/2/537
השטחים הכלולים בתכנית ומקומם: ישוב: נתניה. גוש 7932 חלקות 435 – 544.

ואלו התנאים:
1. ינתנו היתרי בניה בתחום התכנית בכפוף לקוי הבנין המפורטים להלן:
א. קוי בנין קדמיים לכבישים – 5 מ'.
ב. קוי בנין צדדיים לשצ"פ, שב"צ, שבילים להולכי רגל ודרכים משולבות 5 מ'.
ג. באזור מגורים א':
1. קוי בנין לגבול מגרש – 3 מ'.
2. בחלקות הבאות יהיה קו בנין לשצ"פ ולשביל הולכי רגל 3 מ': 479, 476 – קב לצפון, 473 – ק.ב. לצפון, 472 – ק.ב לצפון, 482 – ק.ב למזרח, 485 – ק.ב. למערב, 490 – ק.ב לצפון, 491 – ק.ב לדרום, 498 – ק.ב למערב, 501 ק.ב למזרח.
ד. באזור מגורים ב':
1. קוי הבנין לגבול המגרש יהיו 3 מ' למעט החלקות הבאות:
א. חלקות בהן עפ"י התכנית נת/2/537 תוספת הבינוי הוגדר קו בנין 0 ליד הקיר המשותף ובצד.
ב. ק.ב. לשפ"פ 0 מטר.
ה. באזור מגורים מיוחד:
1. קו בנין צדדי – 7 מ' למעט בחלקות הבאות בקוי בנין ספציפיים: חלקה 445 – ק.ב דרומי 5 מ'. חלקה 447 – ק.ב צפוני 5 מ'. חלקה 448 – ק.ב דרומי 5 מ'. חלקה 460 – ק.ב. דרומי 1.1 מ'. חלקה 461 – ק.ב צפוני 4.8 מ', ק.ב דרומי 0 מ'. חלקה 462 – ק.ב צפוני 4 מ', ק.ב דרומי/מערבי 3 מ'.
2. יתאפשר ק.ב צדדי למרחק מינימאלי בין בניינים של 8.00 מ' בתנאים הבאים:
א. אישור הועדה המקומית לתכנית בינוי חתומה ע"י בעלי הקרקע של הבניינים הנדונים.
ב. המבנים המוצעים יהיו בנסיגה זה מזה כך שלא יווצר מצב של קירות חופפים.
3. במקרה של בקשת הקלה למס' קומות יש להוסיף נסיגה של 0.6 מ' מקו הבנין המוגדר (למעט ק.ב קדמי) עבור כל קומה נוספת שבהקלה.
ו. באזור מסחרי: חלקה 456 ק.ב דרומי – 7 מ'.
ז. בשטח פרטי פתוח וספורט וקאנטרי קלאב. חלקה 467 – ק.ב צפוני 0 מ'. ק.ב דרומי 6 מ'.
ח. בשטח לבניני ציבור: קוי הבנין יקבעו עפ"י תכנית בינוי באישור הועדה המחוזית המהווה תנאי להיתר בניה.
ט. בקומות מרתף: קוי הבניה עפ"י קוי הבניין.

בכבוד רב,
ד"ר אהרן לוי, יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז

נהג! קח חייל בדרך הביתה

נשואה סחר והשקעה בניירות ערך בע"מ

הודעה על אסיפה כללית

ניתנת בזה הודעה כי אסיפה כללית של בעלי המניות של החברה תתקיים ביום ה' ה־25.5.95 בשעה 16:00 במשרדי החברה ברחוב מונטיפיורי 41, בתל־אביב.

על סדר יומה של האסיפה
1. דיון בדו"ח הדירקטוריון והדו"חות הכספיים של החברה ליום 31.12.94.
2. בחירת דירקטורים וקביעת שכרם.
3. מינוי רואי חשבון וקביעת שכרם.
4. אישור דיבידנד הביניים שחולק בחודש אוקטובר 1994 כדיבידנד סופי לשנת 1994.
5. שונות.

בעל מניה רגילה הרשאי להיות נוכח ולהצביע באסיפה הנ"ל, רשאי למנות שלוח שיהיה נוכח ויצביע במקומו. כתב מינוי שלוח להצבעה ויפוי כח או כתב הרשאה אחר שמכוחו נעשה המינוי, או העתקים מאושרים ע"י נוטריון, יש להפקיד במשרדה הרשום של החברה לפחות 48 שעות לפני מועד האסיפה.
אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה לא ימצא מנין חוקי, תדחה האסיפה מאליה בשבוע אחד לאותה השעה ולאותו המקום.

בשם הדירקטוריון
גד ענבר
מזכיר החברה

חברת החשמל לישראל בע"מ

חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות 24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-933555
תל־אביב	03-5633777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-423333
אילת	07-372191	פתח־תקוה	03-9394488
אשדוד	08-511688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון־לציון	03-9632488
באר־שבע	057-462666	רחובות	08-371388
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-223133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

יחד עם המשפחה אנו אבלים
על מותו של חברנו
טננבאום דוד ז"ל
עובד הבנק בגימלאות
בנק הפועלים בע"מ
סניף צפת דרום

יונדאי אילת בע"מ
HYUNDAI
ל"כלמוביל יונדאי"
ולמנכ"ל מר דורון ודאי
איחולים
לרגל השקת דגם "יונדאי אקסנט" 3 ד"ס

מוסכי השרות יונדאי בע"מ באר־שבע
HYUNDAI
ל"כלמוביל יונדאי"
ולמנכ"ל מר דורון ודאי
איחולים
לרגל השקת דגם "יונדאי אקסנט" 3 ד"ס

יונקאר בע"מ
04-552682
איחולים
לחב' "כלמוביל יונדאי"
ולמנכ"ל מר דורון ודאי
לרגל השקת דגם "יונדאי אקסנט" 3 ד"ס
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

יונדאי אשדוד בע"מ
טל. 08-523802
ברכות חמות
לחב' "כלמוביל יונדאי"
ולמנכ"ל מר דורון ודאי
לרגל השקת דגם "יונדאי אקסנט" 3 ד"ס
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

יונדאי שיווק מכוניות
טל. 03-5599020
לחב' "כלמוביל יונדאי"
ולמנכ"ל מר דורון ודאי
איחולים
לרגל השקת דגם "יונדאי אקסנט" 3 ד"ס
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

לחב' "כלמוביל יונדאי"
ולמנכ"ל מר דורון ודאי
איחולים
לרגל השקת דגם "יונדאי אקסנט" 3 ד"ס
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

אוטולין בע"מ
סוכנות יונדאי
ירושלים 02-789777
HYUNDAI

מערכת: אילת דרימלר, אירנה ארבל

החוסן המוסרי של דוליטל

שיטות, סטיות וחריגות למיניהן לא ממציאות את עצמן. למיטב, הוי גולם התואם את יוצרו. גם אם הן מכוסות ועטופות באלף צעיפים של "אווירה", "נורמה מקובלת" וכיוצא באלה תירוצים וטענות לקולא, תמיד יש להן "אישיות"

שלמה גינוסר

משני רוח חלפו השבוע במשרדי הגופים המבוקרים על-ידי מבקרת המדינה. לא רוח סערה אלא סילוני אוויר שהסתללו באלף בחוותיהם כתוצאה מאנחות הרווחה שנפלטו מחזותיהם של בעלי תפקידים בכירים. הסיבה: בדו"ח המבקרת אין מסקנות אישיות. מי שיצא נזוף מהדו"ח הזה הוא משהו קצת אמורפי וקשה להגדרה. האם זאת הסטיה מן הנורמה או אולי הנורמה של הסטיה מדרך הישר ומסדרי מינהל תקין?

בכל זאת – מותר. כי בסופו של דבר (ובעצם גם בראשיתו), שיטות, סטיות וחריגות למיניהן לא ממציאות את עצמן. למיטב, הוי גולם התואם את יוצרו. גם אם הן מכוסות ועטופות באלף צעיפים של "אווירה", "נורמה מקובלת" וכיוצא באלה תירוצים וטענות לקולא, תמיד יש להן "אישיות". מישהו, לא מלאך ולא שרף, אנוש: אישיות לשיבוש הליכים, לחריגות מסדרי מינהל תקין, לניהול כושל, למעצר-שווא של חפים מפשע ולביזבוז כספי ציבור.

מבקרת המדינה, הן מתוקף תפיסתה את מהות תפקידה והן מתוקף אישיותה, נרתעה מיד מהרושם המתון שעורר דו"ח הביקורת מס' 45 ומיהרה להסתייג מהרושם הזה. לדידה, זהו דו"ח קשה והיא גם מעיינת בהעברת שניים-שלושה מקרים הכלולים בדו"ח ליועץ המשפטי לממשלה כדי שיבדוק ויחליט אם יש מקום לחקירה "ואולי הם יולידו כתבי אישום".

אולי מפני שהליקויים הקשים המתגלים בדו"ח הביקורת הם, ברובם המכריע, עניין של סטיה מסטנדרט של מינהל תקין ולא עבירות על החוק, המבקרת בחרה לדבר על חוסן מוסרי, שבלשון "כל דאלים גבר, הכל מותר". הצרה היא, שסטנדרט, כמו שאמר כבר מי שאמר, הוא דבר מיושן קצת. זה בדיוק מה שעושה אותו לסטנדרט.

חוסן מוסרי בגוף ציבורי הוא מושג הזקוק, דרך קבע, לתמיכה של סנקציות. בלי האיום המתמיד של סנקציות אפשר רק לחלום על ביעור כל נגעי הרמאויות הגבוהות, הסטיות ממינהל תקין והאטימות שמגלים בעלי השררה לשבירתו של הפרט הניצב לבדו מול מנגנונים בירוקרטיים אטומים.

חוסן מוסרי הוא מושג נעלה, אבל זה מזכיר לי את דוליטל, אביה של ליזה ב"פיגמליון" של ברנארד שו. כאשר הקולונל פיקרינג בוחר לנער הקטן הזה "האם אין לך מוסר?" עונה לו דוליטל: "אני לא יכול להרשות את זה לעצמי". יותר מדי דוליטלים מסתובבים "אצלנו" במערכות הציבוריות. הם פשוט לא יכולים להרשות לעצמם את המותרות האלה של חוסן מוסרי. זה כל הסיפור של דו"ח הביקורת מס' 45.

קצב על השפתיים

חוץ מחתולה מסתובב אצלי בבית גם צב. ליתר דיוק צבה. מתוך התחשבות בעונש הכבד, תרתי משמע, שהעניש אותה הטבע, היא זוכה לכמויות נדיבות של מלפפונים ועלי חסה. בתמורה מעניקה לי הצבה מימד של פרספקטיבה מאוזנת על המגעים בין ישראל לסוריה.

אמנם, לעומת קצב השיחות לא-שיחות עם סוריה, הצבה שלי נראית לפעמים כמו ארנבת. אבל, מי שמתרשם מהקצב הסורי-ישראלי שהתחילה הזאת תנשאים בקיץ אנשים עשוי להיות מופתע. לצבה שלי אין אמנם פרצוף סורי, אבל הסבלנות שלה משתלמת, גם אם היא נאלצת לזחול לפעמים שעות כדי להגיע לעלה של חסה.

והשלום הוא לא חסה ואפילו אמ"ן לא מסוגל, נדמה לי, לספק נתונים מדוייקים להפליא על מידת רעבונו של אסד לשלום. אבל, העובדה היא שבינתיים הוא ממשיך לזחול. קשה-עורף, עיקש ועולה על כל העצבים עם קצב על השפתיים (בינתיים רק על השפתיים), אבל – זו מריטת העצבים הזאת תשתלם, במובן, רק בעוד שנים, כאשר נוכל להתרווח ולקרוא, בלי שאוזן אחת תהיה כרויה לחדשות מלבנון, בספר הזכרונות של איתמר רבינוביץ.

איתות ממגדל בבל?

אני מקווה שהאמת שמונה אי-שם בכתבות ב"וושינגטון פוסט" ולא כל-כך בהכחשות הישראליות ושגורמים ישראליים אכן ניהלו מגעים, מוגבלים ולא משמעותיים ככל שהיו, עם גורמים עיראקיים.

מדרך הטבע, מגעים כאלה, אם אכן היו, נעשו עם גורמים המזוהים רשמית עם משטרו של סדאם חוסיין. אבל, אם המגעים האלה (שוב: אם אכן התקיימו) לא יצרו אצל סדאם רושם קל שבקלים שדווקא ישראל תהיה זאת שתתקבל בתרם הבין-לאומי עליו או תפגע באינטרסים חיוניים של ארצות-הברית (דבר הנראה מגוחך על פניו) – הגישוש הזה אינו מזיק.

הניסיון ההיסטורי במזרח התיכון מלמד שלא כל מי שמקיפים רודן כלשהו מייחלים בהכרח לנצחיות שלטונו. רודנים קמים ונופלים ועמים שלמים לא מתעייפים מציפייה לימים טובים יותר. העם העיראקי אינו יוצא מן הכלל בעניין זה, גם אם השלום במעגלים הפריפריאליים של המזרח התיכון הוא עדיין בגדר חלום. אף פעם לא מוקדם מדי לחלום.

חרפת הדרקון

הגנבים שגנבו את טילי ה"דרקון" מבסיס צה"ל בבקעה – כך מרגיעים אותנו – לא לקחו את משגרי הטילים ולכן אין אפשרות סבירה לירות אותם.

זקנה אחת בבית אבות התלוננה באוזני ידידתה שכל אימת שבעלה בן ה-97 רואה בחורה צעירה, הוא מתחיל לרוץ אחריה. "והכלב שלי, כל פעם שהוא רואה אוטובוס, הוא מתחיל לרוץ אחריו. אז מה?", השיבה לה הזקנה.

מאוד מרגיע. אבל, הבעיה בסיפור המדהים הזה היא לא המשגר ואפילו לא הגנב אלא החוק. אין אפס. אם הגנבים פרצו לבסיס מבחוץ – זה נורא. אם הגנבים באו מתוך הבסיס – זה נורא עוד יותר. אני גם לא אתפלא אם מי שיהפוך את סדר הנוראיות. גם לזה יש היגיון. אלא, שהכי חמור הוא עצם העובדה ששבעה טילים (טילים!) שייטו להם בחשכת הלילה מבסיס צה"ל החוצה והגיעו הישר לידיים מלוכלכות, בין אם הן ידיים יהודיות ובין אם הן ערביות. וגם הבושה לא הולכת ברגל.

עבודה עברית

החלטת תת-הוועדה לתכנון ובנייה בעיריית תל אביב להקים רובע של "אורות אדומים" שבו ירוכזו כל שירותי המין בעיר באה באיחור קל. בעידן הצרכנות הקולוסאלית, כאשר כל מכולת הופכת למרכול וכל בוטיק נבלע בקניון, אך טבעי הוא ששירותי המין יקבצו לקניון.

עכשיו לא נותר אלא להזמין שירותי יעוץ של מומחים אירופאיים מאמסטרדם ומהאמבורג. הסרסורים, אגב, בוחנים הצעה להקים איגוד מקצועי. ■

"פריטה כואבת על עצב חשוף"

דן אבידן

פרס אמר לכתבים במטוס שהטיסו מקאהיר בחזרה לתל-אביב, כי "המשבר ביחסי ישראל-מצרים חלף". זו נשמעת מימרה גורפת מדי. יתכן אמנם שפרס ופמלייתו הצליחו להפיג קמעה את המתיחות ביחסי שתי המדינות, אבל המשבר הוא עמוק מדי מכדי שביקור קצר של שר החוץ יביא לחיסולו

ביקורו של שר החוץ שמעון פרס בקאהיר בראשית השבוע, עמד בסימן של אווירה מתוחה ביחסי מצרים-ישראל. פרס עמד בראש המשלחת הישראלית לשיחות ועדת הקישור העליונה הישראלית-פלסטינית, שכללה גם את השרים יוסי שריד ומשה שחל ופקידים ישראלים בכירים. ביקור המשלחת הישראלית התקיים פחות מיממה לאחר ששרי החוץ הערבים סיימו את דיוניהם במטה הליגה הערבית בקאהיר בעניין הפקעת הקרקעות מצד ישראל במזרח ירושלים. האווירה בדיוני הליגה הערבית היתה אנטי-ישראלית חריפה ביותר, והיא השתקפה היטב בעיתונות של מצרים. לתוך אווירה זו נחתו פרס ומלוויו בבירת מצרים. קיבלה אותם כותרת ראשית בעיתון "אל-גומהוריה" שבה צוטט שר החוץ המצרי עמרו מוסא, באומרו כי הפקעת האדמות במזרח-ירושלים היא תקיעת סכין בלב תהליך השלום. כשקיבל את פניו של פרס בשדה התעופה הבין-לאומי של קאהיר, אמר מוסא לעיתונאים הישראלים שהתלוו לפמליית שר החוץ, כי ממשלת מצרים תתבע מממשלת ישראל לבטל את החלטת הפקעת הקרקעות בירושלים.

האווירה ביחסי מצרים-ישראל עכורה כבר מזה זמן בשל שתי סיבות עיקריות. ראשית בגלל סירובה של ממשלת ישראל להצטרף לאמנה למניעת הפצת נשק גרעיני, כפי שתבעה זאת ממנה הממשלה המצרית. ושנית, מכיוון שהמצרים רואים בדאגה רבה את העיכובים החלים במימוש הסכם עזה ויריחו והרחבת האוטונומיה הפלסטינית לגדה המערבית. הם סבורים שישראל אשמה בעיכובים אלה, העלולים לשבש את כל מהלך המו"מ בין ישראל לפלסטינים ולפגוע בתהליך השלום כולו.

העיתונאים במצרים הם תמיד בבואה של הלכי הרוח כלפי ישראל בקרב השכבות המשכילות ובעלות המודעות הפוליטית במדינה. מזמן לא נתקלתי בהשגות כל-כך קשות כלפי ישראל מצרים, כפי ששמעתי בביקורי האחרון בקאהיר, בעת ביקורו של פרס. הפקעת הקרקעות במזרח ירושלים כנראה הגדישה את הסאה מבחינת העיתונאים המצרים בכל מה שנוגע, לדעתם, להתנהגותה הבלתי נסבלת של ישראל בשאלת המו"מ המדיני וסיכויי השתלבותה באיזור. הם טענו באוזני כי 90 אחוז מהציבור במצרים הפכו עויינים לישראל בגלל שאלת הפקעת הקרקעות, המצטרפת לשורה ארוכה של צעדים שנקטה ישראל שאינם קבילים על דעת-הקהל המצרית. זו חשבה שמתוקף תהליך השלום תמתן ישראל את התנהגותה כלפי הערבים, ודבר זה לא קרה. הם מבקרים קשות את הסגר המוטל על השטחים.

לדידם, מדובר במדיניות מכוונת של ישראל "להרעיב את הפלסטינים". פעולות הטרור של החמאס וה"ג'יהאד האיסלאמי" נתפסות על-ידם כתגובה פלסטינית לגיטימית על העיכוב שמחוללת ישראל בהרחבת האוטונומיה לגדה המערבית. כמשקל נגד לפעולות הטרור של החמאס, הם מציגים את הטבח שביצע ברוך גולדשטיין במערת המכפלה, שעלול לדעתם לחזור על עצמו על-ידי מתנחלים נוספים. ומעל לכל אין הם תופסים איך פוגעת ישראל ברגשותיהם של מיליוני מוסלמים ברחבי העולם, ולא רק של הפלסטינים, על-ידי הפקעת הקרקעות במזרח-ירושלים.

ג'וליאן ג'בר, עיתונאית מצרית חיננית, הכותבת לעיתון סעודי אמרה לי בהקשר זה "אינני מסוגלת להבין את ההיגיון של ממשלת ישראל. חתמתם על הסכם עם הפלסטינים, כל העולם הערבי (קרי, מדינות המאגריב והמפרץ הפרסי) נפתח בפניכם בעקבות זאת, ועתה אתם מפקיעים קרקעות במזרח ירושלים וגורמים לפגיעה בנפשו של כל ערבי, מכיוון שירושלים מקודשת לאיסלאם. אל תתפלאו אם העולם הערבי ייסגר בפניכם עתה". באותה הזדמנות היא אמרה שאין היא מבינה מדוע ממשלת ישראל לא מכריזה על נכונותה לסגת מהגולן כדי להביא על-ידי כך לפריצת דרך בעידן השיחות הישראלי סורי. כל ניסיון להסביר לה כי חלק מהקשיים במו"מ עם הסורים נובעים מעמדותיו הנוקשות של הנשיא אסד, עולה בתוהו.

התמצאותו של נשק גרעיני בידי ישראל והתעקשותה להמשיך להחזיק בו עד שייכון שלום כולל באיזור, מעוררת אף היא את חמתם של העיתונאים המצרים. לא מקובל עליהם הטיעון הישראלי כי אין מקום שישראל תוותר על הנשק הגרעיני שלה, כשאיראן החותרת במוצהר להשמדתה, עושה מאמצים להשיג יכולת גרעינית צבאית. העיתונאים המצרים נוטים לראות בכל ידיעה עיתונאית המציגה את ישראל כבעלת קשרים חובקי עולם, עובדה קיימת. הם משוכנעים, למשל, שישראל מקיימת בחשאי יחסי שיתוף-פעולה עם איראן עד היום הזה לאור פרשת "איראנגייט". ישראל נתפסת בעיניהם כמעצמה צבאית הרוצה למנוע משאר מדינות האיזור להשיג נשק גרעיני ועל-ידי כך לשלוט על המזרח התיכון. לבקר בישראל? זה לא עולה על דעתם כרגע, אלא אם הממשלה תתיר להם לבדוק את המתרחש בכור הגרעיני בדימונה.

על רקע אווירה עויינת ביותר זו לישראל בקרב העיתונאים המצרים, המשקפת את עמדת דעת-הקהל המצרית בכללותה, נועד שר החוץ פרס עם עמיתו עמרו מוסא. בישיבה שררה אווירה קשה ביותר. מוסא ידוע כנץ בצמרת המצרית, האמון על הצגת העמדות המצריות כלפי ישראל בצורה הקיצונית ביותר. הוא גם המוביל במצרים את המערכה שנועדה לאלץ את ישראל להיכנס כבר עתה לתהליך שיביא להתפרקותה מנשק גרעיני בתוך כמה שנים. יש הטוענים כי מוסא חותר להיבחר ביום מן הימים לנשיא מצרים או לרשת את עיסמת עבד אל-מג'יד המצרי בראשות הליגה הערבית, ואלה חלק מהמניעים הדוחפים אותו לגבש יחס בוטה כלפי ישראל. מכל מקום, הוא הבהיר לפרס בלשון תקיפה כי ממשלת מצרים מודאגת ביותר מהפקעת הקרקעות במזרח ירושלים. הוא טען שזו פעולה המנוגדת להסכם הישראלי-פלסטיני ולרוח תהליך השלום כולו, וכי באווירה העכורה שנוצרה בעקבות הפקעת הקרקעות, יהיה קשה להתקדם בתהליך המדיני.

מוסא הגדיר את הפקעת הקרקעות בירושלים כ"פריטה כואבת על עצב חשוף ורגיש בתוך נפשו של העולם הערבי". הוא בא בטענות לפרס מדוע לא דיווח לו על ההפקעות מראש. פרס הגן בתוקף על העמדה הישראלית המוכרת בשאלת ירושלים. הוא אמר למוסא כי אין בכוונתו להתנצל על החלטת הפקעת הקרקעות, וכי ישראל לא התחייבה מעולם בשום מקום לא לבנות במזרח-ירושלים. בסופו של דבר סיכמו שני שרי החוץ להמשיך ללבן את הבעיות העומדות על הפרק ביחסי שתי המדינות, כולל שאלת הפקעת הקרקעות בירושלים, בדיאלוג הרצוף המתקיים בין שתי המדינות, שהוא בסופו של דבר המסד לתהליך השלום כולו לפי גישת המצרים.

האווירה הקשה ששררה בשיחות פרס-מוסא באה לידי ביטוי במסיבת העיתונאים שקיימו השניים בעקבותיה. פרס הציג בהזדמנות זו את המספרים שקיבל משר השיכון, בנימין בן-אליעזר, (שהתבררו אחר-כך כבלתי מדוייקים), שלפיהם רוב האדמות שהופקעו במזרח-ירושלים היו שייכות ליהודים וכי על חלקם יוקמו גם 400 יחידות דיור לערבים. הוא הציג את כל עניין ההפקעה כפעולה לגיטימית של עיריית ירושלים, החייבת לספק מרחב מחיה ושיכון לתושביה היהודים והערבים, ללא אפליה. עמרו מוסא קפץ כנשוך נחש משמשע דברים אלה. הוא אמר כי כל מה שפרס אמר אינו מקובל עליו, כולל המספרים בדבר הבעלות היהודית על רוב הקרקעות המופקעות. "עניין ירושלים תפס את רוב שיחתנו. אנו באי-הסכמה מלאה עם הדברים שהסביר פרס. המספרים שהציג אינם המספרים שברשותנו. אנו ממשיכים להאמין כי הפקעת אדמות, או בנייה על אדמות בירושלים (המזרחית) סותרים את החוק הבין-לאומי ואנו לא מקבלים את הטיעונים שהציג פרס. אבל נמשיך לדבר על-כך, כי זה נושא חשוב מאוד, שצריך להגיע לתוצאות חיוביות ביחס אליו" – אמר מוסא לכתבים.

שר החוץ המצרי גם שב ושלל את חוסר נכונותה של ישראל להתפרק מנשק גרעיני כל עוד איראן מאיימת עליה. לדבריו, התפרקות ישראל מנשק הגרעיני מתחייבת מעצם תהליך השלום במזרח התיכון, והצורך לנטרל את האיזור

(המשך בעמוד הבא)

ביג דול

לנוכח העמדה החד-משמעית של ראש הממשלה בנושא ההפקעות והבנייה בירושלים, קשה להבין את ההתנגדות שלו להעברת שגרירות ארה"ב מתל-אביב לירושלים

מוטי בסוק

המדיניות של ראש הממשלה, יצחק רבין, ושל שר הבינוי והשיכון, פואד בן-אליעזר, בנושא ירושלים, ברורה להלוטין: הקפת העיר בטבעת צפופה מאוד, רחבה מאוד, של שכונות יהודיות, בכיוון צפון, מזרח ודרום. ובמקביל, הקפת השכונות הערביות, בטבעת צפופה מאוד, עבה מאוד, של התנחלויות יהודיות. רבין ובן-אליעזר, כמו כל ראשי הממשלה ושרי הבינוי שקדמו להם מאז 1967, רוצים לקבוע עובדות מוגמרות בשטח, בבטון, בדול ובאנשים, לקראת הדיון בעתיד על הסדר הקבע בירושלים.

הפקעת האדמות הערביות בגבעה 717 בדרום ירושלים (באזור בית צפפה-שרפאת), הפקעת האדמות הערביות בבית חנינא בצפון ירושלים, באפריל האחרון, כמו גם הפקעת האדמות בהר חומה, בדרום מזרח ירושלים, עוד ב-1991, משתלבת היטב במגמה לסגור את כל האפשרויות בנושא ירושלים. כידוע, לפי ההסכמים בין ישראל והפלסטינים הדיונים על הסדר הקבע בירושלים (ובשטחים) אמורים להתחיל בדיוק בעוד שנה (!).

רבין ובן-אליעזר מתואמים, להלוטין, בעניין ההפקעות. בן-אליעזר הוא המבצע, רבין הוא הגב. בן-אליעזר פועל במהירות, ביעילות, בתכליתיות ובעיקר בשקט, וכשהדברים נחשפים, והם הרי מוכרחים להיחשף בשלב זה או אחר, ראש הממשלה מתייצב מאחוריו עד שהסערה תחלוף, כדי לתת לפואד גב. כך היה לפני כמה חודשים, כשנחשפו הפקעות בטבעת ההתנחלויות סביב ירושלים, באפרת, בית"ר, מעלה אדומים ועוד, וכך קורה עכשיו, כשהערבים התלוננו במועצת הביטחון של האו"ם, נגד ההפקעות החדשות, בגבעה 717 ובבית חנינא.

כל שאר שרי הממשלה, לרבות ועדת השרים לפיקוח על הבנייה בשטחים, אינם רלוונטים. הם כמו סטטיסטים בהצגת הבנייה הגדולה בירושלים. רובם תומך במהלכי רבין-בן-אליעזר, מי בקול רם ומי בצורה פאסיבית. מיעוט קטן משמיע טענות קשות נגד ההפקעות והבנייה, אבל לא ברור אם הוא מאמין במה שהוא אומר, או שהדברים נאמרים לצורכי בחירות, שכן גם שרי מרצ יודעים על הקלף ירושלים מאוחדת, בירת ישראל. לראש הממשלה, האופוזיציה מבית אינה מפריעה. לעתים הוא אפילו אוהב להבליט אותה בשיחות עם האמריקאים, הערבים, וגורמי חוץ אחרים.

לנוכח העמדה החד-משמעית של ראש הממשלה בנושא ההפקעות והבנייה בירושלים, קשה להבין את ההתנגדות שלו, השבוע בוושינגטון, להעברת שגרירות ארה"ב מתל-אביב לירושלים. חלום ישראלי ישן בן לפחות 47 שנים. העברת השגרירות של המעצמה האחת והיחידה בעולם לירושלים תהיה בבחינת דומינו. תחילה ילכו בעקבותיה שגרירויות בריטניה, גרמניה, איטליה, קנדה ועוד. ואחריהן יעלו לירושלים כל מדינות העולם. כלומר, לא מדובר כאן במהלך טכני גרידא, של העברת שגרירות מעיר לעיר, אלא בהכרה דה פאקטו של העולם בעובדה כי ירושלים היא בירת ישראל. זה הרי בדיוק החלום של רבין. המציאות הנדרשת הזו גם תעזור לישראל במאבקיה העתידיים על ירושלים, גם בדעת הקהל העולמית. ראש הממשלה, מצד אחד, מוכן לריב עם כל העולם, בנושא ההפקעות, בשם ירושלים, ומצד שני, כאשר סנטור בוב דול מוכן לעשות למענו עבודת קודש, בשם אותה ירושלים, הוא לפתע נעמד על רגליו האחוריות ומתנגד. הטענה כי המהלך של דול יפגע בתהליך השלום מגוחכת. למה הפקעת הקרקעות בירושלים לא תפגע בתהליך השלום ואילו החלטה של שני בתי הקונגרס האמריקאי להעביר את השגרירות האמריקאית לירושלים כן תפגע?

קלינטון-רבין, העסקים כרגיל

הנסיעה של רבין לוושינגטון, לפני שבוע, היתה, כצפוי, בבחינת עוד ביקור עבודה שגרתי, חשוב, של ראש ממשלת ישראל בבית הלבן. עברו הימים שבהם כל פגישה של ראש ממשלה ישראלי עם נשיא ארה"ב העמידה את מדינת ישראל על קצות אצבעותיה. בנושא המרכזי, המשך תהליך השלום עם סוריה, הפגישה קלינטון-רבין לא הביאה שום בשורה חדשה. הדברים היו צפויים וברורים מראש. קלינטון לא יכול לקבל את ההחלטות במקום אסד או רבין. בניגוד לנכתב בעיתונות לעתים מזומנות כל-כך, הבעיה המרכזית בין סוריה וישראל אינה אם יהיו סידורי ביטחון סימבוליים בגליל וברמת הגולן, או אם הצבא הסורי יצומצם. תהליך השלום ממתין, מזה כמה חודשים, להחלטות גורפות של רבין ושל אסד. ולפי שעה נראה כי גם רבין וגם אסד, כל אחד מסיבות אחרות, אינם בשלים לקבל את ההחלטה ההיסטורית או שהם חוששים לקבל אותה. רבין חושש להצהיר על נסיגה ישראלית מרמת הגולן לגבול הבין-לאומי, אף כי הוא מבין, לפחות רציונלית, כי אין מנוס מהצהרה כזו, ואילו אסד חושש להצהיר על נכונות לנורמליזציה מלאה ביחסים עם ישראל. האמריקאים ואחרים ניסו להפעיל את כל כוח השיכנוע שלהם על שני האישים. בינתיים, ללא הצלחה.

מובארק הטוב, מוסא הרע

בעוד רבין משוחח עם קלינטון, דול וכריסטופר בארה"ב, נפגשו שר החוץ, שמעון פרס, יחד עם יוסי שריד ומשה שחל, עם חוסני מובארק, עמרו מוסא ונביל שעת, בקהיר. לדיאלוג הקבוע של ישראל עם מצרים, יש חשיבות עצומה לעתיד המזרח התיכון ותהליך השלום. מצרים היא המעצמה מספר אחת במזרח התיכון, מבחינה הפוליטית. אין ספק כי מאז החל "תהליך אוסלו" יחסיה עם ישראל עלו במספר מדרגות. הפגישות בין ראשי מצרים וראשי ישראל הפכו, מזמן, לעניין שבשיגרה. ברור כי בין מובארק ומוסא, מחד, לבין רבין ופרס, מאידך, יש הרבה מאוד הבנות והסכמות שקטות, בנושאים מדיניים אחרים, כולל בתחומים רגישים, שלא הגיעו לתקשורת, או הגיעו אליה בצורה ששני הצדדים רצו שיגיעו.

אין ספק כי מעמדה של ישראל בקהיר שונה היום לחלוטין ממעמדה לפני שנים אחדות. אין ספק גם כי השלום המצרי-ישראלי עומד היום על רגליים שונות, מוצקות יותר. אין, כמובן, להתעלם מחילוקי הדעות בין קהיר וירושלים בשורה של נושאים. ונושא ירושלים הוא רק אחד מהם. בדיאלוג המצרי-ישראלי קיימת חלוקת עבודה קבועה בין הנשיא מובארק ושר החוץ שלו מוסא, כאשר מוסא "משחק" את תפקיד הרע, הקשוח, מעורר המחלוקות, ומובארק "משחק" את תפקיד הטוב, המפשר. חלוקה דומה קיימת, אגב, בין רבין ופרס ביחסים עם ערפאת. רבין הוא הרע, הקשוח, אומר הלא, ופרס הוא המרכך, המחליק קצוות, הטוב.

מצרים, בתוקף מעמדה בעולם הערבי, לא היתה יכולה להרשות לעצמה שלא להגיב על ההפקעות בירושלים. היום, כאשר לישראל יחסים פורמליים עם שלוש מדינות ערביות, מצרים, ירדן ומרוקו, ויחסים מתפתחים עם שורה של מדינות ערביות אחרות, כל מהלך שלה נבחן בזכוכית מגדלת, וזוכה לתהודה רבה. כמו התגובות הקשות של חסן מלך מרוקו, ושר החוץ הירדני, כבריתי, להפקעת הקרקעות בירושלים. כידוע, גם מרוקו וגם ירדן טוענות למעמד מיוחד בירושלים. אגב, גם המלך חוסיין וגם יורש העצר, הנסיך חסן, לא השמיעו מלה בגנות ההפקעות בירושלים. המלך אף נפגש, בעצם ימי הסערה, עם הנשיא עזר ויצמן, בביתו שבלונדון. הפגישה, כצפוי, היתה לבבית.

ואף-על-פי-כן, נוע ינוע?

ירושלים נעה, למעשה מאז הקמת הממשלה הנוכחית, בין קימת הגש על ערוץ השלום עם סוריה להערפת הערוץ הפלסטיני. התחושה היום, בין קובעי המדיניות היא, כי בערוץ הפלסטיני מוכרחים להתקדם, למרות הקשיים הרבים, וכי להתקדמות בערוץ זה לא תהיה כל השפעה על הערוץ הסורי. שר החוץ, שמעון פרס, ובעיקר יועציו הבכירים, לוחצים להתקדמות עם הפלסטינים. בלשכת ראש הממשלה מפעילים כל הזמן את הברקסים. בירושלים ובאמ"ן מעריכים כי הפלסטינים ימשיכו במו"מ, במטרה להגיע להישגים נוספים, למרות כל הקשיים שישראל מערימה עליהם. אבל כמו בנושא הסורי, גם כאן ראש הממשלה יצטרך לקבל הכרעות, שבינתיים הוא מנסה להתחמק מהן. נושא הבחירות בשטחים כמעט סגור. יואל זינגר ואבו עלא עריקאת סיימו כמעט הכל.

אלא שהפלסטינים דורשים, בהתאם ל"הסכם העקרונות" ו"הסכם קהיר", כי צה"ל ייצא מכל הערים בגדה עוד לפני הבחירות. פרס הבטיח לאבו עמאר כי ההסכם, בשני הנושאים, יחתם עד ה-1 ביולי השנה. כלומר בעוד פחות מ-50 יום. הפלסטינים, כך מעריכים בירושלים, יהיו מוכנים להתפשר, בכמה של הבחירות, ביציאת צה"ל מכמה ערים, לפני הבחירות, אבל בתנאי שייקבע לוח זמנים ליציאה מהערים האחרות. ההחלטה מונחת על שולחנו של רבין. אם הוא יקבל אותה הפלסטינים יעשו עוד צעד, גדול, בדרך למדינה משלהם. אם הוא יתמהמה, המשבר הבא בינינו לבין העולם הערבי יעמוד בפתח. ■

[illegible] الأصل

החיים החדשים של מפלגת העבודה

אמיר נוימן

בהמולת תגיגות יום השנה ה־50 לנצחון בעלות הברית באירופה נבלע כמעט ללא שום טקס יום השנה הראשון לנצחונו הדרמטי של חיים רמון למהפך בהסתדרות. סיעת רם התכנסה אמנם בשפיים לחגוג את האירוע, אבל הנוכחים דיווחו, ש"לא היה משהו". חלק מכלי התקשורת סיקרו את יום השנה בפרספקטיבה ההסתדרותית, אבל גם הסיקור הזה נבלע כמעט בצלו של הדיווח על כניסתו ויציאתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל בחדרי החוקירות של המשטרה. הפרשיות שנחשפו בהסתדרות משכו את תשומת הלב הציבורית ונראות לכאורה כפסגת העשייה ההסתדרותית בשנתו הראשונה של רמון כמזכ"ל/יו"ר, אף כי הן תוצר לוואי של המפולת הפנימית שאירעה שם למחרת הבחירות ולא ברור כלל אילו רמון היה שש לסייע בחשיפתן אם היה הדבר בידו. מעבר לכך, קשה לזלזל בתרומתה של חשיפה זו לגיבוש הסטנדרטים הציבוריים בישראל של עידן הפריימריס.

מערכת הבחירות של ה־10 במאי 1994 היתה אכן דרמטית וטראומטית, ועד עכשיו, שנה אחר־כך, לא נחשפה עדיין במלואה כל קשת ההשפעות שהיא גוררת אחריה. חקירת האישים הבכירים בהסתדרות/מפלגת העבודה היא רק אחת מהן. העיתונות והמערכת הפוליטית, בבואן לתאר את התוצאות, נקטו במשך שבועות ארוכים דימויים השאולים מאוצר המלים השמור בדרך־כלל לאסונות טבע – רעידת אדמה, זעזוע כבד, קריסה ועוד. אבל המצב היה רחוק מלהיות חד־ערכי, ועל כן היו בתגובות, כמו במערכת הבחירות עצמה, יסודות אמביוולנטיים עמוקים, שבאו לידי ביטוי עמום במקצת.

עמדותיו של יו"ר מפלגת העבודה וראש הממשלה יצחק רבין הן הדוגמה הבולטת ביותר לכך. היו גם רבים אחרים, אבל אצל רבין זה בלט ולו רק משום שהוא שחקן גרוע במשחק הפוליטי. במהלך מערכת הבחירות האשימו אותו אנשי מפלגתו, ובייחוד דוברי האגף ההסתדרותי בשיתוף פעולה עם רמון ובשידור מסרים כפולים לקהל הבוחרים. רבין אכן שיחק משחק כפול ונרתם למערכת הבחירות כמי שכפאו השד.

קרוב לוודאי שלא היה בינו לבין רמון תיאום מעשי של ממש, ואולי ההיפך הוא הנכון. דומה שרבין לא אהב את המשחק של מי שהתקוק במשך תקופה מסויימת, ולא תמיד בצדק, כבן טיפוחיו. אבל יו"ר מפלגת העבודה לא יכול היה להתעלם מן הסלידה שחש כלפי הממסד ההסתדרותי. הוא היה רחוק מזה בתפישותיו החברתיות, סלד מן השחיתות והרקבון שפשו בבית הוועד הפועל והיה ער, כמו כולם, לנטל האלקטורלי הכבד שמעמיסה המערכת הזאת על מפלגת העבודה במערכות הבחירות האחרונות. הבר־פלד, מקורבו של שמעון פרס, נראה בעיניו כסדין אדום, ובקיצור – הוא לא סבל את ההסתדרות.

מבחינת רבין, והוא כאמור לא היה יחיד ביחסו זה במפלגת העבודה, היה בהתייצבותו של רמון בראש רשימה כנגד הממסד הוותיק, משהו דומה לחיסול חשבונות פנימי, והוא לא הזיל שום דמעה על תבוסת הברפלד ואנשיו. בנקודה הזאת היתה לרבין בעיה – כיצד להצדיק בינו לבין התבוסה, שהיתה תבוסת מפלגת העבודה, ועל כן גם תבוסתו שלו. רבין התפתל והתפתל בין ניסוח כזה ונוסח אחר, כדי להרחיק ממנו את תוצאות הקלפי, וגם כשהודה באחריות המיניסטריאלית – לא בלי לחץ פיסי מתון – קשה היה להשתכנע שהוא מאמין בכך. התביעות שהשמיעו בכירי העבודה, כבנימין בן־אליעזר, מיכה חריש ומשה שחל, להקים ועדת חקירה שתעסוק בכשלון הקשה ותמצא את האחראים, הלכו ליד אוזנו של רבין ולא הותירו עליו שום רושם, מה גם שכל האצבעות כוונו לעבר מזכ"ל העבודה נסים זוילי, שמצדו שלח את כל הפונים ללשכת היו"ר.

רבין לא הזיל שום דמעה על תבוסת הברפלד ואנשיו. צילום: ישראל סאן.

קץ ההיסטוריה

אתמול יצאו לדרך במפלגת העבודה 18 ועדות, שבראשן הוצבו בכירי המפלגה, במטרה לאחות את הקרעים שחולקם ניבעו בבחירות של השנה שעברה, סניפים שהתפלגו, מתנות שהתפצלו, מאות פעילים שגורשו וחזרו לא מכבר. מלאכתם של הצוותים האלה לא תהיה קלה, אבל ההערכה היא שלאורך זמן יהיה אפשר להחזיר את הדברים ברמה המקומית לקדמותם. לא במישור הכולל. לטוב ולרע, ההסתדרות ומפלגת העבודה לא יחזרו עוד לקווי ה־10 במאי 1994. המהפך, כסבכם של מהפכים פוליטיים, משקף תמורה עמוקה ובסיסית שהתחוללה בחברה הישראלית. חיים רמון וחבריו, אבל בעיקר רמון – בעליו של האף הפוליטי המחודד ביותר בארץ – זיהו את הגל שנע מתחת לפני הקרקע ורכבו עליו בהצלחה.

מבחינת מפלגת העבודה זהו "קץ ההיסטוריה", הסיום הרשמי של עידן מפא"י, עידן שהסתיים מזמן והיא לא ידעה על כך, ובכל מקום לא הכירה בכך. עכשיו נכפתה להכיר במגמה האמיתיים – לא עוד "כל הארץ סניפים־סניפים". ב־10 במאי 1994 יצא מבית הוועד הפועל ברחוב ארלוזורוב בתל־אביב כל האוויר. מה שהוקם כתנועה חברתית, שיצרה עולם ומלואו, היה מכבר בלון נפוח, גל עצמות יבשות, שהתיימר לנופף בדגל ובסיסמאות הישנות, שאבד עליהן הכלח, ולהחזיק שרידי אימפריה כלכלית, מבלי שום יכולת של התחדשות אמיתית. ב־10 במאי תקע רמון את הסיכה בבלון והשקי את המטווה. אי־אפשר לנתק את ההתפרקות הזאת מתהליך ההתפרקות שעבר על מוקדי הכוח האחרים של מפלגת העבודה – הגופים הכלכליים של חברת העובדים, התק"ם, המושבים ובמידה מסויימת גם הקיבוצים. התפרקות ההסתדרות היתה לסימן קריאה בסוף המשפט הזה, איתות מובהק לקריסת האתוס של "המדינה זה אנחנו". מעתה אמור מפלגה ככל המפלגות, עם היסטוריה מפוארת ומקום טוב באמצע. גדולה, אבל לא גדולה מהחיים.

לא אהבה גדולה

גם על מרצ, שותפה לנצחונו של רמון, עבר בשנה האחרונה תהליך של התפכחות. מפ"ם ורצ סיפקו את התשתית לבליצקריג של "חיים חדשים". שבועות ספורים בלבד לפני הבחירות עוד נראה, כי חבר הכנסת חיים אורון יוליך את מרצ, ובעצם את רצ ומפ"ם בלבד, להישג נאה ואולי יכרסם מעט בכוחה של מפלגת העבודה. הולכת רמון לקפוץ למים שינתה את פני הדברים, והביאה ליצירת הקואליציה המנוצחת עם "פורשי" מפלגת העבודה ועם ש"ס.

הימים היו ימי משחק הברבורה הקואליציוני וש"ס היתה עדיין גורם חשוב בממשלה, בפנים ובחוץ. בסערת ליל הנצחון נראה היה לרגע שנמצאה איזו נוסחת קסם, שנוצק שם איזה מערך פוליטי מהפכני שימשיך לצעוד הלאה אל הקרבות הבאים, אל המישור הלאומי. במסיבת העיתונאים המאולתרת של רבין וזוילי באותו ערב שם ראש הממשלה ללעג את הסברה הזאת. אתם באמת רואים את שולה הולכת עם אריה דרעי? לגלג וידע מה הוא מלגלג.

יחסי מרצ־רמון ידעו במהלך השנה עליות ומורדות. לא היתה שם אהבה גדולה, לא ממבט ראשון, גם לא מן השני. השותפים לא ראו עין בעין את המטרות והכיוון. רמון ביקש לכונן את המתכונן וליצור מיקרו־הסתדרות. במפ"ם, בעלת בריתה של מפלגת העבודה בהסתדרות במשך שנים, ובדרך־כלל גם ברצ, לא קיבלו ללא ערעור את הגיונו של היושב ראש. במרצ פיעמה הציפיה, שהנצחון וההשתלטות על ההסתדרות ישמשו לה כקרש קפיצה לליגה הלאומית, שבעקבות חלופת העבודה בשלטון ברחוב ארלוזורוב תתייצב התנועה החדשה כטוענת לכתר הלאומי, שווה בין שווים. אבל הציפיות האלה לא תפשו מקום גבוה כל־כך על סדר־יומו של רמון, וראשי מרצ, השותפים בצמרת ההסתדרות המנהל את האסטרטגיה של ההסתדרות החדשה, הולכו לנתח אראס אל קרקע המציאות ולהבחין בכך שהתוצאה אינה גדולה דיה, כדי להגשים את כל חלומותיהם. ועם זאת, ברור כבר שנקודת המוצא של מרצ לקראת הבחירות הבאות תהיה שונה לגמרי מזו של בחירות 1992. המאחז בהנהגת ההסתדרות מעניק להם עמדות השפעה שאין לזלזל בערכם הפוליטי, גם אם – או ביחוד אם – מרצ תאייש בקדנציה הבאה, עם מפלגת העבודה, את ספסלי האופוזיציה בכנסת.

עם קלפים סגורים

שנה לאחר שסולק ממפלגת העבודה, כשהוא נחשב באגפים אחרים שלה כאוייב העם מס' 1, שב אליה רמון לאחר שיצאה מבודדת, היכנה אין ספור פעמים על חטא הגירוש ועשתה כל מה שניתן כדי להחזיר לחיקה את מי שהיכה אותה שוק על ירך. אין כמו פוליטיקה, כדי להמחיש את רפרטואר ההתנהגות האנושי המגוון, הכולל את היכולת להציח הצדה את הרגשות ולהתעלם מהם, כדי לנצח יריבים משותפים. "פרשת רמון" היא דוגמה חיה. במשך כל השנה הנחלפת נשמר בין הצדדים ערוץ הידברות שאיפשר את שיתוף הפעולה – עד כמה שאפשר לכנות זאת כך – בין רמון לסיעת העבודה בקואליציה ההסתדרותית ואת חזרתו למפלגה.

כיום הוא נחשב כתובר מן המנייך, אך הקלפים נתונים בידיו קרוב לחזה, ואיש – אולי גם הוא עצמו – אינו יודע כיצד יהיו פני הדברים בסוף השנה, כאשר ייסגרו רשימות המתמודדים בפריימריס. ראשי העבודה יודעים, שלרמון דרישות שנועדו להבטיח את מקומו ומקום חבריו במקומות באותים ברשימה לכנסת, אך הנוסחה למימוש דרישה זאת נראית בינתיים מסובכת וכמעט בלתי־אפשרית, אבל חזינו כבר כיצד בשרה ההלהטוטים הזה הופך הבלתי אפשרי לאפשרי.

אין כיום במפלגת העבודה מחלוקת על כך, שנוכחותו של רמון ברשימה לקראת הבחירות תהיה נכס אלקטוראלי מרשים. אבל הקונצנזוס הזה נשבר כשמדובר בהתייצבותו בראשות הרשימה, וכמאבק שיפתח לאחר תום עידן רבין פרס, ככל הנראה לאחר הבחירות הקרובות, ייווצרו בעבודה קואליציות חדשות בעד ונגד. ■

לא מגשש בערפל

בסכמו את השנה הראשונה לפעילותו בהסתדרות לא רואה היו"ר חיים רמון בעיות מיוחדות, להוציא אולי הקצב האיטי של הקמת מועצות הפועלים המרחביות והפיטורים ההמוניים בהסתדרות; גם רמת הארגון הנמוכה של העובדים מטרידה אותו; את גולת הכותרת של ההסתדרות בראשותו הוא רואה ביישום חוק הבריאות; המורה שהחזור למפלגתו עדיין לא החליט על עתידו הפוליטי, כי "אין זה הזמן לנקיטת עמדות"

אפרים דוידי

"זו לא שנה למהפך. מה פתאום, הרי התחלתי בתפקיד חודשיים לאחר הבחירות", אומר יו"ר ההסתדרות, חיים רמון, שנתבקש לערוך את מאזן ההישגים והכשלונות במלאת שנה למהפך. ואכן, עדיין לא מלאה שנה למהפך בהסתדרות, אלא רק לבחירות.

לפני שנה בבחר שר הבריאות לשעבר, ח"כ חיים רמון, לכהן בתפקיד יו"ר ההסתדרות. שנה של מהפכים ושל קשיים. "אנו בדרך הנכונה", אומר רמון באופטימיות, אך דומה שהבעיות שבפניהן ניצבת ההסתדרות היום, עשרה חודשים מאז נכנס רמון לתפקידו, רבות מההצלחות.

מהי הבעיה המרכזית של עובדי ישראל כיום?

הבעיה המרכזית של העובדים היא שהם לא מאורגנים. רמת הארגון של העובדים בישראל נמוכה גם לעומת זו הקיימת באירופה, שבכמה ממדינותיה שיעור העובדים המאורגנים נמוך ביותר. בסקטור העסקי בישראל מאורגנים לא יותר מ־16 אחוז מהמועסקים. ואם מדברים על סיכום השנה הראשונה מאז הבחירות, אז אני חייב לומר שבעניין זה היתה לנו הפתעה.

הפתעה?

כן, הפתעה מרה. הכרנו את בעיות ההסתדרות, אבל לא ציפינו שדווקא בנושא העובדים המאורגנים בהסתדרות יהיו לנו הפתעות. ידענו שניאלץ להתמודד עם גירעון כבד. חשבנו שהגירעון מסתכם בכ־700 מיליון שקל, התברר שהגירעון עומד על כמיליארד שקל. ידעתי שנצטרך להתמודד עם הגירעון ועם עודף כוח האדם בהסתדרות, אבל לא חשבתי שניאלץ להתמודד גם עם הבעיה של ארגון מקומות עבודה, שהיא בעיה סבוכה לא רק בישראל, בכל העולם מנסים להתמודד עם סוגיה זו.

צריך לזכור שזו הפעם הראשונה שההסתדרות היא ארגון וולונטרי באמת, ואני מודאג מאוד מרמת הארגון הנמוכה של העובדים ומקדיש לכך זמן רב. אני מבקר במקומות עבודה כדי לגייס חברים להסתדרות. מדי שבוע אני מבקר לפחות במפעל אחד. עד סוף השנה אבקר במאה מפעלים. אני גם מגיע מדי שבוע למועצות הפועלים. בשבוע שעבר הייתי בעפולה ונדהמתי לגלות שמספר מקומות העבודה המאורגנים שם הוא קטן ביותר.

מה הפתרון לבעיה?

> "חוק הבריאות הוא החוק הסוציאליסטי ביותר בעולם. אלה המשתכרים יותר נאלצים לשלם יותר, אבל הוצאות הבריאות של שכבות רחבות, לרבות מאות אלפי גימלאים, פחתו עם חקיקת החוק והפרדת קופת החולים מההסתדרות. חיסלנו גם את התופעה של רפואה לעשירים ורפואה לעניים"

שינוי בסדרי העדיפויות של ההסתדרות. עד לשנה שעברה הוקדשו 20 אחוז מתקציבה לאיגוד המקצועי. עכשיו אנו מנסים להקצות 50 אחוז מהתקציב לאיגוד המקצועי ולהגיע בסופו של התהליך לכך ששני שלישים מהתקציב יוקדשו לאיגוד המקצועי. עכשיו, כשחברות בהסתדרות היא וולונטרית, המבחן האמיתי הוא מספר העובדים שנצליח לגייס לשורותיה ומספר מקומות העבודה המאורגנים.

אתה מדבר על הבעיה של הקשר בין העובדים להסתדרות. מהי הבעיה המרכזית של העובדים עצמם, בלי קשר לחברותם בהסתדרות או בארגוני עובדים?

הבעיה המרכזית של העובדים במגזר הציבורי היא רמות השכר הבינוניות. בסקטור העסקי קיימת בעיה של שכר ושל תנאים סוציאליים בכל הרמות. לכן ריכזנו את המאמץ בשלב הראשון בהפחתת שעות העבודה ושכר מינימום. אנחנו מנסים להגיע לכך ששכר המינימום לא יירד מתחת ל־45 אחוז מהשכר הממוצע במשק ולא יכלול פרמיות. השנה הפחתנו את שיעור הפרמיה בשכר המינימום מ־30 ל־20 אחוז. בשנה הבאה נפחית את שיעור הפרמיה ל־10 אחוזים ובסופו של התהליך הוא ייעלם כליל. גם את שעות העבודה יש להפחית.

בביקורי בעפולה סיירתי במפעל בענף הפלסטיקה שבו עובדים 47 שעות בממוצע בשבוע וזה הרבה. בעיה נוספת היא החוזים האישיים ועובדי הקבלן. בעבר לא התייחסה ההסתדרות לבעיה זו. "אין בעיה כזו" אמרו ומספר החוזים האישיים ועובדי הקבלן הלך וגדל. יש למצוא פתרון לסוגיה זו במסגרת ההסכמים הקיבוציים. אם יקבעו תקרה של 10 אחוזים לחוזים אישיים ויהיה פיקוח אפקטיבי של הוועד על מספר העובדים בחוזים אישיים והתפקידים שהם ממלאים, התופעה תיעצר ואף תיבלם. כך גם לגבי עובדי הקבלן. ההסתדרות צריכה לדאוג לכך שייחתמו הסכמים קיבוציים עם חברות כוח האדם הגדולות (עם אחת מהן כבר נחתם הסכם) והסכמי עבודה עם העובדים החדשים, כשהמטרה להחיל עליהם בתוך פרק זמן מסוים את ההסכמים הקיבוציים הקיימים.

מהו ההישג הגדול ביותר של ההסתדרות בראשותך?

ההישג הגדול ביותר הוא בתחום הבריאות, שבו חלה מהפכה של ממש.

יש הרגשה שאנו משלמים יותר תמורת פחות שירותים רפואיים.

"לא ציפינו שדווקא בנושא העובדים המאורגנים בהסתדרות יהיו לנו הפתעות". צילום: חנוך גרודזיצקי/ישראל סאן

חוק הבריאות הוא החוק הסוציאליסטי ביותר בעולם. מי שמשתכר יותר – משלם יותר. אלה המשתכרים יותר נאלצים לשלם יותר, אבל הוצאות הבריאות של שכבות רחבות, לרבות מאות אלפי גימלאים, פחתו עם חקיקת החוק והפרדת קופת החולים מההסתדרות. חיסלנו גם את התופעה של רפואה לעשירים ורפואה לעניים. רמת השירותים שקיבלו מבוטחי קופת החולים הכללית, שהיו כ־70 אחוז מהאוכלוסייה, היתה נמוכה ב־40 אחוז מרמת השירותים שקיבלו מבוטחי "מכבי" תמורת אותם הסכומים. עם יישום החוק הושג שוויון בין כל המבוטחים. פן נוסף של המהפכה בבריאות: הפרדה מהפוליטיקה וניתוק התברות בקופת־חולים מהחברות בהסתדרות. כמרכן הגענו להסכם על תוכנית הבראה לקופת־חולים ועל הסדר חובותיה. מאז הסכם ההבראה יש שקט במערכת. אין שביתות ויש שיפור בשירות.

ומה היה הכישלון הגדול ביותר?

לא היו כישלונות גדולים.

לא ייתכן שלא היו. אתה רוצה שאזכיר לך?

לא היו בעיות מיוחדות, אם כי קצב הקמת מועצות הפועלים המרחביות הוא איטי כשחשבנו. נקים מועצות אחדות רק בסוף השנה ומועצות נוספות רק ב־1996. זו מערכת מאוד בעייתית וצריך לשקול היטב כל צעד. בעיה נוספת היא הפיטורים בהסתדרות ובמועצות הפועלים. רציתי שהפיטורים יהיו הדרגתיים יותר, אך אילוצים תקציביים גרמו לכך שמספר המפוטרים יהיה גדול יותר משתכנעתי. לתקנים שהיו פעם בהסתדרות היה הגיון כלשהו, אבל הוועדות מהתקן היו גדולות ביותר, עד 25 אחוז, כך שרוב הכסף הוצא על משכורות ונשאר מעט מאוד לפעולות.

אתה אומר שהאיגוד המקצועי הוא לב לבה של ההסתדרות, אבל תוכנית הרפורמות של עמיר פרץ לא מתממשת.

התוכנית התקבלה בכל הפורומים והיא מיושמת בהדרגתיות. עמיר פרץ עובד על מימוש התוכנית, אבל התוכנית כוללת מיזוג איגודים ומימושה יושלם רק לאחר שייערכו בחירות באיגודים. אני רוצה לציין את פעילותו של עמיר פרץ כראש האיגוד המקצועי. הוא פותר סכסוכים במהירות גדולה יותר מכל אלה שקדמו לו בתפקיד. הוא גם פתח את קרן השביתה בפני העובדים. בעשרה חודשים שילמנו לעובדים מקרן השביתה יותר כסף מאשר במשך עשר שנים.

בהסתדרות יש הנהגה, יש בית נבחרים, אגפים ומועצות הפועלים, אבל איפה מתקבלות ההחלטות ומי מקבל את ההחלטות?

רוב ההחלטות מתקבלות בין ראש האיגוד המקצועי, עמיר פרץ, הגזבר חיים אורון וביני. גם פיני שומר, המופקד על מועצות הפועלים, שותף ברבות מההחלטות. אני מעורב בכל הנושאים, כולל בסכסוכי עבודה. עמיר פרץ הוא המוביל בסכסוכי עבודה. פעם בשבוע או פעם בעשרה ימים אני מכנס פורום רחב יותר הכולל את חיים אורון (גזברות), עמיר פרץ (איגוד מקצועי), בנימין יסעור (מטה הארגון), פיני שומר (מועצות הפועלים) ומאיר (כוח אדם).

החקירות של בכירים בהסתדרות עלולות לפגוע גם בבכירים של היום. בציבור החלו כבר להגיד שיכולם גנבים. איך אתה חי עם זה?

מי שרוצה לדעת יודע שההנהגה החדשה אינה מעורבת במעשים אלה. ולא רק זה, נקטנו צעדים כדי למנוע את הישנותם של מקרים אלה. זו הסתדרות חדשה. ההסתדרות הישנה היתה מסואבת ומושחתת. אנו פועלים על־פי סדרי מינהל ציבורי תקינים ואף אחד לא יכול לבוא אלינו בטענות.

איזה השלכות יהיו לבחירות בשנה הבאה על פעילות ההסתדרות?

לבחירות שייערכו בשנה הבאה תהיה פחות השפעה על ההסתדרות מאשר בשנים עברו. עדיין לא ברור מה יהיה מערך הכוחות לקראת הבחירות ואיך מערך זה ישפיע על תחומי החיים השונים. אך מכיוון שההסתדרות היא עתה מקצועית יותר ועוסקת יותר בענייני העובדים, אינני צופה השלכות של הבחירות על פעילותה. מה שכן, הפעם לא ייעשה שימוש בהסתדרות ובמנגנוניה לטובת מפלגה מסוימת. זה עבר מן העולם.

ומה יהיה מקומך באותן הבחירות?

אמרנו שנמשיך לכהן בתפקידינו עד שנמלא את כל ההבטחות לבוחר ועל כך אין מחלוקת. אפילו חיים הבר־פלד אמר שלשום בראיון ל"מעריב" כי עשינו את מה שהבטחנו.

איפה אתה עומד במישור המפלגתי?

הוציאו אותי ממפלגת העבודה והעתירה החזירה אותי. לא הייתי פעיל בכל התהליך. לא שאלו אותי כשהוציאו אותי וגם לא כשהחזירו אותי.

לא הוציאו אותך במקרה. אתה פילגת את המפלגה לקראת הבחירות להסתדרות.

אף פעם לא טענתי שמגיע לי פרס על כך. פורמלית אני חבר מפלגת העבודה. האם אהיה יותר מזה? על זה צריך לנהל מו"מ בין חברי העבודה לביני, אך אינני לוחץ על כך וגם המפלגה לא לוחצת.

ומהן האופציות הקיימות?

יש שתי אופציות. הליכוד איננו אופציה. ברור שאין לי מה לעשות בליכוד. נשארו מפלגת העבודה או מסגרת אחרת.

ומהי אותה "מסגרת אחרת", מסגרת חדשה או גירסה חדשה של סיעת רם בהסתדרות, כולל מרצ?

כל האופציות פתוחות. ערפל כבר עוטה את כל המפה הפוליטית ואין זה הזמן לנקיטת עמדות. אדם סביר לא הולך לטייל ולא נוהג כשערפל סמיך סביבו. ■

פריטה כואבת

מכל סוגי הנשק להשמדה המונית, ואין לכך קשר לאפשרות שאיראן תשיג ביום מן הימים נשק גרעיני. כשאמר פרס כי ישראל מאמינה בתשומת־לב ובראש פתוח לעמדות המצרים בנושאי המחלוקת, שעל הפרק, הגיב מוסא בלשון בוטה קמעה באומרו כי אין די באמונים ישראליות כרויות ובגישה של "ראש פתוח", אלא יש צורך במעשים נבונים מצד ישראל.

על רקע אווירה מתוחה זו – שהתפוגגה קמעה בארוחת הערב שערך מוסא לכבוד פרס ופמלייתו ובשתי פגישות נוספות שערך פרס עם אוסאמה אל־באז ועמרו מוסא – נערך שר החוץ פרס ביום שני בבוקר עם הנשיא מובארק בארמון "אל־איתיחאדיה" בשכונת הליופוליס. היתה זו פגישה ממושכת מהרגיל שחלקה נערך בארבע עיניים. גם שם עלתה מטבע הדברים שאלת הפקעת הקרקעות במזרח ירושלים ועלו נושאים נוספים המעיבים על יחסי מצרים־ישראל. מקורות ישראליים דיווחו כי השיחה עם מובארק היתה יותר נינוחה משיחת פרס־מוסא. הנשיא המצרי הציג את עמדתו הנחרצת נגד הפקעת הקרקעות בירושלים העלולה להערים מכשולים על תהליך השלום. הוא ביקש שממשלת ישראל לא תחולל שינויים במעמדה של מזרח ירושלים, עד אשר יגיע הזמן לדון במעמדה של העיר במו"מ על הסדר הקבע.

מובארק רוצה בפרס להתקדם בתהליך השלום, דבר שייצור קרקע נוחה בעתיד גם לדיון על מעמד ירושלים המזרחית. הנשיא המצרי הסביר לפרס עד כמה רגישה דעת הקהל במצרים לשאלת ירושלים, ועד כמה מהווה הפקעת הקרקעות בעיר פגיעה ברגשות הדתיים של מיליוני ערבים ומוסלמים. בתוך שכזו, מהווה החלטת הפקעת האדמות גם בעיה אישית למובארק העומד בראש המדינה הערבית החשובה ביותר. נשיא מצרים הדגיש כי מימוש הסכם העקרונות הישראלי־פלסטיני הוא המפתח לקידום יחסי הנורמליזציה בין ישראל לשאר המדינות הערביות. הדבר יסייע גם לקידום המו"מ בין ישראל לסוריה, מכיוון שהסורים מצביעים על העיכובים שחלים במימוש ההסכם הישראלי־פלסטיני כהוכחה לחוסר אמינותה של ישראל.

בפגישה אחרת, התריע מובארק כי התמוטטות ההסכם הישראלי־פלסטיני תביא גם לקריסת חזון השלום הישראלי־ירדני. בפני פרס הוא טען כי על ממשלת ישראל לעזור לממשלת מצרים לסייע בקידום תהליך השלום בכל האיזור, על־ידי כך שלא תנקוט פעולות חריגות המעוררות את כעסם של הערבים. השניים נפרדו בהכרה כי יש לפתור את נושאי המחלוקת בין שתי הארצות בדרכי הידברות ולהנמיך את רף המתיחות בין מצרים וישראל. ואכן, מסיבת העיתונאים השנייה שקיימו פרס ועמרו מוסא בעקבות שיחת שר החוץ עם הנשיא מובארק, היתה יותר מאופקת מזו שהתקיימה יום קודם לכן. אבל גם בה שזר מוסא ביטויים ביקורתיים כלפי ישראל, באומרו לכתבים כי עליה לשנות את התנהגותה בשאלת תהליך השלום. דבריו אלה, דווקא, קיבלו ביטוי בעיתוני קאהיר למחרת היום.

למחרת צאתה של המשלחת הישראלית בראשות פרס מקאהיר העניק הנשיא מובארק ראיון לעיתון הבריטי "פיננשייל טיימס", שבו כבר תקף בפומבי את הפקעת הקרקעות במזרח ירושלים. ימים לאחר מכן התייצב הנשיא בפני קציני הארמיה השלישית המצרית והודיע כי הפקעת הקרקעות גורמת מבוכה לצדדים הערביים ושהיא עלולה לפגוע בתהליך השלום, בנוסף להיותה פגיעה ברגשות של מיליוני מוסלמים ונוצרים שבם בעיניהם ירושלים נחשבת עיר קדושה.

אמצעי התקשורת המצריים לא חדלו השבוע מלבקר את ממשלת ישראל על הפקעת האדמות במזרח־ירושלים, בצעד העומד בניגוד להתחייבויות שקיבלה על עצמה הממשלה בהסכם עם הפלסטינים.

שר החוץ פרס אמר לכתבים במטוס שהטיסו מקאהיר בחזרה לתל־אביב, כי "המשבר ביחסי ישראל־מצרים חלף". זו נשמעת מימרה נודפת מדי. יתכן אמנם שפרס ופמלייתו הצליחו להפיג קמעה את המתיחות ביחסי שתי המדינות, אבל המשבר הוא עמוק מדי מכדי שביקור קצר של שר החוץ יביא לחיסולו. ■

כבר לא דו־קרב בצהרי יום

פזית רבינא

פסגת ילצין קלינטון במוסקווה אולי לא סחטה השבוע קריאות השתאות מגרונותיהם של דיפלומטים, אבל אנשי העסקים, לעומת זאת, ייאלצו להודות שייתכן כי ביל קלינטון עשה במוסקווה את עסקת חייו. בתום ביקור בקצת לספרים ומפצי עתיקות הגדולה ביותר במוסקווה רכש נשיא ארה"ב איקונין עתיק מן המאה ה־17 ב־176 דולר. עיסקה מעולה ללא ספק בהתחשב בעובדה ששוויו של איקונין מהמאה ה־17 נע, להערכת מומחים, בסביבות ה־10,000 דולר.

בעליה הגאה של חנות העתיקות הסביר יותר מאוחר שהנשיא האמריקאי אמנם טעה במאה שנים, אבל גם כך, שוויו של איקונין במצב טוב בן המאה ה־18 נע בסביבות כמה אלפי דולרים לכל הפחות. האמת היא שאילו היה ביל קלינטון מגלה תושיה עסקית כזו במשא ומתן עם היפאנים על יבוא מכוניות אמריקאיות ליפאן, מן הסתם לא היה אפילו רפובליקאי אחד על גבעת הקפיטול שלא היה מוריד בפניו את הכובע.

אבל מנהיג הרוב הרפובליקאי בסינאט, בוב דול, היה רחוק מלהוריד את הכובע או מכל מחווה אחרת. דול הגדיר את פגישת הפיסגה בין קלינטון לילצין במלה אחת – כישלון – והוסיף שעל הקונגרס לשקול עתה מחדש את מערכת היחסים עם רוסיה. דול הבהיר כי כוונתו לבחינה מחודשת של הסיוע לרוסיה ושקילת אופציות אחרות למניעת רכישת טכנולוגיה גרעינית על־ידי איראן.

אל ביקורתו של דול הצטרף ג'סי הלמס, יו"ר ועדת החוץ של הסינאט. במאמר שפירסם הלמס ב"יו.אס.איי טודיי" אמר כי אם מוסקווה תוציא לפועל את תוכניותיה לגבי איראן, יחייבו החוקים הקיימים בארה"ב קיצוץ בסיוע לרוסיה.

אם לבחון את תוצאות הפיסגה לא רק במונחים של יריבות בין רפובליקאים לדמוקרטים, אלא במונחים קצת יותר רחבים, יתכן שהתוצאות המאכזבות למדי של פסגת מוסקווה רומזות לכך שזמנן של ועידות פיסגה בנוסח של אחד על אחד מתקרב לקיצו. ככלות הכל, העולם כבר לא

הניסיון של מפגשים בין רוסיה למערב מהשנים האחרונות מראה שוועידות רבות־משתתפים, כמו הג'י־7 ומפגש מונטריאול, עדיפות ממפגשים אחד על אחד. בפגישות כאלה רוסיה מגלה יותר גמישות מכיוון שיש בהן גם דגש כלכלי חזק וילצין איננו מוקף שם בכל מיני שמרנים רוסים שמנטרלים אותו. את מפגשי הפיסגה כדאי להשאיר לאירועים חגיגיים שהצלחתם ידועה מראש

עוצר את נשימתו לרגל מפגשים מן הסוג הפיסגתי. עידן הדו־קרב הבין־גושי בצהרי יום חלף עבר. אלא שמנהיגים כבני עשרות שנים נוהגים לאט.

אחת המסקנות האופרטיביות היותר חשובות שלא הופנמה עדיין בדיפלומטיה שלאחר המלחמה הקרה היא, שידו של המערב על העליונה בדרך־כלל דווקא במסגרת פגישות רב־לאומיות ולאו־דווקא בוועידות פיסגה דו־צדדיות. במפגשים רחבים יותר כמו הג'י־7 או מפגש מונטריאול, האלמנטים הכלכליים דומיננטיים לא פחות מהחישובים הביטחוניים שעל סדר היום הבין־לאומי – ודווקא באווירה זו ניתן להשיג מן הרוסים גמישות פוליטית גדולה יותר. במפגשים רבי משתתפים כאלה אפשר אף להשיג ניטרול חלקי של האלמנטים השמרניים בממשל הרוסי, דבר שמאפשר לנשיא ילצין מעט יותר מרחב תנועה פוליטי.

לעומת זאת, מפגשים מן הסוג הדואלי כמו הפיסגה השבוע, מביאים לדרמטיזציה בלתי נמנעת, להקצנת עמדות, והפוליטיקה הפנימית משחקת בהם תפקיד מרכזי יותר. כדוגמה לכך אפשר להביא את המצעד הצבאי שצעד השבוע בחוצות מוסקווה. מבחוץ נראה המצעד מעין מרוד עודף ואף מביך לפיסגה. מעין הפגנת כוח מרת טעם המדיפה ריחות נפטלין סובייטי. אך מנקודת מבט פנימית היה המצעד חלק אינטגרלי ממעטפת של פוליטיקה פנים־רוסית. האירוע שעליו פיקד שר ההגנה פאבל גראצ'וב היה בעל משמעות חיונית לרקמת היציבות הפנימית של רוסיה. ואף כי מרבית מנהיגי המערב הדירו רגליהם מן המצעד, כמחאה על המלחמה בצ'צ'ניה, נקל לשער איזו תסיסה היתה קמה בקרב האלמנטים השמרניים ברוסיה ובקרב הממסד הביטחוני אילו העז מישהו לבטל את המצעד. מכאן, המסקנה הבלתי־נמנעת היא, שעדיף להשאיר את הפיסגות המצומצמות למקרים של הצלחות ידועות מראש. אך אלה כידוע, מעטות מאוד. ומכיוון שהיה ידוע מראש שפיסגת קלינטון־ילצין איננה נמנית עם אותו סוג, יתכן שהפתרון העדיף היה להתרכז בחגיגות תוך שמירת המבנה החיצוני הדיפלומטי של ועידת פיסגה, אך את הדיונים המעשיים שבדרגת קונפליקט גבוהה להשאיר לדרג נמוך יותר.

בפועל, זה בדיוק מה שקרה, רק באיחור. בתום פגישתם בת ארבע השעות של ילצין וקלינטון הוחלט להעביר את הנושאים שבמחלוקת לעיבוד וליבון נוספים של צוותים, בראשות סגן הנשיא אל גור וראש הממשלה ויקטור צ'רנומירדין. כך שבסופו של דבר, אופיינה הפיסגה בהתפתחות חיובית מסויימת, בעיקר בשל החיבור בין ההכרה שחייבים להמשיך בהידברות – ועדיף לבצע אותה בדרג שיוציא את הדרמה מן התמונה ויאפשר את המשך הדיון בפורום רחב יותר שיוכל לגבש פשרות מעשיות.

לכן, העובדה שרוב התגובות במערב נעו השבוע בין אכזבה לבין קרירות מנומסת אינן מפתיעות. הן יותר מצופות. מה שאולי יותר מעניין הן התגובות הפנים־רוסיות.

מכיוון שמרבית ימי השבוע היו ימי חג, מרבית תשומת הלב בעיתוני רוסיה הוקדשה בדיווחים צבעוניים מחגיגות היובל לנצחון על הנאצים והדיווחים על הפיסגה נדחו לעמודי הפנים של העיתונים. אבל העיתון "מוסקובסקי קומסומולץ", שהוא היום העיתון הפופולרי ביותר והביקורתי ביותר במוסקווה ומשמש כמעין נייר לקמוס בלתי רשמי, עשה צעד אחד קדימה מתוך ההמון ובחר בכותרת בלתי מחמיאה לחלוטין. "אף לא צעד אחד קדימה", היתה מסקנתו של העיתון.

הערה אחת מעניינת במיוחד מן הזירה הרוסית באה

קלינטון, ילצין. לחיי הכור שבדרך. צילום: אי.פי

מגריגורי יאבלינסקי, אבי תוכנית 500 הימים המפורסמת, הנחשב היום לאחת תקוות הליברלים של רוסיה. "הערכה ממשית לגבי מה באמת התרחש השבוע אפשר יהיה לתת רק לאחר שהנשיא ילצין יפצה את פיו", אמר השבוע יאבלינסקי. "כי בפועל, היחיד שדיבר עד כה היה הנשיא קלינטון, שאמר כי היתה הסכמה כמעט בכל. לכן, מה באמת התרחש השבוע נוכל לדעת רק בעוד כמה ימים או אפילו חודשים".

לעומת זאת, בטהראן לא נזקקו השבוע לימים או שבועות כי להוציא מסקנות מן הפיסגה. ועל אף שלא היו נוכחים בה, היו האיראנים במידה רבה גיבורי היום. בטהראן הובעה בתום הפיסגה קורת־רוח ואפילו שביעות רצון מהחלטתה של מוסקווה לעמוד בהתחייבותה לספק לאיראן כור גרעיני בן 1,000 מגאוואט לאתר בושהר, שלחוף המפרץ הפרסי.

הודעתה של רוסיה כי היא מבטלת את אספקת צנטריפוגות הגז להעשרת אורניום לא הוזכרה כלל בהודעה האיראנית הרשמית ומן הסתם גם לא העיבה במיוחד על שביעות הרצון האיראנית. זאת מכיוון שכדי להשיג כמות סבירה של אורניום מועשר לבניית פצצה דרושים אלפי צנטריפוגות, וסביר להניח שרוסיה, למרות היותה רמות המרכזית בשת"פ הגרעיני עם איראן הרי שברור לחלוטין שהיא אינה מדינה היחידה המספקת ציוד לאיראן.

המסקנה האופרטיבית השניה הנגזרת, איפוא, מפיסגת מוסקווה השבוע היא שעכשיו יש להפנות מאמצים מרוכזים לגילוי ואיתור ספקיות אחרות של צנטריפוגות גז לאיראן. ואם בעבר סיפקו חברות גרמניות אלפי צנטריפוגות דומות לסדאם חוסיין, יתכן שכדאי להתחיל לחפש שוב באותו מקום בדיוק. ■

המזרח הולך מערבה

מי שביקר במזרח גרמניה מיד לאחר הפלת החומה חזר מזועזע, מההרס החומרי ויותר מזה – מההרס האנושי. צילום: אי.פי

עדי פרויס

הפערים בין מזרח גרמניה למערבה הולכים ונסגרים, לפחות בכל הנוגע להכנסות, רמת החיים וטיב השירותים הציבוריים: עד שנת 1999 אמורות המשכורות בסקטור הציבורי בשני "אגפי" המדינה להשתוות ובכך ייסתם לכאורה אחד הפערים הקבועים הכלכלי.

ראש ממשלת ברנדנבורג, מנפרד שטולפה (הסוציאל־דמוקרט הראשון שנבחר עד כה לכהן כראש ממשלה במדינה מזרחית לשעבר) אומר כי הרוב המכריע מבין המזרחים מרוצים מהאיחוד אבל "זה בתחום החומרי והמשפטי. בכל הנוגע לתחושה האישית, המצב מסובך יותר", הוא מדגיש. מבחינה מאקרו־כלכלית עשתה הממשלה הפדראלית (בהנהגת המפלגה הנוצרית־דמוקרטית, צד"א) הרבה, אבל מרוב הסתכלות ביער איבדה את העצים: המומנט האישי־פרטי נשכח, או לפחות לא ניתנה לו תשומת־לב מספקת. אין צורך לומר, שאת שאלת ההרגשה הסובייקטיבית קשה יותר לפתור מבעיות כלכליות אובייקטיביות, בהתאם לאימרה "כל מה שניתן לפתור בכסף הוא זול".

מי שביקר במזרח גרמניה מיד לאחר הפלת החומה חזר מזועזע. ההרס החומרי היה כבד והתשתית – כבישים, מסילות ברזל, חשמל וזיהום אוויר – היתה במצב מסמר שיער אבל יותר מכך זיעזע ההרס האנושי. בני האדם נראו ונשמעו רגוזים, רוטנים ומהודי חימה. מבקרים שם ציפו כי תתגלה סולידריות בין האנשים כי ללא סולידריות כיצד ניתן היה להתקיים בדיכוי ובניכור מצד השלטון הקומוניסטי? אבל לא ניכרה שם אחוות מדוכאים. אדרבה, המבקר התרשם, כי המזרח־גרמנים רגזנים לא רק על זרים, כולל אחיהם מהמערב שסבלו בשפע כתוצאה מ"מתנות האמריקאים", אלא גם על אחיהם המזרחיים.

גרגור גיזי, מנהיג המפלגה הקומוניסטית המחודשת/מתוקנת, הסביר זאת כהצלחה גדולה של המזכ"ל אריך הוניקר ומפלגתו. הם נטעו בלב האזרחים את ההרגשה, שהרע אינו בשלטון שלא בנה מספיק דירות ולא ייבא די קפה, אלא בשכן: מאחר שגם הוא רוצה בדירה ואשתו מבקשת אף היא לקנות קפה, הרי הם המתחרים על הכמות המוגבלת של סחורות ושירותים שבנמצא ולכן הם

חמש וחצי שנים לאחר הריסת החומה, נעלמה הרבה מהקינה שאיפיינה את תושבי מזרח גרמניה. כרטיסני הרכבת שוב אינם שואגים על נוסע שלא מתמצא בסדרי הנסיעה, פקידי הגבולות מתנהגים בקורקטיות יבשה/חמורה ומלצרים בבתי־קפה כבר אינם מבקשים (בדרך־כלל בלשון ציורי) לפנות את המקום, אף אם נותרו שולחנות פנויים לרוב, לאחר שישבת יותר מחצי השעה "המותרת" במקומך

האויבים שעמם יש להיאבק בשיניים ובצפורניים. זה הוליד קינה, שלא לומר שנאה בין האזרחים. הרגשה שכזו קשה יותר לעקור מאשר לבנות כביש חדש, לטהר את הנהר או לבנות דירות. לבינוי ושיפוץ די בכסף אך לבער רגשות איבה ותיסכול?

היום, חמש וחצי שנים לאחר הריסת החומה, נעלם חלק גדול מקינה זו, שלא להזכיר את השיפורים שלא־ייאמנו בתשתית. אמנם הרכבת נוסעת הרבה יותר לאט מבמערב (מסילות הברזל הובן עדיין לא שופצו) אך העזובה במרכזי הערים יושבה, הזוהמה בחוצות סולקה והכבישים המתפוררים תוקנו. כל זה מתגמד מול האווירה ביחסי אדם לרעהו. כרטיסני הרכבת שוב אינם שואגים על נוסע שלא מתמצא בסדרי הנסיעה, פקידי הגבולות מתנהגים בקורקטיות יבשה/חמורה ומלצרים בבתי־קפה כבר אינם מבקשים (בדרך־כלל בלשון ציורי) לפנות את המקום, אף אם נותרו שולחנות פנויים לרוב, לאחר שישבת יותר מחצי השעה "המותרת" במקומך. פה ושם עדיין צץ אלמנט "שטאזי", למשל אם אתה מבקש מפקידת הקבלה במלון לחזור שנית על הסבר בדבר הפעלת טלפון או אם אתה מגיש לתשלום קטן שטר כסף גדול, אבל בהשוואה לימי 1990, זו מדינה אחרת.

באשר לבינוי, בערי המזרח, השמיים כמעט נעלמים מאחורי צללי העגורנים המנופים. "זרוק אבן, ואתה פוגע בעגורן או בכלב", אומר בעליצות פקיד במזרח ברלין. הוא טועה ביחס לכלב כי רק מעטים כאלה מסתובבים ברחוב, אבל ביחס לעגורנים זו כמעט ואינה הגזמה. בכיכר פוטסדאם בברלין, "כיכר טיימס" לפני המלחמה, עובדים בתנופה אדירה על הכנת קריית הממשלה החדשה שעבודתה אמורה להתבצע לפני סוף המאה. העיר המזרחית היא מרקחה של בנייה כשהשלטים מבשרים שהבונה הוא קבלן אמריקאי או יפאני, תכופות בשיתוף יזם גרמני. כיכר אלכסנדר, לב העיר המזרחית, שלפני חמש שנים נראתה כמרכזה של עיירה בלקאנית עם המוני רוכלים המציעים סיגריות, סמים ומיני תרגימה וגלנטריה, קיבלה מראה מהוגן וגם בלילה אינה מפילה מורא על העובר הרגיל. ההכנסות האישיות עולות, האבטלה יורדת והשירותים משתפרים, כך שמבחינה חומרית יש למזרחים יסוד להיות מרוצים.

ואולם, מהרבה בחינות ברלין בעייתית יותר משאר אזורי המזרח האחרים, מכיוון שהפערים שנותרו חותכים אותה בתוככיה, לעתים באותו חדר ואותו אשכול. "האבטלה במזרח, על־אף שמאז הפרטה אבדו 151,000 מקומות עבודה בתעשיה, מסתכמת ב־12.3 אחוזים בלבד לעומת 14.3 במערבה, אך המשכורות עדיין אינן שוות והמזרחי המועסק בסקטור הציבורי מביא הביתה רק 80 אחוז משמביא עמיתו המערבי", אומרת כריסטינה ברגמן, סגנית ראש העיר מטעם הסוציאל־דמוקרטים (העיר נשלטת על־ידי קואליציה "גדולה" עם הנוצ"ד. שלה הבכורה.) "שני פקידים היושבים באותו חדר, שותים את אותו קפה ומטפלים במתן אותם אישורי בנייה, משתכרים האחד 4,000 מארק לעומת 3,200 של עמיתו, מפני שמוצאו מהעירייה של מזרח ברלין. או נהג אוטובוס מהמערב משתכר 5,000 מארק בעוד שמחליפו במשמרת של אחר־הצהריים מקבל 4,000 בלבד, מכיוון שעבר קודם לכן בשירות העירוני במזרח".

"זה אינו בריא, אבל הידיעה שההבדלים ייעלמו עד 1996 מקהה את עוקץ המרירות", היא מציינת. "הבעיה טמונה יותר במישור החברתי. אצל המזרחיים רווחת הרגשת ניכור. הילודה בחלק המזרחי ירדה מחמת הזדקנות האוכלוסיה ומפני שהצעירים מאחרים להתחתן מבעבר. אי־הוודאות והעתיד העלב עדיין גדולים, כך שהמבנה הדמוגרפי משתנה ולא לטובה. תחושה קשה רווחת במיוחד בקרב אקדמאים מבוגרים. בכל גרמניה שורר מחסור בתעסוקה לאקדמאים אבל במזרח הבעיה חריפה במיוחד. רבים פוטרו במסגרת איחוד רשויות, הפרטה או ביטול מוסדות ונפגעו במיוחד המבוגרים. לאקדמאי בשנות ה־50 אין סיכוי למצוא ג'וב חדש. השאלה אינה של פרנסה, כמו הרגשת ריקנות ומיותרות. תחושה זו מקרינה גם על הצעירים יותר", אומרת ברגמן.

מצבם עשוי להשתנות אם העיר ברלין תאוחד, כפי שמתכננים, עם מדינת ברנדנבורג המקיפה את ברלין (בברנדנבורג היום רק 2.5 מיליון תושבים על שטח של 29,000 קמ"ר כמעט 50 אחוז יותר משטחה של ישראל. העיר ברלין ששטחה 890 קמ"ר חיים בה 3.5 מיליון). "האיחוד יעניק גמישות למאמצי הפיתוח והמשכורות של מזרחיים ומערביים יושוו מוקדם יותר מאשר אם נישאר נפרדים", אומר ראש הממשלה שטולפה. "אצלנו כבר כמעט הושלמה להלוטין הפרטת המפעלים, והמרחבים שלנו יעניקו לברלין הינטרלנד גדול שיקל על יזמים למצוא קרקע למפעליהם".

מאמצי האיחוד נתקלים בקשיים תחוקתיים. מפלגת הקומוניסטים (לשעבר) פ.ד.ס. נלחמת נגד האיחוד משיקולים של חלוקת אזורי בחירות, ובינתיים עלה בידה לעכב את האיחוד. אף־על־פי־כן, האיחוד כנראה יתבצע. שטולפה מברך על תגבורת של יהודים שהגיעו למדינתו (בינתיים 300 [illegible]) ולאחר איחוד עם ברלין, הקהילה היהודית תפרח ותתחזק. הכנסיה העמידה לרשותה מגרש כדי לבנות עליו בית־כנסת. "ובכלל היחסים הבין־דתיים־גזעיים אצלנו רגועים יחסית", הוא מציין. "באוניברסיטה של פרנקפורט שעל נהר האודר (הגבול עם פולניה) שליש מהסטודנטים הם פולנים וכמו כל מיעוט, הם מצטיינים בלימודיהם. היו התפרעויות של חוליגאנים ימניים ובעיר קוטבוס הם ניסו ב־1991 להצית בתי זרים. נקטנו יד קשה והיינו צריכים להבהיר לשוטרים, ורובם ככולם חניכי המשטרה המזרח־גרמנית, את האיזון בין ההכרח להפעיל בשעת הצורך כוח נגד בריונים, לבין החובה לשמור על זכויות האדם במדינת חוק". ראש הממשלה שטולפה רק מחייך ואינו משיב לשאלה, האם הפעלת היד חזקה נגד ניאו־נאצים קשורה בשלטון הסוציאל־דמוקרטי שבמדינה, אך ניכר כי הוא סבור שכך הדבר.

דמוקרטיה עם מחסור ברוח

מבחינה פורמלית, הדמוקרטיה כאן פועלת ללא דופי, אבל משהו חסר ברוח הקונסטיטוציונית, אומר פרופ' קרל זיגברט רהמן, מהמחלקה לסוציולוגיה באוניברסיטה הטכנית של דרזדן, בירת סקסוניה, לשעבר מזרח גרמניה.

"לקראת הבחירות, היו ערים ומחוזות שבהם לא נמצאו אנשים שהיו מוכנים לעמוד לבחירה, הן במישור המוניציפלי והן במישור הכלל ארצי. מתברר, כי למזרחים עדיין לא ברור שהדמוקרטיה אינה מסתיימת בהטלת פתק לקלפי אלא שהיא אורח חיים שיש להגשימו בהתמדה", אומר רהמן. "בכלל, נתקלנו בתופעות מוזרות ומנוגדות. חלק מהאוכלוסיה אומר כי הוא שבע־רצון באופן כללי אך לא באופן אישי; קבוצה אחרת השיבה כי באופן אישי טוב לה אך אינה מרוצה מהמאקרו־דמוקרטיה. קשה להסביר תופעות אלה מכיון שאי־אפשר להסתייע בנסיונות מהעבר. היו מלחמות שיחרור, היו מהפכות, כיבושים ועוד שינויי סטאטוס מדיניים, אך איחוד של שני חלקי אותה מדינה בעבר, ואותה אומה, שחיו תחת משטרים שונים, לא זכור בהיסטוריה. אולי בארה"ב לאחר מלחמת האזרחים בשנות ה־60 של המאה הקודמת, כשאוחדו מחדש שתי חברות שבאחת שרר חופש בעוד בשניה היתה קיימת עבדות. וגם זה לא לגמרי דומה. אז מאיזו דוגמה ניתן ללמוד?", מקשה רהמן.

הוא מבחין בשתי מגמות מאז האיחוד. הראשונה, בשנתיים הראשונות אחר האיחוד. כשפגה האופוריה והתגלו הקשיים כולל פיטורים המוניים והפיכת סדרי בראשית, התפשטה אכזבה מרה, מאחר שהתברר שסוציאליזם על הבטחותיו אינו בהכרח סוציאליזם, אבל קפיטליזם על נוראותיו, הוא אכן קפיטליזם. דברים שהיו מובנים מאליו בחברה הקומוניסטית – תעסוקה מלאה, אספקת המינימום הדרוש לקיום, שירותים חינם – שוב לא ניתנו. צריך היה לעבוד קשה, לגלות יוזמה ולהיאבק בתנאי התחרות שהיא מהותה של החברה הקפיטליסטית. "מאז 1993", ממשיך רהמן "מסתמנת הטבה במצב הרוח הלאומי. האנשים הסתגלו לקשיים, למדו במידת־מה לחיות עמם והכירו את היתרונות של החופש והיוזמה. משאלים מורים כי 60 אחוז מהאוכלוסיה מרוצים היום, אבל לך תדע אם מגמה זו תימשך", מסכם רהמן.

החשש הגדול ביותר היום הוא הפחד בפני אבטלה. חמש השנים מאז האיחוד לימדו את המזרחים שיש חיה כזאת וכי בהקשר זה הקומוניסטים אמרו, לשם שינוי, את האמת. חשש אחר הוא בפני "אימפריאליזם" מערב גרמני. הרבה משרות רמות נתפסו בידי מערביים וזה מזין את החשש בפני "זרים". בפגישה עם ארבעה מרצים במחלקה לסוציולוגיה בדרזדן התברר, כי ארבעתם מערביים, אחד מהם מרצה אורח מארה"ב. אחרים מהם מרגישים בבית, אבל יש המרגישים "זרים יותר מזרים ממש", אומר אחד. להרגשתם, נוצרה תודעה מזרח־גרמנית והבעיה עמוקה יותר משוויון בהכנסות, ריבוי מפלגות וחופש הצבעה אמיתי. אחד מהם סבור, כי ניתן להבחין בין תושב מזרחי למערבי בסגנון הנהיגה במכונית.

ומה בעניין שנאת זרים ואנטישמיות? פרופ' קרל תומס ואלפלד מספר כי המחלקה לסוציולוגיה יזמה משאל מקיף מאוד ("שאלון של 16 עמודים") בבתי הספר ומצאו בקרב התלמידים מעט מאוד עניין וידע בדבר דת וההבדלים בין הדתות. "זו אינה הכרה אגנוסטית אלא בורות וחוסר עניין", מדגיש ואלפלד. "אבל מחקר השוואתי הורה, כי במערב 20 אחוז מהתלמידים לוקים בדעות קדומות בעוד שבמזרח השיעור נמוך יותר". הפרופסורים מאזכרים משאל שנערך לפני ארבע שנים מטעם הקונגרס היהודי העולמי (ארה"ב) שהורה כי במזרח 8 אחוזים בלבד לוקים ברגשות אנטישמיים בעוד שבמערב גרמניה השיעור גבוה בהרבה. "תלוי כמובן בהגדרה 'מיהו אנטישמי'".

החשש הגדול מכולם הוא מפני אבטלה, אומרים המרצים: "למרבה הצער זהו חשש אמיתי ולא פראנויה, אבל אבטלה היא מחלה שניתן להתמודד עמה בקלות יחסית. אם יהיו השקעות והן יבוצעו בתבונה, טרדה זו תיעלם. הדפקטים הפסיכו־סוציולוגיים הם שד שקשה יותר להתמודד עמו. כפי שאמרת בעצמך מר פרויס, כל מה שניתן לפתור בכסף הוא זול". ■

مطابقة للأصل

צרפתי אולטימטיבי

דניאל בן־סימון

14 שנות שלטון מבטיחות למיטראן מקום טוב למדי בספרי ההיסטוריה. ביחס לתכנים שהוא נתן לנשיאותו הדעות חלוקות. הכל מסכימים שהיה לו סגנון ייחודי שהקסים את הסביבה אך פעולותיו הותירו חברה צרפתית קרועה, שסועה, מפולגת ומסוכסכת עם חשק קטן מאוד להמשיך באותה פוליטיקה שהוא יצר במו ידיו

פרנסואה מיטראן פורש. רק מעטים האמינו שהוא יצליח לסיים את כהונתו עד תומה. בחודשים האחרונים הירבה לדבר על "הסוף", כוונתו לחיים. פרשנים בעיתונות וגורמים בימין יעצו לו בקול רם להקדים את פרישתו כל עוד "הוא עומד על שתי רגליו". אבל "אלוהים", כפי שהוא כונה על שום גינוניו העל־מונרכיסטיים, התעקש לסיים את כהונתו "בדיוק בזמן שהבוחר קבע לי". בשנה האחרונה הוא השתקף מבעד למסך הטלוויזיה כ"חצי מת". צבע פניו האפיר עד מאוד, עיניו איבדו את הברק שאיפיין אותן, הליכתו קשתה, שערו כמעט נעלם. הטיפול הכימותרפי בסרטן שקינן בגופו שינה אותו ללא הכר עד שאף ידידיו התמלאו חמלה כלפיו.

כשנבחר לנשיא, יצאה צרפת מכליה. מאות אלפי צרפתים הציפו את רחובות פאריס כדי לציין את "הנס". ה"נובל אובסרווטר" המקורב למפלגה הסוציאליסטית כתב למחרת: "איזה חג איזה שכרון חושים כמה שהיינו זקוקים לזה. החג הזה מחזיר את התחושה לצרפתים כה רבים שחשו מנודים". הציבור הצרפתי לא האמין שהשמאל מסוגל לנהל את המדינה. האיש הממוצע הורגל לכך שתפקידו של הימין לנצח ותפקידו של השמאל הוא להתייצב מולו בלא סיכוי לסכנו. בחירתו של מיטראן אחרי שלושה נסיונות סרק, שיבשה את התפיסה שלפיה צרפת היא מדינתו של הימין. עם כניסתו לארמון האליזה, התוודה מיטראן שהוא אכן מודע לעובדה הזאת וגילה שהוא מתכוון לפצות את מצביעי הימין שהעניקו לו את קולם: "זה יהיה שלטונם של המנוצלים, אנשי השוליים, המהגרים, הצעירים והאנשים הקטנים, אותם אנשים שהימין שחק לעברי פי־פחת", הגדיר אחד העיתונים את אוכלוסיית היעד שתזכה לחסדיו של הנשיא החדש.

הוא הפסיד שתי מערכות בחירות קודם לכן. את הבחירות של 1974 הוא הפסיד לוולרי ז'יסקר־דסטן על חודו של חצי אחוז. לפני כן הוא "העז" להתייצב מול הגנרל דה־גול והפסיד.

עכשיו, אחרי 14 שנות שלטון, הוא הולך. לא ברור כמה זמן נותר לו לחיות. כשבוע לפני הבחירות מלאה צרפת בשמועות שהוא עומד למות "בכל רגע". הוא נאלץ להוציא הודעה רשמית שלפיה הוא מתכוון לחיות את מלוא הקדנציה. הצרפתים קיבלו בהערצה את המאבק שלו לחיים. הוא סימל בעיניהם את אופיים יותר מכל דמות נשיאותית אחרת. מומחים הגדירו אותו כראי של רוב הצרפתים. הם הביטו בו ומצאו את עצמם. כל נשיא לפניו השתלב בדרכו שלו בתודעה של הצרפתים. דה־גול סימל את המאבק לשימור הגאווה הלאומית אחרי שנות הכיבוש הנאצי, יורשו ג'ורג' פומפידו גילם בעוצמה רבה את המסע להתעוררות הכלכלי והתעשייתי של ארצו, ג'יסקר דסטן סימל את העידן המודרני והמעבר לעולם החדש. מיטראן, המורכב והמסובך, שיקף במלואו את האופי הצרפתי: נטייה לכל מה שנוצץ ואלגנטי יחד עם ארוגנטיות שאין לה מקבילה בעמים אחרים ושאיפה להאדרת הסגנון על פני המהות.

הוא היה מודע להיסטוריה והיא הדריכה את פעולותיו. הוא נכנס לפוליטיקה כדי לצעוד לצידה. כל חייו התנהלו על המסלול הפוליטי. הוא לא עבד בשום מקצוע לפני שנכנס לפוליטיקה. היא הקסימה אותו והיו שאמרו שהוא חי אותה עד אובססיה. 14 שנות שלטון מבטיחות לו מקום טוב למדי בספרי ההיסטוריה. ביחס לתכנים שהוא נתן לנשיאותו הדעות חלוקות. הכל מסכימים שהיה לו סגנון ייחודי שהקסים את הסביבה אך פעולותיו הותירו חברה צרפתית קרועה, שסועה, מפולגת ומסוכסכת עם חשק קטן מאוד להמשיך באותה פוליטיקה שהוא יצר במו ידיו.

הוא נחשב לנסיך של הסוציאליזם הצרפתי. בפועל, הוא לא האמין שבאמצעות האידיאולוגיה הזאת אפשר לנהל חברה מודרנית. באחד הראיונות שלו, הוא גילה את יחסו אליה: "לא, מעולם לא פגשתי את האל של הסוציאליזם במעלה הרחוב. לא נתקלתי באורח המסתורי הזה. לא נפלתי לברכיו ולא קפצתי משמחה. גם לא ביקרתי באחת מכנסיותיו". הוא הפך לסוציאליסט ברגע שגילה שהוא עשוי לרכוב על גבו לעבר שער האליזה. בשנתיים הראשונות למלכותו, הוא יישם סוציאליזם קשיח ששיאו היה תהליך הלאמה מואץ של הכלכלה הצרפתית. עם התגברות האבטלה, פנה ימינה והחל לאמץ רעיונות של כלכלת־שוק נוסח ארצות־הברית.

אמרו עליו שהיה נרקיסיסט ללא תקנה. הנטייה הזו גברה במהלך שנותיו בשלטון. ידידיו מעידים עליו שכבר מגיל צעיר הוא נהג להתבודד כדי להתמסר לספרים. הוא היה מרוכז בעצמו עד כדי התעלמות מהסביבה. הוא לא נטה חיבה לאיש. את כמיהתו לאהבה הוא שמר לנשים הרבות בחייו. היו לו שמונה אחים ואחיות שנאבקו על אהבתה ותשומת־ליבה של האם החולה. האב היה מאופק ומרוחק. מיטראן ירש ממנו את התכונות האלה. במשך דרכו הוא חש צורך חזק להשתלב במעגלים של האליטה. הוא הפעיל את קסמיו כדי לפלס את דרכו למרכז החברתי. המפגש המשמעותי הראשון התרחש בתקופת מלחמת העולם השנייה. הוא פגש בוישי את המרשל פטן, גיבור קרב ורדן, שהפך נושא כליו של הכובש הנאצי. רק בשנה האחרונה חשף מיטראן באמצעות העיתונאי פייר פאן את עברו הוישיסטי. "לא, לא נתקלתי בגזענות", הוא סיפר לו ו"לא הייתי מודע לפקודות האנטישמיות שבעקבותיהן גורשו היהודים מאדמת צרפת". לא רבים האמינו לו. מדי שנה הוא נהג להניח זר פרחים על קברו של פטן ושמר על ידידות "עיוורת" עם רנה בוסקה, האיש שעמד בראש מלאכת הגירוש.

הוא אהב נשים. אהב אותן מאוד. זה לא היה סוד. פרנסואז ז'ירו, סופרת ועיתונאית ידועה, סיפרה באחרונה שקשה לספור את מספר הנשים שנישבו בקסמו. "כשהוא עגב אותן,

מיטראן. "היתה לו לשון של זהב". צילום: אי.פי

הוא עשה זאת בעדינות וחן, תמיד למען אחרות. כמו קזנובה, היתה לו לשון של זהב. גם היכולת להיות נאהב באמצעות המלה". הנשים הסיחו את דעתו גם ברגעים הלא מתאימים. מספרים עליו שגם בפגישות רשמיות, כשהוא מוקף מאות אנשים, הוא היה נועץ מבט באשה שעמדה לצד בעלה. היא לא היתה צריכה להיות יפה. באותו רגע הוא היה מביט בה ללא הפסק עד שהיא היתה "נמסה". "אין שום ספק", מוסיפה ז'ירו, "שלצד הפוליטיקה, הנשים הן הסיפור הגדול של חייו... נדירות הנשים, נדירים הגברים, שלא נפלו שבי אחרי קסמו של מיטראן".

לפני כמה חודשים חשף השבועון "פרי־מטש" את קיומה של בתו של מיטראן שנולדה מחוץ לנישואיו עם דניאל, רעייתו. העיתון תיאר בפירוט רב את אהבתו העזה אליה ותיעד אותם בצוותא בכל מיני אתרים. היא נהגה "לקפוץ" לביקורים אצל אבא באליזה והכל ידעו מי היא.

בזירה הבין־לאומית הוא זכה לכבוד גדול. ראו בו שילוב של אינטלקטואל ואיש כוח. הוא חיבר 13 ספרים בטרם נבחר לנשיא. אחד מידידיו סיפר שערב מסעו הראשון מחוץ לצרפת הוא לחש על אזנו: "הם חייבים לתת לי כבוד". הוא היה נחוש בדעתו לשרש את הדעות הקדומות נגד ארצו והוא ידע עד היכן הן מגיעות. "עלינו להרים את המעמד של צרפת", נהג לומר לשריו. הוא האמין שזה יבוא־לא בזכות הכוח הצבאי של ארצו או ההצלחות הכלכליות שלה. "בזכות אמנות החיים של הצרפתים", הוא הסביר. לכן הוא השקיע הרבה בבנייה ובשיקום של אתרים היסטוריים. בעיניו, זה המפתח לעלייה מטאורית במספר התיירים שמבקרים בצרפת.

עכשיו הוא עוזב ומשאיר את הצרפתים יתומים במידה מסויימת. על־אף שסלדו מסגנונו האימפריאלי, הם אהבו את עצם העובדה שהוא גילם באישיותו ובהתנשאותו את עברה המפואר של התרבות הצרפתית. הוא לא אהב אנשים ולא אהב להתרועע עימם. מגיל צעיר חדל לאסוף חברים והסתפק במעגל מצומצם מאוד של ידידים אמיתיים. הוא הגדיר חברים אמיתיים כבאלה שאיתם יכול לשבת בלי לומר מלה ועדיין להרגיש בנוח. "השלטון ויצירת ידידות הם שני הפכים", נהג לומר, "כוחות הפוליטיים, לא יוצרים ידידים". בעיניו לא מספיק לחלוק את אותן דעות כדי להפוך לידידים.

רק שיראק נכנס לזירה. בנאום הנצחון שלו, הוא הדגיש משפט אחד בפתיחת דבריו: "אהיה נשיא צנוע", הוא הכריז תוך מבול של מחיאות כפיים. הכל הבינו למה התכוון. ■

התרעתי בפני רבין על ירידה ברמות המלאי במחסני החירום

און לוי

"אפשר תמיד להיות הנחמד, המסתדר, המשלים. אבל יש לי אחריות לאומית כבדה וכשאתה מזהה שנפגעת היכולת שלך לתת מענה לצרכים החיוניים של צה"ל המדינה אתה לא יכול להיות נחמד. מחובתי להצביע על המציאות המתפתחת ולחשוף אליה גם את הדרג הבכיר" – אלוף חגי שלום, ראש אג"א היוצא

במיסדר חגיגי שנערך אתמול בשעות הבוקר בצריפין נפרד האלוף חגי שלום מאגף האפסנאות שבראשו עמד בשלוש השנים האחרונות. לאגף בתקופתו היו משימות, לא פשוטות, מלוות במאבקים בלתי פוסקים על נתחים בתקציב צה"ל המקוצץ. יותר מפעם אחת התייצב אצל ראש הממשלה כדי להעמידו על תמונת המצב ועל הסיכונים הנובעים מהקיצוץ הבלתי פוסק.

שלום פרץ את מחסום הקידום של הקצינים הלוגיסטיים והיה בעל המקצוע הראשון מזה זמן רב שמונה לעמוד בראש האגף שבו גדל. בראיון לרגל סיום תפקידו מדבר האלוף שלום על תוכנית קשת צבעים ב', להיערכות מחדש בגדה, על טעותו של הרמטכ"ל הקודם אהוד ברק בהחלטות על קיצוצים בכוח אדם, על חבריו למטכ"ל ועל תחושותיו רגע לפני שנפרד מהמדים. כשראיון זה יתפרסם הוא יהיה כבר בארה"ב, שם הוא מתכוון לבחון כמה הצעות עסקיות. הוא אומר שהחליט על מועד הנסיעה בעיקר כדי להקהל את תחושת העצב שבהתנתקות מהגוף שהוא כל־כך אוהב.

אגף האפסנאות הפך להיות מאוד מרכזי בשנים האחרונות.

איני יכול להעיד על רמת המרכזיות של האגף. העובדה הברורה היא שלא ניתן לבצע כמעט דבר בצה"ל בלי מעורבותו, משום שההבנה והמודעות לסוגיה של העלות והתקציבים הפכה בשנים האחרונות להיות מרכזית. לכן אולי האיר האגף בזרקור. לכך ניתן לצרף את השיטות שהוא פיתח כדי להתמודד עם הסוגיה הכלכלית.

למרות העשייה הרבה שיש באג"א ולמרות המרכזיות שלו, עדיין לא הצלחתם להתנער מתדמית האפסנאים.

בציבור שלנו יש גאווה רבה. אנשים מרגישים שהם חבורה אינטליגנטית, אולי המשכילה ביותר בצבא. בדרך הטבע, היחידות הלוחמות מושכות יותר תשומת־לב. אני הטפתי לצניעות ולעשייה שקטה ורצינית.

לפני שלוש שנים אמרת שאתה מחפש שם חדש לאגף.

מצאתי שם – אט"ל – האגף לטכנולוגיה ולוגיסטיקה. השם הזה אושר על־ידי הרמטכ"ל ברק פעמיים או שלוש ולא זכה שיגיע אל המיצוי הסופי. אני מאמין שהשם ישתנה זמן לא רב אחרי שאעזוב.

אתה מכנה את האגף הזה בשם הקונצרן הגדול של המזרח־התיכון.

אני יודע שמצטטים מפי את המושג הזה, אבל אני לא כל־כך משתמש בו. אני אומר שבמטכ"ל אג"א חבוי בעצם קונצרן כלכלי גדול מאוד, כנראה הגדול במדינה. אבל צריך לזכור שהעניין התעשייתי בתוך מטכ"ל אג"א הוא רק אחד הפרקים בעשייה, יחד עם עניינים נוספים שעיקרם כוננות של הצבא, מתן שירותים, הכנות למלחמה, אימון ופיתוח כוח־אדם, לוגיסטיקה, פיתוח טכנולוגיות ואמצעי לחימה מתקדמים.

אגף האפסנאות עומד, כמו כל הצבא, בפני יישום תוכנית קשת צבעים ב', עד כמה אתם מוכנים לכך?

אנחנו נמצאים בשלב שבו סיימנו את התיכנון. על־פי התסריט, שאנחנו רואים כסביר, של פריסה חדשה בגדה. אבל השיחות עם הפלסטינים עוד לא הסתיימו, יש מי שקצב לזה את ה־1 ביולי, יכול להיות שזה לא יקרה בתאריך הזה. השיחות עצמן יכולות להשפיע על אופי הפריסה הסופית של כוחות צה"ל, בוודאי על קצב ביצוע ההיערכות מחדש. בנתונים הקיימים היום, אנחנו מוכנים בעצם לצאת לדרך. כרגע נמצאים במו"מ עם האוצר לקבלת תקציבים. צה"ל לא מתכוון להתחיל להיערך הלכה למעשה לפריסה חדשה מבלי שיינתן לכך תקציב מראש.

האם יש בכמה תוכניות אלטרנטיביות?

לא. אנחנו עובדים על מודל אחד. זה שונה מקשת צבעים א', אז הכנו כמה אלטרנטיבות. בקשת צבעים א' התחלנו את ההיערכות כשהתחיל המו"מ עם הפלסטינים ולא היה לנו מושג איך תהיה הפריסה הסופית בעזה ולכן היינו צריכים ללכת על כמה תוכניות שיאפשרו לנו גמישות בביצוע. בקשת צבעים ב' אנחנו הולכים על תרחיש קונקרטי אחד אליו נערכים. אם השיחות ישנו את ההבנה של התרחיש הזה, נצטרך לעשות הסטה אל תוכניות אחרות.

על־פי התוכנית, כמה בסיסים חדשים ייבנו וכמה תתבססו על הקיימים?

אנחנו מתבססים על הקיים, בעיקר הבסיסים של שירותי הדרג־שתיים בגדה שאותם אנחנו מפנים לתוך המדינה. העיקרון הוא להוציא משם את אוכלוסיית השירותים, כדי להימנע מהשקעת התקציבים בבניית מחנות על קרקע בתולה. את התקציבים אנחנו מפנים אל תוככי המדינה במטרה לבנות לטירונים בסיסים מתקדמים ואת היחידות המפונות ממרכזי האוכלוסיה להעביר לבסיסים המתפנים. בדרך זאת אנחנו גם בונים עתיד ולא מבזבזים הכל על בסיסים חדשים.

אנחנו מדברים בעיקר על בסיסים שישמשו את מפקדות החטיבות, לפעמים ליד מפקדת החטיבה נשים גם מפקדת גדוד ופונקציות נוספות של משרד־הקישור, או של בתי משפט.

זאת אומרת שעיקר ההוצאה איננה על בניית בסיסים?

אנחנו צריכים לבנות גם בסיסים, בעיקר לכוח הנפרס, וכן כבישים, צירים עוקפים, תשתיות, קשר עם המודיעין ודרכי גישה. העלות הכוללת של אלה נאמדת במיליארד ש"ח.

מיליארד ש"ח – זה לא דרישה מגוזמת, כמה התכוונתם להרוויח מזה?

אמרתי לשר האוצר שאנחנו הוצאנו על קשת צבעים א' הרבה יותר מהתקציב שקיבלנו. לאחר בדיקה שעשינו אצלנו רק על הגדר ועל המעברים בעזה הוצאנו עשרות מיליונים מעבר לתוכנית. כסף זה נלקח מהתקציב השוטף של צה"ל. אנחנו לא נבקש אפילו שקל אחד שלא יוצג באורח הגון וישר בפני כל גורם.

ואתה מעריך שתקבלו את הסכום שדרשתם?

כן. אני לא יודע כיצד תתבצע פריסת התשלומים. אני חושב שמיליארד ש"ח זו הערכה ריאלית ולא תקציב מגוזם.

כמה מזה יהיה על חשבון צה"ל?

זו החלטה של הממשלה. השאלה היא האם האוצר יאלץ לפתוח את התקציב. אם כך, הוא בוודאי יפרוס את "הקנס" על כל משרדי הממשלה. אני מקווה מאוד שלא תהיה פגיעה בתקציב הביטחון.

כמה זמן יידרש לביצוע הפריסה?

זו פונקציה של מה שיקבע ההסכם. הנחת התוכנית שלנו היא שיינתן לנו זמן של שמונה חודשים כדי לבצע את ההיערכות. כמובן שבחודשים אלה לא נסיים את הכל אבל נוכל להיות כשירים ומוכנים לאפשר לצבא לפעול באורח אופטימלי. עם הזמן, נוכל להשלים ולמסור את הדברים החסרים וזה יכול לגלוש די עמוק אל תוך 1996.

התחלתם כבר להיקשר בחוזים ובהזמנת ציוד?

קיבלנו מיקדמה תקציבית של 70 מיליון ש"ח שאותה ניצלנו בעיקר לתיכנון ולרכש של פריטים שמשך אספקתם ארוך מאוד. אבל זה מספיק רק למינימום.

בפועל, התחלתם לעבוד על התוכנית?

לא, הדבר היחיד שפה ושם נוגעים בו זה בהכנת המחנות בתוך המדינה בתקציב מסויים שלקחנו מתוך המקדמה. פרט לכך אנחנו לא עובדים בשטח, אנחנו ממתינים לתקציב.

בשלוש שנות כהונתו כראש אגף אפסנאות ניהל האלוף שלום מלחמות רבות עם חבריו למטכ"ל ועם הרמטכ"ל הקודם אהוד ברק. עיקר הוויכוחים נסובו על שאלות תקציביות, הפניית משאבים ותוכנית הקיצוצים שהנהיג הרמטכ"ל הקודם.

אג"א היה תמיד יעד לקיצוצים?

מטכ"ל אג"א הוא יעד לקיצוצים מפני שהוא מהווה חלק גדול מאוד מתקציב צה"ל. התקציב התיפעולי של אג"א מהווה יותר מ־55 אחוז מתקציבו של צה"ל. בשנים האחרונות לא כל־כך קיצצו בתקציב הריאלי, אבל ההוצאה הפנימית בחלק מהסעיפים גדלה והדבר הזה סחב מסעיפים אחרים, למשל בהוצאות השיקום. לקיצוץ זה יש מחיר ואנחנו מנסים לצמצם את הפגיעה באורח מינימלי על־ידי התייעלות ושיפור. ואכן, התייעלנו בצורה דרמטית בשנים האחרונות, באופן שמפתיע גם אותי. החלק האחר, שהוא הפער בתקציב פחות ההתייעלות, הוא בבחינת אכילת העתיד.

מה ההשפעות המיידיות של קיצוץ נוסף בתקציב אג"א?

התקציב הגמיש באג"א היום קטן מאוד והוא מהווה פחות מ־10 אחוזים מכלל התקציב. אם צבא מתאמן ויש לו סדר כוחות מסויים, אני חייב לקיים אותו, לתת לו מזון, ציוד, דלק. בנושאים אלה אני יכול להיות גמיש מעט מאוד, אני יכול להיות גמיש בבינוי חדש, בהצטיידות באמצעי לחימה, בפרוייקטים חדשים וברמות אמצעי הלחימה, דהיינו לאכול את המלאים.

יותר מפעם אחת הגעת אל ראש הממשלה כדי להתלונן על המצב.

במשך שלוש שנים מצאתי עצמי במאבקים בלתי פוסקים ובחלק לא קטן של המקרים הגענו לשאלות נוקבות מאוד. אכן, הגעתי אל ראש הממשלה הרבה פעמים. במקום שאני מזהה שיש בעיה שהיא בעלת השלכה רחבה מאוד, גם לאומית, אני לא מהסס ללכת לשר הביטחון ולהביע בפניו את חששותי, גם בשיחות אישיות וגם בפורומים רלוונטיים.

זה לא מביך להתעמת עם הרמטכ"ל חזיתית אצל ראש הממשלה?

לא. אני חושב שזאת חובתי. אפשר תמיד להיות הנחמד, המסתדר, המשלים. אבל יש לי אחריות לאומית כבדה וכשאתה מזהה שנפגעת היכולת שלך לתת מענה לצרכים החיוניים של צה"ל המדינה אתה לא יכול להיות נחמד. אתה חייב למצות את הדין. בסוף, כמובן, אתה מקבל את ההכרעה של השר והרמטכ"ל שמעליך. אבל מחובתי לבוא ולדבר בקול רם על המציאות המתפתחת ולחשוף אליה גם את הדרג הבכיר.

שלום. "אני אטום לקליקות". צילום: דובר צה"ל

"אנחנו מתייעלים, מגבירים את השליטה בצורה קיצונית כדי לפגוע באורח מינימלי בעתיד ובהתכוננות למלחמה. אבל אין ברירה במבנה התקציבי הנוכחי אלא לפגוע גם בהתכוננות למלחמה"

קצינים בכירים אחרים חוששים להגיע לעימותים באלה.

את כל שירותי עשיתי עם אהוד ברק והוא היה מאוד פתוח. הוא הבין שאלוף החושב שלא מוצו ההליכים לגבי מציאות שאיתה הוא לא מסכים, יפעל לשנותה. הוא לא חסם אותי מעולם בדרכי אל שר הביטחון; להיפך, לא פעם הוא אמר לי "אני אתה יכול להגיע עם זה אל השר אם אתה חושב שזה דבר שאי־אפשר לחיות איתו".

קרה שחשבת שאם לא יקבלו את דעתך תחזיר את המפתחות?

היו מקרים שבהם חשתי שאני לא יכול לשאת באחריות בתחומים מסויימים ובסופו־של־דבר זה לא קרה. גם מפני שבחלק מהדברים הצלחתי להשפיע על ההחלטות וגם מפני שבחלק מהדברים קיבלתי את ההכרעה כמו שהיא בהביני את כלל השיקולים. לא הגענו לנקודה הזאת לשמחתי, אבל אני לא שולל אותה אידיאולוגית.

איך משפיעים קיצוצים נוספים על תקציב אג"א בחיי היומיום.

כשנכנסתי לתפקיד, קבעתי שאני לא מתכוון לנהל את מאבקי הכוח על התקציב דרך כיסו של החייל. פגיעה בכיסו של החייל מסתכמת בחסכונות המקסימליים האפשריים לכדי כמה עשרות מיליוני ש"ח בשנה. למטכ"ל אג"א זה לא כסף גדול, זה פחות מאחוז מהתקציב שלו. אני אמרתי שבמחיר הזה אני לא רוצה לפגוע בתנאי השירות של החייל, בתחושה שלו ובמוטיבציה שלו. כך פעלנו, וניתן למצוא עדות לכך בכל היחידות של הצבא.

במחשבה לאחור, זו לא טעות? הרי אם היית נלחם בקיצוצים דרך כיסו של החייל היית אולי זוכה למענה טוב יותר?

אני מבין את הפוטנציאל במרכאות כפולות ומכופלות הטמון בדרך הזאת, כדי למשוך זעקה מאלופי הפיקוד ובכך לבטא את המצוקה באג"א. אבל אידיאולוגית אני שולל זאת. אני פונה אל הרמטכ"ל, אל שר הביטחון, אל המטכ"ל – שם אני מנהל את המלחמה. החייל לא צריך להיות צד במאבק הזה.

מדבריך שלך ניתן להבין שהפגיעה היתה במחסני החירום ברמות המלאים, במקומות שאינם צועקים?

החלק הגמיש בתקציבו של אג"א הוא זה הנוגע לרמות המלאי ולהתכוננות למלחמה. חוסר תקציבי מביא אותנו לפגיעה במערכים האלה. אנחנו מתייעלים, מגבירים את השליטה בצורה קיצונית כדי לפגוע באורח מינימלי בעתיד ובהתכוננות למלחמה. אבל אין ברירה במבנה התקציבי הנוכחי אלא לפגוע גם בהתכוננות למלחמה.

הצבא אמור להיות מוכן למלחמה, איך אתה מסכם את מצבנו?

בהכללה גדולה, מעולם צה"ל לא היה חזק יותר, גם בכוחו המהותי אבל בעיקר בכוחו היחסי מול האיום. מעולם מצבנו לא היה כל־כך טוב ולא הכל בזכותנו – זה קרה בגלל מצבה של רוסיה, בגלל עיראק ובזכות הסכמי השלום. אבל הצבא צריך עדיין להניח שקיימת אפשרות של מלחמה. אוי לו לאירגון הזה אם הוא יניח שאין אפשרות למלחמה. עוד לא הגיעה העת, ולפי ההבנה שלי לעולם לא תגיע, שנוכל לוותר על צבא חזק כערובה לקיומנו.

ערובה לצבא חזק זה, בין היתר, מחסני חירום ורמת מלאים. האם עברנו את הקווים האדומים?

אני לא אומר לך נתונים מפורטים. זה לא אחראי וזה אסור. אני יכול לומר שמצד אחד חסר לנו תקציב ויש פגיעה ברמת המלאי ומצד שני אני יכול לומר שאנחנו עושים מאמצים גדולים כדי ליצור איזון כך שהפגיעה הזו תהיה מינימלית. איפה עוברים הקווים בדיוק אני מנוע, מסיבות ברורות לומר, אבל כל מי שצריך לדעת את הדברים לאשורם יודע אותם – עד ראש הממשלה.

אתה ישן בשקט בלילה?

אני, כתפיסת חיים, מנסה כשאני מגיע הביתה לעשות סוויטש ולעבור למוד חיים אחר. לו הייתי צריך להיות ער בגלל הקשיים, חוקה עלי שלא הייתי ישן דקה אחת בכל הקדנציה.

בארבע השנים האחרונות עובר הצבא תוכנית של קיצוצים.

אנחנו לא יכולים לקבוע יעדי קיצוץ בכוח אדם המנותקים מן המציאות שבה הצבא פועל. הביצועים [illegible] הלכו וגברו. לכן, ניתן להתייעל אך התייעלות יכולה להיות בסדרי גודל של 2 אחוזים בשנה. באירגון מתקדם לא ניתן להוריד כמו שהתיימרנו לעשות, ולחשוב שהעניין הזה יעבור בשלום. התוצאה היא שחצינו קווים אדומים ובשנה האחרונה התחלנו לגייס שוב לקבע. המטוטלת הזו בכוח אדם נובעת מטעות בתיכנון שעליה התרעתי לפני שנתיים ושלוש במלחמה נוקבת ברמטכ"ל והוא שוכנע קרוב לסוף הקדנציה שלו, ולא באמצעה, שהוא טעה.

ואז חבטת ידיך בהנאה?

לא אין פה שום עניין אישי. אני לא מתייחס לשירות באופן אישי. כל מה שעומד לנגד עיני זה טובת צה"ל.

כיצד חשת כשהתיישבת בפעם הראשונה ליד שולחן המטה הכללי?

הרגשתי מצויין. לא חסר לי דבר, בטח לא כישורים, השכלה ורמה אישית. הרגשתי חופשי לומר את הדברים שלי, גם כשהם לא נעמו.

הקצינים במטכ"ל לא מתייחסים בהתנשאות־מה כלפי מי שאינו לוחם?

היתה בינינו הערכה הדדית ויחסים מצויינים. בקריירה הצבאית שלי ספגתי אש הרבה יותר מהרבה אלופים שיושבים במטכ"ל. גם נפצעתי פעמיים.

מקובל לחשוב שיש הרבה לכלוכים מסביב לשולחן המטה הכללי.

אני לא נתקלתי בהם. בדיוני מטכ"ל לא ראיתי לכלוכים. קורה לפעמים שיש מתח, קורה שיש דיון נוקב, אבל לא לכלוכים. יכול להיות שהיו במקום אחר, ייתכן שהיו מאחורי הקלעים. התופעות האלה זרות לי, הן לא מעניינות אותי ואני סולד מהן.

אין קליקות?

אני פשוט אטום אליהן. לא הייתי שותף בשום קליקה, בשום דיל ואם מישהו הדביק לי שייכות מסויימת אני לא הרגשתי בכך. אני גם חושב שהמציאות הרבה יותר טובה ממה שאתם מתארים, לא יכול להיות שהייתי סומא עד כדי כך.

32 שנה בצבא. מהו הרגע שתזכור יותר מכל?

במלחמת יום כיפור היתה לנו נקודת זמן מאוד קריטית, שבה חלק מן המפקדים חשו שאנחנו הולכים לאבד את המלחמה. גם מפקדים בכירים. אני זוכר פעם אחת במלחמה שהתפרצתי, הייתי אז רב־סרן באוגדה של מוסא פלד, וכמעט נפתי כפתורים בכיר על כך שדיברו דיבורים של תבוסתנות. אמרתי אז שאם אנחנו המפקדים לא נאמין, איך נוכל לנצח. היו נקודות זמן במלחמה ההיא שהיו תחושות מאוד קשות.

היה רגע שריגש אותך יותר מכל?

כשהודיעו לי שאני אקבל דרגת אלוף התרגשתי מאוד. אבל בשירות הצבאי, בגלל המבנה שלו, החיתוכים הקשים שאתה עושה, אתה חש שאתה לא סוחב איתך רגשות. הרבה פעמים שאלתי את עצמי האם אני עוד בן־אדם. אתה נקשר לאנשים, מסיים תפקיד, מוריד מסך וממשיך הלאה. למדנו להתמודד עם הפרידות בצורה לוגית ולא לעטוף אותן בתחושות ורגשות. זה דבר די מדאיג ולפעמים מצאתי עצמי בוחן את עצמי ושואל האם נשארתי בן־אדם רגיש כמו שצריך להיות.

אתה הולך לפוליטיקה?

לא בזמן הקרוב. לא עד שנת 2000. אני אדם מתוכנן וקבעתי שעד שנת 2000 לא אלך לתפקידים ממשלתיים או ציבוריים, אני רוצה לעסוק בעסקים פרטיים. אם בשנת 2000 אחליט שהגיעה העת לשוב ולתרום למדינה בדרך של פוליטיקה, אולי אעשה זאת. אחרי 32 שנות שירות בצה"ל, מבחינה מצפונית אני מסודר, אני תרמתי למדינה את מה שניתן אבל אין ספק שאם אדרש לדגל שוב אני אוותר על הכל ואתייצב למשימה.

אני עוזב בתחושה שעשיתי את מה שצריך לעשות. אני עוזב בדיוק בזמן שצריך לעזוב ואני מלא תודה והערכה לצה"ל. נתתי לצה"ל הכל וקיבלתי על כך תמורה. נכנסתי נער ללא בגרות ואני עוזב מעוצב, משכיל, ערוך ומוכן בתחושה של סיפוק מלא. ■

דוקטור בחנות חשמל

מיכל סלע

מסעוד אגבאריה מן הכפר מוסמוס עובד בחנות לצרכי חשמל באום אל-פחם. "עדיף על קבלת דמי אבטלה", אומר אגבאריה. כבוגר האוניברסיטה העברית בלימודי יחסים בין-לאומיים נסע לארה"ב ללימודי התואר השלישי. הוא סיים את לימודי הדוקטורט באוניברסיטה במרילנד, שם התמחה במשברים בין-לאומיים ופוליטיקה השוואתית. "חזרתי הביתה בתקווה למצוא עבודה, התקשרתי אל כל מוסדות המחקר וכל התשובות עד כה הן שליליות".

יותר מ-300 חוקרים ומדענים ערבים בעלי תארים גבוהים מסתובבים בארץ, חסרי תעסוקה מתאימה להכשרתם. אין מידע מדויק כמה הם, "הצלחנו לאסוף יותר מ-300 שמות, אך יש כנראה יותר", אומר עבד גרה מג'ת. כמיקרוביולוג המתמחה בוירוסים של צמחים גרה הוא מבני המזל. הוא השלים את לימודיו באוניברסיטת תל-אביב ומשמש חוקר בכיר במכון וולקני. אחד מתוך חמישה חוקרים ערבים במכון ("שניים הם דרוזים", מדגיש גרה), שהם כאחוז אחד מכלל המועסקים במחקר חקלאי. בפקולטה לחקלאות ברחובות אין כלל מדענים ערבים, הגם שבשנה האחרונה סיימו שלושה ערבים את לימודי הדוקטורט ואחרים נמצאים בשלבי לימודים מתקדמים. בשירות ההדרכה במשרד החקלאות מועסק קומץ של מדריכים ערבים, שניים מהם בתפקיד בכיר.

"אני קראתי נכון את המפה. לא נסעתי ללימודים מתקדמים בחו"ל, כי חששתי שלא אוכל לחזור למקום עבודתי". במקום זאת השתלב כערבי יחיד בתוכנית מיוחדת להשלמת לימודי רפואה, המיועדת לסטודנטים יהודים מארה"ב. "בלי גב חזק, אין סיכוי היום להיקלט במוסד מחקר", מודה גרה. "הגב" שלו הוא המנחה האקדמי לאורך כל הדרך, פרופסור גד לובנשטיין, המשמש היום המדען הראשי של משרד החקלאות.

דווקא משום שהוא משוחרר מעניין אישי במצוקה הכללית התגייס גרה עם קומץ של מדענים ערבים, מקצתם בני מזל כמוהו, כדי לנסות ולהחדיר את הנושא לתודעת הציבור.

להערכת חברי הקבוצה יש היום כ-3,000 ערבים בעלי השכלה אקדמית מלאה, מתוכם קרוב ל-400 בעלי תואר דוקטור, בעיקר במדעי הטבע. כ-40 אחוז מבעלי ההשכלה האקדמית עובדים במערכת החינוך, "גם אני עבדתי תקופת-מה כמורה, בשבילי זאת היתה הלטורה", אומר גרה.

במכוני המחקר ובאוניברסיטאות מועסקים היום, ככל הידוע לקבוצת המדענים הערבים, 22 מורים וחוקרים במסגרת הסגל הבכיר. עוד 23 הם עובדים זמניים וחברי הסגל הזוטר. זהו פחות מאחוז מכלל החוקרים הבכירים.

שירות המדינה, המונה כ-60 אלף עובדים, קולט מדי שנה יותר מ-1,000 עובדים חדשים, רק כמה עשרות מהם ערבים, רובם במשרות זוטרות. ככל הידוע, בלשכת נשיא המדינה ובמרבית משרדי הממשלה אין ערבים במשרות בכירות.

עם הקמתה, התחייבה הממשלה למנות כ-80 ערבים למשרות בכירות במערכת הממשלתית. מעט מאוד מזה התממש. ועדת השרים לתיאום ולמינהל אישרה ב-1993 130 משרות-מסגרת לערבים ולדרוזים. אושרו כ-40 משרות לערבים במשרד החינוך וחלק קטן מהן אויש.

עם המידע הבסיסי הזה הלכו חברי קבוצת המדענים הערבים לשרת המדע שולמית אלוני ולשר החינוך אמנון רובינשטיין. במשרד המדע מצאו אוזן קשבת, לב פתוח, אך קצב ביצוע איטי. שתי משרות למדענים ערבים יוקצו מלשכת השרה ולשכת המנכ"ל, לחוקר במדעי החיים ולחוקר במדעי החברה. לדברי המנכ"ל צבי ינאי יש במשרד ניסיון לתקן את העוול שנעשה בתחום הזה במשך כל השנים. המשרות טרם אוישו.

ינאי מבקש גם להקצות שבע מילגות למדענים ערבים, אך נתקל לפני שעה בהתנגדות של היועצת המשפטית במשרד, שהעלתה חשש שמא יש בהקצאה כזאת משום הפרת חוק ההזדמנויות השוות. הנושא בבדיקה.

"לפגישה עם השר רובינשטיין הגיע יועץ השר לענייני ערבים", אומר גרה. "באים אליו מדענים בכירים והוא מביא יועץ המבטא את רוח העבר". בעיני החברה הערבית "היועצים" האלה הם סמל לרצון לשמור את האפליה.

משרד החינוך אינו פתרון למסעוד אגבאריה ולמאות מדענים ערבים המבקשים לממש את הידע והניסיון שרכשו.

> **"השרה שולמית אלוני פנתה למכון טרומן באוניברסיטה העברית בבקשה לקלוט אותי, אך נענתה בשלילה. אם השרה אינה מצליחה, מה אני יכול לעשות? כשמאות מדענים ערבים חסרים תעסוקה הולמת, הממשלה צריכה להתערב. אנשים חוזרים מלימודים כדי לשרת את החברה. יש כאן מאגר מוחות רציני, יהודים וערבים כאחד עשויים להנות מזה. איפה 80 המשרות בשירות הממשלתי שעליהם התחייבה הממשלה?". מסעוד אגבאריה, ד"ר ליחסים בין-לאומיים**

> **על-פי ההערכות, יש היום כ-3,000 ערבים בעלי השכלה אקדמית מלאה, מתוכם קרוב ל-400 בעלי תואר דוקטור. אבל במכוני המחקר ובאוניברסיטאות מועסקים רק 22 מורים ערבים. שירות המדינה קולט מדי שנה יותר מ-1,000 עובדים חדשים, רק כמה עשרות מהם ערבים, רובם במשרות זוטרות. בתמונה העגומה הזאת, יש כמה סימנים לשינוי המצב**

מוסדות ומפעלים פרטיים אינם מתלהבים לקלוט ערבים, זו לשון המעטה. במכרזים רבים מועלה השירות בצה"ל בין דרישות התפקיד, גם אם אין כל צורך בהכשרה צבאית. זו אחת הדרכים המקובלות עדיין כחוקית למנוע קבלת ערבים.

"באחד המקרים סירב בית חרושת לשוקולד לקלוט מהנדס ערבי. מה עניין שירות הצבא לשוקולד? איזו מגבלה ביטחונית עלולה להיות שם? לעתים קרובות אין כל הסבר, פשוט אומרים כי נמצא אדם מתאים יותר לתפקיד", אומר ד"ר מאג'ד אל-חאג', המתמחה בסוציולוגיה של החינוך. אל-חאג', מרצה בכיר באוניברסיטת חיפה, הקים לפני שנים את ועדת המעקב לענייני חינוך ליד ועד ראשי המועצות הערביות.

בתוך התמונה העגומה הזאת יש כמה סימנים לשינוי המצב. הנכונות של המדענים הערבים לצאת למאבק ציבורי, הנכונות העקרונית של הממשלה לפעול לתיקון העיוות. מאג'ד אל-חאג' מונה בראשית השנה למועצה להשכלה גבוהה כערבי הראשון במוסד האקדמי הבכיר הזה. אל-חאג' עדיין רואה את החלק הריק בכוס-התקווה לשוויון אזרחי. "זו התקדמות לקראת מערכת יחסים הוגנת יותר בין יהודים לערבים, אך לא מספקת".

"בשנים האחרונות עומד הנושא האזרחי יותר ויותר במוקד חייו של הערבי בארץ. תהליך השלום מחדד את הבעיה. שכן מחקרים בעולם מצביעים על כך שפתרון קונפליקט חיצוני מחדד קונפליקט פנימי. זה קורה בכל מוקדי הקונפליקט הפנימי בחברה הישראלית". לכן דווקא במקביל לתהליך המדיני חשוב, לדעת אל-חאג', להמשיך ולפעול להשתלבות אזרחית של הערבים בחברה, ובתוך כך גם בחברה האקדמית-מדעית. הוא עצמו מקדיש זה שנים אחדות הרבה מאמץ בתחום הזה. בין היתר נענה לבקשת קרן כהנוב הקנדית, המשקיעה בארץ כספים רבים בפיתוח חברתי, לסייע לה בפרוייקט, לפיו יקבלו חוקרים ערבים מילגות, בתנאים שבהם פועלת קרן אלון: הקרן מממנת שכר חוקר או מרצה מן המניין למשך שלוש שנים והאוניברסיטה מתחייבת לקלוט אותו אל בין שורותיה בתום התקופה, אם יעמוד בקריטריונים המקצועיים.

מאז 1990 נכנסו לאוניברסיטאות, באמצעות מילגות מעוף של קרן כהנוף, שישה מרצים ערבים. בשנה האחרונה אישרה הקרן שני מרצים ושני תקציבים ללימודי פוסט דוקטורט, ובהם התחייבות לקלוט את השניים עם שובם ארצה ולשלוש השנים הבאות העמידה קרן מעוף תשע מילגות בתחומי המחקר השונים. "זה אתגר למוסדות המדינה", אומר אל-חאג'. "הקרן הזאת צריכה להיות בחזקת זרז בלבד, לא תחליף לתקנים שמעמידים מוסדות המחקר השונים".

התקציב מוגבל, מודה אל-חאג', אך הכסף הוא פונקציה של מדיניות. הקצאת תקציבים היא עניין פוליטי. "כשרצו כספים להתנחלויות מצאו. קליטת ערבים במקומות ההולמים את הכשרתם חשובה כמו קליטת עולים לבניית חברה בעלת חוסן פנימי. זו בעיה לאומית לכל דבר". כשמדברים על הערבים מדברים על תהליך השלום. "גם בהקשר הזה יש לכך חשיבות. מערכת חיים הוגנת בין היהודים לערבים בתוך המדינה עשויה לשמש מודל לחיים עם כל עמי האיזור".

בעידוד אל-חאג' פנה גם אגבאריה לקרן מעוף, אך טרם נענה בחיוב. קבלת המילגה מותנית בנכונותה של אוניברסיטה לקלוט את החוקר. "השרה שולמית אלוני פנתה למכון טרומן באוניברסיטה העברית בבקשה לקלוט אותי, אך נענתה בשלילה. אם השרה אינה מצליחה, מה אני יכול לעשות? כשמאות מדענים ערבים חסרים תעסוקה הולמת, הממשלה צריכה להתערב.

"אנשים חוזרים מלימודים כדי לשרת את החברה. יש כאן מאגר מוחות רציני, יהודים וערבים כאחד עשויים להנות מזה. איפה 80 המשרות בשירות הממשלתי שעליהם התחייבה הממשלה?". ■

עוני אינו קומוניזם

שמשון אדר

> **דנג סיאו-פינג, מנהיגה לשעבר של סין, יזם והביא מהפכה. אבל הפיתוח האדיר בתעשייה ובחקלאות לא גרר בעקבותיו נדיבות לב וליברליזם. הריכוזיות בשלטון אפשרה ביזור יוזמות כלכליות, אך לא פלורליזם רעיוני. מבחינה זאת המשיך דנג במסורת של מאו**

עם פרישתו הסופית של דנג סיאו-פינג, מנהיגה של סין, מכל תפקידיו במפלגה ובמדינה, מסתלק מן הבמה הפוליטית אחד האנשים המרתקים והחשובים שחיו ופעלו במאה ה-20. אם בסולם הדירוג של מידת ההשפעה נעניק לסטאלין ולהיטלר, לצ'רצ'יל ולרוזוולט, לדה גול ולבן-גוריון את הציון עשר, ראויים מאו צה טונג ודנג סיאו-פינג לציון זה על תרומתם לשיקומה של סין והפיכתה (על-ידי דנג) לאחת משתיים-שלוש המעצמות הגדולות בעולם.

אנשים מעטים בהיסטוריה האנושית הטביעו את חותמם האישי על גורל העולם כפי שעשה זאת דנג. התרומה של דנג – כשל סטאלין והיטלר – אינה צריכה להימדד בקריטריונים מוסריים, אלא ביכולת לשנות את כיוון ההיסטוריה.

דנג נולד ב-1904 למשפחת איכרים אמידה יחסית. דנג קיבל חינוך טוב, למד צרפתית בבית הספר התיכון ובהיותו בן 16 הפליג עם רודו לצרפת. בשהותו בצרפת הכיר את צ'ו אן-ליי – לימים המנהיג השני בחשיבותו אחרי מאו צה טונג – וב-1925 הצטרף למפלגה הקומוניסטית. בתקופת המאבק נגד שלטונו של צ'אן קיי שק נחשב לאחד מטובי המנהיגים הלוחמים. הוא לא הירבה לעסוק בתחביבי האידיאולוגיה של עמיתיו הבכירים יותר, אלא היה איש המעש הגדול, ומאז כונן מאו ב-1949 את הרפובליקה העממית הסינית הוטלו עליו כמה מהמשימות המרכזיות בסדר-יומו של המשטר החדש.

העדפתו של מאו את דנג נבעה לא מעט מהשורותיו הזולניים כלפי שני עמיתיו הבכירים – צ'ו אן-ליי וליו שאוצ'י. תוכנית החומש הראשונה של מאו הוכתרה בהצלחה גם בזכות מרצו ומסירותו של דנג. עם זאת שלל דנג את "תנועת מאה הפרחים" שיזם מאו ב-1956 ובהופעה באוניברסיטת קינגהוא באביב 1957 הוא הגדיר אותה כמסוכנת. לא ארכו הימים ומאו עצמו נסוג מ"תנועת מאה הפרחים", שנועדה לכאורה לאפשר לזרמים ליברליים יותר לצאת לאוויר. כאשר חזר בו הלם מאו בגורמים שניצלו את ההזדמנות ל"צאת לאוויר החופשי" באכזריות רבה.

מאו לא שכח לדנג את הסתייגותו מתורתו, אפילו הכותו דבריו כנבונים. כמנהיגים אחרים לא גילה מאו נדיבות וסובלנות לדעותיהם של אחרים. ב-1958 הוא יזם את "הקפיצה הגדולה", תוכנית לקומונה המנוית אותו, שכמעט הורידה את סין ביגון שאלה. איש מחבריו להנהגה לא חלק עליו – לא צ'ו אן-ליי, לא ליו שאוצ'י הנערץ ולא דנג. מאו היה מוכן להקשיב לפעמים לעוזרים זוטרים שלו, לא לעמיתיו בהנהגה. אפילו נימה של ספקנות לא נשמעה מפיהם של השלושה.

עדות ראשונה על האסון הנורא שהמיטה "הקפיצה הגדולה" על סין הגיעה לידיעת ליו מאחותו הבכירה, שהתגוררה באחד האזורים הכפריים הרחוקים. היא סיפרה לאחיה על כך שאיכרים רבים מתים ברעב. אבל גם דיווח זה מהשכה לא הניע את ליו, את צ'ו אן-ליי ואת דנג להזהיר את מאו מפני תוצאותיה הרות הסכנות של תוכניתו. יש הערכות שונות לגבי מספר הסינים ששילמו בחייהם על התוכנית המטורפת של מאו. האומדן נע בין 30 ל-46 מיליון קורבנות. בסין העממית לא מקובל היה למנות ועדות חקירה כדי לבדוק איך התרחש אסון נורא שכזה. גם כשדנג הפך למנהיג וכל ראשי "מהפכת התרבות" נאסרו, לא נודעה בבייג'ין תופעה מקבילה לנאום הדרסה הגדול של חרושצ'וב, או למסע הזעם והתוכחה של גורבצ'וב. הסינים, מתברר, אינם אוהבים לחטט בעברם.

לשלושת עמיתיו הבכירים של מאו הגיעו דיווחים על הנעשה בשקט. הם ידעו על ממדי הרעב שקטל מיליונים ועל כישלונה המוחלט של התוכנית. הם ידעו שהקומונות היו רעיון הרסני, אבל איש מהם לא העז לגלות את האמת הנוראה למאו. עד שסין הגיעה לכף פשיטת רגל. אז הוטל על ליו שאוצ'י ועל דנג לחלץ את סין מחרפת הקטל הרעב, ושוב הוכח כוחו הארגוני והמנהיגותי של דנג. ספק אם בלעדיו היתה סין נגאלת ממכת-מוות זאת של "הקפיצה הגדולה".

סין עדיין לא הספיקה ללקק את פצעיה מאסון ה"קפיצה הגדולה" ובינואר 1965 הכריז עליה מאו את "מהפכת התרבות", המרשם הנורא להתאבדות לאומית. מחולליו של גל הטירוף הזה היה בראש וראשונה מאו עצמו, אבל סערה אותו, הדינה אותו ודחפה אותו חבורה של מסטופלים חורשי מזימות, שמתוך קנאה וקנאות, רשעות וגסות-רוח, ביקשו להרוס את כל אלה בהנהגה הסינית שנראו להם כעומדים בדרכם. ליו שאוצ'י הנשיא, דנג סיאו-פינג וראש הממשלה צ'ו אן-ליי נחשבו לפושעים שיש לסלקם מן הבמה.

ב"כנופיית הארבעה", שהתארגנה לניהול "מהפכת התרבות" ולהדחתם של המנהיגים השפויים והאחראים של סין, כיכבה אשתו של מאו, אשת-תככים עם עבר מפוקפק. אך גם בימים האפלים של "מהפכת התרבות" לא איבד כנראה מאו את כל חושיו. הוא לא נתן לגעת בצ'ו אן-ליי והסכים להדיח את דנג מתפקידיו המרכזיים ולהגלותו למקום נידח לעבודת כפיים משפילה, אבל לא לפגוע בחייו. לוחמי ה"מהפכה" האמיצים הצליחו כמעט לרצוח את בנו של דנג, אך הוא יצא בנס חי מה"תאונה" ונשאר נכה.

בשירותו של מאו העסיקה רמת אפלה ושמה קאנג שנג. נטייתו של מאו לפראנויה קיבלה עידוד מכוון ושותף משנג, שהיה ראש רשות הביטחון האישי של המנהיג. קאנג שנג היה זה שסיפק למאו את הנערות הצעירות, לסיפוק דחפיו הפרוורטיים הבלתי-נדלאים. לשנג היו סוכנים חשאיים שהפעילו את "המשמרות האדומים" הידועים לשימצה. משמרות אלה הרגו ובזזו, השפילו ורצחו רבבות. בליו שאוצ'י התעללו באכזריות ובשפלות. אלמלא התערבותו האמיצה של צ'ו אן-ליי היו רבים כאלה כנעצרו מוצאים את מותם בגיהינום של "מהפכת התרבות". אשתו של הנשיא ליו, וואנג גואנגמיי, היתה כלואה בבית הסוהר ארבע שנים ורק ב-1979 שוחררה.

כשהתבררו ממדי האסון שחוללה "מהפכת התרבות" החלה הבריאה מגמה. באוגוסט 1973 אישר הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית את הצעה המשותפת של מאו ושל צ'ו אן-ליי להחזיר את דנג לוועד. עוד במארס אותה שנה הוענק לו מחדש התואר סגן ראש הממשלה. בדצמבר 1973 הוא צורף לוועדה הצבאית המרכזית ונחשב לסמכות המפלגתית העליונה המפקחת על הצבא. כשהציגו את דנג בפני הוועדה הצבאית אמר מאו לחבריה: "המנהיג לכהן כראש המטה שלכם. יש אנשים החוששים מפניו. הוא נחוש כאזה. אפשר לומר ש-30 אחוז ממה היו כלליים ו-70 אחוז – חיוביים". למרות מחלתו הקשה עמל צ'ו אן-ליי כל אותה שנה לקדם את מעמדו של דנג בהנהגה.

צ'ו אן-ליי ידע כי גם מצב בריאותו של מאו צה טונג הולך ומידרדר, וכי כושר ראייתו נחלש מיום ליום, ולכן הצבתו של דנג סיאו-פינג במוקד האחריות נראתה בעיניו כצורך היסטורי. המגיפה הנוראה של "מהפכת התרבות" לא חוסלה עדיין רשמית, ומאו המשיך למשוך בשני הקצוות של החבל. בנובמבר 1974 נזף כאשתו הקשורת על כך שאינה יודעת את מגבלותיה, אבל הגברת הסוררת לא אמרה נואש. בינואר 1975 מינה מאו את דנג לסגן היושב-ראש של הוועדה הצבאית. דנג הבין שהמנדט שלו הוא להגביר את התפוקה והייצור בחבלי סין ולא להרחיב את "המהפכה". בפגישותיו עם מפקדי הצבא הדגיש דנג את דברי מאו נגד "כנופיית הארבעה".

זמן קצר לפני מותו מסרטן ניסה עוד קאנג שנג, ראש שירות הביטחון האישי של מאו, להמציא למנהיג "ראיות" מפוברקות על קנוניה של דנג וצ'ו אן-ליי נגדו. ראשי הצבא היו נאמנים לדנג מפני שידעו כי עתידה של סין מותנה בהצלחת מאמצי השיקום שלו. גם מאו הגוסס לא שעה יותר לסיפורי הזוועה של קאנג שנג. המזימות נגד דנג לא פסקו, [illegible] עמד לצידו בימי ההבראה הדרמטיים וכאשר צ'ו אן-ליי ומאו מתו, מעמדו של דנג כמנהיג הבלתי-מעורער של סין הפך לעובדה נחרצת.

דנג סיאו-פינג. בלי גינוני מלכות. צילום: יו.פי.איי

מאו צה טונג. לא הקשיב לעמיתיו בהנהגה. צילום: קמרה

החל מדצמבר 1978 נהג דנג כמנהיג לכל דבר, בסיועו הפעיל של המרשל יה. דברי האפיקורסות שלו, שלפיהם "עוני אינו קומוניזם", בישרו את קץ הקומונות ההרסניות של מאו. המהפכה שיזם והוביל דנג הביאה להקמתם של מפעלי תעשייה רבים בכל רחבי המדינה. ליוזמה שהוכתה במשך שנות החושך הארוכות ניתן דרור. את כל אלה עשה דנג כמנהיג, לא כקיסר. הוא לא בנה וילות ולא לבש בגדי מלך. הוא חי בבית צנוע, אבל בלי גינוני מלכות.

הפיתוח האדיר בתעשייה ובחקלאות לא גרר בעקבותיו נדיבות לב וליברליזם. הריכוזיות בשלטון אפשרה ביזור יוזמות כלכליות, אבל לא נתנה לפלורליזם רעיוני להרים ראש. וכשניסו חוגים דמוקרטיים לקום ולהפגין, מעכה אותם ידו הקשה של דנג. מבחינה זאת המשיך דנג במסורת של מאו. טיפוח יחסים הדוקים עם ארצות הברית והמערב – כן; הסכמה לאורח רעיונות מערביים ליברליים על זכויות האדם – בשום פנים לא. הטרגדיה של טיאננמן נראתה לדנג ולחבריו כבלתי-נמנעת. אחרי שנות הרעב והחושך של מאו, נהנית היום סין, שאוכלוסייתה בת ה-1.2 מיליארד נפש גדלה מדי שנה ב-15 מיליון, משפע במזון. גם מקררים ומכשירי טלוויזיה אינם נחלתם של המיוחסים בלבד. האלטרנטיבה של טיאננמן, גורסים סניגוריו של דנג, היתה תוהו ובוהו. לנו קשה לקבל קביעה זו, והטיעון שאיננו מבינים את סין ותרבותה לא יעזור, כי היא מנוגדת לעולם המושגים שלנו. דנג הציל אולי את סין מתוהו ובוהו ב-1989, אבל המחיר ששילמו הסטודנטים ומבקריו של המשטר אינו יכול להיות מקובל על העולם התרבותי. ■

מה מעיק על חביבי

כמה מביך שדווקא סופר כאמיל חביבי מחמיץ את חוסר הפניות המוחלט שבו נכתבו דבריו של ס. יזהר, את המסר האנושי והמוסרי הבסיסי הטמון בהם

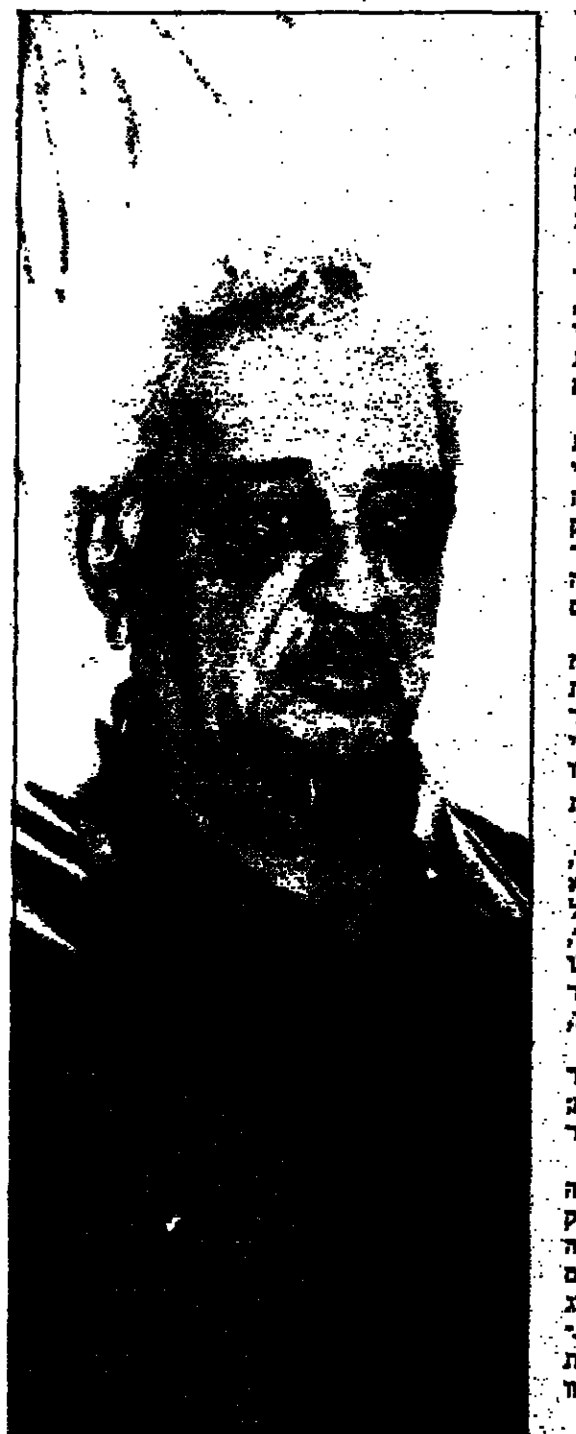
חביבי. לקחו לו את התפקיד. צילום: אלון רון/ישראל סאן

מירי פז

על מאמרו היפה והנוקב של ס. יזהר "על המתאבדים" ("הארץ" 18.4) הגיב בשבוע שעבר אמיל חביבי במאמר משלו ("פרי הרימון", "הארץ", 8.5). וכך כתב חביבי "אני מכבד את חופש הביטוי שקיים בישראל. אך לא היה זה מתפקידו של סמילנסקי להתייצב נגד פעולות ההתאבדות".

בין משפט אחד למשנהו מזדקרת הסתירה הנכמרת: כיצד מי שמכבד את חופש הביטוי, כפי שמעיד על עצמו חביבי, מרשה לעצמו לפסוק מי יכתוב על מה? מה לו ולמינוי בעלי תפקידים לכתיבה על עניין זה או אחר? מה לו ולפסילת דבריו של סופר אחד על נושא מסוים? כמה מביך שדווקא סופר פוסל את זכות הביטוי של עמיתו.

כמה מביך שדווקא סופר כחביבי מחמיץ את חוסר הפניות המוחלט שבו נכתבו דבריו של יזהר, את המסר האנושי והמוסרי הבסיסי הטמון בהם. יזהר היטיב לבטא את מה שחשים רבים ואינם יכולים לבטא מחמת האימה והשיתוק לנוכח הזוועה: השימוש הציני בילדים כחומר נפץ חי. יזהר טוען שזו פגיעה באנושיות. שחברת בני אדם אינה יכולה לעבור בשתיקה, ואפילו בהדרגה, לנוכח הפגיעה הזו באדם באשר הוא אדם.

האם מעשים כאלה אינם מדירים שינה מעיניו של חביבי? על הטיעון הזה במאמרו של יזהר חביבי אינו מגיב. תחת זאת, בטיעון המתחסד "אין צורך בתחרות מי מאתנו מכבד יותר חיי אדם", הוא מונה כמה מן הזוועות כלפי הערבי מידי הצד הישראלי. לא על התחרות הזאת דיבר יזהר, שדבריו היו חפים מכל השוואה, מכל עמדה אידיאולוגית, פוליטית ואחרת. וכאילו לא די בזוועה לשעתה.

אבל מה שבאמת מטריד את חביבי, כך עולה ממאמרו, היא העובדה ש"לקחו לו את התפקיד". וכך, אחרי שהוא מנשל את יזהר מזכותו להביע דעתו על מעשה נפשע של דה-הומניזציה אולטימטיבית — השימוש באדם כ"חומר", הפעלתו כ"חומר" במשימת הרג עצמו ואחרים – מבהיר לנו חביבי מה באמת מציק לו: "לא היה זה מתפקידו של יזהר להתייצב נגד פעולות ההתאבדות. זה הוא תפקידנו, הסופרים הערבים, ואנו מקיימים אותו".

טוב להבין שאמיל חביבי נטל על עצמו את התפקיד החשוב הזה. מה צר שהוא כורך אותו בקשאן של בלעדיות. הוא לא רוצה שותפים לתפקיד. תביעה קצת קטנונית ויותר מלעיגה בהתחשב בנסיבות.

והשבוע, במקרה, קראתי על הקיסר הסיני הראשון, זה שציווה לבנות את החומה וכה בעת החליט גם לפתוח פרק חדש בתולדות הספרות הסינית, מין צמצום שכזה. וכך ציווה הקיסר לחרש את פני הספרות: לשרוף את כל הספרים שעסקו באמנות הרפואה וכחיזוי העתיד. הדרות לסינוג ולסיוג נראה היה שהפן הבלתי-שגרתי אינו משולל הגיון. ועל כך העיד בורחס שאולי שריפת הספרים ובניית החומה הן שתי משימות שבדרך סודית כלשהי מבטלות זו את זו.

את הדברים האלה קראתי אצל אנטון שמאס, סופר קצת יותר מוכשר מאמיל חביבי, וקצת הרבה יותר אמיץ. ■

על-פי ספרו של הרברט אלן ג'יילס "הציוויליזציה של סין", 1911, הנזכר אצל אנטון שמאס ב"שלוש פרובוקציות", "העיר", 13.5.

مطابق للأصل

לשחוט הפרפרת ולנשק דובה

אנטנה

אורי קרמן

שילון, אוסטרובסקי. למה התכוון כשאמר: אתה איש מכוער. צילומים: סיוון פרג׳, אי.פי

ביום רביעי, בשידור חי, הזמין דן שילון את ויקטור אוסטרובסקי להשתתף בתוכנית מרחוק, מאולפן בקנדה. שילון אפילו פתח איתו את התוכנית. למה בעצם? מה יש לאיש כזה להגיד, ששווה להביא אותו לתוכנית? שילון קיווה, כנראה, שאוסטרובסקי יבקש סליחה מעם ישראל על שמכר בכסף את סודות המוסד. זו היתה ההצדקה. סליחה בשידור חי זה יופי של דבר. זה משלב סיפור אנושי עם ערכים לאומיים. השפלת היחיד מול האידיאל הפטריוטי. זה גם יכול להוות גורם מאחד לכל האורחים באולפן.

אוסטרובסקי אכן ביקש סליחה, אבל לא סליחה מתרפסת, אלא סליחה בנוסח: "זה מעשה נורא, אבל לא ידעתי". ועוד דבר. אוסטרובסקי בא לתוכנית עם מטרה משלו: להתחשבן עם מערכת המשפט הישראלי, ולנסות להשיג מה שהוא קורא משפט הוגן. זה ממש הרתיח את שילון והוא החליט לסיים את השיחה עם אוסטרובסקי בצורה מאוד חריפה. "אני אגיד לך משהו שעוד לא אמרתי לאף מרואיין שלי", אמר התליין, "ויקטור אוסטרובסקי, אתה איש מכוער". הקהל של שילון הריע לו ומחא כפיים, מחיאות כפיים מתלהמות בדיוק מן הסוג ששילון נוהג להסות במלים: "אנחנו לא זקוקים לזה", כשהן באות בעקבות דברי אחד המרואיינים.

הרי אף אחד לא מטיל ספק בנוראות מעשהו של אוסטרובסקי, פחות, אגב, בגלל הפגיעה בביטחון המדינה, ויותר בגלל הפגיעה הישירה בביטחון החברים שלו. אין כאן מקרה ועונו, שבו אפשר לטעון לטעמים אידיאולוגיים. היחיד שמעמיד כאן ספק הוא שילון עצמו בעצם זה שהוא מזמין את אוסטרובסקי לתוכנית. ואם הוא יבקש סליחה, אז מה? אז מה שהוא עשה יהיה פחות נורא? אבל אם שילון מסוגל להוציא את המרגל ממחבואו, או את הסוכן הכפול ממסתורו, או את הפרפרת מן המחילה, ולהוציא ממנה סליחה ומחילה, זה מראה שהוא מסוגל להפיק כל דבר. אבל אם הסליחה והמחילה לא נשמעות, זה כבר לא זה.

ומה שלגמרי לא ברור, זה [illegible]. אמר לאוסטרובסקי שהוא איש מכוער הוא התכוון לומר שהוא איש מכוער כי הוא מכר את סודות המדינה, או שהוא מנצל את הבמה הטלוויזיונית כדי להתחשבן עם מערכת הצדק הישראלית ממקום מושבו המרוחק בקנדה, או שהוא התכוון לומר שהוא איש מכוער כי הוא הרס לו, לשילון את התוכנית. ואחרי שאי־אפשר היה להפיק ממנו את הסליחה, נשאר לשילון רק לפסוק, לגזור, ולבצע את דינו, ולזכות בתרועות הקהל. אחרי שכל זה נגמר היה לשילון זמן להתנשק עם דובה מהקרקס הבולגרי.

דרמה מקורית

אבל לשם מה צריך את כל זה אם באותו הזמן אפשר לראות בערוץ הראשון את סרגוסה הספרדית נגד ארסנל האנגלית בגמר גביע אירופה למחזיקות גביע בכדורגל. משחק טוב, מותח, ובעיקר דרמטי, עם שער ניצחון מ־45 מטרים בדקה האחרונה של ההארכה. הטוב שבתסריטאים לא יכול היה לכתוב את זה יותר טוב. אני מבין שיש אנשים שזה לא כל־כך מוצא חן בעיניהם שהטלוויזיה הממלכתית מקדישה בשבוע כזה שני ערבים שלמים לכדורגל ("כדורגל עולמי" ביום ראשון, והמשחק הזה ביום רביעי), וכל עוד מדובר בערוץ הממומן בכספי אגרה הרי שמי שזה לא מוצא חן בעיניו צודק לחלוטין. אבל בשביל מי שכדורגל כן מעניין אותו אין תחליף לשידור חי של משחק דרמטי כזה.

בכלל, זה היה שבוע של כדורגל. ביום שני בערוץ הספורט היה שידור חי מהליגה האנגלית של בלקבורן נגד ניוקאסל, עוד משחק מצוין ומותח. ביום שלישי בערוץ השני משחק משעמם על חצי גמר גביע המדינה בין בית"ר ירושלים למכבי חיפה. ובקיצור, מי שרוצה שהטלוויזיה תשדר יותר דרמה מקורית, ישראלית, שומה עליו שהוא רוצה שהטלוויזיה תמשיך לשדר כדורגל, ושהכדורגל הישראלי ישתפר, כי דרמה כמו שיש בכדורגל אין בשום מקום, וגם השחקנים, בכדורגל, יותר טובים מבכל דרמה אחרת.

דרמה כמו שיש בכדורגל אין בשום מקום, וגם השחקנים [illegible] טובים מבכל דרמה אחרת

להוריד את הכובע

בכללית הכינו פרומו חדש לפופוליטיקה. מכיוון שהשבוע התוכנית לא שודרה בזכות חגיגות 50 שנה לנצחון על הנאצים, חששו בכללית ששכחנו שיש תוכנית כזו, כי לדברים טובים מתרגלים מהר. הפרומו החדש מראה קטעים מפופוליטיקה לסירוגין עם קטעים מקונצרט כלשהו. אם הקונצרט הוא מלה נרדפת למשהו תרבותי ומושלם, הרי שפופוליטיקה היא בדיוק ההיפך משני אלה. הסיסמה אומרת: "בכל יום שני – קונצרט מסוג אחר". הסיסמה רומזת לכך שמכיני הפרומו לא התעלמו מהאירוניה של החיבור הזה, אבל חשבו שזה משעשע.

דבר דומה עשו המפרסמים של בירה מסויימת, שפותחים את הפרסומת שלהם במלים: "הפרסומאים האלה יעשו שמיניות כדי למכור לך בירה". במקביל רואים משהו שנראה ברגע הראשון כמו צללית של שד (ציצי, בעברית), שאחר־כך מתברר שזה בסך הכל כובע שיצרן הבירה מחלק בחינם לכל הרוכש כך וכך בקבוקים. אחר־כך הם מראים פיה של בקבוק שמשפיכה קצף. כלומר הם כביכול צוחקים על עצמם, ולמעשה משתמשים, בכסות האירוניה, באופן בוטה יותר בשיטה הנלוזה שעליה הם צוחקים.

אולי עדיפה כבר הפרסומת המעוצבת של המצברים. המראה בחורה בשמלת מיני קצרצרה [illegible] היושבת על מצבר ומזמינה את הצופה להקשיב למנוע שלה. המנוע, למי שאינו בקי בסלנג, הוא לא רק אותו חלק במכונית האחראי על ייצור האנרגיה, אלא הוא גם כינוי מקובל בשפה המדוברת לאיבר המין של האשה (נכון ביטאתי את זה יפה?). כאן לפחות אין התנצלויות. הם מנסים לדחוף את המצבר שלהם לשוק, בלי חלין. ■

חידמיצר

משימה מס׳ 207

מי ערגה אליו?

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 205: קשר שתיקה. זכה בפרס אמציה מושקוביץ מקיבוץ עין כרמל. הספר יישלח לכתובתו.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח׳ שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233. נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

אחדים ביקשו שירה

במשך מאות שנים השתעשעו אנשי בית המלוכה והאצולה הבריטית במשחקי ציד, וביצועיהם הואדרו לא פעם בידי אמנים. מי שביסס יותר מכל צייר בריטי אחר את האופי הבריטי המיוחד של הז׳אנר הזה היה ג׳והן ווטון

"אקונומיסט". מיוחד ל"דבר"

"הבלתי־יתואר במרדף אחר הבלתי־אכיל" – כך תיאר אוסקר ויילד את בעלי האחוזות האנגלים בדהרם אחרי שועל. לגבי ויילד, טרונים כפריים אלה היו כולם הסרי־תרבות. אבל הם הם שפתחו את תור הזהב של ציור הספורט ובעלי החיים בבריטניה, ששיגשג בין 1720 ל־1850.

בעלי־אחוזות הטילו על ציירים להנציח את סוסיהם הגזעיים ואת הדרמה המרגשת של ציד שועלים, ארנבות וצבאים בתוך תפאורה כפרית אידילית. הטוב שבהם היה ג׳ורג׳ סטאבס (1724־1806), צייר מופת בריטי.

סטאבס מיוצג היטב ב"ספורט בריטי באמנות", תערוכה המוצגת ב"טייט גאלרי" בלונדון עד ה־2 ביולי, אבל יש בה גם יצירות של אמנים פחות ידועים מן המאות ה־18 וה־19, לרבות ג׳יימס סיימור וג׳והן ווטון. גם הם ראויים לשבח, אבל המוניטין שלהם סבל, במקצת משום שקיבצו אותם יחד ל"ז׳אנר", וגם מפני שהדעה הקדומה ה"ויילדיאנית" נגד נושאי הציור שלהם עדיין נפוצה ביותר.

ב"ליידי מרי צ׳רצ׳יל צופה במות הארנבת" (1748) הוא מתאר בסגנון עדני להקת כלבי־ציד מתבוננת בטרף. גבירתם יושבת בשקט מרוחק ומסתורי על סוסה, מובדלת מן המהומה מכל בחינה. מראה של בית כפרי מרוחק מדגיש את שליטתו האריסטוקרטית של האדם בטבע. אין להתפלא שווטון נהנה מחסות נדיבה.

אחד מציוריו של ווטון נקרא "האציל מגיע כדי לפקח על סוסי המירוץ בניומארקט". היו אלה צאצאי הסוסים הערביים הגזעיים שיובאו לבריטניה כמה עשרות שנים קודם לכן. ב־1750 נוסד מועדון רוכבי המירוצים בניומארקט כדי להסדיר תחרויות שרווחו כבר באותה עת ברחבי המדינה. בעלי סוסים מנצחים העסיקו אמנים או חניכי אקדמיה, שתיארו בציוריהם הנאיביים את צורת הבילוי החדשה.

הפרספקטיבות הפרימיטיביות והקווים החדים של רבים מציורי הספורט של תקופה זו לא הובנו. גם אצל הציירים המושלמים ביותר, ואפילו אצל סטאבס, יש משהו מאותן תכונות ילדותיות, שרק היטיבו עם היצירות. הציור שלהם הפך את הצורות הפשוטות וההסתכלות המדוייקת ליתרון. "מר ראסל על סוס הציד החום־אדמדם שלו" (1740) של סיימור, חובב מובהק, הוא דוגמה לכך. זהו דיוקן פסיכולוגי של הסוס ורוכבו – שניהם כאחד אמיצים, גרמיים ומצחיקים.

סטאבס צייר עולם של רווחה מבוססת, יבולים עשירים ונוף רומנטי של סוף המאה ה־18 שבמרכזו האחוזות הכפריות הגדולות. אווירה של נחת ושלווה שורה על דיוקנאות הסוסים, הסייסים והבעלים. הסוסות והסייחים שלו נראים על רקע נופים של נהרות כסף כשכל גידיהם מצויירים בדייקנות ופרוותיהם המנומרות מתוארות בחושניות. הוא מסוגל היה גם לתאר את ההיבט הזועם של הטבע ברישומים מפחידים של סוסים המותקפים על־ידי חיות טרף.

סטאבס הקדיש שנים רבות לניתוח גוויות של סוסים ופירסם ספר של שרטוטים אנטומיים מושלמים. באי־רשמיות חיננית, אך גם בעיצוב קפדני, הוא תפס את העולם היום־יומי של מירוצי סוסים: את בתי הקירצוף, את נערי האורוות מובילים סוסים גזעיים, את תרגילי הבוקר המרעננים בגנים המטוללים. הוא לא חיפש זוהר, הוא ביקש שירה. ■

[illegible]: "מר ראסל על סוס הציד החום־אדמדם שלו" (1740)

בולים / א. לינדנבאום

לוין קיפניס, מרים שטקליס ואנדה עמיר – ביוני 95

סיפרי ילדים בבולי דואר כבר הופיעו אצלנו ועתה צפויה הסידרה השניה עם יצירות לוין קיפניס, מרים ילין־שטקליס ואנדה עמיר – פינקרפלד.

סידרת שלושת הבולים הוקדשה ליצירותיהם של המשוררים בצורה שבכל בול מופיעה פיסקה מתוך השיר ואיור כפי שמופיע בספר.

לוין קיפניס (1894־1990) מיוצג בשיר "המיטריה הגדולה של אבא" עם איור של פזית מלר־דושי.

מרים ילין־שטקליס (1900־1984) מיוצגת בשיר "אנו רצו גמדים" עם איורים של תירצה ונגאי; אנדה עמיר (1902־1981) מיוצגת בשיר "כוכבים בדלי" עם איורים של חווה נתן; הבולים עוצבו בידי רונית גולדברג.

שלושת היוצרים זכו בפרסי ישראל לספרות ילדים, ושמור להם מקום נכבד בפנתאון התרבותי של העם, כמו שהוא שמור גם בראשם ובליבם של כל ילדי ישראל שהתחנכו בארץ ב־60 השנים האחרונות.

לוין קיפניס הוא המשורר העברי לילדים, הפורה ביותר והמצוטט ביותר בארץ ובעולם היהודי כולו. יצירותיו המרובות: 800 סיפורים ולמעלה מ־600 שירים וכן מחזות רבים – נקראים עד היום בכל חג ובכל עונה בארץ. שירי הזמר שלו, כמו: "שנה הלכה שנה באה, אני כפי ארימה", או "נר לי, נר לי, נר לי, דקיק", "אני פורים, אני פורים, שמח ומבדח" ואחרים הפכו מזמן לקלאסיקה הישראלית ואין ילד, כמו גם מבוגר שאינו יודע לשיר אותם.

מרים ילין נחשבת למשוררת הטובה ביותר בישראל שייעדה את מרבית כתיבתה לילדים בגיל הרך בלבד. בשירתה הלירית ידעה לתאר את מבוכותיהם הקיומיות של ילדים ("ג'ינג'י", "דני גיבור", "מעשה בילדה בודדה") והצליחה באופן אמין ורגיש ביותר לתאר את הדברים מנקודת התצפית של הילד הסובל עצמו. שירתה כמו גם סיפוריה מבטאים את רגשות הילד באשר הוא, ומטפלים באהבת הארץ ובקשר הדוק עם העולם היהודי.

אנדה עמיר היא משוררת השונה שייעדה את כתיבתה גם למבוגרים וגם לילדים. אך דווקא יצירותיה לילדים הן אלה שקבעו את מקומה החשוב בפנתאון הספרות העברית. בנימוקי השופטים לפרס ישראל ב־1979 כתבו השופטים: "שיריה מצטיינים בריתמוס המתנגן שלהם ובחרוזים הקלילה. הילד נענה ומשתעשע למקרא שיריה. הציורים מלאי העליצות הלקוחים מעולמו ומאפשרים לו להתנתק מן המציאות האפורה של היום יום".

חצוצרן המדבר – בול

החצוצרן המדבר הוא ציפור מרבית ממשפחת הפרושים. שמו ניתן לו בזכות קולו המזכיר חצוצרת צעצוע. הזכר בולט ב"לבוש" הקיץ שלו: מקורו העבה כתום, גופו אפור־חום עם גוונים שונים של ורוד; בחורף צבעו חום־אפור ומקורו צהוב. אורך גופו כ־13 ס"מ ומשקלו כ־150 גרם. לרוב נמצא החצוצרן המדבר על הקרקע בחפשו אחר מזון: זרעים, עלים ופרוקי־רגליים; מתקדם בין הסלעים בניתורים, ונעצר מדי פעם לתצפית; חי באזורים הרריים במדבר. בישראל הוא יציב, ובדרך כלל נמצא בהרי אילת, בנגב, במדבר יהודה ובבקעת ים המלח; מוזמן בניר בגולן ובמורדות החרמון. קינו עשוי עשבים וממוקם בין סלעים או מתחת לשיח; לעתים מרופד המבוא לקן באבנים.

שני הצפרנים כאלה מופיעים עתה בבול חדש, פרי מכחולו של ג'ימס סמית. הצפרים המופיעות בסידרת הבולים מייצגים את קבוצת ציפורי השיר המונה יותר מ־5000 מינים. (ב־192 מהם אפשר לצפות בישראל).

הרפובליקה ה־2 – באוסטריה

באוסטריה צוינה סיומה של מלחמת העולם השניה בבול שנה משאר ההנפקות באירופה והוא הוקדש למלאות 50 שנה לרפובליקה השניה של אוסטריה".

עם כיבושה של אוסטריה ע"י צבאות בנות הברית שהיתה בשליטה של "הארבעה בג'יפ" (אמריקאי, בריטי, סובייטי וצרפתי, במיוחד בוינה, הבירה"), הנבסה "אוסטמרק" (אוסטריה כחלק הרייך הגרמני עם סיפוחה לגרמניה במארס 1938). הצבא הסובייטי כבש את וינה, מערב אוסטריה נכבש ע"י המערב ואוסטריה חולקה לארבעה אזורי כיבוש. הוקמה ממשלה קואליציונית זמנית, בהמשך להחלטת מעצמות הברית להחזיר לאוסטריה את עצמאותה אחרי הניצחון על גרמניה. קמה, איפוא, הרפובליקה השניה, שעתה צויינה בבול דואר מיוחד שכל שיש בו הוא סמל המדינה...

תשובות

לשואל שמיר – מטבעות ג'מייקה נקובים בדולר מקומי, שהוא זול בהרבה מדולר אמריקאי (כ־15 סנט בלבד).

★

"סטננט", הוא כינוי לבולים שהודפסו בצורה שהתמונה שעל גבי הבולים מתפשטת על־פני יותר מבול אחד.

אכן, יש גם בישראל "סטננט" – ראה בולי "מגן דוד אדום".

לתבוסת גרמניה הנאצית

לעשרות ההנפקות שנועדו להנציח מלאות 50 שנה לתבוסת גרמניה הנאצית, הניצחון ושחרור ממתונותה ריכה, יצרף גם דף מזכרת בולאי מיוחד שהונפק מטעם מוסיאון לוחמי הגיטאות (ההנפקה היא בהשראת רשות הדואר השרות הבולאי).

דף המזכרת מראה במשולב את ניצולי השואה על רקע גדרות התיל כשמעליהם בניין המוסיאון בקיבוץ לוחמי הגיטאות, הבא להנציח את הזכרונות מן השואה והגבורה.

הדף מוקדש הפעם ל־52 שנה למרד בגיטאות ובמחנות ו־50 שנה לניצחון על גרמניה הנאצית ושיחרור המחנות (1945־1995).

הדף מבדייל בבול השואה החדש, פרי מכחולו של אד האן אוויין מקבוץ, ומוחתם בחותמת אירוע מיוחדת שהוקדשה לנושא.

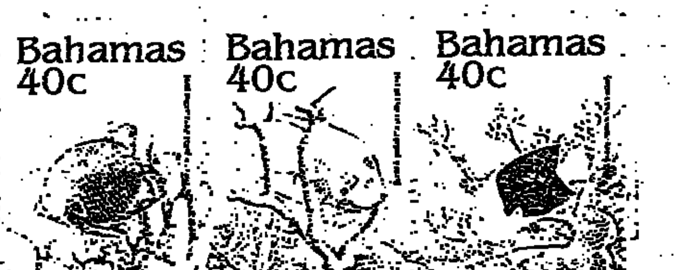

שחמט / רונן הר־צבי

שחמט בארץ

לאחר שנסתיימו כל תחרויות השחמט בתקופת חג הפסח בביכורי העתים נשואות עיני כלל השחמטאים בארץ לסיבוב האחרון של משחקי הליגה בארץ שיערכו ב־12.5.95 בבית הגמלאים בגבעתיים.

סיבוב זה ירכז סביבו התעניינות רבה ענין היות וכן יוכרע גורל האליפות בין קבוצת אליצור פתח־תקוה המקדימה ב־½ נקודה את קבוצת באר־שבע א.

מובילת הטבלה אליצור פתח־תקוה תפגוש בפגש זה את נועלת הטבלה אליצור נתניה אשר סיימה הופעותיה לאחר שנה אחת בליגה הלאומית בעוד שקבוצת באר־שבע תפגוש את אסא' הפניקס ממרכז הטבלה.

הליגה השנה התאפיינה בחוזקה. זו היא הליגה החזקה ביותר שנערכה אי פעם בישראל ונטלו בה חלק כ־20 רבי אמנים ועשרות רבות של אמנים בין לאומיים.

הקהל מוזמן לבוא ולצפות בארוע מעניין ומיוחד זה מאחר וכל קבוצות הליגה הלאומית מתכנסות תחת קורת גג אחד לתחרות של הסיבוב האחרון.

שחמט בעולם

לאחר דיווחנו על העולים לשלב הבא מתחרות האזורית של אזור ... שבו נכללה ישראל, נדווח על התחרות של האזור הצפוני בה נטלו חלק דנמרק, איסלנד, פינלנד, שוודיה ונורבגיה.

בתחרות השתתפו כ־20 שחמטאים ששיחקו ביניהם בשיטה השווייצרית ב־11 סיבובים כשם היו 10 רבי אמנים ו־9 אמנים בינלאומיים שני העולים מתחרות זו הם רב האמן הדני קורט הנסן אשר זכה במקום הראשון בתוצאה מצויינת ובהפרש של נקודה וחצי (עוד לאחר שהפסיד את המשחק האחרון) לאחר שצבר 8.5 נקודות מ־11 משחקים.

בבלאר' שבסלובקיה נערכה תחרות פתוחה בהשתתפות כ־480 שחקנים. במקום הראשון זכה רב האמן הקרואטי קוזול עם 7 נקודות מ־9 משחקים ואחריו 3 שחקנים ביניהם רב האמן הישראלי לב פסחיס, איבראגימוב מרוסיה. והפתעת התחרות אמן בינלאומי פטר שמידט מגרמניה לא חזק במיוחד. שלושתם צברו 6.5 נקודות כ"א.

במדור השבוע החלטתי במקום להביא משחק להביא עמדה ... ולנתח אותה. אני משוכנע שתהנו ממנה (דיאגרמה).

העמדה הנ"ל התקבלה במשחק האליפות ספרד לקבוצות כלבן משחק לא אחר מאשר אלוף ישראל ליאוניד יודסון ובשחור רב־אמן קובי ידוע קיוזין ספארגס העמדה לאחר המסע ה־32 של הלבן... 32... פזח4!? (למרות היתרון החמרי של הלבן לשחור אקטיביות אדירה עם כל כליו דבר פנטסטי ונדיר בשחמט) 33. פר6!? (הדרך היחידה לנסות להשיג משהו אחרי 33.צ:צ פר3! 34. מז2ר:פ האיום הוא 35... פר2:פרדמט (לכן 35.מר1 נראה כפוי ואחרי 35... פוז:3! 36. מז2פר5 המשחק נראה כתיקו(זוהי השגיאה של השחור בעמדה נפלאה. נכון היה 33... מז4!6 34. צ:צ פר3 35. מז2 (על 35. מח1 פה1! 36. צרפז3 37. מח2 פר3 38. מח1פז3 שחור עם 3 כלים מול כל הלבן כופה תיקו) 35... פז3ח4 36. בר1רז3 (תא יום פז3 ואחריו פז2מט) 37. פה4! (יחיד־37... רא 38. מה2 פז2 3. צד7! 39. מהה8 פד4 עם פ:צ) 39... פר4 40. מר1פא3 עם ח5 עמדה יפהפה ונדירה במיוחד אשר לא ברורה כלל. 34! צ:צ (הלבן זכרי השאר לא מסובך במיוחד 34... ה:4 35. מז1 רה3 36. מר1 רא3 37. צד7 מז6 38. צד6 מח5 39. מהה8 מז5 40. צפ:צ 41. פג2 והשחור נכבע שכן לאחר 41... רג5 4.מהה6 מבריע.

אני מאוד מקווה שנהנתם מעמדה מיוחדת זו.

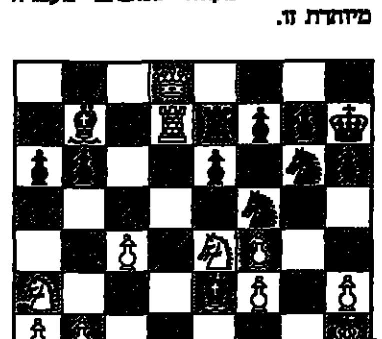

חירום

ליום שישי 12.5.95

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 5246461
בבלי – עזריאל 1 (פינת סולדנת), בבלי – 6040552
ירושלים
ארנונה – לייב יפה 9 – 731901
חיפה
פבנור – פבנור 27 – 621073
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת־גן
עמית – ביאליק 130 – 6722954
בת־ים
גבי בתים – הנביאים 3 – 5515671
רחובות
הנגב – הרצל 16 – 473956

ליום שבת 13.5.95

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
כנר מילאנו – יהודה המכבי 1 – 6042308
הבימה – דיזנגוף 17 – 5288465
כנר מילאנו – יהודה המכבי 1 – 6042308 – מוצ"ש
הבימה – דיזנגוף 17 – 5288465 – מוצ"ש
סופרפארם – איינשטיין 40 רמת־אביב – 6413730 (עד 24.00)
ירושלים
שטראוס א' – אבינדוי 3 – 706660
סופר פארם – יד חרוצים 20 – 731475 מוצ"ש
חיפה
הנשיא – הנשיא 33 – 333312
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת־גן
רמת־יצחק – שד' ירושלים 96 – 6777506
בת־ים
קופ"ח – קרוי קדיד 20 – 5004141
גבי בתים – הנביאים 3 – 5515671
רחובות
מאוחדת – בנימין 23 – 455033

מרפאות שיניים

תל־אביב
- דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03־285822
- טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 5201515־03, 5201432/1. 24 ש'. גם בשבת וחג.
- טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל־אביב. עד חצות (כולל שישי־שבת). 03־5436696
- תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (כבר המדינה) טל' 254397, 03־452173: יהודה המכבי, איתורית 03־5449911, מנוי 4318.
- יפו: יפת 99, 13.00־09.00, 16.00־02.00, טל' 864256.
- גבעתיים: ויצמן 12, טל' 324547 איתורית 5193193 מנוי 3743.
- ירושלים: צפת 23, טל' 251794, 02־253767.
- בי"ח משגב לדך – טל' 02־633708, 08.00־16.00, ד' 08.00־19.00.
- בת־ים: מרפאת שיניים לטיפולי חירום – קניון בת־ים רח' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

טיפול נמרץ לב

- לב 1 – שירות 24 שעות – 03־5618791
- שח"ל – 03־5625555
- נטל"י – 177־022־4224, 03־5757788

ניידת טיפול נמרץ

● אשדוד 08־551333	● נצרת 06־573335
● בית־שאן 06־587223	● נתניה 09־623333
● בת־ים 03־5511111	● עכו 04־912333
● הרצליה 09־541333	● עפולה 06־593334
● חדרה 06־322333	● פתח־תקוה 03־9311111
● חיפה 04־512233/4	● קריית־אונו 03־344442
● טבריה 06־790111	● קריית־ביאליק 04־761062
● ירושלים 02־523133	● קריית־שמונה 06־944333
● כפר־סבא 09־33222	● ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333
● כרמיאל 04־988555	● רחובות 08־451333
● מגדל העמק 06־540062	● שדרות 051־897074
● מעלות 04־979333	● תל־אביב 03־5460111
● נהריה 04־823333	

נפגעי אלימות

- מרכז לנפגעות אונס: ת"א (24 שעות) 234819־03, ירושלים 02־514455, חיפה: 04־382611, אילת 059־31977.

- ויצ"ו – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 08־550506 – 24 שעות – 02־514111 – 07־376310.
- מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 08.30־12.00, 16.00־19.00, טל' 057־74907.
- אור אדום – למען נפגעי אלימות שוטרים והתעמרות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03־663162/3.
- נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א'־ה', 9־16, 03־231675, 03־235922.
- מכורים אנונימיים (א.א.א.), מידע תמיכה וסיוע 24 ש' 03־5131046.
- זכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04־322003, 04־256417, 03־378572.
- האגודה להגנת הילד: 03־6961070, 03־6956763.
- האגודה לנפגעי תקיפה מינית. טל' – קו חירום 6850041, קו גברים 6850036.

תחבורה

- קווי אוטובוס "דן" טל': 5614444.
- "אגד" – טל': 03־5375555.
- זמני נחיתות מטוסים. תקליט: 03־9731111.
- מודיעין נמל התעופה: 03־9712484.
- רכבת זמני נסיעה ותעריפים באמצעות "סלמנהר" טלפונים: 04־303133, 03־5652200.

עזרה רפואית ונפשית

- ער"ן, עזרה ראשונה נפשית. ת"א 03־5461111, לילדים ולנוער 03־6961113, ים 02־610303. ק ברוסית 02־661122. חיפה 04־672222/3. ק ברוסית 04־672223. כרמיאל 04־9888770. ק ברוסית 04־9889499. נתניה 09־625110. ק ברוסית 09־828755. ב"ש 07־281128. ק ברוסית 07־275871. מגזי הגליל 04־9988410. כ"ס, 09־974555. חדרה 06־346789. ק ברוסית 06־343269.
- המרכז להתנדבות בישראל, 03־5614144 לזקוקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.
- מגם, ייעוץ למשפחות נפגעות סמים. א'־ה' 09.00־14.00. 03־829970.

- אנוש – יעוץ למשפחות נפגעי נפש, 5400474־03, 03־5400672.
- יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש'. 03־226027, 04־229488, 04־922222, 02־243358, אילת 09־76366. לחייל 222732, מ־17 עד 24.
- "אוזן קשבת" לנוער ולהורים. מרכז עידוני ר"ג. 6728697, 6734752, ב' 13.00־8.00, ד' ה' 16.30־19.00.
- "אל־סם" – רח' פקיעין 7, ימים א'־ה'. 16.00־20.00. טל'. 5463587, 54620276, 02־663902, 02־663828.
- הוועד למלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים 03־614576, 03־566380, ת.ד. 33602 ת"א.
- אלי, אלימות כלפי ילדים. 03־430879, 03־261070. מ־08.00 עד 22.00.
- "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים ולסביות. 03־292797. ימי א', ג', ה' מ־19.30 עד 23.30.
- קופת חולים – מוקד מידע לאומי. א'־ה': 08.00־19.00, ב' 08.00־12.00, טל' 03־6393355.
- סמ"א – שירות רפואה לביקורי בית, ובתוספת מ"א, שעות: 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.
- חוד פינק מרכז תורן, סר"ם. קהילת סלונימי 9 (ליד כיתון) ת"א, 499978.
- אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03־319845, 03־202951, 03־319281.
- אלכוהוליים (24 שעות) 03־721161.
- אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02־830092, 02־630524.
- "קשב לקשיש", א.ג.ל.י. 03־299089. א'־ה' 09.00־14.00.
- אוזן קשבת לגיל המבוגר רמת השרון ימים א'־ה' 16.00־20.00, טל' 5493244.
- נשים במצוקה. קו אדום 09־505720.
- ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער. 24 שעות ביממה. 03־621515.
- "יד שרה" – שיקום החולה. ים 02־244242, ת"א 03־812304: חיפה 04־381704.
- "תנו"ה" – תמיכה בהורים של לסביות והומוסקסואלים: טל'. 09־587779.
- תמיכה נפשית לחולי סרטן. 02־435516.
- שירותי חירום פסיכיאטריים כולל ביקורי בית. טל' 03־6750750, 09־344615, מינוי 35888.

מטבעות / א. לינדנבאום

ישראל תפיץ מטבעות במסגרת מבצע בין־לאומי של האו"ם

במחלקת המטבע של בנק ישראל ובחברה הממשלתית למטבעות ומדליות מתגשם הרצון להשתלב בהפצת מטבעות זכרון ישראליים במסגרת מבצעים בין־לאומיים מטעם האו"ם, הקהילה האירופאית ומיני גורמים בין־לאומיים.

שלום פרי, מנכ"ל החברה הממשלתית למטבעות ומדליות, ושמואל בילצקי, מנהל מחלקת המטבע של בנק ישראל, רואים בהצטרפותה של ישראל לתוכנית ההנפקות הבין־לאומית של האו"ם, מפנה חיובי לאפשרויות ההפצה של מוצרי החברה הישראלית. ישראל תשתלב מדי פעם במיני מבצעים בין־לאומיים בהם מוכתב הנושא הופך להיות נושא מרכזי להנפקה רב ארצית, כמו במקרה הנוכחי של המטבע במלאות 50 שנה לארגון המזון הבין־לאומי – FAO.

בנק ישראל נרתם אף הוא למפעל זה ולראשונה בתולדותיה של המדינה, לוקח חלק בתכנית הנפקת בין־לאומיות של האו"ם ומטביע מטבעות זכרון ישראליים לציון יובל ה־50, ה־FAO, למעלה מ־50 מדינות שותפות לתכנית בינלאומית זו. (ארגון המזון הבין לאומי מרכיב סטים ממטבעותיהם של המדינות השונות ומוכר את הסטים לאספנים).

המטבע מראה את סמל ארגון המזון הבין־לאומי, השנים 1945־1995, למעלה הפסוק "פרס לרעב לחמך" (ישעיה נ"ח ז') בעברית ובלועזית. ואילו בצד העורף: שיבולים, סיפרת הערך הנקוב, סמל מדינת ישראל, המילה ישראל בעברית, ערבית, ואנגלית, השנה תשנ"ה־1995 והכתובת בעברית ואנגלית.

המטבעות הופיעו בשתי גירסאות. האחד מכסף בערך של 2 ש"ח בקוטר 38.7 מ"מ במשקל 28.8 גרם כסף בטוהר 925, בכמות מירבית של 4,500 יחידות קשוטות; והמטבע השני גם מכסף בערך של 1 ש"ח, בקוטר 30 מ"מ, במשקל 14.4 גרם בטוהר זהה, בכמות מירבית של 5,000 יחידות. היקף המטבעות חלק. הגימור – תבליט מט על רקע מבריק. על מטבע הקשוט סימן טביעה "מ" ועל המטבע הרגיל סימן טביעה "מגן דוד". את המטבעות עיצב ראובן נוטלס. את דגמי הגבס תרגם דן ההטבעה המיטבעה של פינלנד.

מטרתו של FAO לשפר ולייעל את אספקת המזון ולמנוע מחסור ורעב בעולם. מגילת זכויות האדם מכירה בזכותו של כל אדם לרמת חיים ובריאות סבירה, ובאחריות הקולקטיבית של העולם למימוש זכות זו. ה־FAO ארגון המזון הבין לאומי מודע היטב לחשיבות הערכית, החינוכית והכלכלית הטמונה במטבעות. החל משנת 1968 מפעיל הארגון תכנית הנפקה עולמית של מטבעות המוקדשים לנושא המזון.

באמצעות המטבעות הוא מעביר מסר חשוב ומעודד את המדינות השונות לפיתוח חקלאי ולייצור מזון לרווחת האזרחים.

אולה המדליה הפיסולית הראשונה

מהדורת הכסף של המדליה הפיסולית הראשונה שהנפיקה החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות, יחידות האוצר, אולה בתוך שבעות ספורים.

בצידה האחד של המדליה מפוסלת אנדרטת השחרור המפורסמת של נתן רפופורט, הניצבת בפארק החרות בניו־ג'רסי, ובצידה השני, כדור הארץ, הסיפרה V, זרי דפנה, המספר "50" והמילה "חרות" במספר שפות.

המדליה הונפקה בכסף סטרלינג, בקוטר 59 מ"מ ובמשקל 175 גרם, בכמות של 599 יחידות, שנמכרו כולן תוך שבועות ספורים. מהדורת האצד של המדליה הונפקה בכמות של 999 יחידות. הקוטר והמשקל של מדליות אלה גדולים מן הרגיל. התבליט הגבוה מאפשר פיסול של הפרטים הקטנים ביותר בתוך המתכת.

שלום פרי, מנכ"ל החברה, מעודד מן הביקוש שהיה ממדליה זו, הן בגלל הסמליות שלה, והן בגלל הייחוד שלה: לראשונה יוצאת בישראל מדליה פיסולית־אמנותית. המדיניות שנוקטת לאחרונה החברה נותנת פרי.

זהו הפרס הרביעי שאול בן השוק במהדורות בתקופה האחרונה.

פינה חמה ללב"י

הקרן למען בטחון ישראל

תרומה לטובת הטיפול הרפואי בנפגעי צה"ל בצפון

לאחרונה נחנך מבנה לטיפול נמרץ ביחידת הרפואה של עוצבת הגליל בגבול לבנון.
מבנה זה מיועד לקלוט ולתת טיפול רפואי ראשוני לנפגעי צה"ל בגזרה ולאחר מכן מפנים הפצועים בעזרת מסוקים מהמנחת הצמוד למבנה, אל בתי החולים.
הפרוייקט התאפשר הודות לתרומתם הנדיבה של הזוג הרולד והלן שניר באמצעות קרן לב"י.
יש לציין כי למשפחת שניר רקורד עשיר בתרומות לצה"ל באמצעות קרן לב"י.

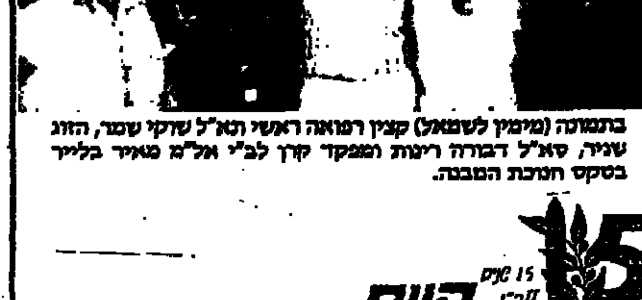

בתמונה (מימין לשמאל) קצין רפואה ראשי תא"ל שוקי שמר, הזוג שניר, סא"ל דבורה רינות ומפקד קרן לב"י אל"מ מאיר בלייר בטקס חנוכת המבנה.

15 שנים ללב"י

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י

למען בטחון ישראל

קרן לב"י: רח' ד' (אר"נא) 17, הקריה, תל־אביב 64734

مطابقة للأصل

המבקר מול בבואתו החצויה

עמוס לויתן

דן מירון: "הרופא המדומה" – עיונים בסיפורת היהודית הקלאסית, מנדלי מוכר ספרים, שלום עליכם, ש"י עגנון. הוצאת הקיבוץ המאוחד, 360 עמ' 1995.

ספרו החדש של דן מירון הוא ספר חידתי במידה רבה, הצופן גם לא מעט הפתעות. כבר שמו וכותרת המשנה שלו מעוררים את התחושה הראשונית, כי אין הדברים כפשוטם, בהציגן שתי פורציות מנוגדות – "רופא מדומה", מצד אחד, הנשען על אדני "הסיפורת היהודית הקלאסית" מצד שני, שהם מעין דבר והיפוכו.

גם כותרות המסות בספר הן בעלות מבנה מיוחד. למשל, "הרופא המדומה (במקום הקדמה)"; "החינוך הסנטימנטאלי של מנדלי מוכר ספרים (מבוא לספר הקבצנים)"; "הרופא זקוק לרפואה (ד"ר לנגום כמורה דרך בסוגיית עגנון)", כלומר, כל כותרת מכילה כותרת שבסוגריים, מה שמעורר על פניו את הרושם, כי לפנינו מעין סיפור בתוך סיפור, רושם המתחזק במהלך הקריאה. במאמר זה אעסוק בעיקר בשלוש המסות שנזכרו למעלה ונפתח בזו השנייה תחילה.

1. כתיבתו המסאית של דן מירון, צריך לומר כבר בתחילה, היא כתיבה מרתקת. אין זו כתיבה אקדמית גרידא של איש מחקר בלבד, אלא כתיבה של אמן־מספר, ולא בכדי נקטנו במונח 'סיפור בתוך סיפור', שכן יש בה, באמת, כל המרכיבים של אמנות הסיפור, כולל, דמויות, עלילה דרמטית, התרה המביאה לתפנית בסופה.

המסה על "החינוך הסנטימנטאלי של מנדלי מוכר ספרים", המשתרעת על כמאה עמודים נקראת בעניין בלתי נדלה, במידה רבה בזכות מגולותיה אלה. כבר בפתיחתה מציג מירון שניות בלתי פתורה ביצירת אברמוביץ בכלל וביצירה זו בפרט, המתלהלת ברמות שונות לכל אורכה של המסה ומעוררת את הקשב הדרוך של הקורא. שניות זו מוצגת תחילה בשני הנוסחים של היצירה ובשמותיה השונים, ביידיש ("פישקה החיגר") ובעברית ("ספר הקבצנים") עליהם אומר מירון: "בכל מקרה כזה לימד חילוף הכותרות על כוונת המחבר להציג את יצירתו כאילו היתה בעלת שני מוקדים תמאיאסים קונצפטואליים שונים, אשר כל אחד מהם טוען הבלטה לעצמו [...] הכותרת העברית מייצגת על הרוב את הרובד המאוחר או הסופי בהגותו ובהתבוננותו של הסופר לעומת רבדים מוקדמים יותר, אשר קבעו את הכותרת היידית" (עמ' 21). הדגש ב"פישקה החיגר" הוא על האדם עצמו, על אותה אישיות יחודאית שאין לדון אותה רק על פי קטגוריה כללית אליה הוא משתייך. הוא אמנם שייך לכאורה לאותו "אבק אדם", "דגיגי אדם" כרמוז בשמו, 'פישקה', אך הוא מתגלה בהמשך הסיפור בכל טהרת רוחו הגוברת על מומו הגופני. לעומת זאת הדגש ב"ספר הקבצנים" מוסט מן האדם היחיד ואישיותו המוסרית, אל הכלל החברתי בייצוגו המקיף ביותר, אל ההוויה הקבצנית של כלל עם ישראל בגלות (שם, שם).

שניות אחרת נוגעת למבנה היצירה גופא. מירון אומר שבשל כפילות או שניות זו בקביעת המוקד התמאיאסי של הסיפור, הוא גרם למבוכה ולהתרוצצות בקרב קוראים ומבקרים רבים מאז הופעתו ועד ימינו, שאיפיינו את תהליך ההתקבלות הממושך של היצירה לאורך עשרות שנים.

הסיבה היא ש"הסיפור נחלק באופן ברור וכאילו שרירותי לשני חלקים מקבילים, שווים באורכם. הראשון שבהם עומד בסימן שלטונו של מנדלי מוכר ספרים, ובסימן שיחות התלוש השנונה והלגלגנית שלו [...] בחלק השני ניטלה רשות הדיבור ממנדלי הביקורתי והמפוקח ונמסרה לפישקה התם, קורבנה התוך מפשע של החברה היהודית הפגומה" (27). גם לאחר מיצוי תהליך הקאנוניזציה של יצירת אברמוביץ כולה, עדיין נקבע ל"ספר הקבצנים", "מעמד אמביוולנטי של יצירה קלאסית" – יצירת מופת, אשר אסור בכל זאת, לבחון אותה בקריטריונים המקובלים (30).

עד כאן, אפשר לומר, עסק מירון באקספוזיציה כללית בלבד של הנושא. אולם 'המתח' גובר כאשר הוא עובר לדון ב"מחלוקת על פירוש המבנה" של ספר הקבצנים, אשר לטענתו טרם זכה עד היום, כלומר עד לפירושו שלו המוצע במסה זו, לפתרון אמיתי ושלם המניח את הדעת. מירון מתעכב על אסכולות הפרשנות השונות, אשר הצביעו כל אחת לשיטתה על דברים נכונים ביצירה, אך חסרו את הראייה הכוללת שלה.

"הגישה האטומיסטית" של ש. נייגר, הסיבה להבחין במנדלי 'כצייר של יחידות קטנות', אך לא היו בידיה כלים, לבחון את היצירה בשלמותה, בעיקר משום ששגתה בזיהוי אברמוביץ האמן עם מנדלי גיבור הסיפור. הגישה "הא'אנרית ההיסטורית" מבית מדרשם של פרישמן, ביאליק וברייניך, ציינה נכונה את שייכותה של היצירה למסורת הספרות הרומאניסטית האירופית, אך שגתה גם היא בהבנת דמותו של מנדלי כגיבור דינמי משתנה ומתפתח. הגישה של מאיר וינר שהציגה "פיצול ושניות" ב"ספר הקבצנים" צדקה בזיהוי התופעה, אך טעתה בהבנת סיבותיה ותכליתן. הגישה

"הרופא המדומה" הוא במידה רבה ספר של ביקורת עצמית. ביקורת הסופר וביקורת המבקר "כמרפא חברתי לאומי" הנזקק בעצמו לרפואה □ "המבקר בכל שלא ירצה בכך, אינו יכול שלא להכיר במנדלי מוכר ספרים את בבואת דיוקנו הוא, ומימלא חיבור סיפורו של מנדלי עם זה של פישקה, על כל המשתמע ממנו, הוא בבחינת מהלומה הניחתת הישר בפניו ומערערת את בטחונו העצמי ואת ההנחות שעולמו מבוסס עליהן" – אומר מירון במסה על 'ספר הקבצנים' □ בשורת מסות מרתקות, המיוסדות דווקא על אדני הקלאסיקה של הספרות העברית, מצביע מירון על תפקידה הדו־משמעי של הספרות והביקורת באחת, עליה יכול להתגבר חוקר־התרבות, שמבטו מקיף ונרחב יותר מזה של חוקר־הספרות בלבד.

"הפוליפונית אנלוגית" בימינו, שפיתחו מנחם פרי וגרשון שקד, התקרבה יותר להבנה שלמה של היצירה, בהצביעה נכונה על הקשרים האנאלוגיים ניגודיים בין חלקיה, אך חסרה את ההבנה של המבנה הדינמי של הרומן (עמ' 31־35; 96־98).

הבעייה המרכזית של "ספר הקבצנים", כפי שמציג אותה מירון, היא כיצד מתאחות שתי החטיבות המרכזיות שבספר, "חטיבת מנדלי" ו"חטיבת פישקה", ליצירה שלמה אחת. לפי הפרשנויות הקודמות, כפי שראינו, איחוי כזה הוא בעייתי ומוקשה לשיטותיהן, ורק הגישה האינטגרטיבית, שמעלה מירון, המחלצת את משמעות היצירה מתוך המבנה שלה, דבר שלא נעשה על־ידי קודמיו, פותרת את הבעייה: "אברמוביץ הציג לפנינו בספר הקבצנים, עלילה מורכבת ומעניינת, אבל מורכבותה של עלילה זו לא באה לשם עצמה, למטרת הפגנת וירטואוזיות סיפורית, אלא כדי לתמוך בנטל של משמעות, שגם הוא מורכב ומעניין ביותר...אין להסתפק בהנחה שהסיפור נבנה באופן מסובך רק כדי להעמיד תערובת של פאתוס והומור, שחוק ודמע...עדיין עלינו לשאול מה טיבו של צירוף זה, ומה התפקיד שיועד לו" (עמ' 35).

מירון מציע ראייה חדשה של מנדלי בסיפור, גיבור דמיוני שאינו מזהה עם המחבר אברמוביץ, אלא מתקיים בסיפור כדמות בפני עצמה וכמקבילתו של פישקה החיגר. "מנדלי איננו אברמוביץ; כמובן; אך הוא גם איננו גיבור הפועל רק במסגרת מעשה הסיפור, אלא הוא גיבור בעל פיזיונומיה ופסיכולוגיה בדיוניות מובהקות, אדם פוחד, מקנא, מלגלג, דואב, בוכה, שוחק, חווה, ומשתנה. באותה מידה פישקה מסייע גם הוא בהתנעת הסיפור כגיבור מתוודה. שני הגיבורים נושאים בנטל הנאראציה, אך למעשה שניהם קיימים קודם כל כגיבורים בדיוניים, שדקות עיצובם כרוכה בעימותם – בעמידתם זה מול זה כניגודים שהם גם תאומים. ללא הבנת התלות הדדית הזאת אין להבין כלל את האפיון שלהם ואת משמעות נוכחותם בסיפור" (עמ' 43). לב הסיפור, לפי תפיסת מירון, היא, איפוא, נקודת המפגש הזאת, ההתלכדות התמאיאסית, המבנית והא'אנרית, שהיא מוקד המשמעות של "ספר הקבצנים". זהו המפגש שבין מנדלי המפוקח, הביקורתי, השכלתני, אך העקר מבחינה רגשית, לבין פישקה בעל המום הגופני, אך בעל העומק הנפשי, העימות הזה מטיל שינוי דווקא בעמדתו של מנדלי – היוצא כביכול מובס, בפני עולמו הנפשי ויכולת האהבה של פישקה.

רובה של המסה מוקדש להיבטים השונים של המפגש הזה בין שני הגיבורים ובין שתי חטיבות הסיפור. לא נוכל להתעכב כאן על כולה, אבל נציין את לב לבה – האהבה. "בפעם הראשונה אין האיש הפיקח, השנון והדעתני יודע מהן התשובות לשאלותיו, שכן אין השאלות נובעות מתחום נסיונו הוא, אלא מתחום הנסיון היחודי של פישקה, שלמנדלי לא היה חלק בו. בקצרה מנדלי שואל מהי אהבה, מהו טיבו של הרגש הזה, שכמעט ואינו מוכר לו" (עמ' 77). האהבה אומר מנדלי בסיפור, איננה מוכרת ל"יהודים בינוניים", כלומר לרוב רובו של עם ישראל, אלא היא מעין מותרות שמתעסקים בה רק העשירים, או העניים המרודים, כמו פישקה החיגר. בשאלתו "מדוע אני, מנדלי, לא זכיתי לאהוב אישה כפי שזכה פישקה?" מציג אברמוביץ לא רק שאלה אישית, כפי שמציין מירון, אלא גם את מקורו הלאומי והחברתי של הליקוי – נפש לאומית משוסעת ומעוכבת, שאינה מסגלת לחבר חומר עם רוח. רק לאחר מפגש זה של שתי החטיבות הסיפוריות, מסוגל עתה מנדלי לחרוז לקלקלותיה של הנפש הלאומית, והוא מביע את הבנתו החדשה בהצגת דיכוטומיה גדולה, שמצדה האחד עומדת ההתנהגות הלאומית כולה, ואילו מצדה האחר התנהגותו של פישקה: סתם יהודים מתיימרים בקיום של רוחניות, של מצוות, ובתוך כך הם נושאים נשים שהם מתייחסים אליהן כחפצים, אבל לא כן פישקה, הזוכה לאהבת אמת (78).

מירון תופס את "ספר הקבצנים" כרומן פסיכולוגי התפתחותי, אשר אופקיו האסתטיים מכילים לא רק את הפואטיקה של רומן המאה הי"18 ("רומן דרך" בסגנון ה"קחוטי") אלא גם את רומן המאה הי"19 הפסיכולוגיסטי. "כל הניגודים על דלות יכולתו של אברמוביץ באינדיווידואציה פסיכולוגית של גיבוריו ובפיתוח תהליך נפשי המביא עליהם שינוי, מתבטלים ברגע שאנו נותנים דעתנו על מנדלי מוכר ספרים כגיבור, שאנו שרויים בלב הווייתו הפסיכית" (עמ' 98). את הפיצול בין שתי חטיבות הסיפור מסביר עתה מירון כהכרח לשם מימוש המטרה האמנותית: "הפיצול הכרחי הוא לשם מימוש המטרה האמנותית הדינמית וההומאניסטית של 'ספר הקבצנים'. הכרח הוא שיווצר 'רצף מנדלי' כדי שיבוא 'רצף פישקה' וישבור אותו. בכפילות זו תלוי תהליך חינוכו הסנטימנטלי של מנדלי שהוא עיקרה התמאטי של היצירה כולה...רק מתוך עימות של תיזה ואנטי־תיזה יצמח רמז הסינתיזה. כדי להציג מבנה עלילתי רצוף משמעות, חייב היה אברמוביץ להקים מבנה עלילתי מפוצל" (שם, שם).

2. עד כאן (תוך השמטות וקיצורים מתחייבים) מסופר מה שאני מכנה 'הסיפור הראשון' – פתרון בעיית המבנה של "ספר הקבצנים" לפי גישתו האינטגרטיבית־פסיכולוגית של מירון. אולם אין זה סוף פסוק, שכן מנקודה זו ואילך מתחיל מה שכיניתי 'הסיפור שבתוך הסיפור', המוסיף עוד נדבך למתח הפנימי של המסה.

(המשך בעמוד הבא)

פתיחתא

משקלה המצטבר

כמה ספרי שירה מצויינים ראו אור לאחרונה. כוונתי לספריהם של חוה פנחס־כהן, רחל חלפי, ישראל אלירז (הקיבוץ המאוחד), יוסף שרון (הספריה החדשה), רונית יוכל חיטין (ספרית פועלים), עודד פלד (הוצאת תג) וכן ספרים נוספים שכבר הונחו על שולחן המערכת. תופעה זו אולי אינה מורגשת בציבור הרחב, אך כשהם מתאספים על המדף של הזהב השירה, משקלה המצטבר ניכר.

דומני שיש קו משותף אחד לכולם – רצינותה של השירה ורצינותם של העוסקים בה. איני בא לא להגביל הגבלות ולא לקבוע מסמרות, אבל נדמה לי כי תכונה זו בולטת עתה דווקא בשירה, יותר מאשר בפרוזה. שירה טובה דורשת את מלוא התמורה (לאו דווקא בתכניה או בצורתה, אלא בגישה הכללית אליה) והיא גם הערובה לתוצאה המעולה. אבל יש גם סיבה נוספת, חיצונית לה בהיותה, מראש, פחות פופולארית ופחות מחוזרת על־ידי המו"לים בימינו, היא פטורה מלכתחילה משיקולים זרים. דווקא מתוך 'צידודה' זה היא מתעלה, וכיוון שהיא איננה חלק מ"תרבות הרייטינג" וממשחק רבי־המכר ו"ספרי הזהב והפלטינה", היא קובעת לעצמה את כלליה המחודדים, ואינה עושה לה שום הנחות. מבחינה זו, אין לי ספק בכך, כי השירה מובילה.

ע.ל.

יעקב בסר משוחח / על ספר המסות "הרופא המדומה"

דן מירון: דיאלוג בין עכשיו לאז

דן מירון, ספרך החדש "הרופא המדומה" – עיונים בסיפורת היהודית הקלאסית (מנדלי, שלום עליכם, עגנון) הוצאת הקיבוץ המאוחד, האם זה על משקל מולייר?

על משקל שני מחזותיו של מולייר. "החולה המדומה" מחד־גיסא ו"הרופא בעל כורחו" מאידך. איזה מין צירוף ההופך את החולה, מי שסבור שהוא חולה ואיננו חולה באמת, לרופא, שאולי סבור שהוא רופא, ואיננו בדיוק רופא.

אתה מוצא קווים מקבילים, מקלעת של שתי וערב, בין הספרות היידית לבין זו העברית הקלאסית?

כן. למרות, שיש גם סימני הבדל מהותיים, אפילו אצל יוצרים דו־לשוניים, שיצרו לכאורה אותן יצירות עצמן בשתי הלשונות. עם זאת, ברור שיש שיתוף רב בין ספרות שניסתה להתמודד עם הוויה אחת, ההוויה היהודית המסורתית, שהסופרים הללו כולם – מנדלי, עגנון, שלום עליכם – אינם שייכים לה. הם בניה, הם מכירים אותה, אבל הם יצאו ממנה. והם בעצם מדברים בקולו של עולם אחר. אבל הם מתבוננים בה. ומנסים להתמודד עם הייחוד התרבותי שלה וגם לבקע אותה.

בקולו של איזה עולם הם מדברים?

בעיקרו של דבר הם מדברים בקולו של העולם האירופי המודרניסטי, שאת ערכיו הם קולטים גם במובן האסתטי. הם מנסים לכתוב כמו סופרים אירופיים גם במובן האידיאולוגי הבסיסי. וכאן לא מדובר אך ורק ביוצרים שנשבעו אמונים לתנועת ההשכלה. אלא גם באלה שבאו אחרי התנועה וכבר היו יותר קרובים לציונות, כמו עגנון, שהיה ציוני נלהב כל ימיו, או שלום עליכם, שהיה גם בן ציוני אבל היה יהודי לאומי. זה קול אחר. זה איננה קולה של התרבות היהודית הפרה־מודרנית. התרבות שהיא, בעצם, תרבות יהודית של ימי־הביניים, תרבות הקהילה היהודית של ימי־הביניים, שהתמשכה אל תוך המאה הי"ט, בגלל כל מיני סיבות היסטוריות. עד סוף המאה הי"ט מנסים היוצרים הקלאסיים שלנו – מנדלי, שלום עליכם, עגנון – להתמודד עם התרבות הזאת התמודדות שהיא ביקורתית, ואז הם מעמידים פני רופאים, כאילו היו מנתחי הנגעים, אלו שיש בידם להצביע כ'צופים לבית־ישראל' על המקומות החולים ועל התרופות המתבקשות. אולם גם, כמי שמנסה, בכל זאת, לשמוע את מה שיש לתרבות הזאת לומר מתוכה, ואז, הם אינם בטוחים כל־כך שהם רופאים שיש בידם תרופות לתחלואים. מנקודה מסוימת הם אפילו מגלים שאולי הם עצמם, כנציגיה של תרבות חדשה, נושאים מחלות חדשות, בעיות חדשות.

לא נוכל, כמובן, להיכנס לכל פרטי הספר, שהוא עשיר מאוד ומרתק לקריאה. יחד עם זאת כדאי לעמוד על כמה סוגיות יותר קונקרטיות. מהי, למשל, עמדתו של מנדלי המחבר ביחס לדילמה בין פישקה לבין מנדלי ב"ספר הקבצנים"?

נפריד בין אברמוביץ, המחבר, לדילמה שבסיפור. הנה יש לפניו שני גיבורים – אחד, כאילו דוברו של המחבר, מנדלי מו"ס, שהוא יצור מיוחד במינו בספרות היהודית, והשני, פישקה החיגר, הוא גיבור כתיקונו, שהוא בן העולם העלוב, הוא עצמו בעל מום, והוא מתואר בסיפור כמי שבקושי פותח את פיו ומדבר, וכל הזמן צריך לסייע בידו. ובראשית הסיפור מתוארים בלהט מטריד הנישואים שלו כנישואי תולירע או נישואי בהלה, כיצד רצו והביאו אותו מבית המרחץ אל מתחת החופה, מפני שהתקינו סעודה לאיזה חתן אחר שנמלט מחתונה ולא רצו לבטל את הסעודה. אברמוביץ', לדעתי, עומד מול מנדלי שלו, ומראה לו, לאורך הסיפור, שהוא איננו עליון לגבי פישקה. שתודעת העליונות שלו, שנובעת מהפיקחות שלו, מיכולת הניסוח, מן החריפות, מן הביקורתיות, היא מוצדקת בנקודה מסוימת: בוודאי שמנדלי מייצג עולם יותר מפוקח, מנוסח וכדומה, אבל ביקורתו איננה מוצדקת בנקודה אחרת, מכריעה, ההולכת ומתגלה, והיא היכולת לפעול פעולה רגשית, לחיות חיים רגשיים מלאים. מנדלי מגלה לעצמו לאורך הסיפור שחייו הרגשיים מאוד דלים. זהו אדם שחי כאילו בשני רבדים, ברובד השכלתני, המבריק של השיחה הנוצצת הביקורתית, ובאיזה רובד ילדותי. ברגע שהוא נקלע לעולם של מצוקה – לילה, פחד, גוי גוזר את פיאתו, הוא מאבד את דרכו, גונבים לו את הסוס – הוא חסר ישע והוא בוכה, ומפלל באופן ילדותי לאיזה אֵם שהוא מחבר אותה עם הלבנה, ואיננו יכול לחבר את בגרותו עם הילדותיות שבו. פה יש איזה חוליה חסרה של התבגרות. החוליה הזאת, היא בדיוק מה שפישקה מייצג. פישקה הוא בן־אדם פשוט, אבל כשהוא מתאהב במישהי, הוא פועל למען האהבה הזאת. האהבה הזאת מפעילה אותו. היא מהווה בשבילו גם סם חיים, גם שליחות, גם תחושת נחמה וגם תחושת כורח מוסרית להציל את האדם האחר. לא לבקר, לא לדבר, לא להשמיע דברי פיקחות וביקורת וסרקזם, אלא לחיות את מה שמשתמע מן הזיקה הרגשית. זה חסר למנדלי, והסיפור בנוי בצורה מעניינת כל־כך מפני שמנדלי של הסיפור הזה איננו רוצה להכיר בחֶסֶר הזה. הוא מנסה לבלום את הגילוי. אבל הוא איננו יכול. בסופו של הסיפור הוא מודה שפישקה גם מספר יותר טוב ממנו. מדוע? מפני שסיפור מתפרץ מתוך עולם הרגש. ואז יש לו איזה אותנטיות, ששום פיקחות, שום ידע ספרותי אינם יכולים לבוא במקומה.

ומהי עמדתו של אברמוביץ ביחס לדילמה זו?

אני חושב שאברמוביץ אומר – תנו לי מזה וגם מזה. החיים יהיו שלמים אם יהיו בהם המקורות הרגשיים של פישקה והשכליות והביקורתיות של מנדלי. אסור לנו שנימצא במצב שבו נִהיה נאלצים לבחור בזה או בזה.

באותו פרק אתה מגדיר את "ספר הקבצנים" כיצירה הרומניסטית ביותר בספרות היידית של המאה הי"19. ביחס למה אתה אומר זאת ומדוע?

אני אומר זאת, מפני שאני סבור שהז'אנר הרומניסטי קשור בנושא האהבה. הכינוי 'רומן' למעשה אהבים הוא כבר שימוש עממי מהמאה הי"19 ואילך לכך שרומנים עוסקים באהבה. אבל הרומן באמת כז'אנר, כרוך בשורשו באהבה ובגילוי האהבה ככוח שמפעיל את האדם. מפני שזהו התחום של העולם האישי שבו המספר מהמאה הי"18 והי"19 מצא את האדם המודרני הפשוט פועל כאדם מודרני; זאת אומרת, מנסה לממש את עצמו, מנסה להשיג את רצונותיו. לא פועל רק כבן הקהילה, כבן המשפחה, כבן התרבות המסוימת הזאת שבתוכה הוא נתון באופן סטטי, פאסיבי, אלא כאיש פעיל. והנה, כאן בספרות היהודית, בפעם הראשונה – לא בצורה רומנטית, 'מאפואית' על יפהפיות, נסיכים, דמויות בדויות – אלא בחיים היהודיים הממשיים, אפשר לומר, בזוהרות, המתוארים כמסואבים בעוני, בעליבות, בעולם התחתון, פועל הגיבור כאדם בשר ודם. התמונה של העולם הזה היא מאוד לא אידילית, אבל יש בו יכולת של אהבה. והיכולת הזאת מתגלה לעין הבוחנת של מנדלי שחייב לאט לאט לתהות על הראשונות הזו: מה זה? מה זה הדבר הזה? מאיפה זה ישנו בחיים היהודיים? איזה מקום יש לזה? זה כישוף? זאת מחלה? זאת איזו שבשתא שעשירים מרשים לעצמם, משום שלא חסר להם שום דבר חוץ מחור בראשו? והוא נאלץ להודות, שזה איזשהו כוח ראשוני, שמפעיל את האדם, לרבות האדם הפשוט הזה, ומשנה אותו והופך אותו בעצם, לאדם המעלה במובן המלא של המושג – האדם הרומניסטי המודרני שהספרות הזאת מתפשת. ולכן, אני חושב שזהו הרומן שבודק את העניין הזה לא במסגרת המוסכמות של הרומנס, שהן עצמן יכולות להיות מעניינות. הסיפור על הצעירים היפים והטובים, המקיימים את מעשי האהבה בחיק הטבע וכדומה, אלא בלב המציאות היהודית ההיסטורית של התקופה, שבה נכתבו הדברים.

במסה על שלום עליכם, אתה מדבר על הסוכן הנוסע ב"סיפורי הרכבת", כפי שאתה מכנה את זאת. הוא יושב במיטה ורושם בספר הזכרונות, ואתה שואל, מי הוא אותו סוכן נוסע, אם לא איזה תאומו של המחבר עצמו?

כן. אני שואל והוא משיב. הוא פן מסוים של המחבר אבל לא כל המחבר. מפני שהמחבר מכניס את הסוכן הנוסע הזה, שיושב, בערך בשנת 1908־9 ברכבת יהודית בתחום המושב, בתקופת הריאקציה, ורואה המוני יהודים, נוסעים, מדברים,

דן מירון

מספרים על עניניהם. הוא שרוי לפתע במצב, בו הוא למעשה כמעט איננו מבין מה קורה. מה האנשים אומרים, או, שהאנשים אינם מבינים איפה הם נמצאים ומה הם אומרים. למשל, אדם המספר על בתו שהתאבדה, והוא ניסה בכל תוקף למנוע את התאבדותה. כיצד? הוא שמר עליה, הוא שמר עליה בכך שהיה מונע ממנה קריאה בספרים זרים. אבל הוא חושב שהספרים הזרים הם ספרים מהפכניים. הוא איננו יודע שב־1905 נחלפו הספרים המהפכניים, ועכשיו היא חסידת האהבה החופשית, החיים בחיק הטבע, וההתאבדות נובעת מכך שאינה יכולה להגשים את עצמה. האיש חי בתוך עולם של סימנים, של צלילים, והוא איננו קולט אותם, איננו מבין איפה הבת נמצאת. מתהווה לפנינו תמונה של פער של שפות, לא רק של דורות, במובן שלדור החדש יש אינטרסים חדשים, ספרים חדשים, שפה חדשה.

זה ספר שמתאר חברה שהתחילה פתאום להיות במצב של בוני מגדל בבל. שמישהו בלל את לשונה, ובניה אינם מבינים עוד זה את זה. זהו תיאור מעמיק ביותר, ברובד התקשורתי הלשוני והלא לשוני. יש פה תקשורת, גם של שפת גוף, של תרבות שכאילו ירדה מן הפסים. זו, שוב, אותה תרבות יהודית מסורתית, שעדיין אין לה תחליף, אבל היא כבר באמת באוור הדמדומים. היא כבר משתבשת, מתמלאת טעויות.

הסופר השלישי שאתה עוסק בו הוא עגנון, ויוצא מתוך דבריך, כשאתה דן בעגנון הרומניסט, שהוא בעצם יותר ממספר מעשיות וסיפורים, מה שמצבו לו לעשות, הוא רומניסט מובהק?

הוא רומניסט מיוסר והוא מגיע לז'אנר של הרומן מתוך ייסורים. עגנון לכאורה, יכול היה לבלות היטב את חייו הספרותיים ללא כתיבת רומן. במשך עשרים וחמש שנה לא כתב רומן.

יש עגנון בלי "תמול שלשום"?

קח כל רומניסט גדול שמוכר לך, היתה לו צורה של התנסות בצורות פשוטות. מתי הוא כותב את הרומן הראשון שלו בתוך העשור הראשון של יצירתו. קח את דוסטויבסקי, דיקנס, ת'קרי, פלובר. לא עגנון. עגנון חיכה עד סוף שנות העשרים כדי לכתוב את הרומן הראשון שלו. זאת אומרת הוא היה למעלה מעשרים וחמש שנה פעיל כסופר וכבר טבע את המטבע שלו. הדבר הזה לא היה מקרי. הסיבה שהוא לא כתב רומן עד לאותה נקודה – ואפילו כשניסה לכתוב רומן מה שיצא מתחת ידיו לא היה רומן, כגון במקרה של "הנידח", שמלכתחילה התכוון לכתוב אותו כרומן היסטורי בארבעה חלקים – היא שעגנון נשבע אמונים בתקופה הזאת לסוג של סיפור יהודי־ידיאי שלא סבל את מוסכמות היסוד של הרומן, שהן בכל זאת המוסכמות של האדם המודרני, האינדבידואלי, שמחפש מימוש עצמי ומחפש את מימוש אהבתו וכוחותיו הפנימיים. ועגנון תיאר עולם שבו האנשים הללו הם או פסיביים, השייכים עדיין לחברה המסורתית, או תלושים מודרניים, השייכים כבר לעולם שהרומן הפסיכולוגי לא פועל בתוכו. אני חושב שבשנות השלושים, עגנון חוזר לרומן ב"תמול שלשום", ב"סיפור פשוט" ואחר כך ב"אורח נטה ללון", מתוך שהוא החליט לנטוש ולוותר על השלמות ועל ההרמוניה או על המודרניות של הנובלות, שהוא פיתח עשרים וחמש שנה קודם, ולעסוק מחדש, ובצורה ממוקדת ביותר בשאלה של הסבל.

הרומן של עגנון, במיוחד "תמול שלשום", הוא פורמט מודרני מהנובלות שלו?

הוא לא פורמט מודרני. יש כאן קומות שונות. אבל בכל זאת, הרומן מתמקד בעניין שהנובלות לא עסקו בו. הנובלות העלו סוגי אדם, חמדת, כל הטיפוסים של "גבעת החול", שהמסירה האימפרסיוניסטית המקוטעת הלמה אותם, מפני שלא היה רצף ברור של התפתחות בחייהם. אלה כבר אנשים תוהים, תלושים, נסחפים ממקום למקום וממצב למצב; הדמות של חמדת ב"גבעת החול" איננה נאבקת על שום דבר. לעומת זאת, הדמות של קומר ב"תמול שלשום" זאת דמות קלאסית של הרומן. מפני שבכל פשטותו, זה אדם הרבה יותר "תמים" מהגיבורים של הנובלות האימפרסיוניסטיות של עגנון, זה אדם שמבלי לתת לעצמו דין וחשבון במלים, נאבק על מערכת שלמה של מושגים ורצונות. גם הרצון להיות בעולם שבו אין ניגוד בין היהודי והאדם המודרני שבו; הוא רוצה את זה, זה נחוץ לו. והמציאות ממציאה לו רק קיטובים, רק קרעים, היא אומרת: או מאה שערים או יפו, וכדומה. גם בתחום האהבה, האיש רוצה לממש את אהבתו אבל הוא רוצה אהבה יהודית, שיש בה צניעות, שיש בה המשך של אהבת האם, הוא לא יכול להשיג את זה. כי אם הוא ישיג את זה, הוא חייב ללכת לעולם שהוא עולם אבוד מבחינתו. כלומר, זהו רומן על אדם נאבק, מיטלטל בין שתי ערים, כמו שהיטלטלו ברומן הרוסי של המאה הי"19 מפטרבורג למוסקבה, כשתי אפשרויות של תרבות מסורתית ומודרנית, כשהוא לא יכול למצוא לעצמו מקום. ובסופו של דבר הוא איננו יכול לוותר על ירושלים ומוצא בה את מותו.

אתה לא מוצא שיש שם איזה קו עלילה טרגי שמזכיר משהו מהטרגדיה היוונית? אתה יכול מראש לראות את הסוף.

עגנון פיתח כאן מציאות טרגית לא במובן הוולגרי של השימוש במלה – אסון, רע, משהו לא טוב – אלא באמת, תיאור של מצב, שבו אדם, משום תכונה שבתוכו (התיאורטיקנים של הטרגדיה אומרים 'פגם' אבל לא נקרא לזה פגם) איזה רצון שלא ניתן להגשימו, אבל גם אי אפשר לוותר עליו, יגיע לסוף נורא. הוא מוכרח להגיע לסוף כזה. השאלה המעניינת היא אם עגנון הבין גם את "סיפור פשוט" כטרגדיה. זאת דעתי, אבל יש על זה ויכוח גדול. האם הגיבור השלים בסופו של דבר עם חיים לתוצאה, שתשוקותיו ורצונותיו לא התגשמו, או שהוא משלים השלמה המתפרשת בעיני עגנון ככניעה נראה שהוא מעין מוות רוחני או חזרה לאיזו קבצנות נפשית. זאת דעתי ואני בודק מסכיבה בסיפור באריכות את הדמות של ד"ר לנגום, הרופא שמחזיר אותו לחיים.

אתה מעיר הערה מעניינת שמסבירה את הקשיים של עגנון בכתיבת רומנים. אתה אומר שלעגנון היתה מתבונת משלו לרומן, עליה נאבק.

עגנון נכנס לספרות העברית בהרגשה שהספרות העברית חייבת שיהיה לה קול משלה. הקול הזה הוא קולו של הסיפור היהודי המסורתי, עם פיתוחים ועידונים מודרניים שיאפשרו באמצעות הסיפור התמים הזה לומר את הדברים המורכבים ביותר על המציאות המגושית. ועגנון ניסה לעשות את זה בסיפוריו הראשונים. חיזקה את זה השהייה הארוכה שלו בגרמניה, שנתנה לו להרגיש מה הוא יכול לעשות כסופר יהודי. רומן נישואים כמו שכתבו מאות על עוד צעיר הנאבק לעלות לרום המעלה החברתית, עשו את זה כבר. זה העולם שעגנון קלט כקורא, אבל לא זה העולם שהוא רצה ליצור. הוא רצה לדבר בשמה של מסורת ציבורית תרבותית, שבאמצעותה, בדרכי האירוניה שלה, הוא יגיד כל מה שיש לו להגיד באופן מודרני. זה חוזק מאוד על ידי חבר המעריצים של עגנון, שאנחנו עוד לא יודעים איזה השפעה גדולה היתה להם עליו. הרי זה היה הקהל שהוא מדד את עצמו על פיו. שלום, שטראוס, רוזנצווייג, בובר...הם קראו אותו והם העידו העידות. סיפורים כמו "אגדת הסופר", כמו "והיה העקוב למישור", וכל זה פעל נגד נטייתו של עגנון לכתוב רומן. ראשית, בתוך ז'אנר שזוהה עם הדבר האירופי, אבל מה שחשוב יותר, כז'אנר שמחייב התמקדות ביחיד, לא מתוך ניתוקו מן החברה – ברומן, היחיד תמיד פועל בתוך החברה, והוא מנסה לממש את עצמו בתוך המציאות החברתית שבה הוא נמצא. זה ה"רוח" גיבור מסוג לחום, מסוג מתנתק מהעדה היהודית המסורתית, שעגנון לא רצה לחזור אליו. אותו גיבור של ספרות האבות והבנים וספרות ההשכלה, שמנדלי וברדיצ'בסקי כתבו עליו. עגנון לא רצה ללכת באפיק הזה. הוא רצה לכתוב על העולם המסורתי כאילו בקולם של מספרים תמימים. אבל אז נתגלה לו שבצורה כזאת הוא מונע את עצמו מלומר דברים שנעשו לו חשובים יותר ויותר. כמו הכאב וההתלבטות של האדם הצעיר, דוגמת הירשל, הגיבור ב"סיפור פשוט", בחברה כאילו מסורתית עדיין, אבל באמת, גסה ותומרנית, אוכפת את כלליה ואת רצונותיה עליו ושוברת את רוחו. כך גם עם בואו לארץ ישראל בפעם השניה, באמצע שנות העשרים, מתחוללת דרמה אחרת, שעד עתה לא נתן עליה מספיק את דעתו. בארץ תחיל קונפליקט עצום, קונפליקט בין יהודים לערבים, בין יהודים ליהודים, ומימוש המעשה הציוני הוא מעשה מהפכני, של אנשים שלא נשארו בתוך העולם המסורתי, ואי־אפשר לספר עליהם בקולו של המספר המסורתי, למרות שהוא ניסה. צריך לספר עליהם כעל אדם מודרני, עם רצונות, עם מאויים, עם מלחמה, ולכן עגנון נאלץ ללכת יותר על הז'אנר הרומניסטי, תוך שהוא בוחר לדעתי, לייחד אותו, להעניק לו אופי שונה שבו הוא בכל זאת לא ילך באפיק של הרומן האירופי.

עגנון חיפש דרך בין שני הקצוות. שוב, שני מהלכים שקשה מאוד למזג ביניהם. לעגנון היה קשה מאוד לגמור רומן, וזה לא מקרה, שהרי בגמירת רומן אתה אומר פלימה שאתה מתכוון. הסיפור הוא כמובן נפשו של הרומן, אבל הראש, המוח, האידיאה, היא הסיום. עגנון, כשסיים רומן, צריך היה לשאול את עצמו – אני לוקח ברצינות את רעיון הגאולה, או לאו? האם לאדם יש גאולה? יש פתרון לכאביו, לקונפליקטים, או אין? אם אין, אז הסיום הוא באמת סיום פתוח, או סיום טרגי.

אתה מתאר בספר הזה שתי ספרויות – האחת היא התוססת, העברית והאחרת – וקשה לומר את המלה הזאת – ספרות גוועת, ספרות יידיש. אתה עד לאנומליה הזאת?

בוודאי. זאת איננה בדיוק אנומליה. זוהי המציאות. זה חלק מהטרגדיה היהודית של זמננו. ויש מקום לחשוב שגם אלמלא השואה, כך היו מתגלגלים הדברים. אני מדבר על נדבך יסוד בו שתי הספרויות מזינות זו את זו, בתקווה שגם הספרות העברית לא תיהפך לעניין של אוניברסיטאות בלבד. אתה אומר שהספרות העברית היא ספרות חיה, אבל האם הספרות העברית הזאת – מנדלי, אפילו עגנון, יכול להיות שהספרות הקלאסית שלנו כולה, על שתי לשונותיה, למרות שהעברית כביכול עומדת לרשות הקורא שלנו היום – היא ספרות של שפה זרה. מי יכול לומר לנו בבטחה שלשונו של עגנון או לשונו של מנדלי איננה שפה זרה לקורא בן ימינו במובן הבסיסי של המלה, שפירוש המלות וההרהורים התרבותיים של צירופן אינם באים באוזניו והוא צריך פירושים. אז יכול להיות שזה הגורל של תרבות שמתפתחת מהר מאוד ועוברת שינויים היסטוריים אדירים, כמו התרבות שלנו. ואז כל מה שחוקר הספרות צריך לעשות, אחד מתפקידיו בחברה, שמעידים לו משום שהוא מעבר בית אולפנא בלבד, זה לנסות כמיטב יכולתו ליצור את הקשר, ליצור את הזיכרון עם הספרות הזאת. וזה הוא צריך לעשות על־ידי כך שהוא יכתוב על הספרות הזאת ויבאר אותה בצורה שאיננה מיועדת לאנשי אקדמיה בלבד. שהוא ינצל את הידע שלו ליצור דרישה ספרותית בשביל הקורא בן זמנו, או בשביל אותם קוראים בני זמנו שרוצים בדרישה הזה, ולא ליצור מבני־סתרים של מחקר צורני או לא צורני (אין לי שום דבר נגד מחקר כזה) שאיננו מוביל לדו־שיח כזה. אין לי עניין כ־נגע בכתיבה מן הסוג הזה. אין לה לפי דעתי, תפקיד תרבותי אצלנו. היא חשובה, צריך להנהיג אנשים לנתח יצירה ספרותית ניתוח מושכל, לפי כל השיטות המקובלות. תפקיד המחקר הספרותי שפניו אל התרבות – ויש לנו תרבות מתהווה, עם בעיות, עם הרבה הישגים, הרבה כוחות – זה לנסות ליצור דיאלוג בין העכשיו לאז. בין המתפתח למה שכבר התגבש. וזה אחד הדברים שאני מנסה לעשות בספר.

תודה רבה.

רשמי קורא / גבריאל מוקד

שירה בחגים

מוספי הספרות בחגים (מפסח עד יום העצמאות) כללו שפע של שירים ומאמרים על שירה. שפע זה משקף לא מעט מהנעשה בקריית השירה שלנו ומשמש הזדמנות מצוינת להתייחס לזרמים ולמגמות המפכים בה. ראשית, מן הראוי לציין כי במוספי החגים לא בלטו יצירות של משוררים ותיקים בני עכשיו. להיפך. צר לומר, כי שירי משוררים ידועים כגון נתן זך ואהרן שבתאי (אלה היריבים הוותיקים שניהלו פולמוס קשה בענייני פואטיקה בשנות השמונים) איכזבו את אשר... היצירות הראשונות התוססות שלהם. והכיוון כי קריטריון להדפסה הוא יותר שם מפורסם מאשר איכות הטקסט. כך, למשל, שירו של נתן זך ("ידיעות אחרונות") "אצל איוב זה היה חד־פעמי" ניתן אולי להבנה כשיר מאוסטרובסקי או כפיזמון (בעקבות קבלתו את פרס ישראל) אך מבחינה שירית רצינית יותר הוא "מצטייץ" בשורות מסוג "אצל איוב זה היה חד־פעמי/תך תך תך וטראח" ("הנה אני בבא,/איובזיק מולאם מודקף". בכל מקרה אנו מצויים כאן בפרוזק אסטרונומי משירת־זך המרכזית מתקופת "שוס העץ מיכאל", "משנה לשנה זה" ו"דאגטס לא".

אהרון שבתאי, לעומת זאת, ממשיך את מגמת שירתו מימי "זיוה" ו"מטאוריקה" באותו כיוון אנאלי־באנאלי, המסומר כיום במיסגרת מלאכותית למדי של סונטות (האריך). צר לומר, כי במקום פואטיקה ושירה חדשנית חשובה ביותר, שהעמידה אלטרנטיבות לנוסחי זך והדביק, פואטיקה ושירה מימי "פאימה ביתית", וגם לפניה בימי "חרד מורים" ו"קיבוץ" נתון כיום שבתאי בתוחם מסבירי־ארוטי והאנאלי בלעדי. ניתוח עקרוני זה לגבי מילכוד שירתו של שבתאי בתוך היתפשות לדבר אחד אינו משתנה גם למראה הבדיקות נאות, הבולטות פה ושם. על רקע שאלות שירית שמעמיד שבתאי בשפע בנוסח: "אך אז האם נתתן לו אור הצהריים/כדי לבחון את הקמטים באחוריים", בולט בכל אופן שיר שנון ויפה כמו "מיפוש התגרשה" ("...שוב מתבודדים כמו עם אכילס והצב,/היא בת שלושים ואני בן חמישים ושש/אם לא הגיעה עד עתה, היא תבושש/ובארבע־עשרה שורות של שיר זהב/אקנה על מיפוש בעלות ריקה, נואשת,/כאיש שמחבק אוקיאנוס או קשת").

על רקע העוגמה הנגרמת לנו מקריאת משוררים שאינם מתחדשים, בלטו בעיתונות הספרותית של חגים גם הפתעות מענגות שונות. למשל, ישראל אלירז היה ידוע שנים בעיקר כמחזאי, ובמידה מסוימת כפרוזאיקן. אולם בשנים האחרונות הוא פיתח גוון מעניין מאוד של שירה קונצפטואלית, המשכלל גימות מסוימות שבלטו גם בשירי שמל, שבתאי ולסקלי. בשיריו ב'משא' הקרובים לנוסח ספרו החדש, "לבנות את ההר הנוסע", ניכרים החידוש והרעננות בשירתו. שיריו מדגימים את התופעה המפתיעה: משוררים של דור המדינה שנחשבו כשניים במעלה בהשוואה לבני־דורם הבולטים ביותר, הם כיום תוקים ומפעימים יותר, בניגוד לכתיבתם העכשווית של "אותם הגדולים". שורותיו של אלירז, כגון: "מה עשו? הזיכרון/ עצמו/ גרך לא גמורה/ בקצה המגרש/ עכשיו במקום/

העץ עומד עץ/ דלעת הר נוחה.../ במערב השדה/ אני זוכר מעלינו/ משולש נריב/ ותיכת אוויר/ שעגן גרם לו / ואת הלארגראה/ שהסתרנו מאחורי/ שיבכת העץ" – מציינות היטב את גיבוש שירתו בשנות התשעים, הממלאה כביכול חלל קונצפטואלי ריק חשוב, שנתפנה עם פנייתו של שבתאי למלכות האבאליות.

אגב, ושוב בהקשר השבתאי, מעניין הוויכוח שהתקיים בעיתון 'שישי' בין ניסים קלדרון ליצחק לאור. בעוד קלדרון ניסה בזהירות כלשהי לומר את האמת הפשוטה על אובססיביות, שאיננה מטיבה עם המשורר ביצירת שבתאי, רבק לאור באורח בוטה ומתוסכם, ובלי תובנות כלשהן לגבי התפתחות שירתו של שבתאי מפואטיקה של "חרד מורים" ואילך, בקידוש אופנת הצד האחורי של הגוף של מחבר "זיוה", אולי מכיוון שאופנה זו משולבת בתודעתו כאורח מסוים בתפישה ה"פוליטיקאל קורקטנס" התוקפנית, אשר על־פיה מוטל עלינו לראות תמיד את המדינה ואת העצמאות היהודית בארץ־ישראל מצידן, או מאנטי־צידן, האחורי. לאור עצמו, שהוא מעין ממשיך אפקטיבי, אך היחוד למדי, של נוסחים שיריים שטבעו זך וויזלטיר, הן בתחום שירה ציבורית והן בתחום שירה אישית, פירסם ב'הארץ' שיר היחוד למדי בשם "דבור", המבדיל באורח סכימאטי בין בין דבור־גבר ודבור־האישה. השיר גם מושפע מחיזורון אנטי פרוגרמאטי של "שירים ראשונים" מאת זך הצעיר מאוד והמוקדם ביותר: "על הריצפה כמו/כלב וקן שומר/על הדרך/החוצה בא/נכנס ושב/יוצא". מחוזר היחוד עוד יותר, הטבוע בתחום אותן השפעות, פירסם לאור ב'מעריב' ("אולי מטריק/ לתאר בדידות/ במתנחים של משקל/ הגוף"). שהיות כאלו מלוות גם בהעתקות גמורות מוויזלטיר ומזך: "גם הזבוב מאושר, או/ מה?" או "מבחוץ הדאים אותו/ מאר/ רוכן על/ דף נייר לבן/ לבן". אבל המביך בכל שפע שירי לאור בחגים הוא ה"שיר הלאומי" (כלומר בעצם אנטי־לאומי), שפירסם ביום העצמאות ב'הארץ' – "יום זיכרון, ימי שיכחה", שבו המדינה מאשמת בכך... שאיננה חוגגת את זכר הלוחמים הפלסטינים ביום העצמאות. האמת היא, כמובן, שעד שלא תחגג הרשות הפלסטינית ימי זיכרון של אנשי "השומר" וחובבי ציון, מבלי לדבר כבר על לוחמי הראל, טייסי חיל־האוויר וחללי השב"כ והמוסד שלנו, לא נחגג גם אנחנו ימי זיכרון של לוחמי הפופתי, קאוקג'י וג'יבריל, למרות תועפות ה"פוליטיקל קורקטנס" המושפעים עלינו בפלאקטים הפיוטיים של לאור.

צר היה לראות, כי במוספי־החגים לא בלטה בדרך־כלל נוכחותה של שירה צעירה חזקה. למשל, לא אריק א. ולא דורי אלימלך, דוד ופרן ושמעון אדף, או האחיות שוורי, לא נראו כאן הפעם. אבל ב'מעריב' הופיע שיר מעניין של רוני סומק, המצטיין כרגיל אצל משורר מוכשר זה בגימה קונצפטואלית חזקה. רפי וייכרט היה מיוצג (ב'משא') בתרגום יפה של שיר מאת ג'ון אשברי, וב'הארץ' נתפרסם, נוסף לתרגומיו, שיר מקסים של רמי סערי, "חלום קפריסאי": "בחצר המנזר ע"ש דויד הקדוש/ יסודתי במאה השביעית בית מרחץ... אילמלא כתבתי כדברים האלה,/ אילמלא הייתי ראש הבלבים/ הייתי תלוי על חומת העיר/ ונחיל דבורים בראשי". עד כאן נוכחותם של במעט כל ה"צעירים" הרלוואנטיים במוספי־החג.

עתה נשוב לביקורת השירה בחגים. בתחום זה בלט מאוד לטובה מאמרו של גיורא לשם (ב'מעריב') על קובץ השירים "סיפור אישי" מאת יוסי שרון, שעם כל המיוחדות ה"מינורית" האופיינית לפואטיקה שלו, הינו אחד מקובצי השירה החשובים והמעולים שהופיעו לאחרונה. לשם תפש בעירנות ובעמקות את הלחן הפנימי האופייני לשירת שרון. לעומת זאת, בלטו בגריעות טיבם שני מאמרים טרחניים של אריאל הירשפלד (ב'הארץ'). הירשפלד, שקודם בקלי־תרועה כמבקר אינטלקטואלי, המעביד לתחום ביקורת־הספרות רגישויות מתחום המוסיקה, הוא אחת האכזבות הבולטות של הביקורת הצעירה. לא רק שהוא לא הצליח מעולם להעמיד איזה "קאנון" נגדי מול מה שקבעה ביקורת שראשיתה בעשורים קודמים, אלא ש"ייחודו הטקסטים" שלו, כלומר חוסר רגישותו להבדלי־רמה ממשיים בין טקסטים, מגיע לא פעם לממדים גרוטסקיים (מבלי לדבר כבר על התלהמויות פוסטמודרניות שונות). מאמרו על מ. כרמי ב'הארץ' עשה בעצם עוול למשורר המנוח בהעמידו שירה תרבותית ומאופקת בהמשך...לספר תהילים וכיצירה גינאבטית. אולם לשיא חוסר־ההבחנה בקריאת טקסטים הגיע הירשפלד (שוב ב'הארץ') בביקורתו על חוברות 'עכשיו' המוקדשות בשלימותן לשירה. הוא פשוט התעלם משירים מרכזיים של משוררים ידועים כגלדמן ואליוה, סיגלית דוידוביץ' ומאיה בז'רנו, שרון, רייך ורבים אחרים, וגם מכל השירה הצעירה שבחוברות, וכן התעלם מכל התרגומים והמאמרים, ולעומת זאת נחלץ להגן על תיזה ביזארית, שאיננה ניתנת להגנה, אשר על־פיה המשוררת תרזה הרכבי איננה מושפעת מיונה וולך, אלא היא יוצרת בעלת מעמד מקביל לזה של יונה. אגב, הוא מגן על תיזה זו בלהט מללני, המוזר למדי בפיו של רלאטיביסט מובהק, שכופר להלוטין במעמדם האובייקטיבי של טקסטים.

נחמדיה על רקע מיפגנים אלה של שקיעת הביקורת ביוון הרטוריקה מוצאים אנו – ובכך נסיים – בשני שירים והדים, ששכתבתם קודם, אשר נתפרסמו בחגים. כוונתי לשיר אינטלקטואל־רענן של מאיה בז'ראנו, "נער, או עדי", שפורסם ב'הארץ', ולשיר נהדר של אצ"ג שהובא על־ידי מרדכי גלדמן ב'מעריב' במסגרת מחזור הפרשני. מאיה בז'רנו, שהיא (כאן נזכיר גם את סיגלית דוידוביץ') המשוררת המרכזית שלנו כיום, יצרה שיר רענן ומקסים במיוחד. ("שרביט מנצחים שחור ארוך ודק מרצד בחדר/ מול אנשים. הם בדרך־כלל יושבים/ ניתקלים זה בזה באוויר, מחייכים/ מחכים לשיעור שפה זרה, מביטים/ בכניסתה של סימפטיה לחליל אחד בדמות נער"). ואילו שירו של אצ"ג נסב על ילדותו "בפחוזות סלאב וגרמן": "אני ממשש את הענפים וגופי העצים החומים/ את הרגליים הרקות של איילות השדה/ ואת גופן/ ואחרי ציפור מזהושם גם אני מריה...ושיר הערש על גרי הזהב/ שנסע לסחור במגרים/ צימוקים ושקדים ורודים/ הומה בלב בכינורי־ניגוניו של האב./ אני אוהב המאכלים והבשמים שהוא אהב/ וכדאב כאב גלות השכינה אשר הוא כאב".

המבקר

(סוף מעמוד קודם)

בפתחו של סיפור זה שואל מירון שאלה רבת עניין: מסקרנת. מאי השאלה מדוע לא הצליחה הביקורת במשך שבעים שנה ויותר לחבר את אבחנותיה הדקות, עד כדי ראיית התבנית השלמה, המשמשת ביסודו של "ספר הקבצנים" (עמ' 99). בתשובתו אומר מירון, כי אין זה משום "קוצר יד אינטלקטואלי, שורי בפרשנות היצירה עסקו "המוחות המעודנים והמחוננים ביותר בביקורת הספרות העברית", אלא כדבריו, בשל "קוצר", שמקורו בתומריים מבקשים שמעלה היצירה ובהשתמעות הרוחנית שלה.

דומני שכאן פותח מירון צוהר לכבשונו של מבקר הספרות כארס, ומוקד המסה מוסט מן היצירה ופירושה, אל המבקר ופרשנותו, בהעידו כדברים אלה אף עליו עצמו. לפנינו סכיזופרניה כפולה – האחת ביצירה עצמה והשנייה ביחס שבינה בין מבקרה־פרשנה. הקושי, אם הבינותי נכונה את דבריו, הוא בכך, שבעצם דמותו של מנדלי ביצירה, יש המבק סיפור על גיבור שהוא עצמו מבקר, ולפיכך מבקר הבא המלצתת את היצירה עומד כאן מול דמות דיוקנו שלו בספר. ואכן הוא כותב שם: "המבקר, ככל שלא ירצה בכך, אינו יכול שלא להכיר במנדלי מוכר ספרים את בבואת דיוקנו הוא, וה מימלא חיבור סיפורו של מנדלי עם זה של פישקה, על כל המשתמע ממנו, הוא בבחינת מהלומה הניחתת הישר בפניו ומערערת את בטחונו העצמי, את ההנחות שעולמו מבוסס עליהן" (שם, שם).

היה מה שמתרחש בסיפור גופו, כלומר התמורה הנעברת על מנדלי בהשפעת סיפורו של פישקה, היא העוברת עתה על המבקר של היצירה במפגש עם הסיפור הזה. על מהות התמורה הזו אומר מירון: "...המבקר לאחר שהבין את 'ספר הקבצנים' לאשורו, חייב להביט מחדש בעצמו, לבחון מחדש את הרהורתו עם העיקרון של הספקנות הביקורתית עם ה־esprit critique. בחינה עצמית כזאת אינה קלה והדרך המובילה לעקוף אותה, היא דרך ההפרדה של מנדלי מפישקה..." (שם).

דומני כי החידוש המעניין בדבריו אלה של מירון, שהוא קובע בהם סייג לביקורת. ביקורת הספרות, כמו ביקורת בכלל, חשובה, אך עליה להכיר במגבלותיה. יש משהו מעליון, מעל לביקורת, כשם שפישקה נתגלה כמי שעומד במדרגה גבוהה יותר, ממספרו המלומד, מנדלי. לגישה הביקורתית בכללה, גם צד אידאולוגי: "מובן שמדובר פה לא רק במגננה אישית של המבקר, אלא גם במגננה על־אישית, הבאה לסוכך על עמדות אידאולוגיות־תרבותיות לאומיות וחברתיות המבוססות על עמדה ביקורתית שקשה מיואר, ובעצם גם לא צריך, להפריד ממנה. ועם זאת מלמדנו אברמוביץ בספר זה, כי הכרח הוא שנהיה מודעים גם למגבלותיה". העמדות האידאולוגיות במקרה זה הן העמדות הציוניות משכיליות: "שמירת העליונות של מנדלי ביחס לפישקה הכרחית, היא לא רק נקודת מוצא משכילית, היא הכרחית מוצא המשכל השופט עם הרגש והיצר, אלא גם מנקודת מוצא ציונית, המזוהה עם הגיונה הקטלני של המצב הגלותי כפי שהוא מושמע ע"י מנדלי" (שם, שם).

מיצר כחן, אם כן, אותן מגבלות וגבולות של הביקורת, כולל זו של האידאולוגית, אליהן רומז מירון. ודומני, כי אפשר למצוא אלה לא רק בדמותו של פישקה, אלא גם בדמותה של הקלבה משל לכך כסלון שמירון מקדיש לה פרק נפרד במסה. מצד אחד, הוא עיר שמנדלי הפך אותה למשל ושנינה (עיר שנוסדה על... של עבטים בנהר סרתון) מצד שני זו עיר אינטימית הומה אהבה, שבית המרחץ שלה משמש בית גידול הן לפישקה, וטח... הנער היתום, בניגוד לאדיסה המודרנית המנוכרת. הסכנה... לדעתי, של ביקורת רציונלית שופטת, אליה רומז מירון, שהוא תשמיד כליל את מושא ביקורתה ותהרוס אותו עד היסוד. ב"ספר הקבצנים" זה לא קרה, משום שמנדלי המבקר, נכבש ע"י מושא ביקורתו פישקה הגיבור, והעיר כסלון, חרף גלעגותיה, מצטיירת כעיר שיש לה זכות קיום.

"הרופא המדומה". איור: מנשה קירשמן

יש איפוא רשות נוספת מעל לרשות המבקרת, או תחום נוסף של חקירה, נרחב יותר, הכולל גם את ביקורת הביקורת, שרק הוא עשוי להקיף את כל ההבטים של הנושא הנחקר. כותב מירון: "כאן יש עניין לחקירה דבה בהתפתחותה של הביקורת הספרותית כחלק מן המאבק בין הנטייה הרציונלית השופטת לבין נטיות מנוגדות לה בחיי התרבות הלאומיים שלנו בדורות האחרונים. אך חקירה זו מן הראוי לה שתעשה לא על־ידי חוקר הספרות והמבקרת, אלא על־ידי חוקר התרבות, המצוייד בכלי אבחנה פסיכו־היסטוריים" (ההדגשה שלי – ע.ל. עמ' 100).

משמע, מעל חוקר־הספרות, ניצב חוקר־התרבות, שראייתו כוללת ומקיפה יותר והשולט בנוסף לדיסציפלינות של מחקר הספרות, גם בדיסציפלינות נוספות (היסטוריות, פסיכולוגיות וכדומה). אין מירון מרחיב את הדיבור על תפקידיו של חוקר התרבות, אבל אם להסיק עליהן מתוך דבריו במסה זו עצמה, הרי יש לו שני תפקידים לפחות: גם בפירוש היצירה עצמה (שלא היה אפשרי במקרה שלפנינו ללא הדיסציפלינה הפסיכו־היסטורית) וגם בפירוש מקומה במכלול התרבותי־לאומי של תקופתה. כך למשל בסיכום מסה זו, הוא שב לנקודה בה פתח, ושואל איזוהי כותרת הולמת יותר "פישקה החיגר" בגירסה היידית או "ספר הקבצנים" בגירסה העברית? ותשובתו תיקו. שתי הכותרות כאחת חיוניות תכונות הן. הראשונה מבליטה את העיקר האישי של הסיפור, אבל איננה יכולה למצותו, ואילו השנייה מבליטה את ההגות הלאומית של אברמוביץ, את שניותו ופיקחונו של מנדלי, אבל גם את הסתלקותו מתום נבוך ניסיון החיים של פישקה. בין השאר היא מכוונת אותנו גם להבנת הקירבה בין שני הגיבורים: הקבצן החומרי פישקה, והקבצן הרגשי מנדלי. היא מעבירה אותנו מן הפרט פישקה, אל כלל לאומי ועברתי המגולם במנדלי, אך מחזירה אותנו לבסוף, מן הכלל אל הפרט, שכן רק בחייו של הפרט, אם אכן חיים מלאים הם, יכול מעשה החיים הגדול, מעשה האהבה להתרחש (101־102). מעשה סינתיזה מקיף זה, הוא ממשימתו של חוקר התרבות (והאמן במקרה זה גם על שתי תרבויות, יידיש ועברית) בעוד חוקר הספרות גרידא, עלול להיכשל במה שנכשל בו מנדלי בסיפור, לפני שנכבש לסיפורו של פישקה, כלומר קוצר ראות ביקורתי.

3. בדרך נוספת מקיפה ומורכבת עוד יותר מיישם מירון את גישת חוקר־התרבות במסה מרכזית בספר "הרופא וזקוק לרפואה (ד"ר לנגום כמודה דרך בסוגיית עגנון)". המסה מוקדשת לפירושו של "סיפור פשוט" ובמיוחד לדמותו ולתפקידו של הרופא ד"ר לנגום אותה כורך מירון עם סוגיית הסיגור של הסיפור. לא נעמוד עליה כאן בהרחבה, אבל רק נציין שהדיסציפלינה הפסיכו־היסטורית חוגגת כאן את ניצחונה בגדול. מה שראוי לציין לצורך עניינו הוא שהרופא הוא בן דמותו של עגנון, וכמו במקרה של אברמוביץ ומנדלי, הוא משמש את המחבר לצורך חשבון נפש אישי וספרותי. לפי פירושו של מירון סיפור זה מציין משבר ומהפך ביצירת עגנון, בו ביצע את המעבר מנוסח הסיפור־היראי־מסורתי של "והיה העקב למישור" ו"הכנסת כלה" אל הרומאן הראשון שכתב. התווך המקשר בין שתי המסות, היא עמדתו של המספר, שבכתנו בסיב אמנותו ותשובותיה, מתערער. לדברי מירון "בסיפור פשוט" ו"בספר המעשים", עגנון לא רק נפרד מסגנונו הקודם אלא אף יצא למלחמה עליה: "בספר המעשים" ריסק עגנון את אשליית האידיליה והאפיות הרגועה של סיפוריו המוקדמים ו"בסיפור פשוט" הנחית על אשלייה זו מהלומה קטלנית" (עמ' 217). בדומה למה שעשה אברמוביץ בעיצוב דמותו של פישקה "עיצב עתה עגנון פואטיקה חדשה שהתבססה על הכרה חדשה בדחיפות ובאי־נמנעות של הכאב, הסבל, הכאוס והרגשי התשוקה הארוטית, כגרעין הקשה שבלב המצב האנושי" (עמ' 219). וכמו במקרה של מנדלי ב"ספר הקבצנים" גם כאן כרוך הדבר בביקורת עצמית: "צמצום הפער בין בין המספר לסופר נעשה לתופעה רווחת בכתבי עגנון משום שהוא איפשר יתר ישירות, גילוי לב וביקורת עצמית" (שם). תפקיד האנאליזה שעורך ד"ר לנגום להירשל בסיפור פשוט, נועדה, איפוא, לדברי מירון, להסביר את מהות התמורה העמוקה שחלה באמנות הסיפור שלו. "דמותו של ד"ר לנגום עוצבה בצורה שאיפשרה לעגנון לערוך אנאליזה עצמית, עקיפה אך נוקבת, למתוח ביקורת על דרכו האמנותית בעבר ולפתוח קווי הגנה על דרכו האמנותית החדשה" (עמ' 223). ועיקרה הוא בהכרה שהתרופה שהציע בעבר לבני דורו הכוכים הרואבים האף לו עצמו – "היתה סם הרגעה שאין בו אמת" (עמ' 224). לא נוכל להאריך כאן בעניין מרתק זה, בו דן מירון על כל פרטיו המורכבים, ונביא רק את מסקנתו המכרעת לצורך עניינו: "ד"ר לנגום סייע לעגנון להשתחרר אחת ולתמיד מן האשליה בדבר כוחה או שליחותה של הספרות כבורא האורמוניסטי פרמאצ, הרבש מצביע, כוגר פערים. מכאן ואילך יותר עגנון רק לספרות שאיננה חובשת אלא חושפנית" (ההדגשה שלי – ע.ל. עמ' 234).

לאחר שעמדנו על עיקרן של שתי מסות אלה נוכל לשוב למאמר הפתיחה "הרופא המדומה (במקום הקדמה)" ולעמוד טוב יותר על כוונתה. כמסה זו מתחקה אחר הקשר שבין "דמות הרופא" ל"דמות הצופה לבית־ישראל" למן ספרות ההשכלה ואילך. שני אלה כאחד – הרופא והצופה – הם בעצם משל לדמותו של הסופר והמבקר, אשר עמדו על ערישתה של הספרות העברית החדשה. לכאורה "הספרות היהודית החדשה נולדה במובן מסוים ברכות הרופא שמלאכתו ידו הבוש מחוץ והעלות ארוכה למחלה לאומית חברתית ותרבותית" (עמ' 13) אולם מירון מראה שכבר מראשיתה של הספרות הקלאסית בעברית וביידיש, ובעיקר במנדלי מוכר ספרים, מטאפוריקה זו היא אמביוולנטית. הרופא הוא גם רודף בצע, שרלטן ומאחז עיניים (כותרת הספר נלקחה משמשת שני מחזות של מולייר – "החולה המדומה" ו"רופא על כורחו") וגם מי שבעצמו זקוק לרפואה. בכל המפגשים הללו בין "הצופה לבית ישראל" לבין הנצפים על־ידיו. אחריהם מתחקה מירון בספרו, "הצופה" מופיע רק ככואב נוסף, הזקוק לרפואה לא פחות מכל שאר אחיו, והוא "מגלה עצמו שוב ושוב את הכרח במודעות למגבלותיו כרופא מדומה" (עמ' 20).

עם זאת מבקש מירון מאת הקורא שיבין את הכותרת המוליירית של ספרו, לא רק כאילו תיארה את הספרות כ"רופא מדומה", שאין בכוחו לרפא, אלא גם כרופא "שריפויו נעשה בדרך הדימיון, וכוחו לרפא, לכרות הבל, נעוץ בהעתקה יצירתית של המחלה והחולה, אל התחום ההרמייה ששולטים בה חוקים אסתטיים. כך הרופא של הספרות אינו רק מדומה, אלא גם מְדַמֶה" (שם, שם).

אפתח בדו־שיח

4 שאלות ליו"ר האגודה החדש

אדיצ'ון ביתנא, היו"ר החדש של האגודה הסופרים. תוצאות הבחירות בוועידה הוגדרו כמהפך ימני־לאומני. כיצד אתה רואה זאת?

את השאלה אפשר להבין גם כמתייחסת להחלטה להוריד מסדר היום של ועידת הסופרים האחרונה את ההצעה לפתוח את האגודה בפני יוצרים שאינם כותבים עברית, וגם כמתייחסת לשינוי שחל בהרכב הוועד החדש. אתייחס לשני הנושאים בנפרד.

אשר לנושא הראשון, קצת עצוב לחשוב כי החלטה לתמוך באגודת סופרים שחשים רגש על השפה העברית ועל התרבות העברית נתפשת כהחלטה "לאומנית" או "ימנית", וכי השמאל הציוני, על כל אגפיו, אינו רואה בשפה העברית את הבסיס לעצם היותו, לעצם התרבות העברית בארץ, ויהיו פניה הפוליטיים אשר יהיו. לתומי חשבתי כי העברית היא, אולי, הבסיס התרבותי היחיד לכל המגמות הציוניות, ותהיה תפישתן הפוליטית אשר תהיה. ואכן, הוועידה הסירה את ההצעה מסדר יומה ברוב גדול ביותר, ובין התומכים בהסרת הנושא היו הרבה יוצרים שהשקפת העולם שלהם "שמאלית".

אשר לנושא השני, אין לשינוי שחל באגודה שום אופי פוליטי. בין היוצרים החדשים שנבחרו לוועד יש כאלה, כמו יצחק אורבוך־אורפז, שהשקפת עולמם שמאלית, ועם זאת הם מתנגדים נמרצות לכל שינוי באופי התרבותי־העברי של האגודה. ברור לי כיושב־ראש החדש של האגודה, כי יש להפריד בין האופי התרבותי שלה לבין עיסוקיה המקצועיים. וכי אגודת הסופרים חייבת להביא את הנושא המקצועי אל ראש מעייניה, ולדאוג לכל היוצרים בארץ, כותבי כל השפות, בני כל הלאומים והדתות, ויותר מזה – היא חייבת לדאוג להתייחסות מקצועית הוגנת לכל יוצר בארץ, גם אם אינו חבר האגודה כלל.

אתה מעגנה בזכות השינוי המוצע, אומרת כי הספרות העברית, כמו החברה הישראלית כולה, חזקה כבר דייה ואיננה זקוקה עוד לחומות מגן סביבה. המלתן של אלה עשויה רק להעשיר את ספרות ותרבות בכללה.

אינני בטוח כי אכן כך הוא וכי אנחנו נמצאים במדינה ובחברה שיודעת את שפתן הלאומית. צא לרחוב וראה את האמריקניזציה של כל התרבות הישראלית, ואת המוגבלות שחלה על השפה היומיומית שנעשית לא נמוכה, אלא ירודה. החברה הישראלית היא חברה של התפרקות מערכים. רוצים ליהנות, ולא משנה באיזה מחיר. השפה משקפת תמיד מצב חברתי, והסתמיות שלה היא סתמיות החיים. אני מאמין שהקשר קיים גם בכיוון השני. כלומר, שמירה על משמעות השפה תחזיר את משמעות המלים שלה למציאות, לחיים.

אבל אני אינני נגד שימוש בשפה לא תקנית או סלנג, או בכל תערובת אחרת המרכיבה את שפת היומיום. כמו שבתקשורת המושמעת יש תוכניות שאי־אפשר כמעט להבין את שפתן, ויש תכניות שבהן מקפידים על שפה תקנית ו/או גבוהה, כך מטרת השמירה על השפה איננו מניעת אפשרות מן השפה להתקיים את קיומה היומיומי, הטבעי, בו היא משפיעה ומושפעת, השפעות שונות, אלא יצירת תחום קיום תרבותי אחד שבו העברית קיימת בלעדיות, כמו האקדמיה ללשון העברית... גם אגודת הסופרים העברים צריכה להיות תחום אחד שאינו נלחם במגוון ההשפעות על השפה, אלא מוסיף את השפעתו שלו, מושך לכיוון מסוים. השמירה איננה רק על השפה, אלא גם על התרבות העברית־הישראלית. כשאין קונסנזוס לאומי־תרבותי אחר, השפה הופכת להיות הבסיס למצע כזה. כי שפה, על משקעיה, היא בעצם תרבות. המדובר בשפה עשירה והיא זה שמכיר את רבדיה ההיסטוריים ואת מגוון המשמעויות של תרבותנו.

אגודת הסופרים סובלת מתדמית רעה, בעיקר בשל הרושם כי יוצרים מרכזיים, אינם חברים בה.

שאלה זו מבוססת על דעת רבים שאיננה מבוססת. הנה בוועד החדש חברים משה שמיר, יצחק אורבוך־אורפז, אריה סיון, ונוספים שאינם קוטלי קנים. הנשיא הוא נתן יונתן, ומועמדת לנשיאות, שקיבלה רק קול אחד פחות ממנו, היתה עמליה כהנא־כרמון. כאן מדובר על חברים פעילים. אבל ישנם גם חברים לא מעטים שאינם פעילים אמנם, כמו א.ב. יהושע או אהרון אפלפלד, אך הם מעולם לא עזבוה.

אמנם נכון שיוצרים מרכזיים רבים אינם פעילים באגודה, אבל לא כולם נמצאים רשמית מחוצה לה. אבל עובדה זו נובעת קודם כל מאופיים של יוצרים שהם אינדיבידואליסטים, אגוצנטריים ונוטים לחיות בעולמם. חברות באגודה עדיין אינה מביאה לזכויות מקצועיות רבות, למרות הדיבורים הממשלתיים סביב לנושא לאחרונה. מבחינת הפרסום, יוצרים מרכזיים זוכים לתשומת לב רבה יותר כשהם עומדים בפני עצמם דווקא, ובולטים כבודדים.

מהן תכניותיך לעתיד, כיו"ר החדש?

מוקדם עדיין, סמוך כל כך לבחירות, להציג תכניות מפורטות, אבל מבין ראשי־פרקים אוכל להציג. עניין מהותי מאוד, מבחינתי, הוא לפתח את האגודה כאגודה מקצועית. אני רוצה להילחם את מלחמת היוצרים במס־הכנסה, כדי שתהיה פריסה צודקת יותר של הכנסותיהם. כך, למשל, שההכנסות מספר שראה אור, יתפרשו על־פני כל תקופת יצירתו, ולא רק על־פני תקופת מכירתו הקצרה. אני רוצה בכלל שסופר יוכר כמקצוע שיש בו הרבה הוצאות מוכרות.

בשיתוף עם המו"לים אני רוצה להביא למצב שבו סופר יזכה ליותר כבוד בהוצאות ספרים, שבהן שכר־הסופרים יהיה אחוז גבוה יותר ממחיר הספר, שבחוזה יהיו התחייבויות מפורטות ובפרוצדורות יותר באשר, לזכויות המחברים.

בנושא המקצועי אני רואה את האגודה מייצגת את כל סופרי ישראל, ללא הבדל, ואני שואף להקים ועדה מקצועית חזקה, אולי בשיתוף התאחדויות הסופרים (לסופרים בלשונות אחרות) שתהווה את הגוף המקצועי של האגודה, הדואג לכל זכויות היוצרים בארץ.

עניין אחר הוא הרחבת הדו־שיח בין חברי האגודה לבין עצמם, וביניהם לבין סופרים שאינם חברים בה. בכוונתי ליזום מפגשים בין סופרים לשם השמעת דעות, כל דעה שישנה לכל יוצר בארץ. אני רוצה שהמחלוקות יהיו נושא לדיון בין סופרים לבין עצמם, ולא נושא למאמרי השמצה. במסגרת זו אני שואף גם להרחיב ככל שאוכל את מסגרת האגודה, לכלול בה כמה שיותר יוצרים רציניים, ולאפשר לכמה שיותר יוצרים להתבטא במסגרת האגודה.

בכל שיהיו באגודה יותר חברים, וככל שחלק גדול יותר מהחברים יטול בה חלק פעיל כן ייטב לא רק לאגודה אלא גם לספרות העברית.

הפעלה נבונה יותר של האגודה מבחינה כלכלית, גם היא נושא בוער. חלק גדול יותר מתקציב האגודה צריך לבוא ממקורותיה העצמיים. בבעלות הנכס של בית־הסופר, למשל, אני רואה עניין זה אפשרי ותלוי קודם כל בניהול כלכלי נכון. אפשר לבנות קומות נוספות בבית־הסופר למכירה או להשכרה. צריך להפעיל בו חנות ספרים, שכל ספר היוצא בעברית ניתן יהיה להשיגו בה. צריך לשפץ את האולם המרכזי ולנסות לפתוח בו גם מסגרת של תיאטרון שתתמחה בהצגת יצירות של מחברים ישראליים. בקיצור, יש הרבה תוכניות, אבל המבחן הוא בביצוען. אני מקווה בחלק מהם להצליח.

המראיינת: ע.ל.

יאירה גנוסר

בוא ניכנס

בוא נכנס לאחת ההצגות, גם לקולנוע נגיע
יום יום, מדי ערב, נעלה, נשב ביציע
בין הדמויות נגע בעצב של דוד וניה.
אולי באמת לא נמכר את הגן?
אתה תיעץ לרומיאו,
איך לשרוד
אני אשכנע את יוליה להקשיב – הרי אתה חי.
עם פרח מוגן, סתוונית בכיס נעבור בקול
נוע של תבל וזמן
בכיסנו פרח מוגן, לא פרח נייר,
לנו סתוונית נורמלית.
נדע לבשל את האור הזה
המעלה בפנינו כשלון נעלה.
נדע כי חכמנו, כי בגרנו.

בוא נשב

בוא נשב, נראה יחד
סרט ישן. יחד נלגלג עליה,
אהבתי גדולת המדות.
שעות רואים שדות לבנים,
לפעמים יחלף לו עץ מתם
ירקותו הדקה מבצבצת מבעד לשלג.
אתה יודע, דמות אדם חולפת, בוא,
יחד נלגלג עליה.

מתוך ספר השירים "יהודי מעיר הערה" הרואה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד

כותרים חדשים

■ יצחק בן אהרן: "מעל הרוכבן", עם עובד, 317 עמ' 1995 / מבחר מנאומיו ודבריו בכנסת של חתן פרס ישראל על מפעל חיים לשנת תשנ"ה, מן הבולטים במנהיגי תנועת העבודה.

■ יאירה גנוסר: "יהודי מעיר הערה", 78 עמ' 1995 / מחזור שירים שהם כולם שירת אהבה, הלבשת פנים שונות ומרובות.

■ עודד לויתן: "מסעו המופל של הזורברג", הקיבוץ המאוחד, 237 עמ' 1995 / מותחן פוליטי בעל ערך מוסף אידאי, הבוחן את מנגנוני ההגנה של הדמוקרטיה. המחבר הוא כלכלן ראשי במחלקת המחקר של בנק ישראל.

■ יוסף מילמן: "אש קרה זרחה", הוצאת הקיבוץ המאוחד, 141 עמ' 1995 / רומנטיקה וניכור בשירת נתן זך, ספר העומד על תחושת העולם האבסורדאלית של המשורר. המחבר מרצה לספרות באוניברסיטת חיפה.

■ יצחק קצנלסון: "על נהרות בבל", הוצאת הקיבוץ המאוחד 16 עמ' 1995 / מחזה מקראי שכתב המחבר בגטו ורשה ב־1941. אחת התגובות הראשונות למציאות החורבן והשואה.

■ איטלו קאלווינו: "מרקובלדו", מאיטלקית: ענת שפיצן, ספריית פועלים, 115 עמ' 1995 / מרקובלדו, החולם הבלתי נלאה, הוא פועל לא מקצועי באחת הערים התעשייתיות בצפון איטליה. מתחת למעטה הפשוט, נבחן מצבו של האדם המודרני.

■ רונית ידעיה: "אקוס", עמודים לספרות עברית, זמורה ביתן, 141 עמ' 1995 / רומן מסוג חדש, המציג "כתיבה תעשייתית מנוכרת בשני קולות".

■ אייל מגד: "אשת הקמיקזה", עמודים לספרות עברית, זמורה ביתן, 166 עמ' 1995 / רומן טרגי־קומי כעין באורוטיקה חריפה. אנטומיה של משבר אהבה.

זה קורה

"ילסגנה את המילים" ערב על ספר שיריו החדש של ישראל אלירז "לבנות את ההר הנוסע" ייערך בבית מיכל ברחובות (רח' הגרא 10) ב־15.5.95 בשעה 20:30. ד"ר אריאל הירשפלד ישוחח עם המשורר וידבר על שירתו. מנחה: חוה פנחס־כהן ● הרומן האחרון של מתי מגריפקן "לאה" יראה אור בהוצאת הספריה החדשה. סיפור מצמרר וברוטלי על תשוקה, קנאה ורצח, המתרחש בהרלם בשנות העשרים ● ב"קבוץ ספרותי" בבית הסופר בת"א תשוחח ציפי שהרור עם יהודה גוראריה, דליה, מרים רדוה, רות לאופר, ענת לויס שם־אור, אדית קופר על "מסר בשירה" ועל ספרי שיריהם. ב־16.5.95 בשעה 20:30 ● ב"יעפי הדעת" בבית־הסופר בת"א ישוחח נעים עריידי עם אהרון אמיר, יצחק ברייוסף חוה פנחס־כהן ודוד שחם על ספריהם החדשים. ב־23.5.95 בשעה 20:30 ● "ככבה" ספר שירים חדש מאת אמיר אור יופיע בקיבוץ המאוחד. מסע אפי בוטה במחוזות החברה האנושית ● "כן העצים המתים" מאת יוסי אבני רואה אור בזמורה ביתן. קובץ סיפורים ספוגי כמיהה לאהבת גברים ● "רזק מוסיקה ותרבות" מאת ד"ר משה רגב יראה אור בסדרת "מהדע" בהוצאת דביר. ניתוח היסטורי־סוציולוגי של התופעה ● על ספר של רינה ליטווין "הבדל האמיתי" ישוחחו אריאל הירשפלד, נסים קלדרון, עוזי שביט. ב־17.5.95 בשעה 20:30 בבית אריאלה בת"א ● "עתון 77" בעלטה – שירה עברית ערבית בירושלים (בבית הקונפדרציה רח' אמיל בוטה) ב־18.5.95 בשעה 20:30. משתתפים: מרים איתן, מרדכי גלדמן, מישל חדאד, נזיה ח'יר, עודד פלד, חוסיין מהנא, אדמיאל קוסמן, טהא מחמוד עלי, רות לאופר, יהודית כפרי. מנחה: יעקב בסר.

هكذا في الأصل

קיום ויקום

רפי וייכרט

רחל חלפי: "אהבת הדרקון" סדרת ריתמוס/הקיבוץ המאוחד, 79 עמ', 1995.

עשרים שנה עברו מאז פירסמה רחל חלפי את ספרה הראשון 'שירים תת־ימיים ואחרים' (הקיבוץ המאוחד, 1975). הספר נדפס מאז במהדורה נוספת וסימן מיספר מגמות יסוד שנמשכות בשירת המשוררת עד היום (ראה ניתוחו המעניין והמקיף של אברהם בלבן על שירתה של רחל חלפי, 'עכשיו', חוברת 61).

במרכז שירתה של חלפי עומדת התבוננות כפולה: תחילה זו התודעה המתבוננת בעולם, יהיה זה עולם מורכב מיצורים תת־ימיים, מזוג נאהבים, ממכשפות, מדמויות מיתיות או מנשים בבית־קפה תל־אביבי. אולם אחרי התודעה הזאת באה המודעות לתודעה. כלומר, התודעה שמתבוננת בתודעה הקולטת וממפה את הסיסמוגרפיה העדינה שלה – התרגשויותיה, שמחותיה, תהיותיה ונדודיה.

שירתה של רחל חלפי מחפשת אחר מחוזות רחוקים כנסיון לחרוג מן ההווה אל מימדים אחרים. לפעמים אלה מציירים את האדם בחוויית מלאות האושר, אך לפעמים אינם יותר מלאים מההווה הריק והמלול: "עכשיו אני דולקת אל מחוזות חפצי הרחוקים מרחוק/...עכשיו אני עוברת בין שתי גדות התהו/על גבי התהו." ('מכשפה שנגמרו לה הסוסים', מתוך 'נפילה חופשית').

מובן שכל המסע החיצוני על המניפסטציות השונות שלו אינו אלא מטאפורה של חיפוש פנימי שכן "האושר נמצא בתוכך/ממש בהישג ידך/רק צריך לפנות לו מקום/פינה קטנה/משהו כמו לסיכה." ('פירורי מציאות בקפה מרסנר', מתוך 'חומר').

בכך ממשיכה רחל חלפי חלק מהמסורת של שירת שנות השישים שנציגיה המובהקים היו יונה וולך ויאיר הורביץ (ובמידה מסוימת גם מרדכי גלדמן). משוררים שאחד התפקידים המרכזיים של שירתם סבב סביב הנסיון להעתיק את הקיום לעולמות שבהם יהיה עשיר יותר, מאושר יותר, טבעי יותר ואולי אף נצחי ולא בר־תמותה, או כדברי המשוררת באחד השירים היפים ב'שירים תת־ימיים ואחרים': "והעיר הכשופה הזאת עמדה באוויר/בטבורו של עולם" (שם, עמ' 41).

לא מכבר ראה אור ספרה החמישי של רחל חלפי – 'אהבת הדרקון'. שמו של הספר מעיד על איזה אוקסימורון שטמון במיבנה העולם של שירה זו. מצד אחד הדרקון הוא חיה מאיימת, ממיתה בשיניה ובאש הרושפת שלה. אולם מצד שני הוא חיה רבת־יקסם, צבעונית, יפהפיה ואגדית. מוטיב הדרקון הוא רב־פנים. לעיתים זהו הדרקון האצילי והאלוהי של המזרח, שם הוא משמש כסמל החיוניות והאנרגיה הקוסמית. ולעיתים הוא חידתי ומבעית, הדרקון הרובץ לפיתחה של התודעה: "הנה הנה הדרקון הופך/שיניו/הנה זנב־הנחש שלו הופך/גיזת־זהב/אל תניחו לו לקרוב אלי/אפילו הוא הופך/מלאך/בוער/לא אל תניחו לו לקרוב אלי" (עמ' 15).

אם נעביר את המשל הדרקוני לנמשל – נפשה של הדוברת בשירים שלפנינו – נגלה גם כאן דו־ערכיות דומה. הקובץ מתבסס על מעברים חדים מאוד בין הפסינציה מתהומות הנפש והמחקר על גבולות התודעה לבין האימה האיומה מפני הריק והחרדה הטמונים בגבולותיה או אף מעבר להם: "כצמח נאחז באור/ככה נאחזת חזק ועז/בחרדה/לחרדה –/צללית־הגוף/מהרורית־הנפש/ממלאה את גוף־הנפש" (עמ' 42).

בכל אחד משירי הספר קיים עימות בין שני קצוות מנוגדים בתכלית. לפעמים שניהם קיימים באופן מפורש בשיר. במקרים אחרים אחד מהם נרמז רק בהעדרו. בולט, למשל, הניגוד בין תפיסת האני כישות אוטונומית, מלאה הוויית הווה ורטטים חיים, לבין היותו מין יצור בראשיתי העשוי, כמאמר המשוררת, שכבות של עידנים: "יצוקה לתוך גופי/כמו מאובן לתוך אבן־בראשית" (עמ' 60). כך מתרחשת

'אהבת הדרקון'. תצלום ברונזה: מרים חלפי

גם השיבה מההווה להוויות עבר קדומות, מיתולוגיות, שרק התודעה החושבת ומתבוננת מאגדת את כולן יחד־יה: "חזרתי אל חיק/הים הגדולה/שוב אחר/ גלות של יבשות/חזרתי אל חיק/ים גדולה/תיהמת" (עמ' 61). הים, כמו הדרקון המיתולוגי, מופיע ברבים משירי הספר כמעין הווית־על בולעת־כל.

התנגשות אחרת היא בין האני שמתחלק לחלקים קטנים לבין היותו הוא עצמו חלק ממערכת גלאקטית כבירה, שנמצאת בתנועה ובתמורה מתמידות, דבר המקשה על תפיסת והגדרת גבולות הישות, היקום והיחסים שביניהם: "אני שטה שטה שטה/בחלל הגדול של תת־החומר של/חיי העידנים מועיד//בין חלקיקדצון מהבהב/לחלקיקדצון מבליח –/חול גלקטי/של חוסר רצון..." (עמ' 65).

היאוש מורמתו האדירה של הזמן ומן החלופיות מהול בחיוניות של עשיה שירית, שבאה לידי ביטוי במטאפוריקה העשירה שבה נוקטת המשוררת. למרות שהזמן מתואר 'כסוס פרא' אכזר הוא גם מרתק בהדירתו הקסמית: "איזה סוס פרא נפלא הזמן/רעמה מתאיינת ברוחות נבחשות/עינים נשרפות בסערות השמש/שרירים כלים מגעגועים/לרגע/מנוחה של דומם מפוסל/בצפורני הגעגוע/איזה סוס פרא אמיץ הזמן..." (עמ' 9). כאן משתלב גם הניגוד שבין הדינמיקה לבין הגעגוע לרגע אחד של שקט בתוך התנועה הכפויה, בתוך החיים הדוהרים.

באשר לזמן: מול חד־כיווניותו המייאשת, המובילה אל המוות, מנסה הדוברת לעשות תרגיל בצילום (ראה השיר 'שני תרגילים בצילום', עמ' 18). בתרגיל הראשון היא מריצה זקן וזקנה בצילום מואץ לאחור ומעניקה להם פעם נוספת נעורים ומלאות חושנית. בתרגיל השני היא מריצה ילד וילדה קדימה אך כאשר הם הופכים זקנים היא עוצרת על־מנת להעניק להם עוד רגע אחד של חסד: "ואז רגע לפני הנהמה/עצור/הָרֵץ את הסרט אחורה./תן להם עוד אפשרות" (שם).

אולם החיים האמיתיים מתנהלים אי־שם בין שני הקצוות. לא בדיוק זעירים אך גם לא קוסמיים, לא ילדיים־לנצח אך גם לא זקנים, לא תמיד פיוטיים אך לא רק יומיומיים. באחד השירים היפים שבקובץ, ולטעמי אחד החזקים והמרשימים שנתפרסמו במקומותינו בשנים האחרונות, מנסה רחל חלפי לבקש את החיים הגעים או הדוהרים במקום הראוי להם. היא עושה זאת באמצעות קטלוג מורכב של ניגודים: "בין המאגיה/לאיסיאס/בין זוהר השקיעה/לשקיעת הדם/בין הטלפתיה/ לאנטיפתיה/געים החיים.../בין ארכיטקטורת הגוף/לכיבוס המצעים/געים החיים האלה...בין הצחוק/לבין הצווחה...בין האנטולוגיה/לבין האנתרופולוגיה/מתגרגרים החיים" (עמ' 57־56).

בשיר זה וברומיו ניתן לראות את כישוריה הלשוניים של המשוררת שמצליחה להקיש מהמילים משמעויות דומות ומנוגדות ולהפוך את השיר למכשיר לחקר אטימולוגי שבמרכזו הנסיון להבין קיום ויקום. הקטלוג משמש את רחל חלפי גם בשיר הנהדר בפשטותו 'מה זה, שיר סראגי'. אך בעל מימד של הומור גרוטסקי, שרן במהות היקום: "מה זה להיות מדוכא בן 20/לעומת להתקלח בן 90/מה זה להיכנס למיטה עם אשה בן 21/לעומת לצאת מן המיטה בלי אשה בן 81/...מה זה לרחף במדיטציה בן 37/לעומת לעמוד באמבטיה בן 97/מה זה לכתוב את זה בישיבה בן 40/לעומת לקרוא את זה בשכיבה בן 90/ואחר כך לנסות/לקום" (עמ' 91). כאן מצליחה רחל חלפי להפיח חיות בקטלוגים ולכלוא בתוך שורות עובדתיות בוואריאציה מינימלית חיים בעלי משמעות, או שמא נטולי משמעות ונטולי תקוה.

נדמה לי כי בספר זה גוברת נוכחותה של המחלה בשירים כחלק מאימת מוות ואובדן שלהם נתונה הדוברת (למשל, גרם, ילד שחסר לו סירן, הסורק שנגע על גופה למיפוי העצמות). זאת ועוד, השירים משלבים בין הודה מעמידה על פי תהומות לבין שמחה והומור שמתיכים את הניגודים הקיצוניים לכלל אחדות. כך מתארת את עצמה הדוברת בהומור כעב"ם שמדלג בין שני קצות הקיום התהולך: "פתאום נחתתי פתאום נסקתי/פתאום הרתתי פתאום כביתי/פתאום הייתי פתאום לא הייתי//הייתי העב"ם המהיר ביותר שראיתי" (עמ' 27).

העמדתם של חיי הנפש במרכז הבמה גורמת להפיכתם של חלק מהשירים לאלגוריה. האני הופך להיות פורטרט קוביסטי המורכב מגב גמיש וגב נוקשה, מעבר והווה, מאגו ואלטר־אגו ומדיקואנט הפוכים: "הפרופיל היפה שלי מדבק לפרופיל/המכוער..." (עמ' 17).

חיי הנפש אינם רק "עיסת מבוכה" (שם) אלא גם ערימה של מפלצות רוחשות "סלט מפלצות מתהפך" (עמ' 35) שמשתלטות על חלקות ההעוד ומתחפרות בתוך האני המפוחד, שמוצא סמך של מפלט בהומור ובנסיון לדייק בהגדרתו של הבלתי־ניתן להגדרה: "את אין היש בי/התאמצו בכוח לכסות/שש מפלצות/לפתות" (עמ' 34).

מתוך מצב זה של כאוס וערעור הביטחון והוודאויות יוצאת הדוברת להרהור כיצד להגיע אל המנוחה (נחמה) והנחלה (שהיא, אולי, ההפך ממחלה). היא־נגרה אחר אותו רגע אחד של שקט שבו תחדל התודעה מפרפוריה המאיימים. בשיר 'אל האי השקט' משמש משחק המילים לבניית הקישור בין ההוות, המצטיין באי־שקט לבין הקיום הנשאף במחוזות אידיאליים של אי שקט בים, אי קטן בין השרות שחורות ונחשולי מים ענקיים: "איך להגיע אל האי השקט שלי/שישנו אני יודעת שישנו/בהישג כנף/איך להגיע דרך כל המים הגדולים/של האוקינוס הלא־שקט..."

(עמ' 40). חיפוש דומה מתרחש ב'אהבת העצים' במשפטים כמו: "אני שחסר לי/רגע עתיק" (עמ' 20).

לעומת זאת, בשיר 'העמוד' העמוד, אמנם, כמעט קורס תחת הנטל, אך הוא שורד מעבר למילים במלאות אילמת: "העמוד הפנימי/שותק/רועד כמעט קורס/ומתנשא במאק של/גרביטציה הפוכה/למעלה//העמוד הפנימי אינו/נותן עצמו למילים/עומד אילם" (עמ' 78). כלומר, הוא מתמזג עם הוויה אחרת מעבר לאני שמאפשרת לו מימדים נוספים של קיום.

בשירים הטובים שבקובץ לובשים המאבק להגיע להוויה זו והתגעה עצמה על אושרה ואכזבתה לבוש אמין. עם זאת, באחרים מן השירים דוגמת האפיגרמים ב'החומר' השירים שפותחים שערים כגון 'עידוס' או 'הדברים' יש תחושה שהמעשה השירי לא הובא לכלל מיצוי ונותר בגרד. מיטה שממנה עשוי היה לצמוח שיר גדול ומוצק יותר. בין שני השירים הבי הדיעה המופיעים בספר – אחד הוא מעין פרוזה שירית ('מגף גרמני') קטע מוקדם שכתבה המשוררת לפני למעלה מ־25 שנה ושאינו נראה כקשור בטבורו אל שירי הספר.

כידוע רחל חלפי אוספת בכל אחד מקובצי שירתה גם שירים מוקדמים. לטכניקה זו יש לפעמים תוצאות מעניינות שכן לקורא נחשפים מהלכים שחותכים את קובצי השירה לאורך הציר הדיאכרוני ומגלים תימות שחוזרות ומופיעות בשירים במשך השנים. לעומת 'מגף גרמני' השיר 'קריאה באי־צ'ינג' ('ספר השינויים' הסיני העתיק) הוא מעין צומת שבו מתאגדים מרכיבי הקובץ הנוכחי – החיפוש אחר הסכר, המסע אל תוך העתיקות והמיתוס, החרדה הקיומית, המפלצתיות והוד של הדרקון כמו גם מבני הריתמוס התורים נקטעים שבים ומופיעים באנרגטיות והאוקסימורון עליו מושתת עולמה השירי של רחל חלפי שבא לידי ביטוי בסיום השיר: "ההוא [הדרקון] ישן רגוע/מפיז עולה נוהרה/של ליל סופת ברקים" (עמ' 38).

ולעוד מושג חשוב בתפיסת עולמה של שירה זו – 'התהום' (ראה 'תיהמת' הקדומה בציטוט שנזכר קודם). התודעה בשיריה אלה מתארת את עצמה כמי שמוקפת מכל צדדיה במחשכים גדולים וכמי שהיא תמיד על סף התהום. בשיר 'לקפוץ משפה', המופיע בקובץ 'חומר', כותבת המשוררת כך: "לקפוץ משפת תהום/אל שפת תהום/בדיילוג ארוך נועז" (עמ' 50). מרכיבי הקיום היומיומיים כגון עוגת גבינה, כוס קפה, מראה ים וכו' נתפסים כעוגנים רופפים שנועץ (או מנסה לנעוץ) האדם בקיום, כ"נחמות לרגע בין אפל לאפל" (שם). בסופו של השיר נאלצת התודעה לחזור לתפקיד האכזר שנגזר עליה מעצם היותה, לשבת ארצה (בציית־נות?) על סף התהום ולתלות עיניים מקוות – בתהום עצמה או בגדה שמנגד שאינה אלא תהום חדשה.

ובכלל מי שינסה לשרטט את שיריה של רחל חלפי יגלה כי גם על ציר הזמן וגם על ציר המרחב מדובר בשירה שנוגעת במתחים הגדולים ביותר כמו 'אינסוף', 'נצח', 'תהום' או 'קדמוניות': "אני מרגישה את השממות הקדמוניות/את הרוחות התחרות על עצמן בליל/את הזמנים הראשונים העירנים..." ('קדמוניות', מתוך 'חומר'). אגמים של זמן וימים עצמי מימדים מופיעים תדיר בשירים אלה. תמונות היסוד לקוחות פעמים רבות, ובקבצים השונים, מתחום הים והמצולות. בספרה הראשון כתבה המשוררת "אשה טורפה בים" ואילו בקובץ הנוכחי היא "יושבת אצל הים/נותנת בו עיניים כלות" (עמ' 69). הים נתפס כמי שמעניק לאדם כוחות וחיות, אך גם כישות שמציגה את חייו בפרספקטיבה הנכונה, מוכיחה את אפסותו ואת היותו גרגיר חול זעיר לנוכח מימדיו הכבירים של הקוסמוס. מעניין שגם הקיום על היבשה מתואר באמצעות מונחים ימיים כהפלגתה של סירה קטנת מימדים על פני מרחבי ההוויה: "מפרש תופח הרוח/משיט אותי/דוגית עיוורת/על פני האדמה/משיט אותי אל תוך/גלקסיה עיוורת־לא־עיוורת" (עמ' 53). כך נמהלות זו בזו הגלקסיה והדוגית/הדוברת כשהאחת חושפת בפני השניה את חוסר תכליתה ופישרה אך גם מעניקה לה את משמעות קיומה.

אנדר אלדן

זנוחים זעים

זוג זקנים לא זוחלים זבי זעה
מזוז זול הזמן זמן לזבובים, בזיבה
זוללים זרועות רוחות. מזדעזעים זוזים
כזוחלים זה לזה מזמזמים על זמנם,
על זכרונות זהב עזי זהר הזר לרמזים זר
זורמים בזחילה זה עוזר זה מזרז
זה זהיר לא להזיק לא להזעיק כי מי
שזרע בזיעת אפו זכה.
אך לא זוכרים כי הזריחה חוזרת בזיבתם,
והם, זקן בזקנו זורקה זיבה
זקנה כמו עזובה זבת רזון זרדת
הזקנה היא זירה בה זוים מזוית לזוית.
כל זוית מזכירה זוטות: זנוחים זעים
לא זז הזמן, הזמן אזן, ואזן ללא
זהות, מאחורי הזעם זועקים
הזכאים לזכות בזקנה מזכבת.

נאולה עמיר

בוקר בוקר

בקר בקר אני קמה לעבודה
בקר בקר אני באה לכתב שיר
בקר בקר אני שמה עצמי לגבה המחברת
מקפידה על טקס קבוע
טקס קבוע נותן פרי במשך השנים
במשך השנים הפרי מבשיל
בקר בקר אני קמה לאסף את הפרי הבשל

מרק ירקות

סיפור מאת רחל אלבוים־דרור

אני מרסקת את הגזר בפומפיה מאיידת במעט שמן זית, כתית מכבישה קרה, כדי שהקרוטין יתמוסס בשמן ולא ילך לאיבוד. רק לאחר שאני בטוחה שהמרק יכלול ויטמין A ולא סתם גזר שהויטמינים שלו נותרו מסוגרים בתוך עצמם, אני מקלפת וחותכת את הבצל ריבועים ריבועים, מתגברת על הצריבה בעיניים הדומעות, ומוסיפה לגזר את הבצל הרבה הרבה שום. אני משוגעת על שום, מריחה את הידים במשך כל היום ונהנית מן הריח הנפלא שדבק באצבעותי ומסרב להיפרד ממני. מדוע לא מכינים בושם בריח שום, או בריח קפה? איזה ריחות מטריפים! אפשר היה לותר על האוכל ולשבוע מן הריח.

אני אשה בת ארבעים ושבע. רווקה הגרה לבד בתל־אביב בדירה שבקומת קרקע ומפחדת מחדירת גברים. רציתי להגיד גנבים (איזו שגיאה פרוידיאנית). ממש מסוכן לגור באזור זה של תל־אביב אשה לבדה בדירת קרקע. הזמנתי פלדלת, "הכי חזקה שיש", ביקשתי. ועכשיו, כשרע לי אני חושבת שאמות בגלל הדלת הזו. אף אחד לא יצליח לפרוץ אותה כשאצעק לעזרה, כשאצלצל למגן דוד אדום. לא אוכל לפתוח את הדלת, אפול ואמות בפתח השער המגונן.

הגזר והבצל מבעבעים בשמן שהצהיב וריח נפלא מתפשט בחלל המטבח. כעת צריך לקלף ולקצץ את שורש הסלרי. בעצם להגיד לקבב את הירקות שפרושו לנקות ולקצץ. עלי לשסוף ולקטוע את התרמילים הארוכים של השעועית הצהובה והירוקה לפיסות קצרות, ולאחר מכן לבתר את החלקים שבבסיס הכרובית ואת גבעולי הברוקולי. חבל על כל חלק. את עטרות הפרחים עצמם, הן של הברוקולי והן של הכרובית, אשמור לשלב שלפני האחרון, ביחד עם הקישואים. והאחרון אחרון חביב את עלי התרד, אצרף ממש דקה לפני הסוף. ולאחר שאכבה את האש, אוסיף את הפיטריות, פרוסות לעלים דקים, ואת הפטרוזיליה והשמיר, שאת גבעוליהם כבר קצצתי והכנסתי קודם לכן.

למה קשה לי כל כך? הרי אני משתדלת להיות בסדר עם כולם, להתאים עצמי לתנאים, לחוקים, למנהגים, ממש כמו זיקית. עושה הכל כדי להתפשר, להסתגל, להיסחף עם הזרם. לא למתוח, לא לשפוט, לא לתת ציונים, לא לאנשים ולא לאלוהים. מי אני שאשפוט? מי אני שאטיל ספק בהרמוניה הטבעית של היקום, שבה החזק מחסל את החלש, שבה החלש מסלק את החולה, והחולה דוחף את הזקן. מי אני שאעמיד סימני שאלה כשכולם רוצים לחזור אל הטבע, לשמור על איכות הסביבה שבה קיים האיזון המקודש, ההרמוניה הטבעית של כל האלים גבר. מי אני שאעמיד סימני שאלה מול הצהרת המזכ"ל שלנו שעלינו, כגוף הסתדרותי, להיפטר מאידיאלים שאבד עליהם כלח ולטפח תחרות ומצוינות. "הפריטה והתחרות, זו כל התורה על רגל אחת, וכל השאר זניח", הוא אומר.

מה עוד אני יכולה להוסיף למרק? מדוע לא להיפטר בהזדמנות זו מן הפטריות המיובשות שקניתי באיטליה בקיץ שעבר במחיר אסטרונומי ושכחתי שטמנתי אותן בקופסת התפירה שאמא נתנה לי ליום הולדת מתוך תקוה, אולי מתוך ביקורת, שסוף סוף אתקן את מכנסי הג'ינס הפרומים. אפשר גם להוסיף כמה כפות של אורז חום, או קטניות. אבל שכחתי להשרות אותן במים בערב הקודם. או אולי אשבור פנימה כמה עלי פסטה של הלזניה המונחים כאבן שאין לה הופכין בארון, או תפוח אדמה מתוך לקביות? הסיר הגדול הולך ומתמלא הולך ותופח ועדיין לא הכנסתי את כל הירקות. אין ברירה אלא להוציא סיר נוסף ולחלק את הירקות שווה בשווה בין שני הסירים הגדולים ביותר שברשותי. אני משתדלת להתגבר באמצעות הכמות על הפגמים שבאיכות. סיפור חיי חוזר על עצמו.

הגב הורג אותי, לעמוד כך שעות ולקבב ירקות. מדוע האדריכלים והמעצבים למיניהם אינם מתאימים את גובה השיש והכיור למבנה הגוף? כל פעם שאני נזקקת לשירותים ציבוריים הנדחפת לתוך הריבוע הקטן שדלתו נפתחת ממש על אסלה מזוהמת שעליי להשתכשך בה בעל כורחי, אני מאחלת לאדריכל שקימץ על כמה סנטימטרים דווקא במקום זה, שיהיה להשתמש בשירותים אלו לפחות פעם אחת כל יום.

יתוש מנוול לא עוזב אותי. מזמזם ומזמזם ועוקץ. מנצל את ההזדמנות ששתי ידי תפוסות. בחמת זעם אני מכה בו כשהוא נוחת על זרועי. דמו־דמי ניתז עלי. ידי דמים מלאו. ידי שלי, של צמחונית מושבעת. יום יבוא ולהוקות להוקות של תרנגולות שנשרפו בגריל והטבעו במרק, ועדרים של כבשים, טלאים ופרות שקיצרנו את חייהם, ריסקנו את עצמותיהם וטחנו את בשרם, יתקבצו כולם, כל הפגרים כולם, חיל גדול מאוד מאוד, יעלו גידים ובשר ויקרמו עור ונוצות וידרשו דין וחשבון על חייהם שקופדו.

כרגיל, שכחתי להכניס קצת מן הג'ינג'ר הטרי שקניתי במיוחד כדי לתת למרק קצת טעם אחר, קצת הרפתקנות, קמצוץ של חריפות מזרחית רחוקה ומסתורית. וכמובן שכחתי את הפלפלים החריפים שאני כל כך אהבת, שאבא היה מגדל בעציץ על אדן החלון.

איפוא אבא עכשיו? רק התמונה נותרה והוא עצמו הולך ונמוג מן הזיכרון עד שנדמה לפעמים שאולי לא היה אלא אגדה שאבותנו ממשיכים להאמין בה וחוזרים ומשחזרים את מעלליה. אבא הפך לגיבור מיתי מדור הנפילים שאחי הבכור מספר עליו אגדות לילדיו. סבא כובש השממה, סבא רוכב על סוסה ערבית אצילה ונלחם בשודדים, סבא הרוכב על גמלים כשהתגודד עם בדואים במדבר. אני מקשיבה לסיפורים המעלים סומק של גאווה בלחיי הקטנים, אבל זה לא אבא שלי. למרות שכל הסיפורים הם אמת לאמיתה, אמת אובייקטיבית, הם שקר גמור. אבא שלי לא היה גיבור מנצח, הוא מת אדם מאוכזב ומתוסכל, אדם שחלומו נגזל ממנו. הוא היה בעיניו שלו כשלון למרות כל הצלחותיו.

כבר בתקופת ההמתנה במסדרון שליד חדר "טיפול נמרץ" החלו אמא ואחי לטוות לעצמם סיפור על חיי משפחה מאושרים גדושי אהבה. הם חיברו לעצמם היסטוריה חדשה שעימה יוכלו לבלות בנעימים את שארית ימיהם ולחזור ולספר אותה לעצמם ולאחרים. והם נותרו שבויים באידיאליה שיצרו לעצמם.

בלילות חורף סוערים כשאני לבדי ואין מי שיחלוק איתי את יצועי, אני מדברת אל התמונה שליד מיטתי: "קר אבא", אני אומרת לו ומספרת את קורות היום שלי, ורק אז הוא חוזר מן המוות להפך לדמות ממשית. כאשר הגשם מכה ללא רחמים על התריסים המוגפים ואני מתכרבלת בשמיכה אני חושבת: היכן נמצא אבא שלי עכשיו? אני מנסה לתהות על קנקנו, על דרך חייו, על כשלונותיו, שואלת ומקשה אבל לא זוכה לתשובה או לתובנה.

אני מקלפת ומרסקת בפומפיה את הג'ינג'ר ויחד עימו מרסקת פנימה קצת מעור אצבעותי. אני ממש לא בסדר. לא מסוגלת לבשל מבלי להיפצע בדרך זו או אחרת. החריפות של מיצי שורש הג'ינג'ר חודרת אל תוך הבשר החשוף והכאב צורב. אבל אי־אפשר בשלב קריטי זה להפסיק את הבישול. עכשיו צריך לטעום ולהחליט מה להוסיף כדי לתת למרק טעם ולא רק לדאוג להרכב התזונתי. אולי קצת קארי ממדראס, שקניתי בשוק של אמסטרדם. ריחו נמוג במשך הזמן ובכל זאת, כדאי לנסות. אני מוסיפה קצת רוטב סויה, הרי לא השתמשתי במלח כלל.

היום היתה מסיבה קטנה במשרד, חגגו את יום ההולדת של הבוס. הסתובבתי בין האנשים, מדברת, צוחקת, מלאת חיים והומור, וכל הזמן שואלת את עצמי: מי האשה הזו עם השמלה הצמודה מדי עם הצחוק המזויף הזה המתנחנחת ועוגבת על גברים שהיו לי לזרא? מי מתגורר בתוך גופי ומשחק תפקיד שאינו מתאים לי בכלל? כמו אנשים שמתו מוות קליני והועצים כי ראו את גופם מתוצה לו, כך התבוננתי בפליאה הולכת וגוברת בגופי הנע בין המסובים, בפי הפלט חוכמות תפלות שמעולם לא הייתי מעלה בדעתי שאני מסוגלת להגיד אותם, כך סתם, באופן נונשאלנטי כזה, כלאחר יד.

רצון שכמעט אינו בר־כיבוש תקף אותי לעבור בין המסובים ולשאול: "אנא אני מתחננת בפניכם, תגידו לי בבקשה, מי אני?" אבל כמובן לא העזתי. תמיד הייתי מוגנת לב. מן מרווה כזו, זיקית המתאימה עצמה לצבע הסביבה, אף פעם לא שוברת את הכללים. לפחות פעם אחת הייתי רוצה שלא לצחוק על מה שמצחיק אותי, לא לנענע בראש ולהסכים למה שלא נראה לי, פעם אחת לפחות לטעום מן הטעם המשכר של להיות ילדה רעה.

"אני מתחננת בפניכם, תגידו לי בבקשה, מי אני?" אני יכולה לשמוע את קולו המתגלגל של עוזי השמן, עוזר המנכ"ל, מוחא אותי וכולם מתגלגלים מצחוק. "הרווקות הזקנות הללו", היה מעיר בקולו האירוני דן, הסמנכ"ל למינהל, "לא חשוב בנות כמה הן, תמיד הן משמרות זיק של נעורים ותמימות של בנות טיפש־עשרה, כותבות יומן, מתפייטות, וכמו תלמידות תיכון מקשות קושיות של גיל ההתבגרות: מי אני?"

באופן אינסטינקטיבי כתבתי אתמול על מכתב שהגיע אלי: הנמען לא ידוע, והלכתי לשלוח אותו בחזרה. אולי אני עומדת לצאת מדעתי?

"אשה לבדה בגיל הזה", אומרת אמא, "יכולה להשתגע".

אני מדברת, צוחקת מפלרטטת ולעיתים מעמידה פנים רציניות, מלאת חשיבות עצמית. של מי הפנים האלה? מי נמצא מאחורי העינים האלה מאחורי הפה הזה? אני רוצה להציץ מעבר לפרגוד, כמו שהייתי מנסה לעשות בגן הילדים, מחפשת מאחורי קופסת הרדיו הישנה היכן מתחבא הגמד המדבר ושר מתוכה.

אין גמד ואין לי ברירה, עלי להמציא לעצמי סיפור שיקשר בין מעשיה של הקוביה המהלכת הזו, הנוסעת בקו חמש כל בוקר, המבשלת מרק ירקות כל יום חמישי, הכותבת תזכירים לסמנכ"ל הישנה לבד במיטה הכפולה שבדירת הקרקע ברחוב תל־אביבי צר ששלט מכריז עליו דרך ללא מוצא. אם לא אחבר סיפור הכל יתמוסס, יתנדף, ואני אעלם ולא אהיה עוד. אהפוך לפרורות קטנות, למולקולות לאטומים לאלקטרונים ולפרוטונים. יותר מזה אני לא יודעת על מבנה החומר.

כמובן ששכחתי להוסיף למרק את הפלפלים המתוקים שעדיין נותרו על השיחים באדנית שבחלון הפונה מזרחה. היכן לעזאזל המספריים? הן אינן במקומן במגירה, אין ברירה, אחתוך את אחרוני הפלפלים בסכין חד.

חתכתי את האצבע. לא מסוגלת לעשות דבר מבלי להיפגע. אני שוטפת את היד במים הקרים והדימום פוסק. אולי אנצל את ההזדמנות כדי להיפטר משיחי הפלפל הנבולים הללו ולשתול במקומם את בצלי הנרקיסים הצבעוניים. כמה אכזרי. למה לא לתת לפלפל להגיע למלוא ימיו ולכמוש אט אט, למות בכבוד. אבל אם אתמהמה ירקבו בצלי הנרקיסים. עונת השתילה שלהם חולפת. עד מתי לחכות? למי יש זכות עדיפה לחיות על פיסת הקרקע באדנית שבחלון המזרחי?

אני חייבת לבחור בין חיים לחיים, בין צמיחה לכליה. בידים אכזריות אני מושכת את השיחים מתוך האדמה התחוחה ומנתקת את השורשים, בזהירות אבל בהחלטיות, קורעת אותם מתוך האדמה שהם נאחזים בה חזק כל כך. אני מרגישה כאילו אני מנתקת את צינורות מכשירי ההחייאה של אבי אשר שכב ב'טיפול נמרץ', לא כאן ועדיין לא שם, ואני עייפתי כל כך מן המתח הזה של חוסר הוודאות ורציתי שהכל ייגמר כבר ודי!

כדאי להכין רביכה, 'איינבון' כפי שאמא אומרת. המרק משום מה דליל מדי, חסר 'בודי'. היכן לכל הרוחות שמתי את הקמח? אני משתמשת בו לעיתים נדירות ושוכחת כל פעם מחדש היכן מקומו. בקופסה הכחולה כן, בקופסה הכחולה עם הפרח הטפשי בזהב.

לכל השדים והרוחות! הקמח מלא תולעים. בכל מקום שלא תיגע, רימה ותולעה. איך הם הגיעו לכאן? קופסה סגורה הרמטית, ממש כספת. אבל הם הצליחו, הם פיצחו את הנוסחה הסודית, הם חודרים לכל מקום.

רימה ותולעה, רקבון וסירחון. הם יהיו המנצחים בסופו של דבר. מי יישאר כאן בעוד אלף, בעוד חמשת אלפים שנה? יהודים? ערבים? פלשתים? ישראלים? מי ישלוט? הם ישלטו – רימה ותולעה. היצורים הקטנים הללו שחודרים לכל מקום, שאי אפשר להתגבר עליהם, שמפתחים חסינות נגד כל הרעלים, האנטיביוטיקה והחיסונים למיניהם. הם ירשו את כדור הארץ, הם יבצעו, הם ישלטו. ואולי, אולי בעוד מאתיים מיליון שנים הם יתפתחו, אט אט, עקב בצד אגודל, לפי חוקי האבולוציה, יחכימו, ויהיו לאדם החדש של הארץ המזכבת. הומו ספייאנס נמבצר הרימה והתולעה. ממש כמונו.

אין מה לעשות, אין רביכה. כבר הטמנתי את החמאה במחבת, כבר הוצאתי את כף העץ לבחישה, אבל אין מה לעשות, אם אין קמח – אין רביכה.

הבריקה הבריקה! אפשר להוסיף כמה כפות של קוואקר. קניתי קופסה חדשה, אולי עדיין לא פרצו אותה הנבלים הקטנים. יש תקוה, ישו קצת קוואקר ייתן 'בודי' למרק הדליל ויעבה אותו. זה אפילו טוב יותר מן הקמח והחמאה. פחות קלוריות, יותר טעים, כל היתרונות ללא העלות של הכולסטרול. הנה נתחכמה להם – יצורים קטנים, סרחתי אותכם, גם אם רק לפרק זמן קצר, שכן סופכם שאתם מנצחים אותי, זוללים את בני מעי, לוחכים בתאווה את בשרי. אבל בינתיים, תתאוו עוד קצת בסבלנות, סוף הניצחון שלכם לבוא.

כל יום חמישי בערב אני מבשלת מרק ירקות. "גברת, לכי הביתה תבשלי מרק", היו זועקים לעברי כל אימת שהייתי מתמהמהת לפרוץ קדימה כאשר האור היה מתחלף ברמזור, בימים שבהם עדיין התעקשתי לנהוג בגרוטאה הקטנה שלי.

"לא נורא, אל תקחי ללב", ניחם אותי בימים עברו חבר נעורים, לאחר שהעבודה הסמינריונית שהגשתי בכיתה זכתה לקיתונות של ביקורת מפי הפרופסור. "תמיד תוכלי לבשל מרק, מה את דואגת?"

היכן לכל הרוחות שמתי את הסכין בעל הלהב החד הארוך? כל פעם שאני מחזיקה אותו בידי עובר בי רטט מוזר. סכין כל כך יפה, צר וארוך וחד כתער, הטוב שבסכינים שיש לי. כשאני נועצת אותו בין הסיבים של הירקות אני מרגישה כיצד הוא עשוי להחליק ולחדור את צלעותי, עמוק ביעילות, באופן אלגנטי ללא אלימות, ללא כעס.

אני מוציאה כמה כפות מרק לצלוחית לטעום. הצורבת את הלשון. הם נורא, ממש דוחה, אבל איזה טעם אלוהי, ממש משגע. כל הטעמים והניחוחות שהתערבלו אלו באלו, מתיקות הירקות התמימה, הבתולית ממש, חריפות התבלינים המשגרים הבטחות מארצות רחוקות, מסורות לא מוכרים, מגרים ומשברים ומוליכים את הדמיון הפרוע.

להכין מרק ירקות דורש אורך רוח. הטכנולוגיה הצרק מורכבת. יש לתכנן מתי להוציא לקצץ כל פריט ופריט על פי לוח זמנים דקדקני תוך תיכנון לינארי שלוקח בחשבון את הנתיב הקריטי, כמו בתכנון פרוייקטים בשיטה ששימשה את בוני הפצצה האטומית הראשונה, או המוביל הארצי.

המרק שלי כבר לא יהיה דיאטטי, האורז ותפוחי האדמה, הקוואקר ושמן הזית, הכל מצטבר ומצטרף לקלוריות רבות. אבל מוטב לי להשמין מאשר לרכוש את המבט המורעב של נשים מסופותות. המבט המורעב של נשים מצומקות המשתתפות בקבוצות להתעמלות אירובית, בחוגים לעיצוב הגוף, למלחמה באיבוד סירן, נשים המשחקות טניס, שוחות מקפידות על דיאטה רצחנית, בוחנות ושוקלות כל גרם, כל קמט. בשביל מה? כדי להראות תמירות וצעירות לנצח?

העינים המשוקעות, העיגולים השחורים שהן משתדלות למחוק בעזרת קונסילר, הגוון הוורדרד הצבוע בקפידה על הלחיים הנוללות – כל אלו מסגירים את הרעב, את המאמץ, את הזקנה, ומעבר לכל, את פחד המוות, הבלות והכיליון.

צריך לנתק מבט אחרון במקרר, לבדוק אם עדיין נותר שם משהו שניתן להוסיף למרק. כן, כמובן, עגבניות על סף הריקבון. כבר אי אפשר להשתמש בהן לסלט, אבל למרק יוסיפו צבע וקצת חמצמצות. אני מקפידה כל כך לקנות פירות וירקות טריים, מתרוצצת בשוק מדוכן לדוכן, בודקת ומתמקחת, אחר כך מזניחה בעמידת המתנה במקרר שבועיים, לפעמים שלושה, עד שהתפשו ואז נאלצת לאכול אותן למרות טעמן הבאוש – הרי ילדים מתים מרעב בהודו ובסומליה.

אני מוכרחה לסיים, אין לי כוח לעמוד יותר ליד הכיריים. הסירים הגדולים, ממש רותחים, רותחים וגועשים. מה אעשה עם הכמות העצומות, ים המרק?

אחלק למנות ואקפיא. אין ברירה, אחרת אצטרך להשליך הכל לאשפה. אני הופכת את הארונות ומחפשת קופסאות פלסטיק להקפאה. תמיד הן נעלמות בדיוק כשזקוקים להן. אני רוחצת אותן היטב במים רותחים וידי הפצועות זועקות מכאב. מחלקת את המרק בין הקופסאות בצורה שוויונית. הירקות ביותר, עוד כף אחת לכאן, ולהוריד קצת משם, מוכרחים לשמור על שוויון. על כל קופסה יש להדביק מדבקה עם הפרטים: תאריך ותכולה. כעת צריך לנקות את המטבח, להדיח כלים, לנקות את השיש והכיור ולהיפטר מן האשפה. סוף סוף אפשר לשבת לנוח, אולי להציץ בעיתון. בעוד חודשים שלושה אשליך את קופסאות המרק הקפוא לאשפה. כמה זמן מותר להחזיק דבר כזה בהקפאה?

אני מעבירה את הסירים הגדולים מן הכירים אל השיש ומרימה את המכסה, איזה ריח שמימי! חותכת דק דק את עלי הפטרוזיליה והשמיר, קוטפת כמה עלי בזיליקום מן העציץ שבחלון המטבח וניחוח נפלא מתפשט בחלל החדר. כעת נותר לי רק לקלות כמה שקדים ולחתוך לשבבים בסכין החד ולזרות על פני המרק.

אני לוגמת כף אחר כף, לאט לאט. תענוג עילאי מתפשט בכל מתוחה. תחושת התעלות, רגע טרנסנדנטי שאין לו תחליף.

קיום ויקום

עורך: לוי מורב

התעשיינים: הקיפאון ביצוא התעשייתי נמשך כבר חצי שנה

מאת אמנון אמר

היצוא התעשייתי ללא יהלומים גדל בארבעת החודשים הראשונים של השנה ב-1.2 אחוז בהשוואה לתקופה המקבילה בשנה שעברה. אולם מבדיקת המגמה מתברר, כי בחצי השנה האחרונה לא נרשם למעשה כל גידול ביצוא התעשייתי וכל עלייתו נובעת מהגידול שהיה ביצוא עד רבע השלישי של השנה שעברה.

כך קובעים כלכלני התאחדות התעשיינים בתגובה לנתוני סחר החוץ שפירסמה שלשום הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מניתוח מגמות היצוא שערכו כלכלני ההתאחדות עולה עוד, כי הגידול שבכל זאת נרשם בחלק מענפי התעשייה אינו כמותי והוא נובע מעליות יזומות במחירים (בענפי הכימיה והפלסטיק) או מהתחזקות המטבעות האירופיים (בענף הטקסטיל).

לדברי כלכלני ההתאחדות, מדובר לכן בגידול נומינלי בלבד ביצוא ולא בגידול ריאלי. יו"ר ועדת הכלכלה של התאחדות התעשיינים, דוד רוטלוי, הזהיר אתמול מפני ההשלכות החמורות שיש להתפתחויות בסחר החוץ על המשק.

לדבריו, בעקבות נתוני הסחר שפורסמו אתמול מתחזקת ההערכה, כי הגירעון במאזן המסחרי יסתכם השנה בכ-10.5 עד 11 מיליארד דולר.

זאת, לעומת גירעון מסחרי של כ-7.5 מיליארד דולר בשנה שעברה. עוד אמר רוטלוי, כי אם לא יחולו שינויים של ממש במדיניות הכלכלית בתקופה הקרובה, יימשכו המגמות השליליות במאזן המסחרי וכתוצאה מהן עלול המשק להיקלע למצוקה קשה.

כ-40 אלף איש ביקרו בתערוכת "משוב 95"

(עתים). בתערוכת "משוב 95" שננעלה ביום חמישי בערב, ביקרו כ-40 אלף איש ובוצעו בה עסקות בשווי של עשרות מיליוני דולרים.

בין המבקרים היו משלחות מאירופה, דרום אמריקה, אפריקה, מזרח אסיה ומספר משלחות מארצות ערב. בלטו בנוכחותם אנשי עסקים ממצרים אשר ביצעו מספר עסקות.

ביום רביעי בערב התקיים בתערוכה הטקס המסורתי של בחירת 12 "נבחרי השנה" מכל תחומי החקלאות והגינון בישראל. את שר החקלאות, יעקב צור, שנתן את חסותו לתערוכה (והמסייר עתה בסין), ייצג סגן שר החקלאות, ואליד צאדק.

הסכם לשיתוף פעולה בינבנקאי נחתם השבוע בין בנק הפועלים וקבוצת DESJARDINS, שהינה קבוצה פיננסית ייחודית בעלת אופי קואופרטיבי המספקת שירותים פיננסיים מגוונים לחברים בה ולקהילה של מדינת קוויבק בקנדה.

הקבוצה הבנקאית הזו, הגדולה במחוז קוויבק, מחולקת ל-10 פדרציות אזוריות של קופות עממיות וכן פדרציה מרכזית של איגודי אשראי המשרתים למעלה מ-1,300 קופות ברחבי קוויבק והיא מעניקה מגוון שירותים פיננסיים, אשראי לסוגיו, תוכניות חיסכון השקעות, שירותים ממוכנים, כרטיסי אשראי, שירותי ביטוח, שירותי קנייה ומכירה של ני"ע בבורסות ברחבי צפון אמריקה, וכן שירותים בינלאומיים בבנקאות.

הקבוצה יסדה גם בנק הפועל כסוכן פיננסי של הקבוצה ומייצג את הפדרציות האזוריות המתמחות במתן שירותי סליקה בקנדה. נכסי הקבוצה מסתכמים בכ-80 מיליארד דולר קנדי.

שוחט יגיש לממשלה הצעה נוספת להעלאת מחירי המים בחקלאות

נציב המים מתנגד: "אין בה די תמריץ לצריכה חקלאית של קולחין"

מאת דן הלוי

שר האוצר, בייגה שוחט, עומד להגיש לממשלה בעוד עשרה ימים הצעה חדשה להעלאת מחיר המים לחקלאות, במקום זו שעליה הוחלט בממשלה בנובמבר האחרון, להעלות את המחירים בכ-7%. כזכור, סירבה ועדת הכספים של הכנסת לפני כחודשיים לאשר החלטה זו, שנועדה להוסיף לתקציב המדינה 35 מיליון ש"ח.

לפי הצעתו החדשה של שר האוצר, יועלה התעריף למים שפירים ב-5% בלבד, מי השפד"ן יתייקרו ב-9% ואילו מחיר הקולחין (מי ביוב מושבים) לחקלאות יוזל ב-2%. מחיר המים לתעשיה יתייקר לפי הצעה זו ב-10% (במקום ב-35% בהצעה המקורית).

לפני כשבועיים נועד שוחט עם שר החקלאות, יעקב צור, בניסיון לגבש הצעה מוסכמת בנושא, שלא עלה יפה. בישיבה זו עמד שוחט על דעתו לייקר את המים השפירים ב-6%.

שר החקלאות שוהה כרגע בביקור בסין, ולא ניתן לקבל את תגובתו להצעת האוצר החדשה, אך במשרדו הובעה הערכה כי לא יתמוך בה. נציב המים, גדעון צור, כבר הביע התנגדות להצעה, בנימוק שאין בה תמריץ מספק לחקלאים להגביר את צריכת הקולחין.

צור גיבש הצעה משלו, לפיה יוזל תעריף הקולחין ב-7% ולא ב-2% בלבד. כאשר למי השפד"ן מציע צור, כי ייקבעו להם שני תעריפים: תעריף חורף, שיהיה נמוך בכ-9% מזה הנוכחי, ותעריף קיץ שיכלול הוזלה של עד 9% מזה הקיים.

צור הסביר, כי מטרתו היא לעודד סילוק מי ביוב בריכוזים העירוניים על ידי צריכתם בחקלאות, שתמנע את סכנת זיהום הסביבתי הנשקפת ממפגע זה. הוא ציין כי התעריפים הקיימים למי השפד"ן אינם כלכליים לשימוש החקלאי, בעיקר בעונת החורף, דבר המחייב הוזלה נוספת.

לדבריו, מצב זה גורם לכל המפעל שלא להיות כלכלי, בשל צריכה נמוכה מדי של המים הנאגרים בו.

כיום עומד המחיר הממוצע של מים לחקלאות על כ-54 אגורות לקוב למים שפירים, 47.9 אג' לקוב מי שפד"ן. למים מושבים ממקורות אחרים נהוג תעריף מדורג, כאשר המחצית הראשונה של המכסה עולה 43.2 אג' לקוב, המחצית השנייה — 35 בלבד.

(עתים). שופט בית המשפט העליון, תיאודור אור, דחה ביום ד' את בקשת הממונה על ההגבלים העסקיים לעכב את ביצוע פסק הדין של בית הדין להגבלים עסקיים אשר התיר לתנובה לרכוש את נכסי עוף הנגב.

החלטת השופט אור נותנת אור ירוק לתנובה להשלים את המיזוג של חברת עוף הנגב, ובכך להגדיל את נתח השוק הגדול שלה בשיווק ועיבוד תוצרת חקלאית בישראל. נכסי עוף הנגב העומדת למכירה במסגרת הליכי כינוס נכסים שעברה החברה.

ביוני 1994 הגיעו כונס הנכסים של החברה וחברת תנובה להסכם על מכירת נכסי חברת עוף הנגב לתנובה. ההסכם לא יצא לפועל בשל התנגדותו של הממונה על ההגבלים העסקיים למכירת החברה.

בורסה / איתן יעקבסון

מדד המעו"ף שבר את מחסום 180 הנקודות

שבוע המסחר בשוק המניות הסתיים בעליות שערים. מדד המעו"ף שבר אתמול את מחסום 180 הנקודות ונקבע בסיום המסחר על 181.27 בעלייה של 1.13%. מדד המשתנים נקבע על 177.38 בעלייה של 1.24%. מחזור המסחר במניות הסתכם בכ-126.5 מיליון ש"ח.

טבע נסגרה אתמול בעלייה של 3.75% במחיר של כ-36.25 דולר ל-0.1 ע"נ. גם בניו-יורק עלתה טבע לרמה הגבוהה מ-36 דולר. העליות מוסברות בציפיות לשיפור משמעותי ברווחיות החברה ברבעונים הבאים. טבע עשויה להגיש את תרופת הקופאקסון לטיפול במחלת הטרשת הנפוצה לאישור רשות המזון והתרופות האמריקאית עד סוף יוני 1995.

עלייה של 10% בלטה אתמול במניות חברת המזון המובילה אוסם בציפייה לשיפור משמעותי ברווחיותה. אוסם קיבלה מסלומון בראדרס, אחת מחברות הברוקרים הגדולות בארה"ב, המלצת קנייה. אנליסט בחברת סלומון בראדרס מעריך, שאוסם תרוויח בשנת 1995 כ-23 מיליון דולר על מכירות של כ-315 מיליון דולר בהשוואה לרווח של כ-18 מיליון דולר בשנת 1994 על מכירות של כ-260 מיליון דולר. בשנת 1996 מעריך האנליסט שאוסם תרוויח כ-28 מיליון דולר על מכירות של כ-347 מיליון דולר.

התחזיות על גידול במכירות וברווחיות אוסם מתבססות על החדירה לשוק המזון הקפוא, החתימה על הסכם שיווק עם ענק המזון נסטלה, פיתוח מוצרים באיכות גבוהה והחדירה לשווקים חדשים. האנליסט מציין שלאוסם יותר מ-1,000 מוצרים בתחום המזון, רטבים, קפה, נקטרים, קינוחים וחטיפים.

אתמול נסגרה אוסם בשער של 2402 המייצג שווי שוק של כ-452 מיליון דולר. לפי הרווח בשנת 1994 המכפיל הוא 25 אולם לפי הרווח הצפוי לשנת 1995 המכפיל הוא כ-20.

אתמול נמשכה העלייה במניות תאיס עדיין בתגובה לדו"חות המצויינים כתוצאה מעליית מחירי הפי.וי.סי בעולם. עליות נרשמו גם במניות הכימיה אגן, כי"ל, מפעלי הברום וים המלח בציפייה לדו"חות טובים.

המק"מים הארוכים נסחרו אתמול בתשואות של 13.6% עד 13.8%. הביקושים למק"מים הארוכים מוסברים בציפיות להתמתנות אינפלציונית. בצמודי הדולר נרשמו עליות שערים של כחצי אחוז, בתגובה על התחזקותו בעולם. דירקטוריון הבורסה האריך את כהונת הדירקטורים לחברות בעוד שלושה חודשים.

"הבינלאומי" ינהל את קרנות ההשתלמות של חברי הסת' המורים

מאת חגי פורשנר

הבנק הבינלאומי הראשון הוא אשר ינהל מעתה את קרנות ההשתלמות של חברי הסתדרות המורים — לאחר שניצח במכרז, בהגישו את ההצעה הזולה ביותר.

מדובר בנכסים פיננסים בהיקף של כ-1.7 מיליארד ש"ח, פרי חסכונותיהם של כ-90 אלף מורות ומורים. במכרז השתתפו הבנק הבינלאומי, בנק הפועלים, בנק המזרחי ובנק מסד.

ההכרעה על פתיחת מכרז לגבי הניהול התקבלה, לאחר שבארבע השנים האחרונות השיגו הקרנות, שניהל "מסד", תשואה ממוצעת של 1.5 אחוזים לשנה. הקרנות שמנהל "הבינלאומי" השיגו באותה תקופה תשואה כפולה. ההחלטה על מינוי "הבינלאומי" התקבלה שלשום בשעה מאוחרת, בישיבה אצל שר החינוך, אמנון רובינשטיין.

"הבינלאומי" לא פירסם רשמית את גובה עמלת הניהול שתשולם לו מטעם קרנות ההשתלמות. הבנק הסתפק בטענה, לפיה המורים יחסכו כל שנה מיליוני ש"ח על הניהול". בהסתדרות המורים נאמר, שהעמלה שהציע הבינלאומי תהיה בגובה 0.4 אחוזים — לעומת 0.7 אחוזים ב"מסד".

לאחר שתבוצע ההחלטה על העברת הקרנות לבנק הזוכה במכרז, נכסי קרנות ההשתלמות וקופת הגמל של ה"בינלאומי" יגדלו כדי 35 אחוז — שהרי גם עובדי בנק ישראל העבירו לאחרונה את קרנות הגמל שלהם (60 מיליון ש"ח) ל"בינלאומי".

שוחט דן עם מנהלי הבנקים ברפורמה בקרנות הפנסיה

מאת אמנון אמר

שר האוצר, אברהם שוחט, נפגש אתמול עם ראשי חמשת הבנקים הגדולים ודן איתם בהשלכות הרפורמה המוצעת בקרנות הפנסיה על שוק ההון. בפגישה שהתקיימה לבקשת ראשי הבנקים, לא התקבלו החלטות.

שוחט הגן על התוכנית שגובשה במשרדו ואשר אושרה על ידי הממשלה. לדבריו, התוכנית היא מאוזנת ויש בה ראייה כוללת של המדיניות התקציבית וצורכי האוכלוסיה שלאחר גיל הפרישה.

לדברי שר האוצר, התוכנית המוצעת יוצרת מצב טוב יותר לשוק ההון מזה שהיה עד עכשיו ומזה שעלול היה להתפתח כתוצאה מאישור התוכנית האלטרנטיבית שהוצעה. על פי התוכנית שאישרה הממשלה, תקטן הריבית באגרות החוב המיועדות לכספי הצבירה החדשים בקרנות הפנסיה מ-5.5 ל-4.8 אחוזים. ריבית זו תוגבל ל-70 אחוז בכספי הצבירה, בניגוד ל-100 אחוז עד כה.

שערי מטבעות חוץ לתאריך 11.05.95

המטבע	שער יציג	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	בנק המזרחי מזומנים קניה	בנק המזרחי מזומנים מכירה	בנק המזרחי העברות והמחאות קניה	בנק המזרחי העברות והמחאות מכירה
1 סל	3.4845	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 דולר	3.0030	2.93	3.06	2.9712	3.0162	2.09	3.07	2.9767	3.0249	2.93	3.06	2.9740	3.0189
1 לישט"ג	4.7218	4.62	4.84	4.6855	4.7564	4.64	4.86	4.6801	4.7641	4.61	4.87	4.6870	4.7578
1 מארק גרמני	2.1276	2.09	2.18	2.1147	2.1467	2.07	2.18	2.1086	2.1437	2.07	2.17	2.1092	2.1411
1 פרנק צרפתי	0.6053	0.59	0.62	0.6017	0.6109	0.59	0.62	0.6040	0.6137	0.59	0.62	0.6022	0.6114
1 גולדן הולנדי	1.8989	1.85	1.94	1.8835	1.9121	1.85	1.94	1.8832	1.9137	1.85	1.94	1.8870	1.9155
1 פרנק שווצרי	2.5568	2.51	2.63	2.5460	2.5845	2.49	2.61	2.5382	2.5742	2.50	2.61	2.5397	2.5781
1 כתר שוודי	0.4144	0.40	0.43	0.4097	0.4160	0.40	0.42	0.4106	0.4177	0.40	0.42	0.4112	0.4174
1 כתר נורבגי	0.4755	0.46	0.49	0.4707	0.4779	0.46	0.48	0.4703	0.4779	0.46	0.48	0.4711	0.4782
1 כתר דני	0.5439	0.53	0.56	0.5391	0.5473	0.53	0.56	0.5390	0.5479	0.53	0.56	0.5402	0.5484
1 מרק פיני	0.6958	0.68	0.71	0.6894	0.6999	0.68	0.71	0.6900	0.7018	0.67	0.71	0.6900	0.7004
1 דולר קנדי	2.2211	2.16	2.26	2.1975	2.2308	2.17	2.27	–	–	2.16	2.26	2.2005	2.2337
1 דולר אוסטרלי	2.2035	2.11	2.26	2.1804	2.2134	2.12	2.25	2.1805	2.2158	2.14	2.24	2.1814	2.2144
1 ראנד דרא"פ	0.8255	0.58	0.84	0.8157	0.8282	0.70	0.82	0.8169	0.8302	–	–	–	–
10 פרנקים בלגיים	1.0343	1.00	1.06	1.0260	1.0416	1.01	1.06	1.0262	1.0428	1.01	1.06	1.0273	1.0429
10 שילינג אוסטריים	3.0249	2.95	3.09	2.9997	3.0451	2.95	3.09	–	3.0484	2.95	3.09	3.0037	3.0491
1000 לירות איטלקיות	1.8272	1.77	1.89	1.8095	1.8369	1.80	1.89	1.8110	1.8404	1.78	1.86	1.8112	1.8386
100 יינים יפניים	3.5350	3.46	3.62	3.5129	3.5661	3.46	3.62	3.5140	3.5709	3.46	3.62	3.5153	3.5684
1 דינר ירדני	4.4895	4.15	4.46	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 לירה מצרית	0.9159	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 ECU	3.9228	–	–	–	–	–	–	3.9062	3.9694	–	–	–	–
1 פאונד אירלנד	–	–	–	4.7985	4.8711	4.74	4.96	4.8147	4.8927	4.73	4.95	4.8104	4.8831
100 פזטה ספרד	2.4585	2.41	2.57	2.4318	2.4687	2.42	2.53	2.4318	2.4711	2.30	2.50	2.4350	2.4720
1 ניו זילנד	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
100 דרכמה יוונית	–	1.29	1.43	1.3019	1.3717	–	–	–	–	–	–	–	–
100 לירות לבנוניות	0.1820	0.20	0.30	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 דולר הונג קונג	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 דולר סינגפור	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1000 לירה טורקית	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 לירה קפריסין	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

המשתנים ליום 11.5.95

המניה	שער בנקודות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	שער יומי	
[illegible]	32.2		-3		
איש	1851.0	+9.0	+0.5	102.75	102.75
[illegible]	4026.0	+19.0	+2.0	101.00	102.00
[illegible]	2266.0	+6.0	+0.3		
אפיק	7034.0	+367.0	[redacted]	105.00	105.50
אורדן 0.1	419.0	+9.0	+2.3		
אורדן 1	613.0	+1.0	+0.5	100.25	101.75
אורדן 1	3506.0	+183.0	[redacted]	104.00	105.75
[illegible]	981.0	+26.0	+2.8	100.75	103.00
[illegible]	5242.0	+65.0	+1.3	108.00	101.75
[illegible]	797.0	+29.0	+3.8	103.25	103.75
[illegible]	10437.0	+794.0	+4.5	100.50	104.75
[illegible]	94.0				
[illegible]	9399.0	+286.0	+3.3	103.00	103.50
[illegible]	8739.0	+396.0	+4.6	103.25	105.00
[illegible]	2487.0	+238.0	[redacted]	107.00	110.00
[illegible] 4	99.5		-0.2		
[illegible] 1	1262251.0	-1318.0	-0.5	98.00	100.00
[illegible] 0.1	296513.0	+2936.0	+1.0	98.00	101.25
[illegible]	251.0	+9.0	+3.8	102.25	104.00
[illegible]	602.0	-2.0	-0.2	99.75	100.50
בינלאומי 1	38001.0	+97.0	+0.3	99.00	100.25
בינלאומי 5	36352.0	+93.0	+0.3	100.25	100.50
[illegible]	1581.0	+8.0	+0.5	100.00	102.50
[illegible]	5767.0	+99.0	+1.8		
[illegible]	472.0				
[illegible] 2	106.0	+1.0	+1.0	101.50	101.50
[illegible]	1040.0	+25.0	+2.5	100.00	104.50
דיסקונט השקעות	19480.0	+97.0	+0.5	100.00	102.00
[illegible]	9141.0	+45.0	+0.5	99.50	100.50
[illegible]	1903.0	+5.0	+0.3		
[illegible]	753.0	+4.0	+0.5	100.00	101.00
הבנק לישראל 1	26474.0	+262.0	+1.0	101.00	103.00
הבנק לישראל 5	25054.0	+730.0	+3.8	102.00	103.00
[illegible]	8.7	+0.8	[redacted]	110.00	110.00
[illegible]	308929.0	+3937.0	+3.8	102.50	104.00
[illegible]	1314.0	+13.0	+1.0	100.50	101.50
[illegible] 1	172999.0	+2975.0	+1.8	101.50	102.00
[illegible]	92.0	+6.0	[redacted]	104.00	107.00
[illegible] 2	79.5	-0.5	-0.5		
[illegible]	891.0	+32.0	+3.8	101.00	104.00
[illegible] 1	1185.0	+37.8	+3.5	104.25	106.00
[illegible]	3.5	+0.2	[redacted]	105.25	107.00
[illegible]	1494.0	+21.0	+1.3	101.00	101.50
[illegible]	22467.0	-284.0	-1.2	98.75	100.00
[illegible]	107.0			99.50	100.00
[illegible]	6802.0			100.00	100.00
[illegible] לישראל	246.0	+2.0	+0.8	100.00	102.00
[illegible]	889.0	+15.0	+1.8	103.00	103.00
כלל ירושלים	872.0	+21.0	+2.5	97.00	102.50
כלל אלקטרוניקה	38910.0	+457.0	+1.5	99.50	101.50
[illegible]	889.0	-4.0	-0.5	100.00	100.00
[illegible] 10	7694.0	+224.0	+3.0	102.50	103.25
[illegible]	652.0	+38.0	+4.8	102.00	105.00
[illegible] 1	1814.0	+36.0	+2.0	101.50	102.00
[illegible]	7389.0				
[illegible]	335.0	-1.0	-0.2	99.50	101.00
[illegible]	216.0	-4.0	-2.0		
[illegible]	1911.0	+60.0	+3.3	102.50	105.00
[illegible] 1	1197.0	+18.0	+1.5	102.00	102.00
[illegible]	357.0	+6.0	+1.8	101.75	101.75
[illegible] 1	13614.0	+555.0	+4.3	105.00	105.00
[illegible]	1469.0	-7.0	-0.5	99.00	101.00
[illegible] 5	577.0	-13.0	-2.2		
[illegible]	662.0	+5.0	+0.8	101.00	101.00
[illegible]	261.0	+3.0	+1.3	101.00	102.00
[illegible] 1	246.0	+5.0	+2.0	101.25	103.25
[illegible]	30166.0	+664.0	+2.3	102.50	102.50
[illegible]	15006.0	+294.0	+2.0	102.00	102.00
[illegible]	18157.0			100.00	100.00
[illegible]	464.0	+5.0	+1.0	102.00	102.50
[illegible]	467.0	+15.0	+3.3	101.00	104.00
[illegible] 5	109.0			100.00	100.00
[illegible] 1	1750.0	הפסקת מסחר			
[illegible]	313.0	+2.0	+0.5		
[illegible] 5	1269.0	+31.0	+2.5	101.00	103.00
[illegible] 5	6308.0	+47.0	+0.8	100.25	101.50
[illegible] ב	305.0	+7.0	+2.5	102.50	102.50
[illegible] 1	7914.0	+98.0	+1.3	101.75	102.00
[illegible]	447.0	-8.0	-1.7	98.00	99.25
[illegible] 5	1139.0	+46.0	+4.3	103.75	104.00
[illegible]	1867.0	+28.0	+1.5	100.00	102.00
[illegible]	44612.0	+1297.0	+3.0	101.25	103.00
[illegible]	57.0	+3.0	+3.5	105.00	105.00
[illegible] 1	9763.0	+73.0	+0.8	102.00	102.00
[illegible]	9943.0	+118.0	+1.3	100.50	102.00
[illegible]	2856.0	+35.0	+1.8	102.25	102.50
[illegible]	94.5	-1.5	-1.5	98.00	98.50
[illegible] 5	268.0	+13.0	[redacted]	105.00	106.25
[illegible]	1875.0	+32.0	+1.8	101.50	103.00
[illegible]	956.0			98.00	100.00
[illegible]	1360.0	+124.0	[redacted]	110.00	110.00
[illegible]	1421.0	+7.0	+0.5	102.00	102.00
[illegible] ב'	5186.0	+64.0	+1.3	101.00	101.50
[illegible]	7802.0	+153.0	+2.0		
[illegible]	166.0	-7.5	-3.7	97.50	97.50
[illegible] 1	131.0	+1.5	+1.0		
[illegible]	1243.0	+18.0	+1.5	98.75	102.00
[illegible]	228.0	+2.0	+0.8	102.00	102.00
[illegible]	7700.0	-21.0	-2.7	97.00	97.50

שערי קרנות הנאמנות ליום 11.5.95

שם הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	יומי בנקודות	יומי באחוזים	באחוזים מתחילת החודש	באחוזים מתחילת השנה	חודשי ממוצע
מניות							
אודרין בניה*	105.35	105.00	+0.89	+0.85	+0.11	+5.26	+1.18
אוצר בניות	73.82	72.53	+0.62	+0.86	-0.49	-2.37	-0.55
אחדות בניות	242.44	237.95	+2.34	+0.99	-2.56	-10.34	-2.47
אילנות עתקים	45.91	45.05	+0.44	+0.99	-2.34	-11.42	-2.74
אליאנס בניות	753.93	735.89	+5.76	+0.79	-0.72	-4.82	-1.13
אינפה	206.50	202.69	+1.68	+0.84	+2.08	-3.75	-0.87
אמקור	585.67	571.65	+6.06	+1.07	-1.00	-6.24	-1.47
אפיקים בניות	178.82	176.44	+1.47	+0.84	-4.90	-13.47	-3.26
אפסילון 36	62.14	61.31	+0.21	+0.34	-0.36	-13.18	-3.19
אפסילון בניות	124.95	123.27	+0.48	+0.39	-0.02	-17.59	-4.34
ארז	217.75	215.22	+1.75	+0.82	-1.87	-8.55	-2.03
אש	520.55	510.01	+4.26	+0.84	-1.65	-12.84	-3.10
אתגר	108.13	106.13	+1.31	+1.25	+1.39	-1.14	-0.26
בטוחה בניות	3394.38	3348.45	+37.95	+1.15	+0.01	-3.26	-0.76
ברק	143.99	142.34	+1.66	+1.18	-1.21	-5.92	-1.39
דוכיפת שרם בניה	71.77	70.26	+0.55	+0.79	+0.53	-1.95	-0.45
הראל-לביא בניות	93.81	92.14	+0.85	+0.93	-2.20	-7.63	-1.80
זכית	553.01	546.86	+5.88	+1.09	-1.55	-9.15	-2.17
יתד	63.97	63.70	+0.60	+0.95	-0.33	-8.27	-1.96
כוכב	113.43	111.27	+1.08	+0.98	-1.45	-9.10	-2.16
כללי בניות הכרמל	113.19	111.70	+1.45	+1.32	-0.37	+6.88	+1.97
[illegible]	184.22	180.62	+1.73	+0.97	-4.15	-14.15	-3.43
מיטב אופציות	37.09	36.50	+0.29	+0.80	-1.99	-19.28	-4.79
מיטב בניה	141.04	139.35	+1.37	+0.99	-1.34	-9.30	-2.21
מעגל	63.13	62.71	+0.45	+0.72	-0.78	-1.75	-0.40
מפתח	79.03	78.37	+0.13	+0.37	-3.19	-8.69	-2.06
מרכזית בניות המניות	53.52	53.05	+0.39	+0.74	-2.70	-8.82	-2.09
נילי	697.21	687.44	+6.52	+0.96	-1.75	-6.44	-1.51
[illegible]	60.01	58.67	+0.68	+1.17	+1.33	-2.47	-0.57
[illegible] קונטיננטל	45.42	44.56	+0.44	+1.00	-2.47	-13.79	-3.34
תשואה בניות	273.01	271.27	+1.99	+0.74	-1.74	-5.17	-1.21
[illegible]*	101.01	99.53	+0.24	+0.24	-1.72	–	–
ספנות בניות	57.81	57.60	+0.43	+0.75	-2.24	-9.90	-2.36
עדיף	86.81	85.24	+1.17	+1.39	-4.03	-15.16	-3.69
עבודה פז	120.96	119.61	+1.19	+1.00	-0.85	-2.89	-0.67
עבודה שלהבת	148.01	146.91	+1.01	+0.69	-2.02	-15.49	-3.78
עבודה שני	73.02	71.59	+0.65	+0.90	+0.43	-3.06	-0.71
פיא אודם	771.45	757.28	+8.67	+1.16	-1.05	-4.14	-0.96
פיא זינק	45.72	44.88	+0.32	+0.72	-3.09	-14.85	-3.62
פיא יהלום	737.50	723.81	+7.34	+1.02	-1.28	-7.76	-1.83
פיא [illegible]	496.55	487.41	+5.98	+1.24	-0.90	-2.87	-0.67
פיא כנף	103.75	101.82	+1.13	+1.12	-3.08	-14.75	-3.59
פסגות [illegible] לשלום	78.67	77.19	+0.76	+0.99	-0.32	-6.13	-1.44
פסגות בניה	495.81	492.65	+3.83	+0.78	-0.96	-7.40	-1.74
פסגות על	56.83	55.76	+0.65	+1.18	-1.69	-6.13	-1.44
צביה בניה	416.70	413.96	+4.31	+1.05	-1.40	-4.27	-0.99
קפיטל בניות	66.85	65.94	+0.52	+0.79	-1.27	-7.05	-1.66
קרן זהב בניות	47.21	46.19	+0.76	+1.67	-0.24	-16.14	-3.95
רבוע 90	171.75	168.15	+0.47	+0.28	-4.70	-23.49	-5.95
שקד	609.15	597.97	+5.75	+0.97	-1.10	-5.16	-1.21
תמר	105.95	105.15	+0.65	+0.62	-0.22	-5.22	-1.22
תשואות-פלוס	104.00	101.31	+0.31	+0.31	-1.71	+1.31	+0.30
מניות לפי שיטת מסחר							
אגמית	86.89	86.15	+0.82	+0.96	-3.87	-23.87	-6.05
אילנות כ"ב	127.33	125.00	+0.92	+0.74	-2.63	-9.14	-2.17
אליאנס [illegible]	94.03	91.79	+0.57	+0.62	-2.14	-8.53	-2.02
גל	77.60	76.55	+0.96	+1.27	+0.66	+3.18	+0.72
[illegible]	1742.88	1732.39	+21.68	+1.27	+1.12	-1.76	-0.41
דוכיפת שרם כ"ב	86.73	84.93	+0.74	+0.88	-1.87	-7.22	-1.70
זיק	299.98	293.00	+2.92	+1.01	-2.30	-8.96	-2.13
מרכזית בשתנים	209.23	208.52	+2.34	+1.13	+0.63	-4.55	-1.06
[illegible]	341.91	339.03	+3.37	+1.00	+1.79	+1.61	+0.37
עבודה כ"ב	1460.27	1443.84	+14.86	+1.04	-2.60	-9.06	-2.15
עבודה בשתנים	1361.67	1346.08	+17.54	+1.32	+2.34	+0.40	+0.09
פיא בדולח	630.86	626.98	+8.70	+1.41	+0.59	+1.50	+0.34
פסגות לימים	208.23	206.91	+2.13	+1.04	+2.28	+0.85	+0.19
ציון משאבים - כ"ב	82.43	81.84	+0.53	+0.65	-2.92	-10.00	-2.38
[illegible]	185.50	182.31	+3.97	+1.43	+1.10	-1.88	-0.43
מניות ענפי							
אורדין הו"ל	74.18	72.57	–	–	-1.17	-0.37	-0.09
אחדות [illegible]	171.35	167.71	+1.61	+0.97	-4.25	-15.08	-3.68
אחדות נפט ופ'	119.88	117.35	+2.46	+2.14	-8.27	-27.43	-7.88
אילנות פיננסים	59.50	58.43	+0.46	+0.79	-1.48	-7.68	-1.81
אילנות תקשורת וב'	55.25	54.22	+0.50	+0.93	-1.54	-4.07	-0.95
אליאנס תעשיות	233.91	228.29	+1.74	+0.77	-0.54	-4.81	-1.12
בריאות	51.46	50.75	+0.54	+1.08	-1.61	-8.89	-2.11
דגל	2023.65	1986.37	+23.71	+1.21	+0.61	+1.01	+0.23
[illegible]	62.71	61.55	+0.56	+0.92	-1.61	-10.03	-2.39
[illegible]	73.65	72.31	+0.78	+1.09	-2.48	-13.71	-3.32
[illegible]	76.43	75.01	+1.07	+1.45	+1.93	-2.05	-0.47
להק [illegible]	90.63	88.96	+0.60	+0.68	-3.22	-16.34	-4.00
להק [illegible]	66.59	65.36	+0.65	+1.00	-2.87	-6.37	-1.50
להק [illegible]	47.33	46.46	+0.28	+0.61	-4.83	-17.51	-4.31
[illegible]	252.04	249.94	+1.79	+0.72	-1.62	-10.23	-2.44
[illegible]	70.05	69.46	+0.48	+0.70	-1.07	-5.19	-1.21
[illegible]	1087.96	1078.73	+11.20	+1.05	+0.39	-0.44	-0.10
מזון	85.03	83.89	+0.63	+0.76	-1.99	-4.48	-1.04
משאבי טבע	53.32	52.37	+0.54	+1.04	+2.57	-10.97	-2.62
עבודה יצוא	60.96	60.22	+0.67	+1.13	-0.03	-1.33	-0.31
פיא 2000	57.08	56.05	+0.61	+1.10	-1.34	-1.67	-0.38
פסגות [illegible]	62.85	61.68	+0.90	+1.48	+1.50	-1.39	-0.32
צמיחה תעשיה	172.36	170.43	+2.08	+1.24	-0.76	-2.03	-0.47
מניות המעו"ף							
אילנות מעוף	128.75	128.12	+1.37	+1.08	+2.29	+2.75	+0.62
כללי-מעו"ף	153.41	152.07	+1.66	+1.10	+2.43	+4.88	+1.10
[illegible] מעוף	131.64	130.82	+1.51	+1.17	+2.32	+2.67	+0.60
מעלה מעו"ף	124.96	121.45	+1.62	+1.34	+2.24	+2.61	+0.59
מרכזית מעוף	124.90	124.61	+1.40	+1.14	+2.45	+2.65	+0.60
עבודה מעוף	136.41	135.21	+1.46	+1.09	+2.28	+2.21	+0.50
פיא מעוף	128.92	126.54	+1.47	+1.18	+2.01	+3.37	+0.76
גמישות							
אג	11539.95	11467.17	+61.96	+0.54	-0.82	-5.41	-1.27
[illegible]	1444.37	1417.73	+11.01	+0.78	-0.91	-7.01	-1.65
אביר	151.13	148.43	+0.80	+0.54	-1.36	-2.56	-0.59
אודרין גמישה	77.41	75.87	+0.22	+0.29	-1.48	-11.55	-2.77
אוצר גמישה	67.28	65.92	+0.43	+0.66	-0.14	-1.69	-0.39
אחדות גמישה	368.42	361.75	+2.13	+0.59	-2.19	-9.22	-2.19
אילנות 90	170.00	166.85	+1.34	+0.81	+0.13	-0.41	-0.09
אינפה גמישה	98.94	97.23	+0.14	+0.14	-0.35	+0.45	+0.10
אליאנס גמישה	488.34	476.63	+2.84	+0.60	-0.57	-4.13	-0.96
אסף	169.96	166.58	+0.97	+0.58	-0.70	-2.14	-0.49
אפיקים גמישה	121.33	119.58	+0.20	+0.17	-5.02	-6.26	-1.47
[illegible] גמישה	65.01	64.47	+0.83	+1.30	-1.18	-4.16	-0.97
בנק גמישה	186.50	195.03	+0.40	+0.22	-1.92	-3.25	-0.75
בטוחה 30 גמיש	119.73	118.09	+1.36	+1.17	-2.67	-8.47	-2.01
בטוחה גמישה	1994.45	1967.41	+6.76	+0.34	-1.00	-1.12	-0.26
[illegible] גמישה	104.41	102.21	+0.85	+0.84	-0.63	-6.08	-1.43
דוכיפת שרם גמישה	116.03	113.57	+0.49	+0.43	-1.09	-1.41	-0.33
[illegible]	522.76	511.25	+4.02	+0.79	-0.65	-4.21	-0.98
[illegible] גמישה	90.43	89.45	+0.50	+0.56	-1.01	-5.15	-1.20
[illegible]	2135.56	2094.24	+23.42	+1.13	-2.03	-7.95	-1.88
יער גמישה	73.66	72.94	+0.32	+0.44	-0.83	+0.23	+0.05
כללי גמישה	909.93	893.08	+6.51	+0.73	-0.71	-1.37	-0.32
[illegible]	400.21	395.53	+1.52	+0.39	+0.55	+2.10	+0.48
[illegible]	1182.70	1160.95	+13.99	+1.21	-3.45	-9.96	-2.37
[illegible]	1412.62	1400.52	+2.83	+0.20	+0.33	+1.22	+0.28
[illegible]	102.71	101.82	+6.49	+0.48	+0.21	-0.85	-0.19
[illegible]	2361.86	2341.72	+6.50	+0.28	+0.24	+1.86	+0.42
[illegible] גמישה	1485.61	1468.75	-10.13	-0.69	-2.13	-7.09	-1.67
[illegible]	111.42	110.78	+0.48	+0.43	+0.39	+1.86	+0.42
[illegible]	191.77	190.17	+0.72	+0.38	-0.05	+1.66	+0.38
[illegible] גמישה 50	101.15	99.37	+0.67	+0.68	-0.60	-2.50	-0.58
[illegible]	553.85	546.08	+1.46	+0.27	-1.43	-2.09	-0.48
[illegible]	180.94	179.76	+0.70	+0.39	-0.61	-6.38	-1.50
תשואה גמישה	1741.66	1730.75	+10.27	+0.60	-1.78	-4.24	-0.99
[illegible] גמישה	75.52	74.71	+0.39	+0.52	-2.78	-5.36	-1.25
[illegible]	140.92	138.87	+1.29	+0.94	-2.07	-2.16	-0.50
[illegible]	133.21	131.56	+0.94	+0.72	-0.25	-3.06	-0.71
[illegible]	153.96	151.08	+0.94	+0.63	-0.17	-0.55	-0.13

שם הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	יומי בנקודות	יומי באחוזים	באחוזים מתחילת החודש	באחוזים מתחילת השנה	חודשי ממוצע
עידית	2914.89	2882.04	+19.74	+0.69	+0.70	-2.25	[illegible]
פיא היובל	141.26	140.06	+1.35	+0.97	-2.08	-8.85	[illegible]
פיא קלע	598.39	595.41	+4.67	+0.79	-0.13	-0.19	[illegible]
[illegible]	381.63	378.48	+1.77	+0.47	-1.16	-4.82	[illegible]
פסגות 100	199.80	197.65	+1.57	+0.60	+0.06	-0.24	-0.05
פסגות גמישה	392.71	385.46	+2.86	+0.75	+0.33	-1.58	-0.36
צמיחה	2103.39	2074.34	+11.94	+0.58	-1.10	-1.56	[illegible]
[illegible] גמישה	127.80	126.11	-0.05	-0.04	-3.62	-9.99	[illegible]
שקנאי	118.11	115.92	+0.90	+0.78	-4.84	-15.29	[illegible]
תדהר	2162.15	2151.21	+11.32	+0.53	-0.24	-1.31	-0.30
ני"ע ישראלים נסחרים בחו"ל							
אטלס פ.ק.1	97.23	94.94	+0.44	+0.47	-1.04	+7.22	[illegible]
ישראל אמריקה	120.90	119.82	–	–	-2.30	-1.28	-0.19
[illegible]	76.58	74.92	+0.68	+0.92	-0.58	+6.54	[illegible]
מונדיאל	119.13	117.72	–	–	-2.44	+3.67	-0.53
[illegible]	66.09	65.05	–	–	-0.79	+3.32	[illegible]
פיא [illegible]	73.09	72.54	–	–	-0.93	+4.21	[illegible]
פריצה	82.22	80.10	-0.13	-0.16	-0.87	-2.53	-0.59
ניירות ערך זרים							
איל"ל $	163.33	161.04	–	–	+0.11	+7.13	[illegible]
[illegible]	80.62	79.12	–	–	+1.95	-4.04	[illegible]
אוליס אירופה	115.62	112.93	+0.23	+0.20	+0.04	+0.46	[illegible]
אפיקים חו"ל	136.25	132.40	–	–	-2.47	+9.81	[illegible]
בטוחה חו"ל	137.40	135.33	+0.25	+0.19	+3.36	+22.93	[illegible]
דולר	179.62	179.13	–	–	-0.10	-0.98	[illegible]
חו"ל	216.56	211.57	–	–	+0.39	+12.38	[illegible]
כחל	301.60	300.23	+1.15	+0.38	+0.40	+0.09	[illegible]
להק קוסמוס $	109.72	108.26	-0.03	-0.03	+1.59	+7.55	[illegible]
מוריה $	134.18	131.97	+1.18	+8.90	+1.11	+7.18	-1.60
מט"ח	169.71	167.26	–	–	-0.49	-0.64	[illegible]
פיא חול	328.83	322.25	–	–	+1.30	+5.52	[illegible]
פיא [illegible] $	138.67	136.73	–	–	-0.94	+4.38	[illegible]
פיא פריים $	102.07	100.71	–	–	+1.61	+6.04	[illegible]
פיזור חו"ל	98.73	95.58	–	–	+0.22	+1.81	[illegible]
פסגות חו"ל	100.39	98.41	–	–	+2.09	+7.27	[illegible]
קפיטל חו"ל	95.22	94.01	+0.10	+0.11	-1.08	-0.46	[illegible]
[illegible] קונטיננטל	150.59	147.73	+0.30	+0.20	+0.75	+5.69	[illegible]
רשף	411.61	402.97	+1.79	+0.45	+0.97	+4.12	[illegible]
תבל	924.33	912.15	–	–	+1.05	+3.65	[illegible]
מט"ח							
אוצר [illegible] *	102.96	101.11	+0.25	+0.25	+0.28	+1.36	[illegible]
אילנות גלובוס	90.53	88.66	–	–	+0.95	+15.56	[illegible]
דולב	687.79	675.05	+2.89	+0.43	+0.72	+1.65	[illegible]
[illegible]	446.97	438.73	+2.61	+0.60	+0.95	+0.09	[illegible]
[illegible]	706.72	700.66	+3.68	+0.53	+0.94	+2.71	[illegible]
מיטב מטח	213.10	211.24	+0.95	+0.45	+0.11	-0.90	[illegible]
[illegible]	134.73	134.46	+0.93	+0.70	+1.12	+1.43	[illegible]
פיא [illegible]	127.01	124.64	+0.64	+0.52	-0.16	-4.23	[illegible]
פסגות מט"ח	383.92	376.75	+2.58	+0.69	+1.12	+1.80	[illegible]
פסגות [illegible]	126.41	124.08	+1.29	+1.85	+1.87	+6.13	-1.37
צבר	236.89	232.37	+1.11	+0.48	+0.68	+2.92	[illegible]
מעורבות							
ברק	1841.75	1806.07	+10.69	+0.60	-0.39	-1.03	[illegible]
מעיין	999.31	990.99	+1.01	+0.10	-0.47	-2.42	[illegible]
עמודה בולטת	161.79	159.98	+1.03	+0.65	+0.98	+0.50	[illegible]
פיא	5526.80	5424.98	+36.96	+0.69	+0.25	+0.13	[illegible]
פסגות יציב	387.62	385.21	+1.22	+0.32	-0.93	-3.46	[illegible]
פסגות משולבת	420.80	418.30	+3.04	+0.73	+0.55	+0.72	[illegible]
[illegible]	504.68	502.82	+3.19	+0.64	+0.37	-0.76	[illegible]
תמריץ פ.ק.1	64.18	61.92	+0.60	+0.96	-2.91	-8.51	[illegible]
מדד ומניות							
[illegible]	2877.45	2859.55	+5.49	+0.19	+0.37	+0.54	[illegible]
[illegible]	2237.82	2196.54	+11.24	+0.51	-0.12	-0.33	-0.68
[illegible]	997.84	978.59	+6.78	+0.70	-1.10	-5.33	[illegible]
אג"ח קונצרני							
אגס	321.17	315.27	+0.45	+0.14	-0.53	+2.44	[illegible]
אחדות אג"ח	129.88	127.42	+0.20	+0.16	-1.89	-3.10	[illegible]
אמודים	87.62	86.87	+0.26	+0.30	-1.72	-3.85	[illegible]
אליאנס [illegible]	196.72	193.02	+0.69	+0.36	-1.34	-1.89	[illegible]
אפסילון אג"ח חברו'	88.10	87.02	+0.11	+0.13	-1.54	-12.56	[illegible]
[illegible]	815.58	806.44	+2.74	+0.34	-2.27	-3.25	[illegible]
כללי אג"ח ח	146.45	145.25	+0.21	+0.14	-1.04	+2.84	[illegible]
מיטב אג"ח המרה חברות	100.95	100.09	+0.25	+0.25	-1.23	+0.34	[illegible]
[illegible] אג"ח להמרה	94.42	93.64	+0.22	+0.24	-0.87	-2.33	[illegible]
מרווח	441.45	437.75	+0.44	+0.10	-0.60	-0.80	[illegible]
תשואה אג"ח חברות	117.93	117.19	-0.11	-0.09	-3.64	-4.25	[illegible]
עמודה שנהב	72.46	72.02	+0.15	+0.21	-2.32	-5.20	[illegible]
פיא אוד	749.90	745.15	+1.80	+0.24	-1.35	-1.98	[illegible]
פיא תנופה	272.99	267.95	+0.30	+0.11	-0.38	-2.55	[illegible]
קשת	308.87	303.23	-0.04	-0.01	-1.87	-1.78	[illegible]
שלדג	167.15	165.91	-0.12	-0.07	-2.08	-3.99	[illegible]
אג"ח							
[illegible] שקולה	103.59	103.20	+0.09	+0.09	+0.43	+0.93	[illegible]
איתן	238.37	233.89	+0.97	+0.42	+0.32	+0.57	[illegible]
אפיקים אג"ח	190.93	188.39	-0.36	-0.19	-5.05	-1.53	[illegible]
אתרוג	718.14	713.73	+0.99	+0.14	-2.21	-2.04	[illegible]
[illegible]	126.42	124.60	+0.32	+0.26	-2.05	-4.55	[illegible]
בטוחה אג"ח	2142.10	2113.18	+0.87	+0.04	-3.06	-3.02	[illegible]
בלוך-רוטשטיין אג"ח	109.22	107.66	+0.28	+0.26	+0.01	+3.59	[illegible]
גיא	452.46	446.34	+0.45	+0.10	-1.44	-2.07	[illegible]
הילה	390.10	388.55	+0.45	+0.12	+0.68	+3.03	[illegible]
הראל לביא	160.27	158.12	+0.53	+0.34	-0.44	-3.28	[illegible]
הלמיש	224.47	221.97	+0.62	+0.28	-0.83	-6.25	[illegible]
יעד	192.08	190.50	+0.43	+0.23	+0.37	+1.50	[illegible]
[illegible] אג"ח	113.27	111.08	+0.14	+0.13	-2.72	-4.43	[illegible]
[illegible] אג"ח	92.56	91.91	+0.21	+0.23	-0.15	-1.74	[illegible]
פיא אמיר	423.11	420.54	+0.54	+0.13	+0.60	+2.08	[illegible]
פיא [illegible]	164.89	161.83	+0.38	+0.24	+0.08	-1.18	[illegible]
פיא כביר	1012.09	993.26	+4.11	+0.43	+0.30	-4.17	[illegible]
פיל	203.96	201.56	+0.35	+0.17	-1.05	-2.89	[illegible]
צוק	254.76	253.49	+0.72	+0.28	+0.34	-2.49	[illegible]
ציון משאבים אג"ח	1360.53	1350.69	+0.55	+0.04	-2.78	-4.09	[illegible]
קפיטל אג"ח	104.02	103.24	+0.14	+0.14	-0.40	-3.72	[illegible]
שחר	166.32	165.17	+0.16	+0.10	+0.36	-2.75	[illegible]
שקולה	112.82	112.09	+0.15	+0.13	+0.68	+5.71	[illegible]
תשואה-חן	102.94	102.06	-0.23	-0.22	-3.03	–	[illegible]
מדד ומט"ח							
[illegible]	155.02	152.04	+0.39	+0.26	+0.62	-1.96	[illegible]
אלה	1552.67	1524.15	+3.28	+0.22	+0.44	+0.77	[illegible]
אשל	537.29	527.34	+1.18	+0.22	+0.32	[illegible]	[illegible]
[illegible]	506.62	497.11	+2.51	-0.51	+0.43	+3.67	[illegible]
דוכיפת שרם אג"ד	110.14	108.37	+0.19	+0.18	-2.28	-1.41	[illegible]
מבחר	407.98	404.56	-0.29	-0.07	+0.54	+2.50	[illegible]
[illegible]	320.31	317.65	+0.91	+0.29	+0.68	+2.68	[illegible]
[illegible]	217.82	213.82	+1.19	+3.56	+6.54	+2.95	[illegible]
[illegible]	147.09	144.40	+0.29	+0.20	+0.36	-2.75	[illegible]
פיא נבי"ם	4675.90	4646.76	+24.43	+0.53	+0.34	+0.52	[illegible]
פיא [illegible]	250.53	245.87	+0.95	+0.39	+0.28	-2.29	[illegible]
פסגות [illegible]	103.15	103.33	–	–	+0.76	+0.14	[illegible]
[illegible]	244.29	239.84	+0.24	+0.10	+0.39	-2.50	[illegible]
75% אג"ח מדינה							
[illegible]	823.27	808.34	+2.20	+0.27	-0.58	-3.49	[illegible]
אוצר אג"ח מדינה	112.12	110.10	+0.19	+0.17	+0.49	+2.75	[illegible]
אחדות אג' מד'	308.92	305.14	+0.17	+0.06	-0.18	+1.38	[illegible]
אלמוג	304.48	298.83	+0.60	+0.20	-0.11	-4.55	[illegible]
אליאנס אג"ח	292.25	288.20	+0.95	+0.33	-0.22	-0.74	[illegible]
אפסילון אג"ד	138.58	136.93	+0.22	+0.16	-0.20	-3.35	[illegible]
בטוחה אג"ח מדינה	1719.02	1695.70	+3.01	+0.18	+0.52	+1.87	[illegible]
גבע	297.81	293.77	+0.39	+0.13	-0.12	-2.96	[illegible]
[illegible]	174.91	173.03	+0.10	+0.06	-0.59	+2.54	[illegible]
דורון	878.86	863.53	+3.27	+0.38	-0.57	+8.93	[illegible]
[illegible] מדינה	106.01	105.67	+0.73	+0.70	+1.27	-4.79	[illegible]
זוהר	360.46	355.58	+0.57	-0.16	+0.23	+2.10	[illegible]
זית	438.68	432.64	+0.63	-0.15	+0.25	+0.75	[illegible]
[illegible] אג"ח מדינה	105.14	103.36	+0.21	-0.20	+0.34	+0.99	[illegible]
יובל	534.47	524.57	-0.90	-0.17	+0.65	+2.31	[illegible]
יעדה	432.97	424.95	+0.44	-0.30	-0.82	+3.22	[illegible]
כללי אג"ח מדינה	351.29	345.05	+0.79	+0.23	-0.61	+2.85	[illegible]
לשם	1084.53	1072.51	+3.08	-0.29	-0.62	-1.31	[illegible]
מבטח	1234.87	1224.45	+1.27	-0.11	-0.47	+1.49	[illegible]
מיטב אג"ח	3504.56	3474.99	+2.71	-0.08	-0.07	+0.77	[illegible]
מרום	4399.90	4362.22	+4.39	+0.10	+0.47	+1.82	[illegible]
מרכזית אג"ח מדינה	98.24	97.46	+0.24	+0.25	+0.31	+1.43	[illegible]
תשואה אג"ח מדינה	975.39	969.35	+1.94	+0.20	-0.09	+1.68	[illegible]
סיגמא אג"ח מדינה *	103.50	102.17	+0.35	+0.34	-0.52	+2.44	[illegible]
סלע	1019.29	1010.50	+2.14	+0.21	+0.75	+1.97	[illegible]
[illegible]	478.42	473.14	+0.27	+0.06	+0.92	+1.29	[illegible]
ספנות אג"ח מדינה	108.57	108.23	+0.19	+0.18	+0.06	+2.10	[illegible]
עבודה אג"ח מדינה	978.85	973.12	+1.50	+0.17	+0.46	+1.66	[illegible]
עפרוני	419.35	411.71	+1.28	+0.31	+0.32	-0.80	[illegible]
פיא [illegible]	3337.62	3275.73	+7.44	+0.23	+0.45	+1.11	[illegible]
פיא [illegible]	198.80	187.15	+0.31	+0.17	+0.75	+0.46	[illegible]
פיא תרשיש	144.37	141.71	+0.09	+0.06	-0.59	-3.87	[illegible]
פסגות [illegible]	396.03	388.70	+0.08	+0.02	+0.74	+3.04	[illegible]
פסגות [illegible]	325.95	323.13	+0.58	-0.18	+0.65	+1.19	[illegible]
פסגות [illegible]	385.84	378.91	+0.35	+0.09	+0.90	+2.49	[illegible]
צביה [illegible]	1452.77	1432.88	+3.08	+0.22	+0.22	+1.55	[illegible]
שביט	507.15	501.44	+0.27	-0.05	-0.90	-2.65	[illegible]
[illegible]	149.08	146.26	+0.23	+0.16	+0.54	+2.25	[illegible]
[illegible]	774.96	760.58	+1.63	+0.21	+0.33	+0.69	[illegible]
תפוח	518.78	515.83	+0.43	+0.08	+0.28	+1.67	[illegible]
שיקלית							
אליאנס [illegible]	105.65	103.34	+0.18	+0.17	+2.09	+5.33	[illegible]
חץ	399.50	398.70	+0.55	+0.14	+0.76	+5.67	[illegible]
כללי [illegible]	117.37	117.34	+0.35	+8.21	+2.89	+8.10	[illegible]
להק [illegible]	123.19	122.37	+0.19	-0.16	+0.82	+5.82	[illegible]
פיא [illegible]	354.53	353.64	+0.47	+0.13	+0.57	+6.17	[illegible]
ספנות כל רגע	151.44	151.06	+0.38	+0.19	+0.73	+5.09	[illegible]
[illegible]	376.74	376.42	-0.58	-0.15	+0.54	+1.70	[illegible]

هكذا صدر الأصل

מניות
נכון ליום 11.5.95

המניה	שער בנקודות		שינוי	שינוי ב%	מחזור באלפי ש"ח	מחזור בש"ח ע.נ.	ה/ב בש"ח ע.נ.
א							
אשנה	3630		-103.0	-2.7	15.2	1256	-1187
אביב	149.5				1.4	2901	-1401
אביב אג"ח	101				5.9	17664	
אביב אופ 1	1	בן					-45812
אבן	953		-12.0	-1.2	7.9	2495	-5495
אבן אג"ח 1	213		-1.0	-0.2			-517
אבנר 1	3	בן			11.8	1181490	+715308
אברבוך	518		+7.0	+1.3	8.6	4909	+27757
אברבוך אופ 1	22.9				0.4	5090	-5090
אבות	172		-1.0	-0.5			-427
אבות אג"ח א	78		+1.5	+1.6	1.0	4000	+29426
אגיס אופ 3	353	בן			4.5	3782	+1077
אגיס אופ'	834				12.0	4306	-3768
אגיס	347		-6.0	-1.7	12.3	10600	-13833
אגיס אופ א	1.4		+0.2	[illegible]		2	+119998
אגרי	256				0.9	1000	
אדאקום 1	36.5		הפסקת מסחר				
אדאקום אופ 2	13.8		הפסקת מסחר				
אדגר 1	126		+1.5	+1.3	15.6	37151	+95473
אדגר אג"ח 2	133				6.1	13700	-4716
אדגר אלבוי	90		+1.0	+1.0			+10000
אדגר אלבוי אופ א'	2.1		-1.3	-37.0			-3900
אדוסים 1	237						
אדלר 1	208		-1.0	-0.5	0.4	607	-1231
אדלר אופ' 1	75				0.6	2485	-950
אדיום 1 0	299946		הפסקת מסחר				
אדישה	179						
אדישה אופ' 1	17			-0.2			-1213
אהנד	325				10.8	10000	
אהנד אופ' 1	20.8						
אוהה	108518		-1374.0	-1.2	10.8	30	-30
אוהבין שוקי הון	290				1.5	1500	-1500
אוליבקי	569		-6.0	-1.0	2.9	1510	-9309
אוליבקי אופ' 1	29.2		-1.9	-6.0	0.3	2569	-41789
אומניסק	233				0.4	534	
אומניסק אופ' 1	1				0.1	22091	-22091
אוניברקל 1	310		+8.0	+2.5	17.0	16417	+33083
אוניכרול	405	בן	+1.0	+0.3	0.8	600	+900
אוניכרול אופ 1	27.5		+2.5	[illegible]		363	+3637
אוניקו א 10	3986					1	-1
אוסיף אג"ח א	122.5				14.1	34510	-36510
אוסיף אג"ח ב	145.5		+0.5	+0.5	16.0	33001	+93999
אוסיף אופ' 1	2139		+107.0	[illegible]	7.1	1000	+1011
אופטימה	158				5.2	9885	+25115
אופיס 1	567				61.1	33443	-1672
אופיר 1	215				2.7	3833	+2667
אופטן פאורמן	56.5		הפסקת מסחר				
אורמנייטר	308		+9.0	+4.8	1.3	2006	+3577
אורקוטק	3763				5.8	402	-102
אורקי דק	3768				1.0	76	-76
אורקים	79		-1.0	-1.2	3.1	11175	-12869
אורדיס 1	285		+1.0	+0.3	2.2	2352	+2352
אורדע פר'	1059	בן	+48.0	+4.8	5.8	1656	+11655
אורדע פר' אגח 1	123		+0.5	+0.3			+10000
אורדית	92		-0.5	-0.5		65	-3063
אורדית אגח א	93.5						
אורטל	443		-1.0	-0.2	3.8	2572	-2572
אורטל אופ 1	5.4						-43
אוריאלי	259	קו	+24.0	[illegible]			+9972
אוריאלי אופ'	4.7		+0.3	[illegible]		1571	+30344
אוליביק	336		+17.0	[illegible]	7.1	6319	+100268
אורמת אג"ח ד	93		+1.0	+1.0	8.3	26880	+163620
אורמת אופ' 5	415		+10.0	+2.5	3.8	2750	+7998
אורסים	4370						
אורעם	406				11.7	8672	+21688
אותמר	421				5.9	4188	+3418
אי.סי.אקס	165		-3.5	-2.0	0.6	1000	-9511
אי.סי.אקס. אג"ח	104.5		-1.0	-1.0	10.4	30000	-74155
אי.סי.אקס. אופ' 1	2.8		+0.1	+1.5		1836	+33116
איאמאי	538		+3.0	+0.5	1.1	600	+1400
איגוד אג"ח ב	334	בן	+16.0	[illegible]	14.8	13335	+130586
איי.אי.אם	156.5						
איכות	396	בן			2.1	1565	-435
איכות אופ' 1	3.1		-0.3	-7.5		3103	-3103
אילן בטוח	374	בן			1.2	991	+361
איל גת	356		+1.0	+0.3	5.0	4252	+1198
אילן גת אג"ח	102.5		-1.8	-1.7	9.1	26609	-304481
אינסו 1	330		-2.0	-0.7			-1500
אינטר-גמא 1	2730		-7.0	-0.2		1	-401
אינטר-גמא 5	2519		-53.0	-2.0			-307
אינטרקוסמא	825	בן			2.6	952	+48
אינטרקוסמא אופ 1	35				0.2	1980	
איתיס	171.5		-1.5	-0.7	4.5	7945	-25159
איתן ביסוד	373		+13.0	+3.5			+4031
איתן ביסוד אג"ח א	199		+1.5	+0.8	1.7	2500	+31117
אל איי אם אגו	524				2.2	1542	-1042
אל איי אם אם אופ	39.9		+3.0	[illegible]	0.1	687	+1313
אל קוית	414	בן			1.3	904	+96
אל קוית אג"ח א	116.5		+0.5	+0.5	7.9	20451	+34549
אלביט אופ' 2	8409	בן			12.2	437	+91
אלבין	164					3	-3
אלבין אג"ח א'	73.5				6.1	25000	-10989
אלבין אופ' 1	1.2		+4.0			8245	+484609
אלנור ו' ש'	3671		-37.0	-1.0	13.2	1082	-1082
אלדין-סק	43				0.2	1440	
אלה	299				3.9	3921	-3921
אלה אגח א'	100.5		+1.0	+1.0	2.2	6615	+40468
אלומיר	152.5		-2.0	-1.2			-5972
אלומות 1	9251		-46.0	-0.5	0.1	4	-16
אלוני 1	150						
אלוני אופ' 2	55					1	-1
אלוני חץ	76.5		-0.5	-0.5	5.7	22347	-26016
אלוני חץ אג"ח א	104.5		-1.0	-1.0	27.1	78000	-162000
אלוני חץ אופ' 3	1						
אליאנס	951				6.9	2174	
אליאנס אופ' 2	1	בן					-183359
אליטק תעש' 77	309				2.2	2110	-3220
אלישב	423		+2.0	+0.5	0.4	300	+300
אלעד 1	99.5			-0.2	10.1	30600	-40595
אלעד אג"ח ב	93		+0.5	+0.5			+166000
אלעד אגח א	131.5		+0.5	+0.3	4.2	9568	+2432
אלעד אופ' 3	30				1.7	16666	+10996
אלק' צריכה אופ 2	136		+4.0	+3.0	1.8	3877	+2684
אלקו תעשיות	5081		+63.0	+1.3	39.9	2356	+2154
אלקטרה 1	7665		+132.0	+1.8	31.5	1235	+1335
אלקטרה אגח 4	252						
אלקטרה צריכה	1771				30.5	5178	+4576
אלקטרוניקס ליין	451	בן			2.4	1600	-2000
אלרוב	1317		-3.0	-0.2	17.5	4000	-3741
אלרון אופ' 2	4873		+142.0	+3.0	5.7	350	+329
אלרון ו ש'	2949	בן	+127.0	+4.5	28.9	2941	+5830
אמאיל	298		+4.0	+1.3	1.1	1131	+48950
אמיסק	333		+8.0	+2.5	1.2	1042	+1458
אמנות	910		+33.0	+3.8	2.3	749	+12199
אמנות אופ 1	457		+45.0	[illegible]	1.1	710	+6482
אמפא השקי 0.5	83486		-209.0	-0.2	2.2	8	-2
אמת מיחשוב	464		-5.0	-1.0	6.5	4200	-3528
אנאמסי	401		-2.0	-0.5	4.0	3000	-3375
אנגל שלמה	7789	בן	-842.0	-9.7	2.6	100	-553
אנגל בנייה	335	בן	+14.0	+4.3	5.8	5167	+28613
אנגל בנייה אג"ח א'	117		+2.5	+2.0		5	+341995
אנגל מסחר	100				11.8	35415	-16630
אנגל מסחר אג"ח	97						
אנגל מסחר אג"ח ב'	50		-0.5	-0.7	10.0	60044	-50044
אנגל מסחר אופ' 2	26.7	בן	-5.3	-16.5	0.3	3125	-5003
אוליבטס	648		+38.0	[illegible]	3.8	1741	+2241
אסטיני	496						
אסטיני אג"ח	59			+0.3			+100000
אסטיני אופ 1	2.1						
אספיר	2224				3.7	500	
אספר 1	424		הפסקת מסחר				
אספר אג"ח א	112.5		הפסקת מסחר				
אפליקום	379		+11.0	+3.0	1.7	1350	+20150
אפליקום אופ 1	16.8						
אפק	254	בן			4.3	5044	-3578
אפריקה אג"ח 2	372		-11.0	-2.7	1.2	1000	-14327
אפריקה אופ' 7	35722				20.1	169	
אקסטרא	216		-2.0	-0.7	0.1	72	-10912
אקסטרא אופ' 1	1.5			-0.5		3073	-3073
אקטלס	1095	בן			2.9	803	+197
אקרשטיין 1	581		+6.0	+1.0	4.7	2439	+18761
אקרשטיין 5	534				29.0	16296	-290
אקריס השקע אגח ב	111.5		+1.0	+1.0		1	+129999
אר אם אל	547		+11.0	+2.0	10.4	5700	+8321
ארבמן 0.8	338				1.6	1432	-1153
ארדיטי	635		+6.0	+1.0	26.4	12481	+20271
ארדיטי אג"ח א	98.5						
ארדיטי אופ 1	24		+1.8	[illegible]		1	+3998
ארזים 1	189.5				1.7	2704	-1724
ארזים אג"ח 1	170.5		+1.5	+1.0	1.0	1800	+10800
אריה 1	190		+4.5	+2.5	30.5	48247	+42389
אריה אג"ח 1	51		+1.2	+2.5	5.4	31485	+122520
ארליך	1190				2.0	502	-502
ארפל	114.5		+3.0	+2.8			+24526
אשד רוב' 0.5	266	בן	-29.0	-10.0			-2116
אשטרום נכסי	359						
אשטרום נכסי אג"ח	117		+0.5	+0.3	1.5	3770	+91230
אשטרום תעשי	360		+1.0	+0.3	4.2	3476	+10524
אשטרום תעשי אג"ח	127.5		-1.5	-1.0	41.7	98143	-235592
אשכד	384		-6.0	-1.5	5.8	4362	-14362
אשכל אג"ח א	89.5		-4.0	-4.5	0.3	939	-70939
אשטה 1	161					3	-3
ב							
באטל	463	קו	+42.0	[illegible]			+1000
בדש	374				1.4	2458	
בדש אג"ח א	72.5		-4.0	-5.0	1.2	5000	-97850
בדש אופ	7.5						
בולוס	127.5		+2.0	+1.8	11.5	27014	+22351
בולוס אג"ח	188				11.6	18597	-597
בולוס-גד	188.5	בן	+14.0	[illegible]	0.7	1067	+11733
בולוס-גד אג"ח א	63.5	בן		-0.2	2.9	13585	-181135
בודדר	284	בן			3.1	3320	-3496
בודדר אופ	6			-0.5		587	-587
בוני תיכון	429	בן	+4.0	+1.0			+1009
בוני תיכון אופ' 1	16				0.3	6000	-1458
בזק אופ' 2	125				50.3	120217	-137894
ביוס	503						
ביוס אג"ח	92.5				7.5	24330	-13500
ביוטי	445						
ביוטר אופ 1	44.6					8	-14
ביולאבי אופ' 1	15					69	
ביולאבי בשכונתך	35470		+865.0	+2.5			+600
בירי	195		-1.0	-0.5			-372
בירי אופ' 1	19.2		-7.3	-20.0			-6262
בירמן	159		-5.0	-3.0	2.4	4592	-19608
בירמן אופ' 1	2.1		-3.5	-61.8		5968	-5988
בית השבר 1	267		+7.0	+2.5	17.8	20000	+2000
בית השבר אג"ח 1	189		+0.5	+0.3			+12000
בלמון 1	632				5.0	2396	+604
בלמון אופ'	251		-57.0	-18.5	1.9	3484	-7684
בלמיין	597				4.6	2330	-2220
בלמיין אג"ח א'	73.5			+0.3	9.0	36756	+7364
בלמיין אופ' 2	202		+12.5	[illegible]	1.2	1794	-7019
בלום	1277	בן	-71.0	-5.2	4.3	1000	-2605
במעסף	105						
במעסף אג"ח א	95		+0.5	+0.5			+5000
בן יקר גת 1	1518	בן			2.5	500	-501
בן יקר גת אג"ח ב	41.1	בן	-1.7	-4.0	3.7	27000	-43500
בן יקר גת אגח א	77	בן	-2.5	-3.0	3.9	11175	-88348
בן יקר גת אופ' 1	63.5		-16.0	-20.3			-357
בן יקר גת אופ' 2	291				2.6	2700	
בנין 5	52911	בן			1.8	10	+1
בר	760	בן			10.9	12564	+3528
בר אג"ח א	65.5		-1.0	-1.2	10.9	50000	-271966
ברוש 1	197.5				7.3	11033	-6130
ברטל	94		-1.5	-1.5	6.8	21703	-22545
ברטל אופ' 1	2.7		+0.6	[illegible]		4460	+90761
בריל	100		-2.0	-2.0	6.7	20000	-10200
ברן 1	2040				24.6	3614	-480
ברוד	120.5		+6.0	[illegible]			+2100
ברוד אופ 1	21		-1.9	-6.0			-1605
ברעבין 1	553		-17.0	-3.0	10.8	5865	-18138
ברעבין אג"ח	121		+8.5	+0.5			+10000
ברעד	123.5	בן			5.7	13898	+1103
ברעד אופ 1	1						
ברקן	591				3.6	1846	-308
ג							
גב-ים 0.1	27349				36.5	401	+136
גב-ים 0.5	26779		+525.0	+2.0	13.4	150	+900
גב-ים אג"ח 1	163.5				16.3	30000	+40484
גבעות	1.8	בן	-0.1	-5.2	1.3	215458	-364666
גולד בונד	1556		-4.0	-0.2	4.7	900	-600
גולד בונד אופ 1	1.2		-0.2	-14.5		1680	-14019
גלל	711		+26.0	+3.8	6.6	2800	+6223
גולקס	123.5	בן	-13.5	-10.0	4.2	10153	-51540
גולקס אופ 1	1	בן					-36789
גזית	455		הפסקת מסחר				
גזית אג"ח א'	277		הפסקת מסחר				
גזית אג"ח ב'	111		הפסקת מסחר				
גזית אג"ח ג'	77		הפסקת מסחר				
גזית אופ' 1	252		הפסקת מסחר				
גזית אופ' 4	122		הפסקת מסחר				
גיבור סבר	394	קו	+36.0	[illegible]			+29833
גיבור סבר אגח 1	77.5		+6.5	[illegible]	11.5	44366	+371130
גיבור סבר אופ' 2	200						-362
גיבור ספורט	167				0.6	1020	+1002
גיבור ספורט אופ 1	1	בן					-37358
גילין	338						
גילתק	382						-96
גילתק אופ'	48.4						
גלבוע עץ	149		-0.5	-0.5	3.7	7504	-2504
גלקום	89				3.6	12000	-3000
גלרן 1	795		+8.0	+1.0	13.8	5224	+8552
גמא	259	בן	+4.0	+1.5	0.6	741	+1977
גמא אופ 1	2.6			-0.5			-1309
גמאמזיק	674		+12.0	+1.8	4.4	1945	+1555
גמביט	116	קו	+10.5	[illegible]			+28869
גן שמואל	213				2.4	3387	-887
גן שמואל אופ 2	2.6		+0.2	[illegible]	0.1	7780	+37893
גרופית	268		+4.0	+1.5	16.4	18386	+30484
גרופית אופ 1	9.6		+1.6	[illegible]	0.1	1510	+1449
גרין	320		-8.0	-2.5	3.7	3479	-2379
גרוברג	393	בן			3.2	2450	-1709
גרנית אגח 1	106		+1.0	+1.0	30.0	85000	+85000
גרנית אופ' 2	88.5				10.2	38150	-18812
ד							
דובק מבכר ם	10241				6.3	184	-19
דובק מבכר ש	10488		+403.0	+4.0	10.3	296	+1308
דוברת שום	418	בן	+20.0	[illegible]	7.7	5506	+25967
דוברת שום אגח א'	86.5				78.3	271854	-55125
דוברת שום אופ 2	12.5		+0.5	+4.5	0.2	4132	+20070
דוברת שום אופ 3	257				0.1	110	-460
דולב	151		-1.0	-0.5	1.0	2000	-2000
דולב אג"ח א'	95.5				16.8	52943	
דומיקאר	441		-1.0	-0.2	13.2	9000	-9200
דומיקאר אג"ח א	106						
דורי	308				2.5	2430	+1430
דורוה	85		+0.5	+0.5	0.4	1320	+1010
דורי הנדסה	68		-7.5	-10.0	5.3	23446	-60730
דורי הנדסה אג"ח א	52.5			-0.2	40.5	231598	-218710
דורי הנדסה אופ 1	1.8		+0.3	[illegible]	0.2	25536	+154463
דיטה 1	702	בן	-39.0	-5.2	0.7	297	-567
די סי אל	734		-2.0	-0.2	1.4	1370	-1371
דיגי	289		+1.0	+0.5	1.2	1211	+3580
דיגל תבשילים	186		-1.8	-0.5	0.9	1500	-1500
דיסקונט מסחר	15951		+351.0	+1.3	20.4	384	+2624
דלק הפקות 1	2.4	בן	+0.1	[illegible]	2.6	319948	+582943
דלק ח. נפט 1	2691	בן	+134.0	[illegible]	0.3	35	+263
דלק מערכות	174		-2.0	-1.0	11.6	20000	-31513
דלק קידוחים	3.1		הפסקת מסחר				
דלתא-גליל 1	1328				8.2	1858	-1858
דלתא-גליל 3	1379		-3.0	-0.2	2.8	600	-675
דן	1386		+34.0	+2.5	17.7	3817	+16903
דן רנט	351		+3.0	+1.0	1.4	1203	+2000
דן רנט אג"ח א	115						
דן רנט אופ' 1	1	בן					-157256
דנאל	1272		+28.0	+2.3	5.9	1401	+3999
דנאל גרופ	52.5	בן	-6.0	-10.0			-254745
דנאל גרופ אג"ח 2	22.3		-2.5	-10.0	21.0	283000	-603523
דנאל גרופ אג"ח א'	29.1	בן	-5.2	-15.3	13.4	138000	-517883
דנאל גרופ אופ' ב'	1.2		-0.1	-10.0		4	-6937
דנבאר 1	1756	בן	-195.0	-10.0	0.5	91	-241
דנבאר אג"ח	197						
דנבאר אג"ח ב	116		-1.0	-1.0	11.6	30000	-113873
דנבאר סבר	1749		-4.0	-0.2	1.5	250	-250
דנבאר קסבר אג"ח	97.5		+2.0	+2.0	0.1	153	+244847
דנבאר משאבים	4154		+51.0	+1.3	7.5	540	+739
דוויד	157.5	בן			1.1	2000	+67
דלי 1	799					1	-1
דנקוד 1	1132		+11.0	+1.0	9.2	2431	+1069
דנקוד אג"ח	183.5		+1.5	+1.0	9.2	16846	+77029
דנקוד אג"ח 2	100				29.1	87244	
דסטיני	1490				0.5	100	-100
דסיין	295		-16.0	-5.0	5.4	5500	-28015
דסיין אופ 2	144				0.4	721	
דפרון 1	1880						
דפרון אג"ח 1	179				1.7	2788	-2782
דרבן	1690		+17.0	+1.0	48.8	8674	+10626
דרבן אג"ח א	122				8.8	21552	-25000
דריה אופ'	254				2.3	2701	-2791
דלוון	189		+9.0	[illegible]	10.1	15968	+40241
דשנים 0.1	165.5				4.4	8001	-8001
דשנים 0.1	1898		+153.0	[illegible]	1.8	283	+511
דשנים 0.5	1623		+77.0	[illegible]	0.5	88	+2157
דשנים אופ' 1	228	קו	+174.5	[illegible]			+9593
ה							
הד ארצי	389		-34.0	-8.0	0.8	600	-1455
הד ארצי אופ' 1	5.6	בן	-1.4	-20.0	0.1	7000	-20875
הדר 1	586		+24.0	+4.3	13.5	13017	+30946
הדר 5	530		+5.0	+1.0	29.6	16760	+4853
הכשרה ביטוח	93	בן	+6.5	[illegible]	4.6	14884	+13060
הכשרה ביטוח אגח א	63				26.0	124000	+81002
הכשרה ביטוח אופ 1	2.1		-1.5	-40.5		2596	-6950
הכשרת הישוב אגח 6	181.5		+0.5	+0.3	28.0	46292	+97106
המלט	508				1.0	602	-603
המשמר-הראל 1	1257				4.0	944	-3018
המשמר-הראל 5	1189				14.1	3569	-8898
המשמר-הראל אגח	195						
ו							
וולפסון 0.1	60705				20.2	100	+74
וולקן	283	בן	+16.0	[illegible]	1.5	1561	+3312
וולקן אופ 1	168		+4.0	+1.5		11	+105978
ורדאוסטריקס	92.5		הפסקת מסחר				
ורדאוסטריקס אגח 1	2.8		הפסקת מסחר				
ויטלו 1	468		+9.0	+2.0			+1999
ויטלו אג"ח א	77.5				2.6	10000	
ויטלו אופ א	1.6	בן	-2.4	-60.0		3125	-5202
וילאר	572	בן			3.4	1800	+276
וילאר אג"ח	103.5						
[illegible]	118.5		-10.5	-6.1	2.2	5540	-5540
[illegible] אג"ח	61.5				12.0	58382	-4870
[illegible] 1	178		+9.8	+1.5	0.2	220	+13362
[illegible] 5	221		+1.0	+0.5	9.3	12622	+10378
[illegible] 1	1887				17.2	286	+14
[illegible] אג"ח אופ'	110.5				29.5	80150	
[illegible] אגח א	127.5		-1.5	-1.0	10.1	23687	-64493
[illegible] אופ' 3	8222				0.9	34	-37
ז							
[illegible]	202				1.4	2000	-2000
[illegible] 1	337		-2.0	-0.5			-219
[illegible]	134		+0.5	+0.3	7.7	17222	+16478
זיו	336				11.5	10274	-366
זיקה 1	1637		+74.0	+4.8	0.9	159	+5158
זיקה 5	1607		+32.0	+2.0	19.5	3644	+1356
זכיה 1	3042	בן	+15.0	+0.5	0.8	76	+324
זכיה 5	3001					1	-1
[illegible]	739	בן	-4.0	-0.5	2.5	999	-2001
[illegible] אגח ב	93.5				47.3	151944	-69368
[illegible] אג"ח א	106	בן			2.9	8094	-5928
[illegible] אופ'	13				0.1	1103	-1103
[illegible] 1	229		-2.0	-1.0	14.3	18735	-24178
[illegible]	377		+7.0	+2.0	24.0	19131	+21272
[illegible] אופ' 1	4		+0.2	[illegible]	0.1	10630	+19357
[illegible]	157	בן	+15.0	[illegible]	1.6	2824	+8253
[illegible] אופ 1	2.1			+2.3		1700	+4398
ח							
ח אלקטרוניקה	261		-1.0	-0.5	0.5	500	-500
ח אלקטרוניקה אופ	43.9		+5.6	[illegible]	0.1	1000	+2000
חבר	2323		+12.0	+0.5	1.1	144	+56
חבר אג"ח 1	84.5		-0.5	-0.5	24.0	85175	-154593
חוגי 1	185.5				20.7	33553	+4609
חוגי אג"ח א	133.5				10.2	22944	
חוגי אג"ח ב	83.5		-0.5	-0.7	47.0	169000	-248707
חוגי אופ' 1	22	בן			0.2	2439	+524
[illegible]	306		+1.0	+0.3	12.7	13475	+17406
[illegible] 0.1	1165		-15.0	-1.2	10.1	2615	-2615
חיפה	97.5				0.1	141	-141
חיפה אופ' 2	1	בן					-78674
[illegible]	100			-0.2			-2000
[illegible] 1	9156		+46.0	+0.5	9.2	300	+301
[illegible] 5	8680						
חל שיכונים	2254		+55.0	+2.5	13.6	1807	+2668
חל שיכונים אגח	131.5				15.4	35190	-10585
חל שיכונים אגח 2	124.5						
חל שיכונים אגח 3	107.5						
חל שיכונים אג ב	1					1	-610
[illegible] 1	346	בן			0.6	500	-501
[illegible] אג"ח ב	79				12.0	45732	+43800
[illegible]	1	בן					-725776
[illegible]	4		+0.3	[illegible]	1.9	145668	+392034
[illegible]	506		+44.0	[illegible]	105.4	62578	+34735
[illegible] אופ' 1	192	בן			21.9	34189	+3183
[illegible]	1101				5.5	1500	
ט							
[illegible]	366		-7.0	-2.0			-10000
[illegible]	321	בן	-18.0	-5.2	1.9	1766	-27567
[illegible] אופ 1	14.2		+0.3	+2.0	0.8	17179	+16997
[illegible] 1	313		-9.0	-2.7	35.1	33680	-33680
[illegible] אג"ח א	92.5			+0.3	11.1	35980	+34020
[illegible]	104		-3.0	-3.0	5.7	16454	-31546
[illegible] אג"ח 1	42		-1.6	-4.8	8.9	63600	-291264
[illegible] אופ 2	30		+1.0	+3.5	0.5	4653	+4303
[illegible]	451		+2.0	+0.5	11.4	7592	+5548
[illegible]	256	בן	-6.0	-1.2	16.3	19143	-26596
[illegible]	586				0.8	400	-400
[illegible] אופ 1	12.4		-10.6	-46.0	0.1	1430	-10062
טכנופלסט	777		+6.0	+0.8		2	+11998
טכנופלסט אופ 2	350				1.8	1505	-459
טל כבלים	198.5		-10.5	-5.0	0.1	108	-8755
טל כבלים אגח א	45.2		+0.4	+1.0	1.9	12500	+7580
טל כבלים אופ 2	28					153	
טלדור	707		+19.0	+2.8	15.2	6461	+2883
טלדור אופ' 1	152		+6.5	+4.5	0.6	1173	+5093
[illegible]	882		-13.0	-1.5	20.8	7080	-7230
טמבור	720	בן			125.5	52335	-11160
טנא	249		-1.0	-0.2	1.7	2000	-2006
טבע ישראל	753		+9.0	+1.3	13.6	5403	+15097
טפחות מבכר 1	161904		+805.0	+0.5	0.5	1	+19
[illegible]	205		+7.5	+4.0			+1111
[illegible]	2204				9.6	1308	-38
י							
יאיר	257		-5.0	-2.0	3.0	3474	-3474
ידע במחשבים	862						
ידע מחשבים אופ 1	19.1		-0.4	-2.0	0.3	3992	-5916
ידפו	292		+1.0	+0.5	1.5	1571	+10000
ידפו אג"ח א'	108.5					1	+1
ידפו אופ' 1	1.5			-2.0			-5200
יהודה	482		+6.0	+1.3	19.5	12124	+30594
יהודה אופ 1	1	בן					-253545
יואל אג"ח 1	167.5				2.8	5000	-5000
יואל אג"ח 1 א'	168.5	בן			18.9	33658	-4636
יואל אופ' 3	13.1				3.0	67758	-20646
יובל הנדסה	118				4.7	12000	+10000
[illegible]	1764		-113.0	-6.0	1.2	210	-660
יונה מלונות	423				1.8	1286	-2500
יונה מלונות אגח	103.5		-0.5	-0.2	10.8	31230	-202000
יוניכאר 1	1844						
יוניכאר 5	526		-5.0	-1.0			-6581
יוניירס	400		+4.0	+1.0	2.6	1972	+4528
יוניקורן 1	108		-0.5	-0.5			-1423
יוניקורן 5	93		לא נסחר				
יוניקורן אגח 1	142						
יוניקורן אופ' 3	1	בן	-0.7	-41.0			-44534
[illegible]	170.5		-20.0	-10.0	11.0	18515	-66288
ילד	458		+9.0	+2.0			+666
ים סוף	564		+3.0	+0.5	15.0	8000	+6418
ים תיכון	254		-1.0	-0.2	2.4	2799	-276
ים תיכון אג"ח	81.5			-0.2	24.4	90000	-74272
יעקל	820		-4.0	-0.5	4.2	1531	-1531
יעד 1	443				31.7	21501	-19977
יעד אג"ח א'	115.5						
יער"א 1	1661		+16.0	+1.0	2.0	365	+608
[illegible] 1	135	בן			1.0	2222	-2701
[illegible] אגח א'	41.7	בן	-4.6	-10.0			-157806
[illegible] אופ' 2	6.8		-0.4	-5.0	1.0	43362	-18794
יעקובוביץ	102		-3.0	-3.0	2.4	7000	-17670
יפאורה	781		+6.0	+0.8	25.4	9782	+8353
יפאורה אג"ח	173.5		-0.5	-0.2	2.6	4500	-5400
יצוא אג"ח 4	188		+3.0	+1.5	25.0	39873	+48373
ירדן א 0.1	374		+4.0	+1.0	0.8	676	+3576
ירדן אג"ח 2	85		+0.5	+0.8	2.0	7000	+129876
ירדן אופ' 5	226				2.3	3000	
ירושלים	285		+2.0	+1.0	9.9	14500	+31357
ירושלים אג"ח 16	139				4.1	9500	
יש גד	75					1	-1
[illegible]	140						
[illegible] 0.1	2409	בן	+53.0	+2.3	5.1	637	+2038
ישראלום 1	1599				2.1	400	-364
ישראלום אג"ח	286				34.3	50000	
ישרס 1	5438						
ישרס 5	4536		+11.0	+0.3			+2000
ישרס אג"ח א'	189		+2.0	+1.0			+13960
כ							
כבלי ציון 1	388		+3.0	+0.8	36.4	28143	+21165
כבלים אג"ח ב	134				1.8	4000	-3000
כבלים אופ' 3	250		+6.0	+2.5	3.8	4613	+7980
כדורי	213	בן			1.2	1743	+213
כדורי אופ 1	5.5			+0.8		902	+37092
כהן בני	144		-3.0	-2.0	0.5	1093	-11756
כהן בני אופ' 1	1.6			+3.0	0.1	15268	+34124
[illegible]	322		+3.0	+1.0			+2000
[illegible] אופ	35.9				0.7	5708	-5700
[illegible] 1	375				16.0	12818	-6882
[illegible] אגח א	135.5		+1.5	+1.3	0.9	2005	+44995
כלל ישראל 50	7244						
כלל ישראל אופ 3	223		+18.0	[illegible]	1.7	2276	+19503
כלל מחשי 1	8452	בן	+21.0	+0.3	4.9	173	+852
כלל מחשי אג"ח 1	157				1.6	3000	
כלל [illegible] 0.1	22967				4.6	60	
כלל [illegible] אגח 2	186.5				3.5	5600	-5600
כלל תעשי אגח 8	178.5		+3.0	+1.8	24.3	48799	+886411
[illegible]	350		+3.0	+0.8	5.8	5000	+5000
[illegible] אופ 1	12			+0.3			+18675
[illegible]	996		+43.0	+4.5	13.3	4000	+12639
[illegible] אופ 1	21.2		-0.1	-0.5			-160
כנרת	217				3.6	5000	
כנרת אופ' 1	15		+7.7	[illegible]	0.3	6885	+117495
כפרית	1102				27.4	7453	
כפרית אופ א	49.2	בן				200	-277
[illegible] אג"ח	63				2.1	10000	+10008
[illegible]	136.5		לא נסחר				
כרמל 1	574				14.5	7578	-10078
כרמל ש"ה 3	260		+3.0	+1.0	0.4	501	+9005
[illegible]	493				5.3	3250	-3250
ל							
לאומי משכ	45760				52.6	345	-67
לאומי משכ אגח 154	105		+0.5	+0.5	40.1	114600	+114600
לאומי משכ אופ' 1	13766		-96.0	-0.7	25.5	600	-649
[illegible]	1397				8.8	1893	
[illegible] אגח 1	171		-2.5	-1.5			-13171
[illegible] אגח 2	118				8.4	21485	-44145
[illegible]	964		-5.0	-0.5			-43
[illegible]	279		+1.0	+0.5	1.1	1204	+19346
[illegible] אגח 1	20.3				0.5	7871	-7871
לודזיה 0.1	1098		-17.0	-1.5	5.3	1459	-1459
לקדריה 0.4	1069		-8.0	-0.7	20.1	5644	-3644
להסמה	170		לא נסחר				
להסמה אופ' 1	4.5		לא נסחר				
להמות הגליל	90	בן			8.5	1771	+729
להמות הגליל אג"ח	95.5		+0.5	+0.8	18.4	57700	+270559
לוי	230	בן	+17.0	[illegible]	11.5	16365	+45735
לוי אג"ח א	82		+1.0	+1.3	5.4	19805	+330011
לוי אופ' 1	17.5						
ליטשפין	805	בן			2.4	900	-254
לוטר 1	2757	בן			0.8	84	+111
לניר מסחר	209		-4.0	-2.0	4.0	5787	-7187
לניר מסחר אג"ח א	65.5				17.5	80000	-80000
לניר הנס	170.5						
לניר הנס אג"ח א	54.5				13.9	76572	-105347
לניר הנס אופ 1	1	בן					-113327
ליבר	361				1.8	1500	+1500
ליבר אופ' 1	7					1	+1
ליבן	687		+3.0	+0.5	9.6	4208	+2001
ליבן אג"ח 1	133				6.5	15927	
ליבן אופ א	1.1			-0.5		2432	-2432
לידן 1	916		+44.0	[illegible]	1.8	573	+353
לידן אופ' 1	192				1.1	1651	-1906
לידר	584		+4.0	+0.8	2.6	3348	+9652
לידר אופ ב'	299		-1.0	-0.2	2.1	2100	-2400
לידר אופ ג'	6		-3.0	-33.5		1140	-1140
ליהיב	105.5	בן			4.9	14046	+2769
ליבמן	1524	בן	-31.0	-2.0	3.2	629	-2061
ליפסקי 1	1890		+86.0	+4.8	24.4	3877	+7477
ליפסקי אג"ח א	116.5				7.9	20285	+79715
ליפסקי אופ' 1	236				2.4	3063	-2813
ליפסקי 5	147		+3.5	+2.5	0.8	1570	+1570
לידן 1	1380		+27.0	+2.0	4.3	945	+3850
לידן אגח א'	89.5			+0.3	14.9	50000	+100000
לכיש 1	2774		+54.0	+2.0	16.8	1813	+1775
לבונט	509				0.9	500	-500
לפידות	107.5				3.6	10001	
לפידות אופ 1	50.5		-2.5	-5.0	4.6	27096	-59729
לפידות אג' 1	67		-3.5	-5.0	3.5	15744	-49160
לפידות יהש	7.3	בן	+0.5	[illegible]	0.8	32586	+318317
לפידות יהש אופ א	1.9				0.2	29980	
מ							
מאבנה תעשי	651		+32.0	[illegible]	1.5	700	+11600
מאבנה תעשי אופ 1	320		+17.0	[illegible]	2.0	1859	+4773
מאגרי בניה 1	2546				8.1	950	
מגאיר עבדא אגח ב	168.5		+1.0	+0.5	3.8	6696	+51000
מאקפל	195.5				4.1	6251	-6251
מאקפל אג א'	63		-0.5	-1.0	16.1	74667	-121334
מאקפל אג ב'	59			-0.2	9.8	58000	-118000
מאקפל אופ 2	2.1		-2.8	-56.3	0.1	9428	-9431
מבטח ביטוח	1016		+10.0	+1.0	18.4	5442	+9642
מבטח ביטוח אופ' 1	155		+12.0	[illegible]	0.3	508	+499
מגאסון	185.5				6.8	11800	-8467
מגאסון אופ 1	29.9	בן			1.1	10770	+13639
מגב כבבי 1	288	בן	-32.0	-10.0			-37170
מגב שבני אופ'	52	בן	-28.0	-35.0	0.6	3218	-36671
מגבות עוד	850		+17.0	+2.0	0.6	216	+4115
מגבות עוד אופ	9				0.6	20622	
מגור 0.1	1692				1.4	419	-19
מגור א 0.5	1629				6.4	1182	-802
מגור עמר	730		+21.0	+3.0	1.2	490	+357
מגב 1	398		+6.0	+1.5	10.3	7745	+30835
מגב אג"ח	127.5		-0.5	-0.5	63.7	149995	-1707
מגב אגח ב'	86.5	בן		+0.3	14.4	50000	+1000
מגן 1	3892		+86.0	+2.3	9.0	695	+2350
מדטכניקה 1	392				16.6	12723	+2411
מדטכניקה אגח א	88				24.9	85124	+32477
מדטכניקה אופ' 1	481		-16.0	-3.3			-1167
מודל	779		+41.0	[illegible]	13.4	5146	+41399
מודיפין	3.5				0.6	51000	+92870
מודיפין אופ 2	1.1				1.0	284988	-147698
מולס	471						
מופת	63.5			+0.3	12.3	58085	+90529
מופת אג"ח אופ	77		+1.0	+1.5	1.0	3976	+8341
מופת אופ' 2	4.1		-0.1	-1.2	0.7	49255	-44100
מוצרי מעבדות	450	קו	+41.0	[illegible]			+1477
מוצרי מעבדות אופ	3		-5.6	-65.0		180	-1792
משקוביץ	341				6.0	5252	-2306
משקוביץ אופ' 2	397	בן			0.2	243	+57
מזוק	321				11.8	11027	-1498
מחזי השקע	5448		-111.0	-2.0	7.2	394	-567
מטי	334		+16.0	[illegible]	1.1	1800	+2234
מטעי הדר 1	23016						
מטעי הדר 5	21288				0.1	1	-1
מי עדן	1315		+16.0	+1.3	11.3	2579	+22248
מיעבית	792				3.3	1259	
מיטרי	278	קו	+25.0	[illegible]			+10000
מיטרי-אופ 1	3.3		[illegible]				+54383
מילומור	393				41.5	31720	+4050
מילומור אג"ח א	73			-0.2	10.2	42000	-58850
מילומור אופ'	13.9		+0.7	[illegible]	0.3	5900	+28743
מיני ליין	360		-3.0	-0.7	2.2	1797	-2636
מירלי	90.5		+5.0	[illegible]	9.7	32017	+8482
מירלי אג"ח א'	73.5				2.9	12000	-12000
מירלי אופ' 1	37.7		-0.2	-0.5	0.1	632	-632
מירונית 1	21.2	בן	-2.4	-10.0	1.4	20230	-40625
מישור התקף	410		+1.0	+0.3	5.9	4325	+675
מישור התקף אג"ח 2	82.5			-0.2	3.7	13600	-4125
מישור התקף אופ 3	96				0.4	1380	
מיקנאל 5	280	בן	-11.0	-5.2	1.5	2180	-23496
מיקנאל אג"ח	80.5		-0.5	-0.5	4.8	18000	-48383
מלונות אפרי	506		+3.0	+0.5	23.3	13840	+17320
מלונות אפרי אגח	98				16.2	49701	-18701
מלונות אפרי אופ	11.5		-1.3	-10.0	0.6	14380	-49712
מלונות הכס	223	בן	+1.0	+0.5	3.1	4225	+31627
מלונות הכס' אגח	110.5		+0.5	+0.5	5.9	16000	+102993
מלס	1081						+5
מלי	74.5		+1.5	+2.0	10.7	43058	+52982
מלי אופ	1	בן					-7864
מליבו 1	559		+7.0	+1.3	1.5	800	+18998
מליבו אג"ח ב'	115.5				60.8	157947	-157947
מליסרון	598		-42.0	-6.5	2.6	1284	-26786
מליסרון אופ' 2	126		+0.5	+0.5	17.1	40837	+34851
מלל	214	בן			11.1	15516	+173
מלל אג"ח א'	151						-949
ממ	57.5		-0.5	-1.2	5.9	30800	-27195
ממ אג"ח א'	59	בן			16.7	85000	+15280
ממ אופ' 1	1.9						
ממ אופ' 2	21.7		+1.0	[illegible]	0.4	4919	+4743
ממד	462		הפסקת מסחר				
ממטר	365	בן			2.4	2000	+2120
מן 1	126	בן			0.4	915	-316
מן אג"ח א'	124		-3.0	-2.5	9.5	23000	-12000
מנדלסון	306		+9.0	+3.0	3.1	3000	+23332
מנופים	79.5				1.1	4301	
מנורה 1	872						
מנורה 5	813		+12.0	+1.5	4.1	1500	+5800
מנרב 5	6853		+34.0	+0.5	0.5	20	+20
מסוף 1	554		+16.0	+3.0	4.6	1580	+1250
מספנ' ש"ה א'	138.5				2.3	5000	-10000
מעריב	496						
מעריב אג"ח א'	66		-0.5	-0.5	14.5	66000	-143563
מעריב אופ' 1	3.3		+0.6	[illegible]		3552	+79389
מפעיל	751				2.4	977	-445
מפעלי פלדה אגח	127		+2.0	+1.5	11.3	26700	+63300
מקוד הגרוסקה	511	בן			0.9	500	+153
מקסימה 1	1075	בן	+73.0	[illegible]	1.1	292	+249
מקסימה 5	955		+19.0	+2.0	0.8	256	+2580
מר תעשיות	593		+9.0	+1.5	1.0	500	+439
מרחב	156.5		+2.5	+1.5	6.3	12129	+60179
מרין לנוק	152.5	בן	-17.0	-10.0			-11453
מרין לנוק אג"ח	88		-2.0	-2.0	9.8	33333	-49665
מרין לנוק אג"ח 2	52.5		-1.8	-2.0	37.9	216571	-279571
מרכז הקבלנים	1071				3.8	1053	+647
מרכזית אופ 2	147				0.1	239	
מרכזית מ"ש	355		-7.0	-2.0	14.9	12617	-10897
מרמן	45.6						-2
מרמן אופ' 1	1.1	בן			0.1	29233	-34169
מרמן מכן	62				12.2	59045	-39680
משב	552		+5.0	+1.0	2.0	1108	+9892
משב אופ'	45.5		+2.3	[illegible]	0.6	4122	+37878
משהב סיוק	149		-0.5	-0.5			-1000
משהב סיוק אופ' 1	70.5						
משכן אופ 4	1169		-846.0	-42.0	0.1	37	-620
מתדיב	2754				17.4	1900	
מתם	2162						
נ							
נאות אביב 0.5	1276		-3.0	-0.2	0.1	22	-2022
נביאים	530	בן	+24.0	+4.8	4.3	2411	+12580
נביאים אופ 1	18.8				0.3	3955	-3955
נבינט' נדל"ן	157		-3.0	-2.0	12.8	24500	-36386
נבינט' נדל"ן אגח 1	182.5		-1.5	-1.5	3.4	10000	-130204
נבינט' נדל"ן אגח 2	56	בן	-1.0	-1.5	23.4	125250	-180000
נביעות	3347		-95.0	-2.7	3.5	317	-467
נבינסה אגח א	48.8				4.2	25543	-41000
נבינסה אופ 1	237		-58.0	-20.3		22	-22
נביעות 1	1263	קו	+115.0	[illegible]			+1000
נוב קרמיקה	268				3.6	3991	
נגה	338		הפסקת מסחר				
נגה אופ 1	4.5		הפסקת מסחר				
נהר הירדן	201	בן			3.0	4518	+523
נהר הירדן אג"ח א'	210		+11.5	[illegible]			+77100
נווה אריאל	95.5				2.5	7985	-235
נוי	139						
נורדן מטבעות	559						
נורדן נפט	25.5		-0.9	-3.2	8.5	100000	-122995
נורדן נפט אופ	1	בן					-669646
נורפולק	980						
נורפולק אג"ח א	106						
נחושתן 0.1	1050		+45.0	+4.5	1.1	300	+17300
נחושתן 0.5	656		+8.0	+1.3	2.3	1063	+3919
נחושתן נכס	138					2	-2
[illegible] אגח א'	75.5		+0.5	+0.5	7.5	30000	+81300
[illegible]	50.5				9.8	58880	-76120
[illegible]	388		-8.0	-2.7	4.9	5508	-9967
נייס 1	1334		+57.0	+4.5	35.5	8001	+19500
נייר חדרה אגח	4237		-54.0	-1.2	3.6	257	-557
ניסן	210	בן	-7.0	-8.2	0.2	300	-372
ניסקו	1245		+48.0	+4.0	2.9	700	+3967
ניסקו אופ' 1	15.1				0.3	4996	-1339
[illegible]	1113		+22.0	+2.0	4.8	1300	+1301
[illegible] 1	523	קו	+48.0	[illegible]			+3787
נכסי אחים	475		+5.0	+1.0	8.2	5168	+14040
נכסי אחים אגח 1	257				21.4	25031	+6969
נכסי אחים אגח 3	123.5	בן	-1.5	-1.2	1.0	2577	-27878
נכסי הדים 1	5472	בן			48.2	2646	-159
[illegible]	166.5	בן	+1.0	+0.5	8.5	962	+1008
[illegible] אג"ח א'	87	בן	-2.8	-2.2	11.6	40000	-89484
[illegible] אופ' 2	1		-0.7	-41.0			-18472
[illegible]	306		+1.0	+0.3	3.4	3298	+38435
נפטא חיפוש	22.9				18.9	248035	
נפטא חיפוש אופ' ב'	2.7		+0.1	+4.0	0.4	91198	+23848
נקה 1	37330				0.8	6	-6
נקה אג"ח א	219		-1.0	-0.2		1	-4318
[illegible]	479		+2.0	+0.5	0.4	243	+243
ס							
סאני	302		-13.0	-4.2	0.4	429	-11113
סאני אופ 1	15		-15.0	-50.0		72	-1915
סהר ביטוח	557		+16.0	+3.0			+1886
סהר ני"ע	418		+2.0	+0.5	0.8	600	+609
סהר ני"ע אופ'	58				2.4	12232	
[illegible]	1626				5.4	1000	+5000
סולוג	374		+9.0	+2.5	0.3	218	+3548
סולומון	934				7.8	2508	-2508
סולומון אחד	228	בן			4.7	6132	+6851
סולומון אחד אופ' 1	3.7					1218	-1218
סחר ים	894				8.6	200	-400
סחר ים אופ א	108		-41.0	-27.5	1.2	3400	-7600
סי איי	50.5				1.8	10853	
סי איי אופ 1	1	בן					-981995
[illegible]	144.5		+2.0	+1.3			+12000
סידיאר	206		-2.0	-0.7	10.4	15107	-18715
סידיאר אופ 1	3		-0.6	-16.5			-15000
[illegible]	214						
[illegible] אג"ח א	97				1.6	5006	-5006
[illegible]	238		+5.0	+2.3	1.6	2074	+9322
[illegible]	256				5.9	6955	-6955
[illegible] אג"ח א'	87.5		+1.0	+1.3	0.4	2000	+40000
[illegible] אופ 1	8		-0.2	-3.0		866	-866
סנו 1	1149		-12.0	-1.0	13.5	3520	-2521
סנו 5	1195		+46.0	+4.0	0.7	185	+499
סנטר	146.5		-4.5	-3.0	0.5	1012	-25756
סנטר אג"ח 1	84.5	בן	-1.5	-1.5	2.3	8000	-69123
סנטר אופ' ב'	52	בן	-2.8	-3.2	2.3	13244	-10324
ספורטקס 1	3765		-157.0	-4.0	11.2	898	-2421
ספן 1	354		-4.8	-1.2	10.2	8624	-8624
ספר הסגל 0.1	864					1	-1
ספרות אופ' 6	688		הפסקת מסחר				
ספנות הסף' אופ 4	54		-1.0	-1.5	8.4	2361	-3289
ספנות הסף' אג"ח 3	98				18.8	57494	-9494
ספנות קייה א'	162.5		הפסקת מסחר				
ספנות קייה ב'	100.5		הפסקת מסחר				
ספקטרום	387	קו	+35.0	[illegible]			+195539
ספקטרום אופ 1	380				30.5	24064	-9103
סקופ 1	2275		+72.0	+3.3	5.2	600	+5240
סקופ אופ' 1	1350		+39.0	+3.0	20.4	4528	+5832
סקורטיס 1	1808		-9.0	-0.5	2.2	362	-884
סקוריטיס אג"ח א	118.5		+0.5	+0.5	29.6	75080	+78000
סקוריטיס אופ' 1	227		-4.0	-1.7	1.5	2010	-819
ע							
עבודי	68.5					2	-2
עבודי אופ 1	1.9		+0.4	[illegible]	0.1	14485	+206022
עוז הידרואליקה	218						
עוז השקי ב 0.1	251		+1.0	+0.3	18.1	21598	+18916
עומר	9498		+536.0	[illegible]	6.8	216	+1734
עורב	765		+15.0	+2.0	0.1	43	+587
עורב אופ' 1	1	בן					-16004
עטיפון 1	139		-8.0	-5.5	10.5	22753	-107972
[illegible]	1119				2.7	713	-337
על בד	441		-9.0	-2.6	2.9	2800	-6742
עלית 1	1387				9.6	2088	
עמינר	73.5		-0.5	-0.5	0.7	3800	-5586
עמינר אופ 1	16.7		+2.7	[illegible]			+500
עמק 1	179	בן	-2.5	-1.5	4.7	7900	-13475
[illegible]	244		+2.0	+1.8	3.0	3728	+1272
עצמאות 0.1	59925		+2989.0	[illegible]	0.8	4	+744
עצמאות 1	309	בן	+21.0	[illegible]	0.6	539	+1004
עצמאות אופ'	86		+0.3			[illegible]	+3537
[illegible] 3	3543						
עשות אשקלון	137.5		-15.5	-18.0			-19040
עשות אשקלון אג"ח	102		-3.5	-3.5	3.4	10000	-233446
פ							
[illegible] 1	9514		+454.0	[illegible]	23.6	744	+523
[illegible]	838		+24.0	+3.0	9.8	3513	+21105
פולגת א	287		+1.0	+0.3	6.3	6572	+34595
פולגת אג"ח	178.5				5.5	9187	-113000
פולגת אג"ח 4	105.5				0.4	1000	
פולגת אג"ח ב	132				26.4	60800	+3472
פולגת אופ' 4	6.7					1	
פולימן 1	546				0.1	78	-78
פולימן אגח 2	163		-0.5	-0.2			-1000
פולק	386		-34.0	-8.0	2.9	2256	-2256
[illegible]	51.5	בן	+0.5	+1.0	9.8	57125	+54406
פועלים הש' אגח א'	100				22.2	66760	
פועלים השק' אגח 2	1141		-9.0	-0.7	4.0	1060	-2236
[illegible]	45.9	בן			3.9	25472	-43397
[illegible] אופ' 2	328						
[illegible]	467		+5.0	+1.0	15.6	9997	+17497
[illegible] אופ 1	249						
[illegible] אופ' 1	1	בן					-18125
[illegible]	637422		לא נסחר				
[illegible]	623684				10.4	5	+5
[illegible]	1863						
פיטון	208	בן			3.3	4749	+1195
[illegible] 1	910		+11.0	+1.3	5.8	1901	+9989
[illegible]	222	בן	+4.0	+2.0	4.6	6274	+12607
[illegible] אג"ח א	99.5			-0.2		1	-30001
פיסיבי	470				16.6	10577	-3156
פיסיבי אופ 2	16.2				1.3	15048	-12664
פיסיבי אופ 3	115.5				1.4	3734	-3734
פיתוח תעשיה ב'	11613				12.2	315	-115
פיתוח תעשיה מבכר	30146		+100.0	+0.5	9.1	136	+15
[illegible]	339		-7.0	-2.0	5.9	5200	-8000
פלדמן	1530		-19.0	-1.2	5.6	1100	-1180
פלדמן ג.	119.5		+4.5	+4.0		23	+22586
פלדמן ג. אג"ח	117.5					100	+10100
פלדמן ג. אופ' 3	67						
[illegible]	380				6.6	5230	-189
[illegible] אופ' 1	14	בן	+0.4	+2.8	0.6	12613	+11864
פלסטוסק	439		+9.0	+2.0	0.2	141	+9659
פלסטוסק אופ' 1	7.5					1000	
[illegible] 0.1	1006	בן			4.1	1236	+386
[illegible]	1089		-57.0	-5.0	6.3	1726	-4783
[illegible] 1	451	בן			1.9	1283	+317
פניקס 0.1	1976		+39.0	+2.0	10.6	1614	+7967
פניקס 0.5	1757		+4.0	+0.3	8.9	1527	+473
[illegible] אופ' 2	4568	בן	+11.0	+0.3	3.2	217	+95
פרג	185	בן			1.5	4184	-2793
פרג אופ 1	9.2				0.1	2860	
[illegible] 1	1676		-4.0	-0.2	5.6	1000	-1044
פרדס	1511						
פרדס אג"ח א'	73.5			-0.2	24.8	101480	-80000
פרדס אופ' 2	16		+2.4	[illegible]		473	+9527
[illegible]	153.5		-8.8	-5.0	3.9	7604	-8684
[illegible] אג"ח א'	78						
פרי אופ 5	5711				28.2	1480	-1480
פרי השק	150		-6.0	-4.0	5.5	11000	-26865
פרי השק אג"ח א'	84.5		-4.5	-5.0	16.9	60137	-284843
פרי השקע אופ' 1	5.7	בן				2200	+380
[illegible] אופ 4	3537		-91.0	-1.5	23.9	2025	-2538
[illegible]	365						
[illegible] אג"ח א	99.5						
[illegible]	87	בן	-9.5	-10.0			-3975
[illegible] אופ 1	2.5		+1.0		0.1	7800	+65384
צ							
[illegible]	455				62.2	41057	+10487
צבר	139.5		לא נסחר				
צבר אופ	2		לא נסחר				
צור שמיר	68.5		-0.5	-0.5	1.1	4815	-39185
צור שמיר אופ' 5	1	בן					-69223
צור שמיר [illegible]	48.2	בן	-4.3	-8.2	2.1	13000	-13261
צור שמיר ש"ה א	180				31.0	51714	
צור שמיר ש"ה 2	58.5		+0.5	+0.9	10.4	53350	+93350
ציון 5	10165		+367.0	+3.8	2.0	60	+60
[illegible]	114				1.9	5000	
[illegible]	1322		+36.0	+3.0	2.0	500	+7430
[illegible] אופ 1	54		+18.1	[illegible]		120	+7618
[illegible]	457		+2.0	+0.3	2.2	1000	+1000
ציונות	515		+15.0	+3.0	18.9	11800	+34000
ציונות אופ 1	7.5		+1.0	[illegible]	0.9	34977	+271099
ציקלון 1	6793		+618.0	[illegible]	2.6	114	+142
ציקלון 5	3666		-18.0	-0.5	0.9	74	-1039
ציקלון אגח 1	180.5					1	-1
ציקלון אגח 2	106.5						
צמיחה	183.5				2.1	3350	
צמיחה אג"ח א	109				14.5	40009	-56013
צמנכל	390				2.1	1651	-1010
צמנכל אופ	21.6		+3.6	[illegible]	0.2	1827	+4833
[illegible]	377	בן			7.3	7937	-3494
[illegible] אג"ח א	95.5					130	-130
ק							
[illegible]	5445		+159.0	+3.8	13.2	729	+1171
[illegible] 2	178		+1.0	+0.5			[illegible]
[illegible]	248	בן	+17.0	[illegible]	2.9	3503	[illegible]
[illegible] 1	1196		+29.0	+2.3	1.3	308	+162
[illegible] אגח	78			-0.2	29.1	112092	-74750
[illegible] 2	12.4		-2.5	-14.5	0.5	12739	-71472
[illegible]	441			+1.8	10.0	6800	+5228
[illegible]	1293				0.3	80	
[illegible] 1	95				0.5	1708	
[illegible]	321	בן	-31.0	-8.7	6.1	5659	-7182
[illegible]	366		+3.0	+0.8	0.4	340	+20340
[illegible] 1	9.7						-54
[illegible]	181.5		-3.0	-1.3	9.3	15453	-15453
[illegible] אג"ח א'	159.5		+1.0	+2.5			+50000
[illegible] 1	1780					7	-7
[illegible] 5	692					18	-18
[illegible]	268	בן	+24.0	[illegible]	9.9	11071	+20308
[illegible]	103.5						
[illegible] אג"ח ב'	74.5		-1.5	-1.7	12.7	50008	-104009
[illegible] אופ' 1	58	בן	+2.8	+3.3	1.2	11364	+8051
[illegible] 1	647				1.7	500	
[illegible]	176						
[illegible]	109.5		-1.5	-1.5			-21031
[illegible] 1	9			-0.2		731	-1117
קיסריה 0.1	3210		-318.0	-9.0	0.9	84	-261
[illegible]	134.5	בן			8.4	18637	+19464
[illegible]	258	בן			1.8	2119	-381
[illegible] 1	2463				43.3	5159	+98
[illegible] 5	2353				7.8	1000	-1000
[illegible] 0.1	244		+1.0	+0.3	4.1	5000	+1008
[illegible]	87.5				35.8	130000	
[illegible]	109	בן	-0.5	-0.5	0.4	1000	-1234
[illegible]	96.5						
[illegible] 1	3102				31.8	3176	+3202
[illegible]	51		-1.5	-2.5	1.7	10001	-30067
[illegible] א	35.9		-0.1	-0.2	19.4	162574	-44631
[illegible] 1	21.7	בן	-3.3	-19.5			-55389
[illegible]	147				3.1	4319	+4300
[illegible] 1	1137						
[illegible]	327		+2.0	+0.5			+358
[illegible] א'	60		+0.5	+1.0			[illegible]
[illegible]	989		+12.0	+1.3	9.4	2840	+7160
[illegible]	353		-1.0	-0.5	12.6	15000	-7000
[illegible] 1	291		+6.0	+2.0	3.6	3600	+3481
[illegible] 2	228		+5.0	+2.3			+13840
[illegible] 0.1	1878		+37.0	+2.0			+3250
[illegible] 1	1485		+15.0	+1.0	8.7	1750	+1749
[illegible]	487		-10.0	-2.0	20.4	12500	-48881
קשר	635				23.7	11200	-11200
קשר אג"ח	112				35.0	67063	
קשר אופ	39						
[illegible]	670				20.3	9116	-5728
ר							
רב קו	222				1.9	2500	-2500
רב קו אופ א	36		-0.5	-1.2	1.3	10914	-20179
[illegible]	215				3.7	5185	-2185
[illegible] א'	7.5			+0.5	0.5	18258	+20345
[illegible] 1	131.5	בן	-7.0	-5.8	3.3	7500	-37134
[illegible] 1	21.6		-2.3	-9.7	1.2	17241	-31141
[illegible]	182		+4.5	+4.5	7.0	20651	+37843
[illegible] א	85			+0.3	2.5	8920	+91080
[illegible] 1	4.7		-0.2	-4.0	0.9	54698	-54698
[illegible]	383						
[illegible] 1	1	בן					-73124
[illegible] 1	932		+5.0	+0.5	0.6	285	+131
[illegible] 5	831	בן	+20.0	+2.5	1.4	500	+5886
[illegible]	64		-0.5	-0.5	17.7	83030	-63585
[illegible]	148	בן	+4.5	+3.3	1.1	2228	+9816
[illegible] 1	1	בן					-103214
[illegible]	242	בן	-1.0	-0.5	2.3	3858	-2841
[illegible] א'	91		+0.5	+0.8			[illegible]
[illegible]	482	בן	+13.0	+3.3	0.9	675	+3855
[illegible] 1	1	בן					-63256
[illegible] 1	344				4.9	4316	-3584
[illegible]	117.5		-5.0	-4.0	0.4	1051	-5039
[illegible]	395		+19.0	[illegible]	30.1	12985	+54559
[illegible] 3	341		+32.8	[illegible]	9.3	8229	+75804
[illegible]	263		-3.0	-1.0	8.8	10800	-14884
[illegible]	99.5	בן			5.0	15000	-15900
[illegible]	449		הפסקת מסחר				
[illegible] 1	1.7		הפסקת מסחר				
[illegible]	330		-2.0	-0.5	2.1	1900	-1900
[illegible]	258	בן	+5.0	+2.5	8.6	10000	+15272
[illegible] 0.1	280				1.8	1458	
[illegible] 0.4	280						
[illegible] 1	1484		-7.0	-0.5	12.7	2576	-1731
רפק	1441				1.7	350	-204
רפק אג"ח	113.5		-0.5	-0.5	22.7	60000	-61819
רפק אופ' 1	777		+6.0	+0.8	5.0	1944	+1563
רז	218						
רז אג"ח א'	86.5			+0.3	11.1	38447	+41553
[illegible]	1.7	בן	-0.1	+3.3	2.2	379895	[illegible]
רשף	68.5		-4.0	-5.5	4.5	19586	-85245
רשף אג"ח ב	45.7				6.1	40000	-36400
רשף אגח א	114				5.8	15274	-17900
ש							
שדות נפט	4.1		הפסקת מסחר				
שולמית	111.5		-0.5	-0.5	11.1	30007	-30987
שולמית אגח א	99.5					41	-43
שולמית אופ 1	6.6		+1.5	[illegible]			+15407
[illegible]	126		+3.0	+2.5	2.7	6500	+4473
שיא אג"ח 4	138					6	+6
שיא אופ 2	66		-7.5	-10.0	0.3	1366	-3343
שיא החזקות 0.5	1131		-29.0	-2.5	11.8	3132	-7493
שיא החזקות אגח 3	78.5		-1.5	-2.0	13.1	50000	-228600
שיא החזקות אופ 3	363		-29.0	-7.5	0.1	55	-2600
שלג	115	בן	-10.0	-8.0	5.8	15005	-33921
שלג אופ' 1	1.5			-0.5		1	-1969
שלדות 5	101.5	בן	-11.5	-10.0			-9602
שם טוב	237		-12.0	-5.0	0.8	1000	-17494
שם טוב אופ' 1	2.1	בן		-1.2	0.1	14286	-16605
[illegible]	89.5				6.7	28776	
שמיר	184.5		לא נסחר				
שמיר אופ 1	1		לא נסחר				
[illegible]	388				19.2	20080	-8108
[illegible] אג"ח 1	115.5		+0.5	+0.5		2	+45996
שמן	13599	בן	+299.0	+2.3	14.5	320	+856
שמן אג"ח א	120.5						
שמן אופ 2	4778	בן	+278.0	[illegible]	2.3	145	+196
[illegible]	126.5		+0.5	+0.5			+1150
[illegible] אופ'	56.5	קו	+12.8	[illegible]			+1600
[illegible]	275				0.9	1000	
[illegible] אג"ח	120						
[illegible]	321				0.7	1763	-5551
[illegible] אג"ח א'	96						
שקם אג"ח 1	130	בן	+0.5	+0.5	16.8	38871	+68199
שקם אופ' 1	29.5		-2.5	-3.0	3.6	13599	-99997
[illegible]	331						
ת							
[illegible] אג"ח	719		+30.0	+6.8	120.6	145392	[illegible]
[illegible]	531	בן	+48.0	[illegible]	5.3	3083	+7210
[illegible] אג"ח א'	175		+11.5	[illegible]	5.4	9174	+62474
[illegible] 1	1104		+16.0	+1.5	24.4	6640	+12300
[illegible]	321	בן	-13.0	-3.7	3.2	3000	-3576
[illegible] אופ 1	4.6			+8.5	0.1	5419	+4581
[illegible] מוצרי צריכה	431		-4.0	-1.0	16.3	11320	-13711
[illegible]	665		+13.0	+2.0	0.4	200	+3800
תוסף	469		+30.0	[illegible]	0.6	350	+16150
תוסף אופ 1	21.2		-0.1	-0.5		184	-2002
[illegible] 5	1014				1.1	326	-326
[illegible] א'	262						
[illegible]	99.5						
[illegible] 1	1737				20.4	3534	+215
[illegible] א'	147				4.1	8430	
תכנון 1	326		+13.0	+4.0	1.6	1500	+2976
תכנון 5	142.5	בן			0.6	1350	-51
תכנון אג"ח א'	98.5		+1.0	+1.0	10.7	32500	+32508
[illegible]	109		-3.5	-3.0	8.9	24421	-50921
[illegible]	58.5		+3.0	[illegible]	3.0	15336	+29464
[illegible] 1	21				0.3	4077	-22102
[illegible]	80		+1.0	+1.5	8.8	32928	+252159
[illegible] 0.1	21138		-338.0	-4.2	6.6	93	-705
[illegible]	522				38.2	33495	+13495
[illegible]	1239		-38.0	-3.0	12.4	3089	-4766
[illegible]	524		+15.0	+3.0	0.1	77	+1523
[illegible]	401		-12.0	-3.0	6.3	4724	[illegible]
[illegible] 1	33				0.4	3419	+2419
תשלוב	570		+8.0	+1.5			+877
תשלוב אג"ח א	311		+1.0	+1.0			+5600
תשלוב אג"ח ב'	74.5				17.4	70000	+70000
תשלוב אופ 2	109				3.3	9126	+1829
[illegible]	361	קו	+33.0	[illegible]			+4880
[illegible] 1	31.9		-0.3	-1.8			-7060

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה כמיטב יכולתה לרכז ולעבד תוך זמן קצר את נתוני הבורסה המובאים לידיעת הקורא.
כל שימוש בנתונים המתפרסמים טעון בדיקה ואישור. כל המלצה על ידי המשמש במידע נעשית על אחריותו.
אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.
אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי ההשקעות.

ניסן פרידמן

הכרעה אפשרית

מכבי ת"א יכולה להבטיח לעצמה טקס הכתרה באיצטדיון ר"ג, כבר מחר או מקסימום בשבוע הבא, אם תנצח את מכבי פ"ת וביתי"ר ת"א ● במידה ומכבי חיפה תפסיד מחר בביתה לבית"ר ירושלים, תוכתר מכבי ת"א לאלופה במוצ"ש, ואם תשחזר חיפה את נצחונה מאמצע השבוע בחצי הגמר, ימתינו גרנט, קלינגר ושאר המכבים לשבוע הבא ● התסריט הצפוי הזה עלול להשתבש במקרה שמכבי ת"א תאבד מחר נקודות וחיפה תנצח, ואז תידחה ההכרעה לשבוע הבא או למחזור הנעילה ● גם מכבי נתניה והפועל חיפה ישחזרו את חצי הגמר, והפעם בקרב תחתית חשוב ● במאבק הישרדות גורלי תארח סוגרת הטבלה, עירוני אשדוד, את המדורגת לפני האחרונה, הפועל בית שאן

מאמן מכבי ת"א, אברהם גרנט: נצחון מחר על מכבי פ"ת ותבוסה של מכבי חיפה בביתה נגד בית"ר ירושלים, יכתירו את קבוצתו לאלופת המדינה 1994/95

ספירת מלאי

מאת משה קשמן

הקרב על כתר האליפות עשוי להסתיים מחר בסביבות השעה 20:00. התסריט הזה יתרחש אם מכבי ת"א תנצח באיצטדיון ר"ג את מכבי פ"ת, ואילו באיצטדיון קרית אליעזר תנוצח מכבי חיפה על ידי בית"ר ירושלים.

במקרה כזה יגדל ההפרש בין שתי המובילות ל־7 נקודות, כשבקופה יישארו רק 6 נקודות משני המחזורים האחרונים.

שני המשחקים המרכזיים יחלו בשעה 18:00, כאשר המשחק בחיפה יועבר בשידור ישיר בערוץ 2.

במקרה הפוך, שת"א לא תנצח וחיפה תנצח, תידחה ההכרעה, אולי אפילו למחזור הנעילה.

מכבי ת"א תתייצב ללא שני ארזמי השבת התולפת, השוער אובארוב והבלם שלה, אך גם פ"ת תסבול מהיעדרם של האחים בן שמעון וחיים שאבו.

הרכבים המשוערים:

● מכבי ת"א: משרקי; רון נחמן, גד ברומר, פיבק, הלל; קלינגר, שהם, אלון ברומר, נמני, שוקאנוב, דריקס.

● מכבי פ"ת: מלול; צחי, צופין, מגאמדוב, פקר; קיסי, פיטוסי, בגלייבטר, גיא יצחק, בניה, אלקאפארוב.

בקרית אליעזר ישוחזר משחק חצי הגמר בין מכבי חיפה לבית"ר ירושלים.

הרכבים המשוערים:

● מכבי חיפה: רפי כהן; בלבל, אלון חרזי, צבר רניאל, גלאם; חזן, קנדאורוב, ברקוביץ, גרייב, רביבו, מוגאי.

● בית"ר ירושלים: אנטמן; ביטון, סארטיאק, בנאדו, אייל כהן, אלהרר, אולאי, דרורי, איתן מורחי, שאלוי, אוחנה.

הפועל באר שבע תארח כבר היום ב־16.30 את מכבי הרצליה בנצחון קרוב מאוד את הבאר שבעים למקום השלישי ולגביע אופ"א.

בתחתית יהיו שני מאבקים פנים־אל־פנים.

מכבי עירוני אשדוד תארח את הפועל בית שאן, במשחק ששתי הקבוצות ישאפו לנצח. תיקו עלול להפיל את שתיהן בפח.

הרכבים המשוערים:

● עירוני אשדוד: גינצבורג; זריהן, מקריצקי, בוזגלו, ישראל מאיה; אלמושנינו, סויסה, טלסניקוב, אוליאה, תורג'מן, אלון מזרחי.

● הפועל בית שאן: ממן; קרימוס, עשור, הארה, דהאן, אבי רנן, שמעון רנן, קהימי, אלבז, סקנטאי, אגבריה.

במשחק החשוב השני תארח מכבי נתניה את הפועל חיפה, בשיחזור חצי גמר הגביע.

המשחק באמצע השבוע הוכיח, כי שתי הקבוצות מצויות בכושר סביר, ורק בהארכה הפגין הכושר הגופני העדיף של החיפאים.

הרכבים המשוערים:

● מכבי נתניה: בלדב; אבישי ז'אנו, דומב, סהא, בארון, מרציאנו, גבאי, מ'בריו, חלוואני, עארף, פיליפצ'וק.

● הפועל חיפה: אסיאג; טלקר, אהרוני, חלפון, מוסה, יאגור, בנין, עטר, קשלוק, זועבי, בסים.

הפועל פתח תקוה עדיין מאמינה באפשרות הזכיה במקום השלישי, אחרי שניצחה בשבוע שעבר וקטעה שרשרת של 8 משחקים ללא נצחון. היא תארח את עירוני ראשל"צ, שעדיין לא ברחה מאיזור הסכנה.

במשחק המוקדם באיצטדיון ר"ג יהיה מחר דרבי תל אביבי בין הפועל לבית"ר. זהו משחק אמצע טבלה טיפוסי.

כבר היום תארח הפועל צפרירים חולון את בני יהודה (16.30) במשחק אמצע טבלה נוסף.

● בליגה הארצית ייערך היום (16.30 – בוקר) המשחק החשוב בין השניה בדירוג, הכח ר"ג, לשלישית, הפועל בת־ים.

נצחון יקרב את הכח לליגה הלאומית.

בסוף השבוע

ליגה לאומית, מחזור 28:

● מכבי ת"א – מכבי פ"ת (0:1)
● מכבי חיפה – בית"ר י־ם (2:3)
● באר שבע – מכבי הרצליה (1:0)
● הפועל פ"ת – עירוני ראשל"צ (0:1)
● בית"ר ת"א – הפועל ת"א (4:2)
● צפרירים – בני יהודה (3:2)
● מכבי נתניה – הפועל חיפה (1:3)
● עירוני אשדוד – בית שאן (1:0)

בסוף השבוע

ליגה ארצית, מחזור 28

● מכבי יפו – מכבי יבנה
● הכח ר"ג – הפועל בת ים
● מכבי קרית גת – הפועל טייבה
● שמשון ת"א – הפועל ירושלים
● הפועל חדרה – הפועל אשקלון
● הפועל אשדוד – הפועל לוד
● נס ציונה – קרית שמונה
● הפועל כפר סבא – הפועל ר"ג

הליגה הלאומית — עונת 94/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. מכבי תל־אביב	27	17	5	5	25—52	27	56
2. מכבי חיפה	27	15	7	5	29—60	31	52
3. הפועל באר־שבע	27	13	7	7	34—47	13	46
4. הפועל פתח־תקוה	27	12	6	9	33—41	8	42
5. בית"ר ירושלים	27	11	7	9	32—39	7	40
6. הפועל תל־אביב	27	9	13	5	29—35	6	40
7. צפרירים חולון	27	11	5	11	49—45	−4	38
8. בית"ר תל־אביב	27	10	3	14	52—41	−11	33
9. מכבי פתח־תקוה	27	7	11	9	35—34	−1	32
10. בני־יהודה ת"א	27	8	8	11	42—39	−3	32
11. הפועל חיפה	27	8	7	12	45—40	−5	31
12. ראשון לציון	27	6	12	9	38—34	−4	30
13. מכבי הרצליה	27	7	9	11	43—28	−15	30
14. מכבי נתניה	27	7	8	12	46—31	−15	29
15. הפועל בית־שאן	27	6	10	11	45—24	−21	28
16. מכבי עירוני אשדוד	27	5	10	12	49—36	−13	25

הליגה הארצית — עונת 1994/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. מכבי יפו	27	13	9	5	24—36	12	48
2. הכח ר"ג	27	11	9	7	28—35	7	42
3. הפועל בת־ים	27	10	10	7	33—40	7	40
4. הפועל כפר־סבא	27	10	9	8	31—41	10	39
5. מכבי קרית גת	27	10	9	8	32—37	5	39
6. הפועל רמת־גן	27	10	9	8	30—34	4	39
7. הפועל אשדוד	27	10	7	10	36—43	7	37
8. הפועל טייבה	27	9	11	7	20—21	1	37
9. הפועל ירושלים	27	9	9	9	39—41	2	36
10. ס.ב. נס־ציונה	27	9	9	9	35—37	2	36
11. מכבי יבנה	27	9	9	9	31—30	−1	36
12. הפועל חדרה	27	7	9	11	31—29	−2	30
13. הפועל ק. שמונה	27	7	9	11	38—23	−15	30
14. שמשון תל־אביב	27	8	5	14	41—31	−10	29
15. הפועל אשקלון	27	6	11	10	40—28	−12	29
16. הפועל לוד	27	6	11	10	43—26	−17	29

קפטן מכבי ת"א, ניר קלינגר, מקווה לחגוג כבר מחר את הזכיה בתואר האליפות

השריף של הגליל חולם על הלאומית

מאת משה כהן

להפועל קרית־שמונה, הנלחמת על חייה בליגה הארצית, יש לפחות יתרון אחד על־פני יריבותיה – אריה פלוסמן, מנהלה המקצועי הנחשב ל"שריף" של אצבע הגליל ואשר מוכן להתערב עם כל אחד שהקבוצה הצפונית תישרד עונה נוספת בליגת המשנה ובעוד שנה היא אף תחגוג את עלייתה לליגה הלאומית.

אריה פלוסמן שבמשך שנים רבות נחשב ל"שוער משוגע" שבין היתר עמד בין קורות הפועל קרית־שמונה והפועל יהוד, מתגורר עד היום במקום הולדתו, קיבוץ דן, אבל כתושב חוץ ופעילותו הענפה כוללת ניהול מתנ"ס גדול בקרית שמונה, ניהול עסקי של פינת השעשועים בכפר בלום ובקרוב ג'וב נוסף: ניהול פאב לצעירים מכל האיזור שגם הוא יפתח בכפר בלום.

על הפועל קרית שמונה הוא מדבר באהבה גלויה ויש לו סיבות טובות, שכן עוד בשנים בהן קיבוצניק לא העיז להסתובב ברחובות העיר, הוא נראה בכל סימטה כאשר הוא מחלק חומר תעמולה למען מפלגת העבודה. "עד היום אני יוצא רופן בדעות הפוליטיות שלי, אבל בקרית שמונה יודעים להפריד בין ספורט לבין פוליטיקה", הוא מסביר.

פלוסמן שעבר טראגדיה אישית קשה ביותר, כאשר איבד את בנו שלקה בגידול ממאיר בראשו, שינה מאז אותו אסון נוראי את השקפת עולמו וכעת הוא מבין טוב יותר שחייבים לחיות היום, כיוון שקשה לדעת מה יקרה מחר.

בשחקני הפועל קרית־שמונה הוא מנסה להחדיר התלהבות רבה. הוא מודה שהרכש שבוצע העונה לא הצדיק את עצמו וגם המאמן של תחילת העונה לא עמד בציפיות.

אולם, הוא משוכנע שעם המאמן החדש ורוח ההתלהבות ניתן יהיה להישאר בליגת המשנה. פלוסמן שאינו אדם דתי, החליט בשיא מצוקתה של קרית שמונה לקחת את שחקניו לקברו של מאיר בעל הנס וראה זה פלא: מאז, הקבוצה כמעט שאינה מפסידה.

לדעתו, נקודת המפנה תהיה מחר במשחק החוץ בנס ציונה. נצחון יותיר את הפועל קרית שמונה עונה נוספת בליגה הלאומית ואז יוכל השריף של הגליל לתכנן את ההסתערות על הליגה הלאומית.

אריה פלוסמן מאמין במאיר בעל הנס

טייסון מדורג ראשון

עם מטען של שלוש שנים בכלא ולאחר שלא נכנס לזירה מאז יוני 1991 דורג אתמול אלוף העולם שלעבר במשקל כבד, מייק טייסון במקום הראשון בדירוג של wbc, כשהוא מקדים את האלוף אוליבר מקול.

ההחלטה עוררה זעם רב אצל יריביו של טייסון, וביניהם לנוקס לואיס ואוונדר הוליפילד.

"המשוגע" ממשיך להבקיע

זוכרים את שוער נבחרת קולומביה, רנה "המשוגע" היגיטה, שהתפרסם בזכות יציאותיו ארוכות הטווח למרכז השדה.

ובכן אותו היגיטה המשחק כמדי אתלטיקו נסיונל הבקיע אתמול שער בבעיטה חופשית בנצחון קבוצתו על פריירה 1:3.

היגיטה הבקיע במהלך הקריירה שלו 36 שערים, עבור נסיונל ונבחרת קולומביה, כולם בבעיטות עונשין מנקודה הלבנה.

הגול נופה מהסגל

מאמן נבחרת מקסיקו, מיגואל מאיחה בארון, גיפה את כוכבו הוותיק הוגו סאנצ'ז, והודיע כי לא יזמן אותו יותר לסגל.

סאנצ'ז שיחגג בחודש יולי את יום הולדתו ה־37, נכשל לדעת מאמנו במונדיאל האחרון ולכן היה סביר בהחלט להדיחו.

סאנצ'ז מעריך את עצמו מאד ולא התבייש לומר אתמול כי "מקסיקו בלעדי היא כמו ברזיל ללא רומאריו, ארגנטינה ללא מארדונה או איטליה ללא באג'יו".

ריגהאל מאמין בברמן

מאמן ורדר ברמן, אוטו ריגהאל, סבור כי לקבוצתו יש את הכוח הנפשי להמשיך בדרך לכתר לאחר שהעפילו בתחילת השבוע לפיסגה על חשבון בורוסיה דורטמונד.

חמישה מחזורים לסיום יוצאת ברמן למשחק חוץ לשטוטגארט. באיירן מינכן המבקשת מקום בגביע אופ"א תצא למשחק חוץ מול שאלקה בעוד פרייבורג תשחק עם איינטרכט פרנקפורט.

היל מאמין בעצמו

הנהג הבריטי דיימון היל שזכה בשני נצחונות רצופים במירוצי הפרס הגדול מאמין ביכולתו לנצח גם בשלישית בתחרות שתערך בברצלונה.

סן ז'רמן בהרכב חסר

שלושה מכוכבי פאריס סן־ז'רמן, ג'ינולה, ריקרדו והאלדר עלולים לא להכלל בהרכב הקבוצה במשחק גמר הגביע מחר נגד סטראסבורג.

כל השלושה אגב יעזבו בסוף העונה את הבירה ויאלצו למצוא להם קבוצות חדשות.

ג'ורדן חזר הביתה בשלום

הגדול מבולס חזר לגופיה מס. 23 והוביל את הבולס לנצחון חשוב באורלנדו ● סידרת חצי גמר המזרח עוברת לשיקגו במצב של 1:1

אן.בי.איי' — הפלייאוף

הגופיה האדומה מספר 23 של השוקג בולס נראתה אתמול שוב על הפרקט. מייקל ג'ורדן, שעם שובו לקבוצתו לבש את הגופיה מספר 45, החליט לחזור ל"כור מחצבתו" וזה השתלם לו ולבולס.

ג'ורדן קלע 38 נקודות והוליך את הקבוצה לנצחון 94:104 על המג'יק באורלנדו. עכשיו יעברו המשחקים לשיקגו, כשהמאזן מורה על שוויון 1:1.

ג'ורדן, שהפסיד את המשחק הראשון לקבוצתו, איפס הפעם את ידו, קלע 11 מ־13 נסיונותיו במחצית השניה וקלע שמונה נקודות בשש הדקות האחרונות.

לצדו של ג'ורדן בלט סקוטי פיפן, שקלע 22 נקודות.

עבור המאמרים הירבו לקלוע שאקיל אוניל 25 נקודות ו־12 כדורים חוזרים, הוראס גרנט 23 נקודות ו־15 כדורים חוזרים ואנפרני הארדוויי 20.

המג'יק נוצחו בבית במסגרת הפלייאוף פעמיים, כפי שהפסידו לאורך כל העונה הרגילה במשחקי הבית.

המדורג ראשון הודח

אליפות העולם בטניס שולחן

הסיני דינג סונג חולל הפתעה בתחרות היחידים לגברים באליפות העולם בטניס שולחן כאשר הדיח את המדורג ראשון, הבלגי ז'אן מישל סאייבה – 17:21, 17:21, 11:21.

אלוף העולם, הצרפתי ז'אן פיליפ גאטיין, ניצח את נציג הונג קונג צ'אנג קונג ווה 22:20, 21:14, 9:21, 8:21, 10:21.

השוודי יאן אובה ואלדנר המדורג שלישי ניצח את ואסילי פלוראה מרומניה 16:21, 15.21, 15:21.

המדורג שני הסיני וונג טאו גבר על הפיני פאסי ואלאסטי 14:21, 7:21, 14:21.

● בטורניר הטניס בהמבורג בסיבוב השלישי: גוראן איבנסביץ' (4) – ג'ק אלטינג (14) 4:6, 4:6; מרק רוסה (11) – אוליבר גרוס 6:2, 4:6, 2:6; דיין פרידה (9) – מיכאל שטיך (7) 5:7, 1:6; אנדרי מדבדב (12) – גילברט שאלר 6:1, 1:6, 2:6.

יובנטוס מתמרקת לטקס ההכתרה הרשמי

נצחון מחר בגנואה עשוי להעניק למוליכה האיטלקית יובנטוס את כתר האליפות בארצה, בתנאי שיריבתה פארמה תשאיר את הנקודות בבארי.

ערב משחק הגומלין נגד פארמה בגמר גביע אופ"א, כשעד לסיום העונה נותרו ארבעה מחזורים, מקדימה "הגברת הזקנה" את יריבתה בשבע נקודות.

לדעת כוכב התקפת יובנטוס, ג'יאנלוקה ויאלי המשחק מחר לא יהיה קל, מפני שגנואה עדיין נאבקת על חייה בליגה הראשונה, ולכן גם תעלה יובה למשחק בהרכבה החזק ביותר כדי להמנע מבושות כפי שקרה בשבוע שעבר נגד לאציו.

מההרכב ימשיכו להעדר הבלם הגרמני יורגן קולר והשוער הראשון אנג'לו פאבריציו. מאידך יוצבו בחוד ויאלי, פאבריציו ראוונלי ורוברטו באג'יו כשמאחור תומכים הקשרים הצרפתי דידיה דשאמפ והפורטוגלי פאולו סוזה.

פארמה שהפגינה יכולת דלה בשבוע שעבר, נגד גנואה, תציב אף היא הרכב חזק מול בארי, כשבולט שובו של השוודי תומס ברולין.

במילאן וברומא יאבקו קבוצות על הכרטיסים לגביע אופ"א בעונה הבאה.

מילאן השלישית בדירוג תארח את רומא, הרביעית, בעוד לאציו החמישית תארח בביתה את אינטר המדורגת במקום השישי.

נשיא המדינה, עזר ויצמן, חתם על מגילת משחקי המכביה ה־15, בעת שאירח בלשכתו את [illegible] יעקב אבימור (מימין), [illegible] (צילום: סיון פרץ)

קלינסמן עובר מה"לול" לבאיירן מינכן

יורגן קלינסמן חוזר לגרמניה. אתמול הודיע הכדורגלן המצטיין כי בסיום העונה יעזוב את טוטנהאם וככל הנראה יחתום כבר בשבוע הבא, על חוזה לשלוש שנים במדי באיירן מינכן.

קלינסמן בן ה־30 שהצטרף ל"תרנגולים" תמורת 3.3 מיליון דולאר, אחרי המונדיאל האחרון, חתם בזמנו עם האנגלים לתקופה של שנתיים אך הודיע כי החליט לעזוב לאחר שהבקיע 29 שערים ב־49 משחקים בהם נטל חלק.

בשבוע שעבר הוא נבחר כדורגלן השנה באנגליה, והיה הזר השלישי לזכות בתואר זה בטאו הוליך להעניק את התואר לפני 47 שנים.

קלינסמן יערוך את הופעת הפרידה שלו מטוטנהאם ביום ראשון במשחק הליגה נגד לידס לעיני קהל אוהדיו ב"וייט הארט ליין".

קלינסמן סיפר כי ההחלטה לעזוב את לונדון היתה הקשה ביותר בקריירה שלו. "התמיכה שקיבלתי מאוהדי הקבוצה היתה נהדרת. מעולם לא קרה ולי דבר כזה בעבר" אמר הכדורגלן.

האקורד האחרון שחיזק את דעתו של התלוץ הגרמני לעזוב היא העובדה שטוטנהאם איבדה את הסיכוי להופיע בעונה הבאה בגביע אופ"א.

طبق الأصل

גם יעקב נמרודי ייחקר בקרוב

בנו, עופר נמרודי עורך "מעריב", נחקר שוב אתמול וכן גם עיתונאי "מעריב" רונאל פישר, החוקרים פרידן ובן־אשר, עו"ד כץ ודוד רונן

מאת אלי ברנר

ראש אגף החקירות במשטרה, ניצב יוסי לוי, אישר לחוקרי היחידה הארצית לחקירות פשעים בפתח־תקוה לזמן בקרוב לחקירה את יעקב נמרודי, אביו של עורך "מעריב" עופר נמרודי.

במשרדי היחידה הארצית לחקירות פשעים נחקרו אתמול העיתונאי והתחקירן של "מעריב" רונאל פישר, החוקרים הפרטיים רפי פרידן ואמיר בן אשר, העורך עופר נמרודי, קצין הביטחון של חברת הכשרת הישוב דוד רונן, עו"ד מוטי כץ והחשב הדר עוזיאל.

עם צאתו ממתן העדות אמר פישר, כי הוא לא הונחה מה לומר ולא לומר לתקשורת. "אני לא מכיר את המינות, אך לא נחקרתי תחת אזהרה". פישר, שנחקר כשלוש שעות, הוא כנראה האדם שהכיר בין עופר נמרודי לבין החוקרים הפרטיים פרידן וצור, בעלי חברת "אגם חקירות". צור הוא עד המדינה.

נמרודי אמר אתמול בצאתו ממשרדי היאח"פ, כי הוא מנוע מלדבר על החקירה. פרידן אמר אתמול כי פגש את פישר כשהמתין במסדרון למתן עדות. נגד פרידן וצור מתנהל בבית משפט השלום בתל־אביב משפט בו הם מואשמים בביצוע 40 האזנות סתר לארגוניזת לטלפונים, פלאפונים ופקסמיליות של אנשי תקשורת, עסקים ופוליטיקה.

נחקר, פישר

שלשום נחקר ביאח"פ בפעם השלישית התעשיין רוני אסא. בכתבה שמתפרסמת היום במקומון "העיר" נכתב, כי על פי עדויות שבידי חוקרי יאח"פ, במהלך שנת '92 פנה החוקר הפרטי אמיר בן־אשר (הממתין למשפטו בחשד להזמנת שלושה מעשי רצח עבור לקוח פרטי) ליעקב צור וביקש ממנו להתקין האזנות סתר לטלפונים של חברה הממוקמת בדרום תל־אביב. על פי החשד, מזמין ההאזנות היה סגנו של אסא באותה תקופה. ככל הידוע, החברה המצותתת נתנה הלוואות לחברות הפלדה של אסא, ועם הזמן התעורר החשד של מזמין הציתות שהחברה מנסה להשתלט על חברות הפלדה של אסא.

לחוקרי יאח"פ יש כנראה עדויות שקבל ההאזנות חוני מועקי, המרצה מאסר על ביצוע האזנת סתר אחרת, הוא שהתקין את המשדרים בארון הסעפי של "בזק", והחוקר הפרטי מיכה רותם, שעבד באותה תקופה עם "אגם חקירות", הוא זה שהפעיל את עמדת ההאזנה והוליך קלטות אותן מסר לבן־אשר. אסא נמלט מהארץ באוגוסט '92 כשהחריפו קשייו הכלכליים. חובות התשלובות לייצור מוצרי ברזל ופלדה "רם תעשיות", שהיתה בבעלות אסא, הגיעו אז ליותר מ־170 מיליון דולר.

אתמול הגיע למשרדי החוקרים הדר עוזיאל, חשב בקבוצת איזנברג. הוא הכחיש כל קשר לפרשת האזנות הסתר בעיתונים. בעבר, יש לציין, היה עוזיאל חשב ב"רם תעשיות". עו"ד מוטי כץ, שנחקר אתמול שוב, אמר בצאתו מהחקירה שלא תואמה עימו חקירה נוספת. "לא ראיתי את נמרודי והאחרים. אני כל הזמן לבד, לא היה ביני לבין צור עימות".

החוקרים חושדים כי פרידן וצור ביצעו חלק ניכר מהאזנות הסתר שלהם ב־'92 ו־'94 עבור אנשי "מעריב" והחברה האם הכשרת הישוב שבבעלות נמרודי על פי הזמנתו. פגישות ליליות בבתי מלון בתל־אביב בין נמרודי, רונן וכץ שהתקיימו לאחר מעצרם של פרידן וצור אשתקד, הגבירו את החשד כלפי נמרודי. החוקרים סבורים, כי בפגישות אלו הועברו רמזי שתיקה מנמרודי לעו"ד כץ, שהעבירם ללקוחותיו וכי נעשה תיאום עדויות, שיבושי הליכי חקירה והדחת עדים. כץ היה עו"ד של צור ופרידן, וכיום הוא מייצג רק את פרידן. צור, שהפך לעד מדינה, הובהל בשעות הצהריים מעיני העיתונאים ממשרדי היאח"פ אל מכוניתו שהמתינה בפתח תקוה.

המלצת מועצת העיתונות: פרשת האזנות הסתר תסוקר על ידי עתי"ם

(עי). – במסגרת הדיון בתקנון האתיקה של מועצת העיתונות, שהתקיים אתמול בבית סוקולוב בתל־אביב, המליצה מליאת מועצת העיתונות שפרשת האזנות הסתר בעיתונים תסוקר באמצעות סוכנות עתי"ם.

מדובר בפרסום ידיעות על התפתחויות באשר לחקירת העניין על־ידי הרשויות המוסמכות. זאת, על מנת שלא לכפות על העיתונאים לפעול במצב של ניגוד אינטרסים בין המחויבות שלהם לאתיקה העיתונאית לבין מחויבותם למקום עבודתם.

כמו כן הוחלט לכנס תוך שבוע ישיבה נוספת של מליאת המועצה להמשך הדיון בהיבטים השונים של הפרשה.

מילוא בתהלוכת ... ביד ברמת אביב ג'. יום כבר זונות, או תחת פיקוח?

ראש עיריית ת"א מעוניין להקצות איזור מיוחד לבתי זונות בעיר

לדברי מילוא, מכיוון שהתופעה כבר קיימת, כדאי שתהיה תחת פיקוח רפואי; את ההצעה העלו חברי ועדת התכנון ובנייה; הדתיים במועצה מתנגדים

מאת אלי ברנר

ראש עיריית תל אביב־יפו רוני מילוא מעוניין לממש את ההצעה למסד את הזנות בתל־אביב ולהקצות איזור מיוחד למכוני העיסוי ושאר עסקי המין. את הרעיון העלו שלושת חברי הוועדה לתכנון ובנייה בעירייה – מיכאל רועה, נתן וולך ובנצי מורדוב – שמתכוונים להציגה להנהלת העירייה. יש לציין, כי חברי המועצה הדתיים כבר הביעו התנגדות לתוכנית.

יו"ר הוועדה, מיכאל רועה (מרצ), אמר כי העירייה והמשטרה אינן מצליחות למגר את מכוני העיסוי הרבים הפועלים בדירות ברובעי העיר ומהווים מטרד לשכנים. המשטרה פושטת בתדירות גבוהה על מכוני עיסוי ואף עוצרת בעלי מכונים, סרסורים ונשים המספקות שירותי מין – אך הם משתחררים אחרי כמה ימים וחוזרים לעיסוקם. על פי ההצעה, יוקצה לפעילות זו איזור מסוים, אולי בתחנה המרכזית הישנה שבה כבר נמצאים מכונים רבים, או באיזור תעשייה. היו שהציעו את יפו כאתר אפשרי.

ראש העירייה מילוא אמר אתמול, כי אם ההצעה תובא להנהלת העירייה, היא תיבדק. לא ברור, לדבריו, עד כמה פעילות זו היא חוקית. בעניין הקצאת מקום ביפו אמר מילוא, כי הוא לא שמע על כך.

"בסוף הכל, הרעיון נכון מכיוון שכך ניתן יהיה להכביס את הפעילות הזאת תחת פיקוח רפואי. תל־אביב איננה עיר של צדיקים, זו עיר מטרופוליטנית המושכת אליה כל מיני תופעות. אנחנו סובלים מכל תופעות הלוואי של עיר גדולה, כולל התופעה הזאת. אם זה כבר ישנו, אז שיהיה מסודר. כך גם ניתן לשלוט בזה יותר", אמר מילוא, והדגיש כי יש לקחת בחשבון פגיעה בתושבי האיזור שאליו יעברו בתי הזונות.

הח"כ יצחק לוי מהמפד"ל אמר כי הוא שולל את הרעיון, מכיוון שמתן רשות חוקית לפעילות כזאת תגרום להרחבתה ותגביר הידרדרות נערות לזנות. לדעת לוי, על המשטרה להגביר את אכיפת החוק בנושא.

דייג העלה ברשת גולגולת של אדם

מאת רוני ברזילי

דייג מאשדוד העלה שלשום ברשתו חלק של גלגולת אדם, כאשר דג באיזור שובר הגלים לאשדוד.

הדייג המופתע העביר את השלל לחוקרי משטרת אשדוד, שהעבירו את פיסת הגלגולת למכון לרפואה משפטית באבו כביר לבדיקה ויזואלית. בחקירת המשטרה עלה, כי שלשום הודיע הדייג לחוקרי משטרת אשדוד שבמהלך דיג באיזור פלמחים הופתע לגלות שהעלה ברשתו חתיכת גלגולת אדם.

בת 17 התלוננה: שלושת דודי אנסו אותי משך 10 שנים

מאת אלי ברנר

נערה בת 17 ממושב במרכז הארץ התלוננה בתחילת השבוע במשטרת רחובות כי שלושת דודיה ביצעו בה מעשים מגונים במשך כעשר שנים, מאז שהיתה בת שבע.

על פי עדות הנערה בפני חוקרי משטרת רחובות, הדודים (אחיה של אמה) ביצעו בה מעשים מגונים שנים כאשר שימשו לה שמרטפים. היא היתה קטינה וכך גם הדודים החשודים במעשים, לפחות בשנים הראשונות. כיום הם בני 29, 26 ו־18.

הצעירה לא סיפרה על כך לאיש בכל התקופה הארוכה בה היתה קורבן. כשהתבגרה החל הדבר להציק לה יותר ויותר. היא סיפרה על כך לידיד, ששכנע אותה להתלונן במשטרה וכך היא עשתה.

שלושת הדודים נעצרו ושניים מהם הודו במעשים המיוחסים להם.

צעיר נוסף נרצח בטייבה במסגרת סכסוך בין חמולות

(ע).־ צעיר בן 23, מורסי ברנסי, נרצח אתמול לפנות בוקר בטייבה. המשטרה הקימה צוות חקירה מיוחד לחקירת נסיבות הרצח. להערכת החוקרים, מדובר ברצח ממניע פלילי. בראש צוות החקירה עומד רפ"ק שלום מינסי. המשטרה תיגברה את כוחותיה בטייבה, ובמשך כל שעות היום נשמר השקט ביישוב.

הרצח בוצע ברובה ציד. המשטרה בודקת אפשרות כי הוא קשור לסכסוך סביב עניני סחר בסמים.

יש לציין כי זה מקרה הרצח השביעי בטייבה בשלוש השנים האחרונות. רוב הנרצחים קשורים לסכסוך המתמשך של קאדר חזירי, שגבה קורבנות רבים עד שאנשי החמולות העיקרה להתגודד באום אל־פחם.

קרב יריות בין 3 ששדדו חנות תכשיטים בבת־ים לשוטרי סיור

בחילופי הירי נפצע אחד השודדים. סריקות נרחבות אחר שני האחרים

מאת אלי ברנר

קרב יריות התפתח אתמול בין שוטרים לשודדים במהלך שוד מזוין בחנות תכשיטים בבת־ים.

שוטרי סיור שעברו בניידת ליד חנות תכשיטים הבחינו בשלושה שודדים עם כיסויים על פניהם, ונכנסו לפעולה. השודדים פתחו באש לעבר השוטרים ונמלטו, אך השוטרים לכדו אחד מהם.

שלושה גברים עם כיסוי פנים נכנסו אתמול ב־9:30 בבוקר לחנות התכשיטים "קונפורטי", ברחוב בלפור 76 בבת־ים, שבה היה באותו זמן סוכן תכשיטים שהביא סחורה בשני תיקים. השודדים שלפו אקדחים ואיימו על בעל החנות והסוכן ודרשו את התכשיטים.

ניידת סיור עברה במקרה באותו רחוב, במהלך סיור שיגרתי. השוטר יהודה חכמון, שישב ליד הנהג, הבחין באחד השודדים כשהוא עומד ליד דלת החנות עם אקדח ביד. השוטר הנהג, משה בבגני, עצר את הניידת והשוטרים הזעיקו תגבורת. השוטרים התקדמו לעבר החנות עם אקדחים שלופים. השודד שעמד בפתח החנות הזהיר את שני חבריו, שהצליחו להימלט במכונית מיצובישי בצבע כסף. השודד שנותר פתח בירי לעבר השוטרים והתחיל להימלט בריצה. השוטרים השיבו באש, התחילו לרדוף אחרי השודד ותפסו אותו לאחר מרדף קצר. במהלך המרדף השליך האיש את אקדחו. האיש, תושב פרדס כץ בן 40, מוכר למשטרה.

השודד הפצוע הגיע לביתו של רופא

משטרת בת־ים ומרחב איילון הציבו מחסומים והעלו מסוק לאויר בניסיון ללכוד את שני השודדים במיצובישי. חקירת השוד נמסרה למפלג בילוש נושאי ביחידה המרכזית.

אתמול בשמונה וחצי בערב הגיע לביתו של רופא ברחוב בן־יהודה 80 בתל־אביב גבר צעיר כשפצע ירי בבטנו, ואיבד את הכרתו. שמו של הפצוע חיים בוגלו, והמשטרה חושדת כי הוא אחד משודדי חנות התכשיטים. בוגלו הועבר לבית החולים איכילוב.

מספר שעות לפני כן איתרה המשטרה את הרכב שבו נמלטו השודדים. הרכב נמצא נטוש באחד הרחובות הסמוכים למקום שבו אירע השוד, ברחוב בלפור 76 בבת־ים. התברר שהרכב שייך לנהג תושב תל אביב, והתקנו עליו לוחיות רישוי תואמות לרכב אחר השייך גם הוא לתושב תל אביב. התברר כי רכב זה נגנב כנראה ביממה האחרונה.

קח את הכסף וברח

חטף שק מלא כסף שהביא ה"ברינקס" – ונמלט בריצה

מאת אלי ברנר

בסניף של בנק דיסקונט ברחוב אבליביץ בבת־ים ניצל אדם חוסר עירנות של העובדים, חטף שק מלא כסף ונעלם.

המקרה אירע כאשר אנשי הובלת כספים של חברת "ברינקס" הביאו לסניף שק של מזומנים, ועזבו את המקום. האיש דילג מעל הדלפק, חטף את שק הכסף ונמלט מהסניף בריצה לפני שמישהו הספיק להגיב. הסתבר שהשק הכיל 70 אלף ש"ח.

10 שנות מאסר לעולה שהרג במכות חבר שגנב ממנו שטר של 20 ש"ח

(ע).־ אלכסנדר צ'פלנב (47), עולה ממדינות חבר העמים, נידון אתמול בבית המשפט המחוזי בחיפה לעשר שנות מאסר בפועל ושנתיים מאסר על תנאי, לאחר שהורשע על פי הודאתו בהריגת חברו, ולאריסלב ברנשטיין, בגלל מחלוקת על 20 ש"ח.

במחצית חודש אפריל השנה, בדירת גג ברחוב שמריהו לוין 14, הנחית הנאשם מהלומות אגרוף ובעיטות בחברו, מכיוון שפיתח חשד כי שברנשטיין גנב ממנו שטר של 20 ש"ח שהיה מונח על שולחן בדירה.

גופתו של ברנשטיין התגלתה בדירה רק אחרי יומיים. בדיקה פתולוגית גילתה שנזק חמור במוח ודימום תת עורי בחלקי גוף אחרים גרמו למותו של ברנשטיין.

השופט אליהו כהן אימץ עסקת טיעון שהושגה בין התביעה לסניגוריה, שעל פיה הנאשם הורשע בהריגה ואילו שלושה מחבריו, שהיו בזמן האירוע בדירה, שוחררו ממעצר בלי שנבקשו נגדם הליכים משפטיים.

סניגורו של הנאשם, עו"ד עדי בראנה, טען שמותו של ברנשטיין אירע במהלך קטטת שיכורים, לאחר שהנאשם ייחס לו גניבה של 20 ש"ח.

שנתיים וחצי מאסר לנערים עולים שאנסו יחד בת 14

(ע).־ שלושה נערים עולים חדשים, תושבי דרום הארץ, הורשעו בבית המשפט המחוזי בבאר שבע באונס קבוצתי אכזרי של נערה בת 14, גם היא עולה חדשה.

השופטים, גלעד גלעדי, צבי סגל ונוי הגרל, גזרו את דינם של שניים מהנערים: נער בן 17 נידון לשנתיים וחצי מאסר בפועל ושנתיים וחצי על תנאי; נער בן 15 נידון לשנתיים וחצי במוסד סגור לעבריינים צעירים; השותף השלישי לפשע, בן 15 גם הוא, יישלח בשלב זה לשלושה חודשים במוסד סגור ובתום תקופה זו ייגזר עונשו בהתאם להתנהגותו. גזר הדין בפרשה ניתן לפני כשבוע.

האונס אירע לפני שישה חודשים. הנער בן ה־17 הזמין את ידידתו בת ה־14 להתארח בדירתו. כאשר היא הגיעה לשם, הוא וחבריו הצמידו סכין לגרונה, גררו אותה לחדר השינה ושם אנסו אותה שניים מהם. בזמן שכל אחד מהם אנס אותה, לפתו חבריו את הנערה בכוח רב ומנעו ממנה כל אפשרות להתנגד. רק לאחר כשעתיים שיחררו אותה. היא סיפרה על המקרה להוריה, והם דיווחו על כך למשטרה.

משפטם של הנערים היה קצר. השלושה הודו באשמה. הסניגורים, שלמה קירביס וישראל גורן, ביקשו להתחשב בכך שביצעו את הפשע "על רקע קשיי קליטה בישראל" שעברו עליהם. התובע, עו"ד זאב למפ, ביקש "לשלול מהם את החופש לזמן ארוך".

שנתיים בפועל לנהג שתוי שגרם למות שניים מנוסעיו

מאת אודי שרון

כמאל חוסיין, בן 25 מטייבה, נידון אתמול בבית המשפט המחוזי בחיפה לשנתיים מאסר בפועל ו־2 על תנאי, לאחר שהורשע בהריגת שני אנשים שהיו ברכבו כאשר נהג בהשפעת אלכוהול והיה מעורב בתאונה.

התביעה טענה כי ב־21 בינואר שנה שעברה אחרי חצות נהג חוסיין במכוניתו בכביש כפר־כפר יסיף. יחד איתו היו במכונית שלושה נוסעים, אף אחד מהם, כולל חוסיין, לא היה חגור בחגורות בטיחות. באחד העיקולים ירדה המכונית לשולי הכביש, התהפכה כמה פעמים ונגלגלה כעבור כ־60 מטרים במעלה ותיה. בתאונה נהרגו מוחמד שיח, בן 31, ורייצ סוייטאת, בן 38. הנהג חוסיין ונוסע נוסף נפצעו. לטענת התביעה, חוסיין היה שתוי כשנהג ברכב, ולא נענה לבקשת אחד הנוסעים להאט את מהירות הנסיעה.

נעצר חשוד בביצוע כ־10 מעשים מגונים בילדים בצפון תל־אביב

מאת אלי ברנר

בלשי משטרת מרחב הירקון בתל־אביב לכדו חשוד בביצוע מעשים מגונים בקטינים בצפון העיר.

באחרונה התקבלו במחלק הנוער במרחב ירקון מספר תלונות על ביצוע מעשים מגונים בקטינים. שוטרי הבילוש המרחבי ובלשים ממחלק הנוער החלו בפעולות לאיתור עבריין המין.

אתמול ב־9 בבוקר התקבלה תלונה נוספת על מעשה מגונה באותו איזור, הפעם על מעשה שנעשה בילדה בת שש וחצי. הפעם היו בידי הבלשים פרטים שאיפשרו את איתור החשוד, שכן הוא מסר לילדה מכתב ובו חתימתו ושמו המלא וכך הוא מבטיח לה לעשות אותה "אלופה במכבי תל־אביב".

הבלשים מצאו את כתובתו של החשוד. הם הציבו לו מארב ליד מקום עבודתו, שם הוא עובד כשליח. מקץ זמן לא רב נלכד האיש במארב והועבר לחקירה במחלק נוער מרחב ירקון. מדובר בצעיר בן 21, המשתף פעולה עם חוקריו. הוא מסר להם מידע על עשרה מקרים בהם ביצע מעשים מגונים בקטינים.

חקירתו נמשכת.

ב"ה

זמני הדלקת נרות
י"ג באייר תשנ"ה
פרשת בהר

מוצאי שבת	ערב שבת
ירושלים – 7.07	ירושלים – 6.48
תל־אביב – 8.05	תל־אביב – 7.06
חיפה – 8.10	חיפה – 7.00

התעללות בבעלי חיים: נוקרו עיניהם של גורי חתולים וכלבה

(ע).־ מקרים של התעללויות קשות בכלבים וחתולים התגלו אתמול אחר הצהריים בבית שאן ובגבעת אולגה.

בבית שאן נמצאה כלבה מעורבת בת־ארבעה חודשים שאלמונים ניקרו את עיניה. היא נמצאה ברחוב כשהיא משוטטת אנה ואנה ומדי פעם נתקלת בעמודי תאורה. הכלבה הועברה לטיפול וטרינר של עמותת "תנו לחיות לחיות", שמצא גם חתכים עמוקים בגופה.

בגבעת אולגה נמצאו שני חתולים שלאחד מהם ניקרו את שתי עיניו ואילו בשני בוצעה התעללות אכזרית במיוחד והוא מת כתוצאה ממנה.

עמותת "תנו לחיות לחיות" הביעה סלידה קשה מהמעשים הקשים המתגלים באחרונה במקומות שונים בארץ. העמותה התלוננה במשטרה בעקבות המקרים הקשים של פגיעות בבעלי חיים.

3 נפגעו קל כשסוס השתולל בתערוכת "החקלאידה ה־10"

מאת אודי שרון

אשה בת 50 ונערה בת 17 נפגעו אתמול באורח בינוני ונער בן 17 נפגע קל, כאשר הסוס שעליו רכב השתולל במהלך תערוכת "החקלאידה העשירית", שנערכה בבית הספר בכפר גלים.

הנהלת בית הספר בכפר גלים אירגנה את התערוכה, שבמהלכה היתה גם תצוגת סוסים בה צפו כאלף תלמידים מבתי ספר חקלאיים מרחבי הארץ. לאירוע הוזמן גם שר החינוך אמנון רובינשטיין. דקות ספורות לפני שהחל מירוץ סוסים התחיל אחד הסוסים להשתולל, הפיל את רוכבו, תלמיד בית הספר "כנות", פגע בתלמידת כפר גלים ובאם־בית של אחד מבתי הספר האורחים.

רבקה שרגא מלשכת דובר משרד החינוך שנלוותה אל השר סיפרה "השר רובינשטיין סיים לרכב על סוס ונכנס למכוניתו. אנחנו נכנסנו יחד איתו. לא עברה שנייה, וסוס אחד התחיל לדהור ממגרש התחרויות לעבר הכביש. השר נשאר במכונית כדי לא ליצור פאניקה. כוחות משטרה שהיו במקום התערבו והזעיקו עזרה". אנשים שהיו בסביבה מיהרו להרגיע את הסוס.

למקום הוזעק גם אמבולנס של מד"א שהעביר את שלושת הנפגעים לבית החולים רמב"ם בחיפה. סגן מנהל בית החולים, ד"ר צבי בדישי, מסר שהאשה נפגעה בראשה והנערה לקתה בהלם, ואילו הנער נפגע ממכות יבשות בגופו.

הפרקליטות הודתה: עולה ישב 10 ימים במעצר עקב חשד שאינו יהודי

האיש התבקש להציג מסמכים במשטרה לאחר שאשתו נעצרה במכון עיסוי בו עבדה, וכשבא לתחנה – נעצר לשווא והוצא נגדו צו גירוש מהארץ

(עי).־ פרקליטות המדינה הודתה אתמול, בדיון שנערך בחמש העתירות שהוגשו נגד גירוש מהארץ של ארבע עולות ועולה אחד, כי העולה, קונסטנטין קרנו, נעצר במעצר שווא. בתחילת הדיון הודיעה פרקליטות המדינה כי לאחר שאנשי משרד הפנים גילו שקרנו הוא יהודי, הם ביטלו את צו הגירוש נגדו.

כל חמש העתירות הוגשו לבג"ץ נגד צוי גירוש שהוצאו נגד העולים על ידי משרד הפנים. ארבע העולות נתפסו על ידי המשטרה במכוני עיסוי. לטענת משרד הפנים, הן לא יהודיות.

אחת מהנשים שנעצרו במכוני העיסוי היא אשתו של קרנו, שחקן מאוקראינה שעובד בארץ בתחנת דלק. קרנו הוזמן להציג מסמכים במשטרה לאחר שאשתו נעצרה במכון.

כשהגיע קרנו למשטרה עם מסמכיו, הוא נעצר והוצא נגדו צו גירוש מהארץ. הוא היה עצור עשרה ימים בבית מעצר, עד שמשרד הפנים וידא שהוא אכן יהודי, ואת רק לאחר שקרנו הגיש עתירה לבג"ץ. פרקליטו, עו"ד ישראל קליין, הודיע לאחר הדיון שבכוונת מרשו להגיש תביעת נזיקין נגד המדינה בגלל כליאת שווא.

יש לציין כי בדוח מבקרת המדינה החדש נמתחה ביקורת קשה על מדיניות המעצרים של המשטרה. המבקרת ציינה כי ממדגם שנערך עולה, ש־40 אחוז מהמעצרים שביצעה המשטרה בשנת '93 היו לא מוצדקים, לא חוקיים, או שבמהלכם כלל לא נחקרו העצורים.

שופט בית המשפט הגבוה לצדק, אליעזר גולדברג, עיכב את ביצוע צו הגירוש עד לדיון בעתירה. השופט הורה לשחרר את כל העותרות בערבות שבין 20 ל־40 אלף ש"ח לכל אחת מהן – אירנה פיינרמן, טטיאנה טאקצ'נקו, אנסטסיה דרנובסקי ויאנה גילייביץ' – בתנאים מגבילים. ארבע העותרות ייאלצו להתייצב כל יום במשטרה.

לטענת עו"ד קליין, שלוש מהן, פיינרמן, טאקצ'נקו ודרנובסקי, נשואות ליהודים והתאזרחו בארץ כחוק, לכן גירושן מנוגד לחוק. בקשר לעותרת הרביעית, יאנה גילייביץ', טוען עו"ד קליין, כי היא יהודיה וההחלטה לגרשה היא שרירותית, בלתי סבירה ומהירה.

נציגת הפרקליטות הודיעה בדיון בבג"ץ, כי על פי תעודת הזהות של גלייביץ' היא אבן יהודיה, אך בתוך תעודת הזהות גילו השוטרים איקוטין. המשטרה ומשרד הפנים מנסים לבדוק האם גלייביץ' אכן יהודיה.